

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM FAKÜLTESİ 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL İMGELERİ
ALGILAMA FARKLILIKLARININ METAFOR YOLUYLA İNCELENMESİ

Handan NARİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2015

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**EĞİTİM FAKÜLTESİ 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL İMGELERİ
ALGILAMA FARKLILIKLARININ METAFOR YOLUYLA İNCELENMESİ**

Handan NARİN

Danışman: Prof. Birnur ERALDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2015

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Birnur ERALDEMİR
(Danışman)

Üye: Prof. Suat KARAASLAN

Üye: Doç. Dr. Meral ATICI KILIÇ

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
..../..../2015

Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

EĞİTİM FAKÜLTESİ 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL İMGELERİ ALGILAMA FARKLILIKLARININ METAFOR YOLUYLA İNCELENMESİ

Handan NARİN

Yüksek Lisans Tezi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Birnur ERALDEMİR

Ocak 2015, 171 sayfa

Bu çalışmayı gerçekleştirmede temel amaç, Eğitim Fakültesi lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin görsel imgeleri algılama farklılıklarını nitelik (özgünlük ve yaratıcılık düzeyi) açısından incelemek ve bu niteliğin sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğini göstermektir. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin, görsel imgelere ilişkin kullandıkları metaforların, yaratıcı düşünme özelliklerine göre dağılımını ve bu dağılımın öğrenim gördükleri programa, sanat eğitimi alıp almama durumlarına ve cinsiyete göre değişimini incelemektir.

Nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim deseni ile gerçekleştirilen bu araştırmanın örneklemini, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı programlarında öğrenim gören 3.sınıf lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı “İmgeden Metaforik Kavrama Dönüştürme” ve “Kavramdan Metaforik İmgeye Dönüştürme” başlıklarıyla iki bölüm olarak hazırlanmıştır. Birinci bölümde içeriği ve konusu farklı olan görseller yer almaktadır. İkinci bölümde duygu, renk ve eylem içeren on iki kavram bulunmaktadır.

Araştırmanın nitel verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış ve nitel verilerden elde edilen bulgular sayısal verilere dönüştürülerek nicel analizin istatistik yöntemlerinden çapraz tablo kullanılarak çözümlenmiştir.

Verilerin analizi sonucunda, katılımcıların kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde yer aldığı görülmüştür. Programlara göre dağılıma bakıldığında, Resim-İş Öğretmenliği öğrencilerinin kullandıkları metaforların yarıya yakınının, diğer program öğrencilerinin ise bir kısmının Iraksak Düşünme Kategorisi'nde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırma da, Resim-İş Öğretmenliği dışında Felsefe, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Türkçe gibi insanın duygularını, düşünce dünyasını inceleyen programlardan katılımcıların kullandıkları metaforların, Iraksak Düşünme Kategorisi'nde daha üst sıralarda yer alması dikkat çekici bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Görsel imge, metafor, algı, yaratıcılık

ABSTRACT

A STUDY OF DIFFERENCES AMONG FACULTY OF EDUCATION THIRD YEAR STUDENTS' PERCEPTIONS OF VISUAL IMAGES IN TERMS OF METAPHOR

Handan Narin

Master Thesis, Art Education Department, Cukurova University

Advisor: Prof. Birnur Eraldemir

January 2015, 171 page

The main purpose of this study is to investigate the differences among 3rd year undergraduate students at Faculty of Education in terms of their perception of visual images through quality (originality and creativity) and to inquire if this quality varies according to whether they receive art education or not. Accordingly, the research is intended to study students' visual-image-related metaphores, distribution of creative thinking abilities and what changes this distribution. It also discusses the impact of such factors as whether they are Art Education students or not, what they are majoring in and and what their gender is on their perception of visual images.

The study employs phenomenological design, one of the qualitative design methods, and the sampling group consist of 3rd year undergraduate students majoring in different departments of Çukurova University. The tools for data collection are "Transformation from Image to Metaphoric Concept" and "Transformation from Concept to Metaphoric Image". The former holds visuals with different contents and subjects, and the latter has twelve concepts including emotions, colors and actions.

Qualitative data has been analysed by means of content analysis and the obtained results, after being turned into numerical values, have been interpreted with the use of a statistical analysis method, cross table.

The analysis of the findings has demonstrated that most of the metaphores the respondents have used exist in the Convergent Thinking Category. On the other hand, when looked at the results on the basis of the departmental distribution of the students, it is seen that almost half of the metaphores created by Art Education students and

some of those produced by the students from other departments have been found to belong in the Divergent Thinking Category.

Among the interesting and attention-catching results of the research, one stands out. Apart from Art Education students, respondents from different fields such as Philosophy, Psychological Counselling and Guidance, and Turkish - disciplines which basically deal with human feelings and thoughts - have used metaphores to be placed at the upper levels of Divergent Thinking Category.

Key Words: Visual image, metaphor, perception, creativity

ÖNSÖZ

Görme ile başlayan serüven düşünme ve algılamayla anlamlı hale gelmektedir. Çevremizde yer alan nesnelere baktığımızda ne gördüğümüze, nesneleri nasıl gördüğümüze ve nasıl ilişkilendirdiğimize dair yapılan sorgulamalarla başlanan bu serüvende, cevabının bulunması amaçlanan sorulara her geçen gün yenileri eklenerek ve geride bırakılan düğümler çözülünerek yol alınmıştır. İmgeleri algılama niteliğinin özgünlük ve yaratıcılık açısından sorgulamayı amaçlayan bu araştırma serüveninde öğrencilerin imgeleri algılama farklılıklarının metafor yoluyla incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, bu çalışmanın literatüre kazanılmasına yardımcı olan, çalışma boyunca deneyimlerini benimle paylaşan, cesaretiyle beni yüreklendiren, sezgileriyle bana her daim ışık tutan, sabrıyla şaşırtan, şefkatiyle ailemi aratmayan, sadece danışmanlığıyla değil anneliğiyle, sanatçı kişiliğiyle, giyimiyle, akademisyenliğiyle ve insani değerleriyle bana örnek olan ve yol gösteren değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Birnur ERALDEMİR'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinin farklı aşamalarında uzman görüşlerini aldığım ve önerilerinden yararlandığım başta, Sayın Doç. Dr. Meral ATICI ve Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY olmak üzere, Prof. Suat KARAASLAN'a, Prof. Mustafa OKAN'a, Doç. Dr. Nimet KESER'e, Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇAPAR'a, Yrd. Doç. Özgür AKTAŞ'a ve Öğr. Gör. Cem DEMİR'e bana sağladıkları bilimsel ve manevi desteklerinden dolayı içtenlikle teşekkür ederim. Ayrıca burada adını anmadığım yardımlarıyla, destekleriyle çalışmama katkı sağlayan arkadaşlarıma ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, bu zorlu sürecin her aşamasında destekleriyle yanımda olan ve bugünlere gelmemi sağlayan biricik aileme teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Handan NARİN

Ocak,2015

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ.....	xvii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Varsayımlar.....	7
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar.....	8
1.7. Kısaltmalar Listesi	8

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar	10
2.1.1. Algı	10
2.1.2. Görsel Algı.....	13
2.1.3. Görsel Algı ve Eğitim.....	17
2.1.4. İmge ve Görsel İmge	18
2.1.5. Yaratıcılık	22
2.1.5.1. Yaratıcı Düşünme.....	23
2.1.5.1.1. Yaratıcı Düşünme Yetenekleri	24
2.1.5.1.2. Yaratıcı Düşünme Teknikleri	26

2.1.5.2. Yaratıcılık Testlerinden Seçilmiş Örnekler	28
2.1.5.2.1. Torrance Yaratıcılık Testi	28
2.1.5.2.2. Bilimsel Yaratıcılık Testi	29
2.1.5.2.3. Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi	30
2.1.5.2.4. Yaratıcı Hayal Gücü Testi (YHGT)	30
2.1.6. Metafor	31
2.2. İlgili Araştırmalar	33
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	33
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli ve Deseni	39
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Aracı	40
3.4. Verilerin Toplanması	42
3.5. Verilerin Analizi	43

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümüne İlişkin Bulgular	47
4.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Bulgular (A Bölümü)	47
4.1.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nitel Bulgular	47
4.1.1.2. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nicel Bulgular	64
4.1.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Bulgular (B Bölümü)	67
4.1.2.1. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nitel Bulgular	67

4.1.2.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nicel Bulgular	86
4.1.3. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Bulgular (C Bölümü).....	88
4.1.3.1. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nitel Bulgular	88
4.1.3.2. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nicel Bulgular	108
4.1.4. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşımaya Dönüştürme Bölümüne İlişkin Nicel Bulgular	111
4.2. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde Yer Alan Kavramlara ve Çizilen Resimlere İlişkin Bulgular.....	114
4.2.1. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde Yer Alan Kavramlara ve Çizilen Resimlere İlişkin Nitel Bulgular	114
4.2.2. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde Yer Alan Kavramlara ve Çizilen Resimlere İlişkin Nicel Bulgular.....	115

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşımaya Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum	124
5.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum.....	124
5.1.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum.....	125
5.1.3. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum.....	126
5.2. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşımaya Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Nicel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum.....	127
5.3. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümündeki Çizimlere Ait Nitel ve Nicel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum.....	130

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	133
6.1.1. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Bulgulara İlişkin Nitel Sonuçlar.....	133
6.1.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	133
6.1.1.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	134
6.1.1.3. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	134
6.1.2. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Bulgulara İlişkin Nicel Sonuçlar	134
6.1.3. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümündeki Çizimlere Ait Nitel ve Nicel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	136
6.2. Öneriler	136
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	136
6.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	137
KAYNAKÇA	138
EKLER.....	146
ÖZGEÇMİŞ.....	189

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların A1 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı	49
Tablo 2. Katılımcıların A2 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı	52
Tablo 3. Katılımcıların A3 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı	55
Tablo 4. Katılımcıların A4 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı	59
Tablo 5. Katılımcıların A5 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı	62
Tablo 6. Katılımcıların Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	65
Tablo 7. Katılımcıların Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği.....	66
Tablo 8. Katılımcıların Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	66
Tablo 9. Katılımcıların B1 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı	68
Tablo 10. Katılımcıların B2 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	72
Tablo 11. Katılımcıların B3 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	75
Tablo 12. Katılımcıların B4 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	79
Tablo 13. Katılımcıların B5 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak- Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	83
Tablo 14. Katılımcıların Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	86

Tablo 15. Katılımcıların Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	87
Tablo 16. Katılımcıların Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	88
Tablo 17. Katılımcıların C1 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	90
Tablo 18. Katılımcıların C2 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	94
Tablo 19. Katılımcıların C3 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	98
Tablo 20. Katılımcıların C4 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	102
Tablo 21. Katılımcıların C5 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı.....	106
Tablo 22. Katılımcıların Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	109
Tablo 23. Katılımcıların Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	110
Tablo 24. Katılımcıların Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımı.....	111
Tablo 25. Katılımcıların İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümünde (A-B-C Bölümleri) Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği.....	112
Tablo 26. Katılımcıların İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümünde (A-B-C Bölümleri) Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği	113

Tablo 27. Katılımcıların İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümünde (A-B-C Bölümleri) Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımı.....	113
Tablo 28. Katılımcıların Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde En Çok Çizmeyi Tercih Ettikleri Kavramların Programlara Göre Dağılımı.....	115
Tablo 29. Katılımcıların Okudukları Programlara Göre Çizimlerindeki Yakınsak ve İraksak Düşünmelerine İlişkin Çapraz Tablo Grafiği	116
Tablo 30. Katılımcıların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Çizimlerindeki Yakınsak-İraksak Düşünmelerine İlişkin Çapraz Tablo Grafiği.....	117
Tablo 31. Katılımcıların Cinsiyete Göre Çizimlerindeki Yakınsak ve İraksak Düşünmelerine İlişkin Çapraz Tablo Grafiği	117

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Doğadan Görsel İmgeler (A1)	48
Şekil 2. Doğadan Görsel İmgeler (A2)	51
Şekil 3. Doğadan Görsel İmgeler (A3)	54
Şekil 4. Doğadan Görsel İmgeler (A4)	58
Şekil 5. Doğadan Görsel İmgeler (A5)	61
Şekil 6. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler (B1)	67
Şekil 7. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler (B2)	71
Şekil 8. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler (B3)	74
Şekil 9. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler (B4)	78
Şekil 10. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler (B5)	82
Şekil 11. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler (C1)	89
Şekil 12. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler (C2)	93
Şekil 13. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler (C3)	97
Şekil 14. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler (C4)	101
Şekil 15. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler (C5)	105
Şekil 16. Yalnızlık (OÖ02,E)	118
Şekil 17. Güven (FÖ107,E)	118
Şekil 18. Dostluk (İÖ40,K).....	118
Şekil 19. Öfke (PDR187,K).....	118
Şekil 20. Neşe (BÖTE49,K).....	119
Şekil 21. Hüzün (SÖ68,K).....	119
Şekil 22. Kırmızı (TÖ135,K).....	119
Şekil 23. Sarı (İÖ26,K).....	119
Şekil 24. Mavi (FBÖ97,K)	120
Şekil 25. Siyah (SÖ68,K)	120
Şekil 26. Uçmak (SBÖ156,E).....	120
Şekil 27. Kaçmak (OÖ09,K)	120
Şekil 28. Yalnızlık (FÖ103,E).....	121
Şekil 29. Güven (RÖ168,K)	121
Şekil 30. Dostluk (OÖ02,E)	121
Şekil 31. Öfke (TÖ135,K)	121
Şekil 32. Neşe (FÖ112,K)	122

Şekil 33. Hüzün (BÖTE60,E).....	122
Şekil 34. Kırmızı (RÖ168,K)	122
Şekil 35. Sarı (RÖ165,E).....	122
Şekil 36. Mavi (TÖ122,E).....	122
Şekil 37. Siyah (TÖ121,E)	123
Şekil 38. Uçmak (FÖ113,K).....	123
Şekil 39. Kaçmak (SBÖ151,E).....	123

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek 1. Veri Toplama Aracı	146
Ek 2. Kavramdan İmgeye Dönüştürme Bölümü Değerlendirme Formu.....	154
Ek 3. Programlar.....	155

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın son çeyreğinden başlayarak günümüze uzanan teknoloji ve iletişimdeki hızlı değişiklikler, toplumsal yaşamda oluşan kimi yenilikleri de beraberinde getirmektedir. Bu yenilikler, bilimsel ve kültürel hayatı, bu hayatı anlamaya yönelik duyarlılıklarımızı, algılarımızı ve kavramsallaştırmalarımızı da etkilemektedir. Bilimsel bilginin yayılma potansiyeli karşısında popüler kültürün kuşatıcı etkisi düşünüldüğünde, eğitim kurumlarının ve eğitimci yetiştiren programların güncelliği ve devinimi önemli bir sorunsal olarak kabul edilmektedir. İnsan yetiştirme görev ve sorumluluğunu üstlenen bu kurumlar, olay ve olguları doğru kavrayabilen, bilgi ve becerisini yeni ve yaratıcı analizlerle dolayımına sokabilen bireyleri yetiştirmekle sorumludurlar.

Öğretmen adaylarının sahip olması gereken yeterliklerden yaratıcılık ve analitik düşünebilme becerisi ön sıralarda gelmektedir. Bu yargıyı öne süren birçok araştırma yapılmış ve bulgular sunulmuştur. Örneğin Şahin çalışmasında (2006, s.5), klasik öğretmen anlayışının yerine modern eğitim yöntem ve araçlarını kullanabilen, hızla değişip gelişip bilgi çağını takip edebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Yani, modern eğitim programlarında öğretmen adaylarının çok yönlü düşünebilen kişiler olmaları hedeflenmektedir. Hedeflenen amaca ulaşmanın tek yolu öğretmen yetiştirme program içeriklerinin bu amacı önceleyen olanaklarla oluşturulmasıdır. Thiessen and Kilcher'in araştırmasında (1993; Akt. Gökçe ve Demirhan, 2005, s.194), "günümüzde ortaya çıkan yenilikler ve çok yönlü gelişmeler, öğretmenlik uygulamasının daha dikkatli ve özenli ele alınmasını gerektirir. Öğretmen adayları, neler olup bittiğini sürekli inceler, olgu ve olayları değerlendirir, çeşitli varsayımlar üzerine odaklanır, karar alma sürecine katılır ve neden-sonuç ilişkileri kurar" şeklindeki ifadesi öğretmen adayındaki özelliklere dikkat çekmekte, ayrıca algılamayla beraber analitik düşünme becerisine de vurgu yapmaktadır. Eraslan ve Tepecik araştırmasında (2011, s. 197); bu özelliklerde yetişecek olan insanların mimarının da, çağın gereklerini yakalayabilmiş bir eğitim politikası ve kararlılığı, gerekli donanım ile etkili bir programla yetişmiş olan eğitimciler olması gerektiğini vurgular.

Eğitim, her boyutuyla özel bir yaşantı biçimidir. Bu yaşantının bir parçası olan sanat eğitimi de yaratıcılığı geliştiren, bireye kendini özgürce ifade etme gücü, analitik düşünebilme becerisi kazandıran; bilişsel, duyuşsal ve motor gelişimine katkı sağlayan çok yönlü bir eğitim alanıdır. Nesnel dünyayı algılayabilen, onun içinde biçimlenen her olgu, olay ve imgeyi yorumlama ve dönüştürme becerisine sahip bireyler yetiştirmek, sanat eğitiminin temel amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir.

İnsanlar çevrelerinde yer alan nesneleri duyu organlarıyla algılamaya çalışırlar. Özellikle görme edimi, bu algılamada oldukça önemli bir işlev üstlenmektedir. Tek başına fizyolojik bir olgu olmayan görme edimi, optik ve düşünsel algıyla birlikte gelişir. Düşünme ve görme arasındaki bu etkileşim, bilgi ve deneyimin niteliği ile yakından ilgilidir. Bilgi ve değişimin niteliği, görsel algının gelişmesinde de önemli bir rol oynar. Sartori' ye göre (2004; Akt. Yıldız ve Deneçli, 2011, s. 481), “yazılı kültürden görsel kültüre doğru bir değişimin gündeme geldiği çağımızda teknolojinin egemenliğindeki bireylerin yaşamlarına görme edimi öncelikli olarak yön vermektedir. Görme ediminin egemenliği de, yazılı kültürün ürünü olan homo sapiens'in yani bilen insanın yerini zamanla homo-videns'e yani gören insana bırakmasına neden olmuştur.” Sartori'nin bu düşüncelerine Yıldız ve Deneçli'nin (2011, s.481) getirdiği yorumlar ise şöyledir:

Görselliğin başat konuma ulaştığı günümüzde, bireyler açısından görme edimi vazgeçilmez ve dünyayı algılama konusunda en güçlü edimlerdenidir. Birey görsel algı edimiyle çevresini anlamlandırırken ve söz konusu algı eğitim aracılığıyla şekillendirilebilmektedir. Bu nedenle öncelikli olarak algı ve görsel algı kavramlarını çeşitli boyutlarıyla incelemek ve öğrenim sürecinde görsel algının nasıl biçimlendirilebileceğini anlamak öğrenim açısından yerinde olacaktır.

Bilgi-düşünce-algı ve görme arasındaki ilişkiyi, görsel algının sanat eğitimindeki önemini inceleyen bilgi alanları, soyut düşünmenin nesnellik kazanabilmesi için, eğitimin her boyutunda görsel algının geliştirilmesine öncelik sağlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Hem eğitim alanında hem de sanat eğitimi alanında yapılan araştırmalar göstermiştir ki; artık günümüzde görsel algı eğitimi, eğitimin her alanında dikkate alınması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Arnheim (2012, s.1), algı ve düşüncenin aynı şey olduğunu, bu birliğin sadece sanatlara özgü olmadığını savunur. Özellikle algı ve görme hakkındaki incelemeleri sonucunda, duyuların ortamı

anlamasını sağlayan başlıca araçların düşünme psikolojisinin tanımladığı işlemlerle benzer olduğunu öne sürer. Başka bir söyleyişle, bilme yetisinin hangi alanında olursa olsun üretken düşüncenin imge dağarcığında gerçekleştiğini iddia eder. Zihnin sanatta yaptığı şeylerle başka alanlarda yaptığı şeyler arasında kurulan bu benzerlik bilimin ve sanatın toplumdan ve eğitimden yalıtıldığı yönündeki uzun süredir dile getirilen yakınmalara da bu gözle bakmamızı sağlar. Arnheim’a göre asıl sorunun, modern insanın ‘duyular ile düşünce arasında farklılık vardır ve duyular biraz eksiklidir’ anlayışı olduğunu söyler. Arnheim’a göre sanatın giremediği yere bilim de giremez.

Ersöz (1993) görme organı ile onun beyne ilettiği mesajların bir görsel iletişime dönüşmesini incelediği tez çalışmasında:

Bir birey veya grubun görme organı aracılığıyla beyne ilettiği mesajların tümünün veya bir bölümünün, görsel algılamının yine görme organı aracılığıyla başka bir birey veya grupların beyinlerde yarattığı imajların tümünü veya bir bölümünü etkilemesinin, görsel iletişim olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, görsel algılamaya dayalı, sanat öğretiminin başlangıcında, görsel iletişim dilini ve bu dildeki temel kavram ve kuralları öğrenerek, görsel informasyona dönüşümünde ve bireylerin manipüle edilmesinde eleştirel bir bakış açısı oluşturulması gerektiğini söyler (Akt. Ekici,2004.s.73-74).

Görsel algıyı, “görsel imge anlamlandırması” olarak ele almaya çalışan bu araştırmada ise, görsel imgelerin okunması ve yapılandırılması başlı başına yeni anlamlar kurma bağlamında yaratıcı bir etkinlik olarak görülmektedir. Bu yaratıcı etkinliği ortaya çıkaran eylem ise, metaforik (eğretilmeli) düşünsel eylem olarak kabul edilmiştir.

Gerçekliğin kavranması için geliştirilen ve zihnimizde yer bulan birçok imgelemi canlandıran metafor (eğretilme), bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak dikkat çekmektedir (Arslan ve Bayrakçı, 2006, s. 103).

Taylor’da (1984) metaforun, anlamak istediğimiz nesneyi veya olguyu, başka bir anlam alanına ait olan kavramlar ağına bağlayarak yeniden kavramlaştırmamızın, o nesneyi değişik yönlerden görmemizi sağlayacağını ve daha önceden gözden kaçan bazı durumları aydınatabileceğini söyler (Akt. Arslan ve Bayrakçı, 2006, s. 101).

Köksal ise (2010, s. 33), “öğretmenler, bir şeyler öğretirken nasıl öğretecekleri üzerinde düşünmektedirler. Bir öğretmenin düşüncelerini, duygularını veya becerilerini

metafor sayesinde geliştirmek mümkündür” diyerek metaforun aynı zamanda bir eğitim-öğretim yöntemi olarak kullanılmasını önerir.

Sanatsal imgenin anlamını açığa çıkaran metafor, bu özelliğİ nedeniyle daha çok sanat alanlarının kullandığı bir kavram olarak kabul edilmiştir. Ancak yaratıcı eğitim araştırmalarının artması ve farklı bilgi alanlarının arasındaki sınırların azalmasıyla bu yargıda değışmektedir.

Leino ve Drakenberg (1993) “Metafora Eğitimsel Bir Bakış Açısı” isimli araştırmada; araştırmacılar, metaforun daha önce sanat ve toplumla ilgili bir konu olduğunu, ama artık disiplinler arası bir konu olduğunu belirtmişler (Akt. Köksal, 2010, s. 72).

Sanat dilinde bir anlatım biçimi olan metafor (eğretileme), sanatçıların anlatmak istedikleri kavramı, konuyu, vb. aşkın hale getirmek için kullandıkları bir benzetme yöntemidir. Eğretilemeyi (metaforu); sanatçının düşüncesinin nesnesini duyulur dünyanın nesnelere ve olaylarına benzetme olanağını sağlayan yöntemlerden biri olarak tanımlayan Ziss (2009, s. 213), eğretilemenin benzerlik taşıyan iki ayrı nitelik arasında, birinin içsel özünü ötekini yardımıyla gün yüzüne çıkarmak amacıyla sanatsal bir karşılaştırma yapma eylemi olarak tanımlamaktadır. Eğretileme kategorisi gerçekliğin algılanmasında olduğu kadar gerçekliğin dönüştürölmesini hedefleyen yaratıcı davranış biçimlerindeki rolü ile de önemsenmektedir (Sağlam, 2001, s.1).

Hem sanat dilinde hem de bilimsel çalışmalarda yer bulan metaforun, birbirinden bağımsız şeyler olmadığı anlaşılmaktadır. Her ikisinin de amacı, düşünceye bir nesnellik sağlamak için benzerlik ilişkisi kurmak ve bunu iletişim aracı olarak kullanmaktır.

Öğretmen eğitiminde yaratıcı düşünceyi geliştirmek, duygu ve düşünceleri özgürce ifade edebilmek, sorunlara özgün ve özerk çözümler üretebilmek için metaforik yaklaşımlar önemli görölmektedir. Öğretmen adaylarının yaratıcı algılarının metaforik anlatımlarla ortaya çıkarılabileceğini öngören bu çalışmada görsel imgelerin algılanma biçimleri, önemli bir veri olarak görölmektedir. Eğitim süreçlerinin yaratıcılığa olan katkısını ve bu katkının sanat eğitimi alma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını da inceleyen bu çalışma görsel algının niteliğinin açığa çıkarılması açısından önemli bulunmuştur.

1.1. Problem Durumu

Görme edimi nesnel dünyayı, gerçekliği algılayabilmemiz için vazgeçilmez bir olgudur. Bu etkinliği tek başına fizyolojik bir özellik gibi düşünmek eksik olur. Görme edimi fizyolojik olduğu kadar düşünsel bir süreci de içerir. Neyi, nasıl gördüğümüz ve algıladığımız düşünme biçimimiz; bilme deneyimimizin niteliği ile yakından ilgilidir.

Görsel algılarımızın gerçekliği ve gerçeklikten üretilen imgeleri algılama becerisinin gelişiminde bireysel özellikler önemli bir etken olarak kabul edilse de bu becerinin kazanıma dönüşebilmesi her türlü eğitim sürecinin ve ortamının bunu olanaklı kılmasına bağlıdır. Özellikle sanat eğitimi, görsel algılama becerisini, hayal gücünün bütün olanaklarıyla birleştirerek, yaratıcı uygulamaları sonuna kadar kullanmayı amaçlar.

Algısal bileşen olmaksızın her hangi bir alanda üretken bir düşünce geliştirilemeyeceğini öne süren Arnheim (2012, s.17-18), eğitimcileri sanatın düşünce yönteminin bu bileşeni sağlamada güçlü bir araç olduğunu kabul etmeleri konusunda uyarır. Sanat eğitimi bir tür görsel algı ve yaratıcılık eğitimi olduğuna göre Arnheim'in eğitimcilere sanat ya da estetik eğitimini içeren bir programdan çok görsel algıyı ve yaratıcılığı geliştirmeyi önemli sayan programlar önerdiğini söyleyebiliriz.

Eğitimi, sanat eğitiminin özünü de oluşturan yaratıcılıkla beraber düşündüğümüzde, eğitim ortamlarında açığa çıkan boşlukları daha nesnel değerlendirme şansına sahip oluruz.

Yaratıcılığın, her alanda ve herkes tarafından bir davranış biçimi olarak sergilenebileceği düşüncesinin belirlenmesi, kavramı tanımlama konusunda çeşitliliğin oluşmasına sebep olmuştur. Bu çeşitliliğe bağlı olarak, yaratıcılığı ölçmeye çalışan birçok yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemler aynı zamanda yaratıcılığın çok farklı boyutlarını açığa çıkarmakta yararlı olmuş ve uygulandığı alanlara göre değişiklikler göstermiştir. Bazı araştırmalar yaratıcılığı bir sezgi süreci olarak benimsemiş, kimisi ölçüm ve kişilik üzerinde durmuştur.

Bu araştırma ise sanat alanlarının anlam nesnesi olarak kabul ettiği metaforu görsel algılamayı sağlayan düşüncenin yaratıcılık ve özgünlük bağlamında ayırıştırma aracı olarak kullanmayı denemiştir. Metaforlar ıraksak ve yakınsak olarak ayırıştırılarak algının niteliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Lakoff ve Johnson (1980; Akt. Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013, s. 151), kavramsal sistemimizin büyük oranda metaforik olduğunu düşünür ve düşünme

biçimimiz, deneyimlerimiz ve her gün yaptıklarımızın da metaforlarla ilgili olduğunu, bu nedenle ne algıladığımızı, kendimizi dünya içerisinde nereye konumlandığımızı ve diğer insanlarla kurduğumuz ilişkileri kavramlarla ortaya koyduğumuzu söyler. Metaforu bir zihinsel model olarak güçlü kılan durumun da bu olduğunu belirten Saban (2009, s.282) metaforu “iki benzeşmez olgu arasında bir ilişki kurarak belli bir zihinsel şemanın başka bir zihinsel şema üzerine yansıtılmasına olanak vermesi” şeklinde açıklar. Hansen (2004) metaforların, kişilerin algılarını açığa çıkartmada ve anlamada paha biçilmez araçlar olduğuna, Morgan (1998, s.14) ise, metaforun insanların dünyayı nasıl kavradığını gösteren düşünme ve görme biçimi olduğuna vurgu yapar.

Görsel imgeleri algılama biçiminin alınan eğitime ve edinilen yaşantıya göre değiştiği bilinmektedir. Bu değişimi ortaya çıkarılmak için metaforu araç olarak kullanmak, hem düşünme biçiminin hem de algının niteliğinin ortaya konması açısından önemlidir. Yukarıda belirtilen gerekçelerden yola çıkarak öğrencilerin görselleri nasıl algıladıklarını inceleyen ve bu algılarının sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğini ortaya koyan bir araştırma yapmaya gereksinim duyulmuştur. Bu açıklamalar doğrultusunda, araştırmanın problem cümlesi; “Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görsel imgeleri algılama farklılıkları nitelik açısından nasıldır, bu nitelik sanat eğitimi alma durumlarına göre değişmekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, eğitim fakültesi lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin görsel imgeleri algılama farklılıklarını nitelik (özgünlük ve yaratıcılık düzeyi) açısından incelemek ve bu niteliğin sanat eğitimi alma/almama durumlarına göre değişip değişmediğini ortaya koymaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görsel imgeleri algılama biçimleri nasıldır?
2. Eğitim Fakültesi öğrencileri, farklı biçim, içerik ve teknikten oluşan görsel imgeleri hangi metaforlarla ifade etmektedirler?
3. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, görsel imgeleri ifade ettikleri metaforların yaratıcı düşünme özelliklerine göre dağılımı nasıldır?
4. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kullandıkları metaforların niteliği,

- a. Öğrenim görmekte oldukları programa,
- b. Sanat eğitimi alma durumlarına,
- c. Cinsiyete göre değişiklik göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknoloji ve iletişimde yaşanan gelişmeler ve hızlı değişimlerin toplumsal yaşama kazandırdığı yenilik ve kolaylıklar, bireyin hayal gücüne, algısına etki etmekte dolayısıyla yaratıcı düşünceye olan gereksinimi de vazgeçilmez kılmaktadır.

Eğitim programlarının bu yeni duruma karşı duyarsız kalması olası görülmemektedir. Teknoloji kullanımı, her aşamadaki eğitim kurum ve programında gündeme alınsa da, bu teknolojinin gereksinim duyduğu algı ve yaratıcılık düzeyinin bu gelişmeye koşut olarak değişime uğrayıp uğramadığı tartışma konusudur.

Eğitim Fakültesinin farklı lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin görsel imgeleri nasıl algıladığını inceleyen bu çalışma, hem kitle iletişim araçlarının etkisi ile birlikte değişen düşünce ve görme biçimini hem de algılamanın niteliğini ortaya çıkarması açısından önemlidir. Ayrıca, sanat eğitimi veren programların da hedefledikleri kazanımlara ne derece ulaştıklarını görmelerini sağlayarak, yeterliliklerini incelemesi ve kendilerine dönük değerlendirme yapma olanağı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Ayrıca ilgili literatür incelendiğinde gerek sanat eğitimi gerekse eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalarda metaforun katılımcıların bir kavramı nasıl algıladığını belirlemek amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle araştırma, görsel imgeleri algılama biçimlerinin özgünlüğünü ve yaratıcılığını metafor yoluyla inceleyerek ilgili literatür boşluğuna katkı sağlayacağı düşünüldüğünden önemli bulunmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın üzerinde şekillendiği temel dört varsayım şunlardır:

1. Seçilen örneklem evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Veri toplamak için kullanılan araç ve tekniklerin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

3. Veri toplama aracının kapsam geçerliliği belirlenirken uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmıştır.
4. Öğretmen adaylarının veri toplama aracındaki soruları içtenlikle yanıtladığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma, 2013-2014 Eğitim-Öğretim güz yarıyılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3. sınıfta öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, kullanılan veri toplama araçları ve yöntemleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Algı: Bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varma, idrak. (Türk Dil Kurumu, 2011, s.92)

Duyu: İnsanların ve hayvanların, dış dünyanın uyarılarını görme, işitme, koklama, dokunma ve tema organlarıyla algılama yeteneği, duyum. (TDK, 2011, s.730)

İmge: 1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya. 2. Genel görünüş, izlenim, imaj. 3. *ruh b.* Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4. *ruh b.* Duyularla algılanan, bir uyarı söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj. (TDK, 2011, s.1182).

İmgelem: *ruh b.* Hayal dünyası, imajinasyon. (TDK, 2011, s. 1183).

Yaratıcılık: *a.* 1. Yaratıcı olma durumu. 2. Yaratma yeteneği. 3. *Ruh b.* Her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık. (TDK, 2011, s.2534).

1.7. Kısaltmalar Listesi

OÖ : Okul Öncesi Öğretmenliği

İÖ : İngilizce Öğretmenliği

BÖTE : Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi

SÖ : Sınıf Öğretmenliği

FBÖ : Fen Bilgisi Öğretmenliği

FÖ : Felsefe Öğretmenliği

- TÖ** : Türkçe Öğretmenliği
SBÖ : Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
RÖ : Resim Öğretmenliği
PDR : Psikoloji Danışmanlık ve Rehberlik
KTGR: Kategori
TDK : Türk Dil Kurumu

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde kuramsal açıklamalar ve araştırma problemi ile ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Aşağıda algı, görsel algı, görsel algı ve eğitim, imge ve görsel imge, yaratıcılık ve metafor ile ilgili kuramsal açıklamalar verilmiştir

2.1.1. Algı

Algı, duyuşal bilginin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi anlamına gelir.

Gerçekliği algılama ve analiz etme sürecinde önemli bir kavram olarak ortaya çıkan algı, ‘nesnel dünyayı duyular yolu ile öznel bilince aktarma³’ (Özcan, Bayraktar, Göker ve Tekel, 2003, s.19) bir ya da birden çok duyu organının beyinde kaydettiği bir uyarıcının yorumlanması (San, 2008, s. 27), duyular yoluyla dış dünyada yer alan nesnelerden edindiğimiz bilgiler-daha geniş tanımıyla, duyu organlarının dış dünyadaki nesnelere tepki vermesi sonucunda beyine ulaşan sinyallerin işlenerek, anlamlandırılması olarak tanımlanmaktadır.

Bir edim olarak algılama ve bu edimin sonuçları olan algısal yorumlar, inançlar, değerlendirmeler, yanılsamalar vs. kökündeki “algı” işleminin türevleri sayılabilir (Aydın, 2009, s.33). Ayrıca algılama, geçmiş yaşantılar, gelecekteki hedefler ve istek, duygu ve düşüncelerden etkilenen, kişiden kişiye farklılık gösteren bir olgu (Çağlayan, Korkmaz ve Öktem, 2014, s.162) olarak kabul edilir.

Algılamayı bir süreç olarak gören ve bu süreçte bir **nesne**, bir de **özneye** gereksinim olduğunu söyleyen San bu ilişkiyi şöyle açıklar (1977, s.30):

Bir nesne, zihin alanına ait, zihinsel bir nesne olabileceği gibi, genel olarak öznenin ayrı, onun dışında bir şeydir. Özne ise, duyarlılık bir yaratık, yani yaşayan bir varlıktır. Algılama da ruhumuzun ve zihnimizin en temel öğelerinden olduğuna göre, öznenin fiziksel donatımlarından duyular, bu

dışarıdaki nesneye yöneltilebilir; o nesneyi görmek, işitmek ya da dokunmak veya onun tadını ya da kokusunu almak mümkündür.

Algıyı her tür gerçekliğin duyu organları aracılığıyla alınıp zihinde bilgiye dönüşmesi olarak tanımlayan Sözen ve Tanyeli algılama sürecini gerçekliklerin farkına varılıp tanınabilirliğe kavuşturulması süreci olarak görür (Sözen ve Tanyeli, 2011, s.22).

Aydın (2009, s.34), algının ve algılama ediminin, şeyleri duyum yoluyla bilinç alanına alma işlevine sahip olmasının, duyumun işlevleri üzerine düşünmeyi gerektirdiğini, yani duyumsamanın niteliğinin, bilinçte oluşan bilginin niteliğini doğrudan etkilediğini ifade etmektedir.

Tunalı ise, kitabının “Estetik Tavrı ve Algı” başlıklı bölümünde algının duyumla olan ilişkisini şu sözlerle ifade etmektedir (1996, s.34):

Günümüz psikolojisi için de ruhsal yaşamın en temelli bir ögesi olan algı, psikolojide bir bütünün kavranması diye tanımlanır. Burada ‘bütün’ deyince anlaşılması gerekli olan şey, duyularımızın sağladığı duyumların gösterdiği kompleks ve bu kompleks’in bellekte bir destek bulmasıdır. Böyle bir bütün, aynı zamana anlamlı bir bütündür de. Şu an karşımda bir soba duruyor dediğimde, burada soba dediğim algı içeriği işte böyle bir bütünü gösterir. Anlam, algıda ilk kez ortaya çıkar, duyumlar anlamdan yoksundurlar. Soba dediğim nesneyi görüyorum, ondan çeşitli görme duyumları alıyorum, daha önce ondan almış olduğum duyumlarla bunları birleştiriyorum ve bu birleştirilmiş duyumlar soba dediğim duyumlar bütününe anlamlı bir bütün olarak oluşturuyor. Algı, duyumlarla sıkı sıkıya ilgilidir. Duyular bize dış dünya ile ilgili tek tek duyumları verirler, algılarımız onlara dayanarak bir algı dünyası kurarlar. Bu anlamda, algı nesnelere anlam verir, onları anlamlı bir bütün olarak kavrar.

Algıyı tek başına zihinsel bir faaliyet olarak değil, biçimleme etkinliği olarak kabul eden Kurt’a göre (2009, s.14), “algı beyne alınan malzemenin şekillenmesidir.” Algı bir yandan duyumdan, yani yalıtılmış duyusal nitelikleri idrakten, diğer yandan da, imgeleme, anımsama, kavram oluşturma ve akıl yürütme gibi daha yüksek zihinsel süreçlerden ayırt edilir. Bu bağlamda, algı, yalın duyu verilerinin düzenlenmesi ve yorumlanması olarak tanımlanabilir (Cevizci, 2010, s.30).

Arnheim (1966) duyum ve algıyı fizyolojik ve bilişsel süreçler olarak tanımlar ve ardıllığını algısal süreç olarak görür (Akt. Çağlayan, Korkmaz ve Öktem, 2014, s.168). Algısal süreç nesnel uyarıların duyumsanmasını kapsayan ‘fizyolojik süreçleri ve bu duyumsama sonucu meydana gelen bilişsel girdilerin yorumlanma, anlamlandırılması gibi iş ve işlemleri içeren’ bilişsel süreçleri içeren iki aşamalı bir yapı göstermektedir.

Sonuçta anlamlı bir nesne olarak karşımızda duran şey herkes için aynı değildir. Bu durumda bireyin belleğindeki bilginin ‘objektif gerçek’ değil ‘algılanan gerçek’ olmasına neden olmaktadır (Senemoğlu, 2005; Akt. Yıldız ve Deneçli, 2011,s.481-482).

Rowe (A., J., 2007, s.56) kitabının “Dünyayı Nasıl Görüyoruz?” bölümünde, bir bireyin geçmiş deneyimlerinin de yeni bilgileri yorumlayış şeklini etkilediğini, algının kişisel ihtiyaçlarımızdan, değerlerimizden ve duygularımızdan etkilendiğini belirtmektedir.

Kırıoğlu (2002, s.173) algıyı yaratma eyleminin ön aşaması olarak inceler, algılanan şeyin yorum aracılığıyla yeniden yaratıldığını söyler ve açıklar:

Algı, bir nesneye ilişkin geçmiş deneyimlerle elde edilen imgelerin yenileriyle birleşerek o nesnenin tanınmasıdır. Bir başka deyişle algı, bir nesnenin doğrudan duyuşsal süreci izleyen ilişkilerdeki niteliklerin, özelliklerin ayırmsanmasıdır. Demek ki algı, tek düze bir tanıma olayı değil, yaratma işleminde etkin rol oynayan seçici, ayıklayıcı bir olgudur.

Bütün bu tanımlardan anlaşılmaktadır ki algı, duyuşsal bilginin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi anlamına gelir. Duyu organlarının fiziksel uyarılmasıyla başlayan algılama süreci çoğu zaman duyuşlarla araçsız olarak gelişen duyumla karıştırılır. Her ikisi de gerçekleştirilmiş bir bilinç olgusudur, ayrımı belirleyen en önemli ilke, duyumda bir yorumlama, anlama sürecinin yaşanmamasıdır. Duyum algının başka bir boyutu değil, algının oluşması için bir ön koşuldur. Duyum yaşanmadan algılama gerçekleşmez. Duyum, sinir sisteminin karmaşık işlemlerine dayanır, ancak algılanan, algılayan kişinin deneyimlerinin özgünlüğüne, kavramsal dünyasının niteliğine göre kişiden kişiye değişiklik gösterir.

Algılanan gerçeklik her birey tarafından farklı biçimlerde yorumlanmaktadır. Bu noktada algılama işlemi her sağlıklı birey tarafından sorunsuz tamamlansa da algılanan

şey kimi zaman bir bilgi objesi olarak nesnelleşir, kimi zamanda özel bir anlamlandırmayla imge haline gelir.

2.1.2. Görsel Algı

Aydın (2009, s.119), “duyu organlarının algılama ediminin verilerini sağlamadaki işlevi, sonuçta ulaşılabilecek olan anlamlandırmanın da başlatıcısıdır” der.

Algı dar anlamıyla bir farkındalık durumudur ve insan algılarının birçoğu görseldir, görme duyusuyla elde edilir (Alpan, 2008, s.83). O halde görme duyusu, insanın çevresini algılama ve anlamlandırmasında, dolayısıyla çevresiyle ilişki kurmasında önemli bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır (İnceoğlu, 2011, s.98).

Görsel duyum görme ve görsel algı alanı için özeldir. Bir duyu başka duyunun eksik bıraktığını tamamlayamaz, ya da o duyunun işlevini üstlenemez. Görme duyusu, ancak, görsel ilişkileri görme, algılama içinde yetkindir (Kırıçoğlu, 2002, s.123).

Görme ile başlayan algılama sürecini ve görsel algının tanımını Alpan şu şekilde açıklar (2008, s.83):

Görme duyusu, gözdeki alıcı hücrelerin dış çevredeki fiziksel enerjileri yakalayarak sinirsel enerjiye çevirmesiyle oluşmaktadır. Söz konusu zihinsel enerjinin beynin görme ile ilgili bölümünde işlenmesi sonucunda algısal bir ürün ortaya çıkmaktadır. Bu işleme görsel algılama ve ortaya çıkan ürüne de görsel algı adı verilmektedir.

Aral ve Erturan’a göre (1999, s.58) görsel algılama, bireyin gördüğünü kavrama, bilgiyi işleme ve yorumlama şeklinde tanımlanmaktadır. Daha geniş tanıma Keser’in “Sanat Sözlüğü” kitabında rastlanmaktadır (2009, s.146):

Görsel duyunun birincil öneme sahip olduğu algılama biçimi. Dikkatini belli bir nesnede yoğunlaştırmış bir kişi önce nesneyi görür, nesnenin dış hatlar, kütlesi, rengi göz merceklelerinden geçerek beyinde bir ‘imge’ olarak kaydedilir. Bu süreçte beyin kaydettiği, yalnızca nesnenin görünümüdür. Kişi, yaşantılarına bağlı olarak o nesnenin göze görünmeyen özellikleri, o nesnenin algılamayla ilişkili olan içeriğidir. Algılamada nesnenin görünümünün tüm bilincine ereriz.

Bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere görsel algılama sürecinin gerçekleşmesi özde biyolojik bir süreç gibi görünse de, tek başına görmeye yetkin olmak, anlamlı bir nesnenin varlığını oluşturmak için yeterli değildir. Bu süreçte biyolojik, psikolojik ve bilişsel süreçlerin de etkili olduğu yadsınamaz Bu etki, İnceoğlu kitabının ‘Görsel Algı’ başlıklı bölümünde açıklanmaktadır (İnceoğlu, 2011, s.98-99):

...Kişi, yaşamının her anında çevresinde pek çok şeyle, durumla, olayla, nesneyle, insanla, başka canlılarla vb. karşılaşır. Kısaca birey, çok çeşitli renklerden, biçimlerden, cisimlerden oluşan bir görüntü kalabalığı ile çevrilidir. Biyolojik açıdan bakıldığında da birey çevresindeki bu renkler biçimler ve cisimlerden oluşan görüntü karmaşıklığını görmektedir.

Ancak görsel algılama sürecinin gerçekleşmesi için biyolojik anlamda görmek ön koşul olmakla birlikte yeterli koşul olmaz. İşte bu noktada, görsel anlamda algılama sürecinin gerçekleşmesi için bireyin psikolojik, hatta duygusal yönden de görmeye hazır olması gerekir.

Görme eylemi için aslında kişinin pek fazla bir şey bilmeye gereksinimi yoktur. Sağlıklı bir birey olmak ve görmeye yetkin olmak önemlidir. Görsel algı ise, bireyin bilgi birikimi ve yorum becerisidir. “Bireyin neyi nasıl göreceği ve algılayacağı, hangi görüntüleri algılayıp hangilerini algılamayacağı, duysal olarak algıladığı görüntülere ne tür anlamlar ve değerler yükleyeceği, büyük ölçüde onun bilgi birikimi ve yaşam deneyim alanıyla ilişkilidir (İnceoğlu, 2011, s.99).”

Aybaytogan (2006, s.53), algının görme edimiyle ilişkisini açıklarken bizi bir yanılsıza karşı uyarır. Bakmakla görmek arasındaki farkın önemi üzerinde durmamız gerektiğini söyler. “Bakmak, çoğu zaman boş bir eylem olarak kalabilir. Çünkü insan her zaman baktığı şeyi göremez ya da bir diğer şeyle algılayamaz, özümseyemez. Görmek ise bu eylemin ötesinde baktığını anlamak algılamak anlamındadır. Yani görmek, algı ile ilgili bir eylemdir.” Aybaytogan'a göre bakmak bir duyumdur, görmek ise algılama çabasıdır.

Gördüğümüz her nesneyi yeni bir görüntü olarak alır, onu belleğimize kaydedilen sayısız imge arasına yerleştirir, bu imgelerle ilişkilendirir, sınıflandırır, tanımlar, yorumlar, yeniden şekillendirir ve bir anlam nesnesi haline getiririz. Görsel algıyla ilişkilendirilen ve nesneye ilişkin bilme ve tanıma eylemini içeren bu süreç,

betimleme, benzetme ve yorum aşamalarıyla yaratıcı düşünmenin ön koşulu olarak da görülebilir.

Korkutal ise (2010, s.23), bu süreci görme ve düşünme edimlerinin birleşmesi olarak ifade eder ve görsel düşünme olarak tanımlar. “Görsel Düşünme” adlı kitabında bu süreci tartışan Arnheim da görsel algının, görsel düşünme ile aynı şey olduğunu söyleyerek, görme ile düşünme arasındaki ayrım üzerinde durur (2012, s.28-29):

...bir insan ya da hayvanın gözleri aracılığıyla aldığı enformasyon ile bu enformasyonun maruz kaldığı işlem arasında açık bir ayrım yapmak doğal. Dünya zihinde kendi yansımasını bırakır ve bu yansıma, incelenecek, elekten geçirilecek, yeniden düzenlenecek ve depolanacak hammadde olarak iş görür.

diyen Arnheim'a göre görme ile başlayan ve zihne alınan imge düşünmeyle farklılaşabilmektedir. Arnheim (2012, s.29), “dış dünyanın zihinsel imgesinin, retinadaki izdüşümünden büyük ölçüde farklı olduğu bilinmektedir. Bu yüzden bu farklılıkların, görme duyusunun işini tamamlaması sonrasında gerçekleşen değişikliklere atfedilmesi gayet doğaldır” diyerek nesnenin imgeye dönüşümünü açıklamaktadır.

Dikkatli bir göz, en keskin bakışın dar görüş alanını önce bir noktaya, ardından bir başkasına odaklayarak, söz gelimi uzaktaki bir martının uçuşunu izleyerek ya da bir ağacı gözden geçirip biçimini inceleyerek bu dünyanın içinde gezinir durur. Görsel algıyla anlatılmak istenen şey de işte tam anlamıyla etkin olan bu performanstır. Görsel algı, görsel dünyanın küçük bir parçasına ya da şu anda görülen tüm nesnelerin konumlandıkları uzamın görsel çerçevesine gönderme yapabilir (Arnheim, 2012, s.29).

Bu algısal inceleme süreci sonrasında zihne alınan ‘şey’ yeniden şekillendirebilir, bellekte depolanıp daha sonra değiştirebilir, eksik noktaları tamamlanıp yeni bir şey oluşturabilir. Bütün bunlar yavaş olabilir, hızlı olabilir, anlık olabilir ya da ertelenebilir. Sonuçta görülen şey düşünce ile birlikte başka bir şekle bürünebilir.

Görme ile düşünme arasında koparılamaz bir ilişki olduğunu kabul ediyorsak, düşünceyi de “sadece zihinsel ve soyut bir süreç değil, duyu organlarının özellikle

gözün aktif rol oynadığı somut bir etkinlik (Korkutal,2010,s.24)” olarak tarif edebiliriz. Görsel algıyı nasıl düşünmeden bağımsız kılamıyorsak düşünmeyi de duyulardan bağımsız düşünemeyiz. Özsezgin bu ilişkiyi güçlü bir biçimde açıklar:

Görsel algı ile görsel düşünmenin, dolayısıyla da bilişselliğin (“cognitive”) ortak süreçleri içerdiği yolundaki iddia, ister istemez görsel algıda ‘zekâ’nın işlevine kuşku düşürmektedir... Düşünme, işlenmemiş ham algı verilerini kavramlara dönüştürdüğü andan itibaren bilişsel malzeme de algısal olmaktan çıkmaktadır. Düşünceler, gördüklerimizi etkiler çünkü. Görme ve işitme, zekâyı kullanmakta en mükemmel ortamlardır... Zihnin düşünebilmesi için görsel algı zorunludur. Duyular, bütün olarak salt bilme yetisi araçları değildir; algı, amaçlı ve seçicidir çünkü.

Düşünce bir yargı taşır ve görsel algının bireyselliği yargının niteliği konusunda kuşku yaratmaktadır. Güven’e göre (1996, s.17), “yargının bireysel olması, görme farkındalığının özel bir ben’e ait olması bilme sürecindeki düşünsel etkinliği yok etmez... İnsan beyni, algısal bilme dışında, mantıkla düşünmeye koşullandırılmıştır. İnsan ‘mavi gökyüzüdür, yeşil kalemdir görünen’ dediği anda görmeye bağlı bilme sürecinde, aklı, zekâyı içine alan bilme sürecini gerçekleştirir.”

Araştırmacılara göre, beynin görme ile ilgili bölümü, görsel algı ve görsel öğrenmeye yönelik daha keşfedilmeyi bekleyen yeni bilgilerle yüklüdür (Alpan, 2008, s.82).

Görsel algı, niteliklerin, nesnelerin, olayların imgelerini sağlayarak kavram oluşumuna zemin hazırlar. Gözlerin doğrudan ve anlık aldığı uyarınının çok ötesine uzanan zihin, bellek yoluyla erişilen geniş imgeler alanında iş görmekte ve bütün bir hayat deneyimini bir görsel kavramlar sistemi olarak örgütlemektedir (Arnheim, 2012, s.326).

Bu yüzden görme ve düşünmeyi içerisinde barındıran görsel algı ve görsel düşünme eğitim açısından oldukça önemlidir.

2.1.3. Görsel Algı ve Eğitim

Görsel algı; çevremizdeki varlıklara, olay, olgu, kurgulanmış imge... vb. gibi uyarılara karşı, duyuların gösterdiği tepkinin zihinsel süreçlerden geçerek birer anlam nesnesine dönüştürülmesi eylemidir.

Arnheim “Görsel Düşünme” adlı kitabının “Bakmak ve Öğrenmek” isimli bölümünde görsel algıyla ilgili şunları belirtmektedir:

Bilimde, doğrudan deneyimin aşılması gerekir ve gözlemcilerin bireysel bakış açıları ancak incelenen fenomene dair ortak bir kavrayışın şekillenmesine katkıda bulunduğu ölçüde önemlidir. Bir biyoloji ya da psikoloji öğrencisi bir doğa parçasına ya da bir davranış örneğine baktığında, gördüklerini görsel bir imge halinde örgütlemekle yetinemez. Bu doğrudan imgeyi bir başka doğrudan imgeyle, yani algılanan nesne ya da olayda işlenen bir mekanizma imgesiyle ilişkilendirmeye çalışmak zorundadır (2012, s.334).

“Görsel Eğitim Araçlarına İlişkin Sorunlar” isimli bölümünde ise, modern eğitimcilerin doğrudan deneyimde ısrar etmelerini, geleneksel öğretimin deneyimine, aldığı mesafeye verilmiş değerli bir tepki olarak gören Arnheim bu durumun incelenecek nesneleri doğrudan araştırmaya açmaya yetmeyeceğini öngörür ve ekler (2012, s.341-342):

Resimler ve filmler, ancak görsel düşünmenin gereklerini karşılıyorsa yardımcı olabilirler... Çocukların ve diğer öğrencilerin bir ders kitabı illüstrasyonuna, bir filme, bir televizyon programına baktıklarında tam olarak ne gördüklerine dair ne biliyoruz? Yanıt çok önemlidir, çünkü öğrenci göreceği farz edilen şeyi görmüyorsa öğrenmenin temeli eksik demektir.

Arnheim yukarıda ve ilgili bölümde söylediklerinin bir eğitimcinin sürekli aklında tutması gereken ilkeler olduğunu belirterek devam eder (2012, s.348):

Yardımcı görsel araçlar öğretilmesine sahte bir bağlılık göstermek yeterli değildir; karanlıkta birkaç dakikalık eğlence sunmak için az çok çekinerek sinema makinesini çalıştırmakta yeterli değildir. Bence gerekli olan, eğitimcilerin

mesleğe hazırlığın zorunlu bir parçası olarak sistematik bir görsel duyarlılık eğitimi almasıdır.

Görsel imgeleri algılama biçiminin alınan eğitime ve edinilen yaşantıya göre değiştiği düşünüldüğünde, görsel algı süreçlerini eğitim süreçleri ile ilişkilendirilmesi kaçınılmazdır. Bireyin özel yaşantı deneyimlerine, gereksinim ve beklentilerine göre farklılaşan süreçler yumağı olarak tanımlanan algı kavramı bellekteki şemalara göre yeniden örgütlenen öznel bir yaşantı evrenidir (Yıldız ve Deneçli, 2011, s.482). Buradan algının değişime açık olduğu düşünülmektedir. Aydın çalışmasında (2006; Akt. Yıldız ve Deneçli, 2011, s.482), “algı ve bellek süreçleri uygun eğitim koşullarının sağlanmasıyla gelişme ve değişim gösterebilmektedir” şeklinde açıklar. Değişim ve gelişimin olduğu bir yerde eğitimden söz etmemek olası görülemez. Soyut düşünmenin nesnellik kazanabilmesi için görsel algı ile eğitim arasındaki bağı önemsemek gerekir. Sağocak ve Çellek (2012, s.1216) tüm eğitim programlarının sanat eğitiminin yaratıcı düşünceyi geliştirme potansiyelinden yararlanması gerektiğini söyleyerek yaratıcı süreçleri vurgular:

Algı dünyayı, çevremizi öğretir, bilgilendirir, farkındalık yaratır. Merak bu bilgiyi derinleştirir. Hayal gücü yaratı boyutu katar ve kişiselleştirir. Algılarız, biriktiririz, yaratıcı düşünürüz, hayaller kurarız, ayırıştırırız ve birleştiririz, bütünleriz, değerlendirmeler yaparız sonuçta problemi yaratıcı bir biçimde çözer ve yorum katarız. Bu sanat eğitimi ile geliştirilen yaratıcı bir süreçtir.

2.1.4. İmge ve Görsel İmge

Türk Dil Kurumu’na göre imge: 1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya. 2. Genel görünüş, izlenim, imaj. 3. *ruh b.* Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4. *ruh b.* Duyularla algılanan, bir uyarıcı söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj (TDK, 2011, s.1182).

Keser imgeyi ve imgenin nasıl oluştuğunu açıklar (2009, s.168):

İmge Gerçekliğin zihindeki yansıması. Bir şeyin, fikrin ya da kişinin zihindeki izlenimi, düşüncesi veya resmi. İmge gerçekliğin tıpatıp kopyası değil;

gerçekliğin zihni süreçlerle yeniden kurulmuş biçimidir ve bu nedenle yeni bir şeyi temsil eder. İmge çok kapsamlı ve çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Zihinde imge oluşurken, sadece algılanan gerçeklik değil kişinin geçmiş yaşantısı ve deneyimlerinden o anki duygusal durumuna kadar birçok farklı öge etkiye bulunur. Yaşantının; deneyim ve birikimin zenginliği ölçüsünde imge alanı da genişler. İmge, hem düşünsel alanda hem de görsel alanda var olabilir.

Işıldak (2008, s.65) ise, “en önemli duyu organımız göz ile dış dünyadan aldığımız veriler, zekâ ve sezgi gücüyle bilincimiz tarafından bir seçmeye uğrar, beynimizde bir görüntü oluşur. Duyu organlarımızı uyaran nesneler ve olaylar ortadan kalktığında, aldığımız duyuların zihnimizde oluşan izleridir imgeler” olarak tanımlamaktadır.

Ziss (2011,s.61) imgeyi irdelemekte ve kuramlar açısından ele almaktadır. “Yansıma kuramı açısından imge, gerçekliğin bir kopyasına, bir çeşit manevi klişesine benzetilebilir. Filozof için imge, her şeyden önce, çevre dünyasının zihinsel yansımasıdır. Bilgi kuramı (gnoséologie), ruhsal yaşamın tüm dışavurumlarını (duyuları, algıları, tasarımları, vb.) birer imge olarak niteler.”

Sanatsal etkinliğin dilinin imge dili olduğu, gerçekliği imgeler aracılığı ile algılamayı, özümsemeyi ve yine imge olarak ifade etmeyi öngördüğünü söyleyen Sağlam (2001, s.3) bu etkinlikte geçerli olan görme, algılama, duyumsama, bilgi edinme, anlamlandırma vb. süreçlerin de imgenin taşıdığı nitelikler ile dolaysız ilişki içinde olmasının doğal olduğunu belirtmektedir.

Bir imgenin varlığında ya da oluşumunda görme duyusunun rolü oldukça büyüktür. Çünkü imge görsel algılamanın bir ürünüdür, dolayısıyla zihinsel bir sürecin sonunda ortaya çıkar.

Leppert (2009, s.18) “görme sadece biyolojik ve fiziksel bir mesele, ışık dalgalarının retinadaki hareketiyle ilgili bir mesele değildir. Daha çok zihin ve düşünce süreçleriyle ilgili bir meseledir”, İskenderoğlu (2009, s.165) “görmek; doğaya zihinle dokunmaktır. Doğaya zihinle dokunmak, onu bir imgeye dönüştürmektir” ifadesiyle bu ilişkiyi açıklar.

“Nesnel gerçekliğin insan zihnindeki yansımaları” olarak tanımlanan imgeler (Hançerlioğlu, 1989,s. 184) yeniden yaratılmış zihinsel betimlemelerdir. Aybaytogan’ın çalışmasında (2006, s.1), “ ‘İmge’, dile getirilmek isteneni daha canlı, daha etkili, duyumsanabilir, göz önüne getirilebilir bir biçimde anlatmak için onunla başka şeyler

arasında bağlantı kurularak zihinde canlandırılan yeni biçimler anlamına gelmektedir. İmge, dış dünyadan alınan öğelerle oluşturulur” şeklinde açıklamıştır.

İskenderoğlu ‘da imgeyi, insanoğlunun etrafını saran tüm yaşamsal unsurlardan fark edebildiği nesnel gerçekliklerin kendine ait düşünsel dünyasında yorumlanmış şekli olarak tanımlar (2009, s. 163). “Görme Biçimleri” adlı kitabında imgeyi derinlemesine irdeleyen Berger’e göre ise (2012, s.10);

Bir imge yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümdür. İmge ilk kez ortaya çıktığı yerden ve zamandan – birkaç dakika ya da birkaç yüzyıl için- kopmuş ve saklanmış bir görünüm ya da görünümler düzenidir. Her imgede bir görme biçimi yatar. Fotoğraflarda bile. Çünkü fotoğraflar çoğu zaman sanıldığı gibi mekanik kayıtlar değildir. Her bir fotoğrafa baktığımızda, ne denli az olursa olsun, fotoğrafçının sınırsız görünüm olanakları arasından o görünümü seçtiğini fark ederiz. Rastgele aile fotoğraflarında da böyledir bu. Fotoğrafçının görme biçimi konuyu seçişinde yansır. Ressamın görme biçimi bez ya da kâğıt üzerine yaptığı imgelerle yeniden canlandırılır. Her imgede bir görme biçimi yatsa da, bir imgeyi algılayışımız ya da değerlendirişimiz aynı zamanda görme biçimimize de bağlıdır.

Burada sözü geçen imge, gerçekliğin bireyde yeniden şekillenmiş halidir. Sanat olgusunda imgeyi açıklarken, görsel imgeden söz etmek gerektiğini söyleyen San (2008, s.27), burada başlıca rol oynayan duyunun görme duyusu olduğunu vurgulamaktadır. San, algılama eylemindeki imgenin ‘görsel imge’ olduğunu söyleyerek şöyle açıklar (2008, s.30):

Görülen bir kuş, ona bakıldığı sürece beyin bu yansımayı kaydeder. Gözlerimizi kaparsak ve eğer dilersek, zihnimizde kuşu görmeyi sürdürebiliriz. Bu, kuşa ilişkin bellek imgesidir, görsel algının kendinden daha az belirgindir; dikkatimizi toplarsak, bu imgenin daha açık- seçik ve ayrıntılı olmasını sağlayabilir ve imgeyi zihnimizde koruyabiliriz.

Yüzyıllar boyu kelimeler aracılığıyla düşündüğümüz varsayıldı. Günümüzde ise imgeler ve onların yarattığı çağrışımlar ile düşündüğümüz biliniyor. Kelimeler yalnızca

imgeleri beynimizden çıkaran ve diğer beyinlere ulaştıran taşıyıcılar gibidir (Buzan, 2011, s.44).

Algının içsel karşılığı bir dışsal imgeye uygulanmaz da kendi başına durursa, bu içsel karşılığın neye benzediği sorusu daha bir aciliyet kazanır. Özellikle de düşünme, nesneler ve olaylarla, sadece bir şekilde zihinde var oldukları sürece ilgilenebilir. Nesneler ve olaylar doğrudan algılama sırasında görülebilir, hatta kimi zaman da işlenebilir. Aksi takdirde onlar hakkında hatırlanan ve bilinen şeyler tarafından dolaylı olarak temsil edilirler (Arnheim, 2012, s.117).

İmge ile yaratma kavramları arasında yer alan ve açıklanması gereken önemli bir kavram da “imgelem”dir. “İmgelem” imgeler arasında yeni ilişkiler kurma, yeni kavram ve düşünceler oluşturma yetisi olarak tanımlanabilir. Burada bilinç söz konusudur. Aslında imgelem her insanın yaptığı, yapabildiği bir şeydir. İnsana özgü bir yetenektir (Işıldak, 2008, s.65).

İmgelem; yaratı yetisi; gerçeklikteki olayların sanatsal yorumundan kalkarak, sanatçının sanat yapıtlarında canlandırdığı imgeleri ve kompozisyonları yaratma yolunu açar. İmgelem, yeteneğin gücüyle bağımlıdır ve estetik fikirle yön kazanır (Ziss, 2011, s.220).

Bu noktaya kadar aslında bir bakıma yaratıcılığın temelini oluşturan öğelere yer verilmiştir. Kırıçoğlu bütün yaklaşımların birbiriyle olan ilişkisini şöyle özetlemektedir (2002, s.123):

Duyular aracılığı ile elde edilen imgeler ve bu imgelerin tanınması, adlandırılması ve ayırmsanması algı olayıdır. Algı uyarıcı ile alıcı arasında gelişir. İnsanlar çevrelerinde gördükleri biçimleri, renkleri, uzaklık-yakınlık, büyüklük-küçüklük, ... gibi eşyanın durumuna bağlı özellikleri çeşitli durumlarda algılarlar. İmgeler, algılar ve giderek kavramlar görsel iletişimin ve sanatsal yaratmanın önemli malzemeleridir. Yaratıcı düşünmenin temelini bu görsel deneyimler oluşturur.

İmge zihinde çağrışım zincirleri kurmak için üretilir. Bütün bu çağrışımlar algılarımızla ilgilidir. İmge duygu, coşku ve düşüncelerden yola çıkıp nesnel gerçeklere varmaz, aksine nesnel gerçeklerden yola çıkarak duygu, coşku ve düşünceye ulaşır.

İmge kurulurken, birbirine yaklaştırılan iki gerçeğin arasındaki ilişki ne kadar uzak ve doğru olursa imge o oranda güçlü olur öyleyse imge aslında metaforik bir kavramsallaştırmadır ve bu kavramları biçimlendirmek bir yaratıcı eylemdir.

2.1.5. Yaratıcılık

İlgili literatür incelendiğinde yaratıcılığın genel kabul görmüş kesin bir tanımının bulunmadığı ve birçok farklı tanımın yer aldığı görülmektedir.

Yaratıcılık kavramı üzerine ilk bilimsel araştırmalar Guilford başkanlığındaki Amerikan Psikoloji Birliği tarafından 1950' li yıllarda başlatılmıştır. Araştırmalar gittikçe geliştirilerek günümüze kadar uzanmıştır (Ercan, 2010, s. 8). Guilford'un araştırmasında (1966), yaratıcılık, çeşitli yetiler bütünü olarak görülür. Bunlar yaratıcı etkinlikte tek ya da birleşik olarak bulunurlar. Yaratıcılık zekânın genel durumu içerisinde yer alır. Bilişsel düşünme, bellek, ıraksak düşünme, yakınsak düşünme ve eleştirel düşünme gibi beş ussal işlemin yer aldığı bu durum içinde ıraksak düşünme yaratıcılığa en yakın olanıdır (Akt. Kırıçoğlu, 2002.s.169).

Kırıçoğlu yaratıcılığı bilim, sanat, eğitim çevrelerinin yaklaşımlarının farklı olduğunu belirterek tanımlar (2002, s.167-168): "Bilim adamlarına göre yaratıcılık akıl yürütme, buluş yapma ve sorun çözmedir... Sanatçılar için yaratıcılık, estetik öğeler içeren özgün bir bütünlük yaratmaktır... Eğitimcilerin yaratıcılığa yaklaşımları, araştırmacı, özgür düşünen, soru soran, uygulayıcı olmayan (non-conformist) insan yetiştirme yönündedir."

Yaratıcılık, eleştirel bakmak, yeni önermelerde bulunmaktır. Daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesneler ya da düşünceler arasında ilişki kurulmasıdır. Alışılmışın, bilinenin dışında, farklı, yeni, özgün olmak, problemi görmek, farklı çözüm yollarından giderek yeni sonuçlar çıkartmaktır. Yaratıcılık dünyayı, kendimizi değiştirme eylemliliğidir (Ersoy ve Başer, 2009, s.129).

Yaratıcılık bir düşünme biçimidir ve hayal gücü ile çok yakın ilişkisi vardır. Yaratıcılık, tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğrasın içinde vardır. Yaratıcı yeti insan yaşamının ve gelişiminin tüm yönlerinin temelini meydana getirmektedir (Özden, 2011, s. 174). Yaratıcılık, çok boyutlu düşünen bir ürünür (Kırıçoğlu, 2002, s.167).

Yaratıcılık kendiliğinden var olmayan birçok beceriyi içine alan, sıra dışı düşünme bağlantıları kurarak oluşan bir yeti olduğunun altı çizilmelidir. Özellikle soyut

ve analitik düşünme ön sıralarda gelmektedir. Yasa ve Şahin bu bağlamda (2012, s. 68), bireyin özgün bir sentez oluşturabilmesi için çalıştığı alandaki temel bilgi birikimine sahip olması, bunları içselleştirip çeşitli durumlarda kullanması, neden-sonuç ilişkilerini belirleyerek analitik düşünmesinin gerekli olduğunu söylemektedirler. Özden ise, yaratıcılıkta eş ve zıt anlamları birlikte düşünmenin olduğunu belirtir (2011, s. 174).

Bu tanımlar çerçevesinde yaratıcı düşünmenin kapsamı içerisinde bir fikri, bir ürünü değiştirme, birleştirme, geliştirme, yeni bilgiler, fikirler üretme, olaylara farklı bakabilme, buluşlar yapabilme gibi eylemlerin yer aldığı söylenebilir. Yaratıcı düşünmenin alt becerileri ise ayrıntılı fikirler geliştirme, sorunlara benzersiz ve kendine özgü çözümler bulma, bir fikre, ürüne çok farklı açılardan bakma, olaylara bütünsel bakabilme olarak sıralanabilir ve sayılan bu özellikler eğitim yoluyla kazandırılması amaçlanan hedefler arasındadır. (Kaplan ve Ercan, 2011, s.768).

Yapılan tanımlar ve açıklamalara bakıldığında, yaratmayı bir düşünme biçimi olarak ifade etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle ilgili literatür incelenerek yaratıcı düşünme başlığı altında kendi içinde alt başlıklara ayrılan yaratıcı düşünme yetenekleri ile yaratıcı düşünme teknikleri hakkında bilgiler araştırılmıştır.

2.1.5.1. Yaratıcı Düşünme

Özden yaratıcılığı açıklarken (2011, s. 174); '*akıcı düşünme yeteneği*' olarak tanımlanmaktadır. Yıldırım (1998, s.21) kitabının "Yaratıcı Düşünce" bölümünde yaratıcılığı düşünsel fonksiyonlarımızla ilişkilendirerek, 'mevcut kavramların aralarındaki ilişkilerden yeni kavramlar ve düşünceler üretmek' şeklinde ifade eder. Düşünmenin ürünü olan yaratıcılık, insan beyninin düşünsel etkinliklerinin merkezidir. Yaratıcı düşünce ise; "olaylar veya nesneler arasında daha önceden kurulmamış bağlantıları yakalayabilmek, ilişkileri kurabilmek ve bunları yeni bir düşünce şeması içinde özgün ürünlerle hayata geçirebilme yetisi" şeklinde tanımlanır (Artut, 2013, s.202).

Sağocak ve Çellek (2012, s.1219) "yaratıcılık yoktan var etmek değil, var olanlar arasında yeni ilişkiler kurmaktır. Herkesin kurduğu ilişkilerden hareket etmek değil, kimsenin düşlemediği, düşünemediği farklı ilişkilerden hareket etmektir. Yani ıraksak düşünebilmektir. Yakınsak düşünmeyi aşmaktır" diyerek yaratıcı düşünmenin niteliğini belirler. San, bu nitelik farklarına açıklama getirir (San, 2008, s.21);

Yakınsak ya da klişeleşmiş düşünme beklenen, belirlenmiş, uylasıma (konvensiyonel) ve olağan yanıtlara yöneliktir. Önüne çözülmesi için önceden belirlenmiş, ölçülenmiş (normlaşmış) yöntemlerden yararlanılabilecek türden sorunlar çıkınca etkinlik kazanır. Bu düşünme de verimli sonuçlara, az çok özgün bireşimlere varabilir, ama yaratıcılığın asıl dayandığı düşünme biçimi ıraksak düşünme'dir. ıraksak düşünme, önceden hiçbir şeyin belirlenmemiş olduğu, türlü doğrultularda özgürce yol alan düşünmedir.

Yıldırım (1998, s.76-77), fikirler arasında görsel bir ilişki yaratmanın yaratma hızını artırdığını söylerken, kitabının "Kavram Oluşturabilmek" isimli bölümünde; "düşünmek çeşitli kavram ve sembolleri birbiriyle ilişkilendirmek, yaratıcılık ise bu ilişkilerden yeni ve farklı sonuçlar elde etmektir. Dolayısıyla kavramlar arasında ne kadar çok sayıda ve farklı ilişki kurabiliyorsak o kadar yaratıcı oluruz" ifadesiyle kavram oluşturma ile yaratıcılık arasındaki güçlü bağı ortaya koymaktadır. Ayrıca zihnimizde kavram oluşturabilme becerimizi geliştirmekle öncelikle işe başlamamız gerektiğini de eklemektedir. Özellikle kavramlar arasında çok sayıda ve farklı ilişki kurabilmek yine bizi ıraksak düşünmenin eşğine getirmektedir.

Üstündağ'a göre (2005, s.45) ıraksak düşünme; eski düşüncelerden vazgeçmeyi, yeni bağlantılar kurmayı, bilginin sınırlarını genişletmeyi ve olağanüstü düşünceleri başlatmayı içerir.

Literatürden anlaşıldığı gibi ıraksak düşünmeyi oluşturan birçok yetenek bulunmaktadır. Yaratıcı düşünmeye bağılı olarak bu yetenekler farklılık göstermektedir. Yaratıcı düşünme tek bir yetenek ve teknikle anlatılamayacağından, yaratıcı düşünme yetenekleri ve teknikleri olmak üzere iki alt başlık altında incelenmiştir.

2.1.5.1.1. Yaratıcı Düşünme Yetenekleri

Özden'in 'Öğrenme ve Öğretme' isimli kitabında (2011, s.178), yaratıcı düşünmeye katkıda bulunduğu kabul edilen yetenekler olduğunu belirtmiş ve gerçekte zihinsel yeteneklerin her birin yaratıcılıkla alakası olmakla beraber daha önemli olan bazı yetenek alanları üzerinde durmuştur. Guilford (1967) ve Torrance (1966) tarafından geliştirilen araçlarla ölçülen ve klasik kabul edilen dört yetenek akıcılık, esneklik, orijinallik ve açıklamaadır (Akt. Özden, 2011, s. 178).

Aşağıda, bugün literatürde yaratıcılığa katkı sağlayan düşünme yeteneklerinden bazıları birer cümleyle açıklanmıştır (Özden, 2011, s. 179-180).

1. **Akıcılık:** Açık uçlu bir soruya sözlü veya yazılı birçok fikir üretebilme. Saxena'ya göre(1994), düşünmede akıcılık, depolanan bilginin ihtiyaç olduğu zaman ne kadar kolaylıkla kullanılabildiği ya da bir probleme verilen, zaman içinde getirilecek bir grup alternatif çözümlerin, bireyler tarafından toplanabilir olmasıdır (Akt. Ercan, 2010, s.15).
2. **Esneklik:** Bir sorun üzerine farklı yaklaşımlar getirebilme, değişik boyutları ortaya koyabilme; farklı kategorilerde fikir üretebilme; bir duruma farklı perspektiflerden yaklaşabilme. Saxena (1994; Akt. Ercan, 2010, s.15) esneklikle ilgili olarak; “üretilecek düşünce, çözüm veya alternatifler farklı tür ve sınıflara aittir. Aynı tür düşünenlerin düşünceleri tek yönlü bakış açısını yansıtmaktadır. Farklı sınıflamalar ile düşünenler ise düşüncelerinde çeşitliliği, esnekliği ve yaratıcılığı yansıtır. Bu tür düşünceler olaylara farklı açılardan bakılması sonucu oluşmaktadır” şeklinde açıklar.
3. **Örijinallik (Özgünlük) :** Düşünce ve eylemde kendine özgün olma. Saxena (1994) özgünlüğü, bilinenin, basitin, sıradanın dışındaki düşünceler, alışılmışın dışında yeni, özgün, sıra dışı çözümler üretebilme, seklinde tanımlamıştır (Akt. Ercan, 2010, s. 15).
4. **Açıklama (Elaboration):** Ortaya atılan bir fikri detaylandırabilme.
5. **İmgeleme:** Fantezi ve imajinasyon yoluyla şeyleri zihinde canlandırma ve zihinde fikir ve tasvirleri manipüle etme yeteneği. İmgeleme bireye sınırsız fikir kaynağı sunar.
6. **Analojik düşünme:** Bir durum hakkında fikir ve düşünceleri başka bir duruma uyarlayabilme; bir sorun için geliştirilen çözüm önerilerini başka bir sorunun çözümüne aktarma yeteneği.
7. **Değerlendirme:** Bir konunun önemli yanlarını önemsiz, ilgisiz detaylarından ayırt etme, eleştirel düşünme, doğruyu yanlıştan ayırma, bir fikir, ürün veya bir soruna getirilen çözümün uygunluğunu veya doğruluğunu kararlaştırma yeteneği.
8. **Analiz:** Bir konuyu detaylandırma, bütünü parçalarına ayırma, organizasyon el yapısını anlama, parçalar arasındaki ilişkiyi görme yeteneği.

9. **Sentez:** Parçalar arasındaki ilişkiyi görme, parçaları yeni bir bütün oluşturacak şekilde yeniden bir araya getirme, yen, model ve yapı oluşturma yeteneği
10. **Dönüştürme:** bir şeyin yeni kullanımlarını bulma, yeni anlamlar, imalar ve uygulama alanları görme veya bir şeyin değişik kombinasyonlarını ortaya koyma yeteneği.
11. **Mantıksal Düşünme:** Neden- sonuç ilişkileriyle bir sonuca ulaşabilme yeteneği.
12. **Özerklik:** Bağımsız fikir ve düşünce üretme yeteneği.

2.1.5.1.2. Yaratıcı Düşünme Teknikleri

Yaratıcılık eğitiminin başında yaratıcı düşünme teknikleri gelmektedir. Günümüzde artan teknoloji kullanımı bu konuya dikkat çekmektedir. Yaratıcı düşünme teknikleri ile ilgi Laney (1938), beyin fırtınası, listeleme, morfolojik sentez ve sinektik olmak üzere dört farklı yaratıcı düşünme tekniğinden bahseder (Akt. Kaplan ve Ercan, 2011, s.768). Özden (2011) yaratıcı düşünme teknikleri arasında beyin fırtınası, nitelik sıralama, sinektik ve rol yapmayı ele almaktadır. Aktamış ve Ergin ise (2007), Özden'in belirttiklerine ek olarak altı şapkalı düşünme tekniğine de yer vermiştir. Bu çalışmada aşağıda açıklama bulan Özden'in belirttiği (2011, s.197-198) aşamalar kullanılarak, kısaca bazı yaratıcı düşünme teknikleri değinilmiştir:

- Beyin Fırtınası:** Beyin fırtınası hiçbir tür yargılamanın olmadığı bir ortamda gerçekleştirilir; yaratıcı ve orijinal fikirlerin doğmasına yardımcı olur... Beyin fırtınası, belirli bir durum veya probleme ilişkin, fikir ve seçenekleri ortaya koymaktadır .
- Nitelikli Sıralama Tekniği:** Bu teknikte öğrenci bir problemin veya objenin temel özelliklerini sıralar ve her özelliği geliştirmenin yolunu düşünür. Crawford (1978), öğrencileriyle gerçekleştirdiği nitelik sıralaması uygulamalarında çalıştıkları konuyla ilgili bir problemin çözümüne ulaştıklarına veya çalıştıkları problem durumundan esinlenerek yeni şeylerin üretildiğini belirtmektedir.
- Sinektik:** Birbiriyle alakasız parçaları bir araya getirmek anlamını taşıyan bu teknik Gordon (1961) tarafından yaratıcı bireylerin farkında olmadan bilinçsizce kullandıkları yöntemlerin araştırılması ile ortaya çıkmıştır. Temeli analojiye

(fikirleri başka ortamlara aktarma) dayanan *sinektik*'in Özden'e göre (2011, s.199) üç yöntemi vardır. Doğrudan analogi, kişisel analogi ve fantazik analogi.

- **Doğrudan Analogi:** Bu yöntemde öğrenciden, sorunu tabiattaki canlıların çözdüğüne benzer bir şekilde çözmesi istenir. Öğrenci sorunlara; bir hayvan, kuş, çiçek, böcek, vb.nin benzer durumlarda ne yaptıklarını esas alarak çözüm getirmeye çalışır. Ercan'ın tanımı ise şöyledir (2010, s. 17): “Bu analogi türünde bir alandaki gerçekler, sahip olunan bilgiler veya üretilen teknolojiler diğer alanlarda geliştirilecek olan fikirlerin temelini oluşturur. Doğrudan analogiler açık anlatımlıdır ve en yakın olası çözümleri oluştururlar. Basitçe iki nesne ya da kavramın karşılaştırılmasıdır.”
- **Kişisel Analogi:** Bu yöntemde öğrenciden kendisini bir eşya ya da başka bir canlının yerine koymaları istenir. Seligmann'a göre (2007), kişisel analogi “kişinin çalıştığı obje olduğunu hayal etmesidir” şeklinde açıklar (Akt. Ercan, 2010, s.17). Kişisel analogilerin sinektik tekniği içerisindeki işlevi kişinin problemle bütünleşmesini, kendisini problemin bir parçası olarak görmesini sağlamaktır. Bu sayede içinde bulunulan problem durumunun daha önce fark edilmeyen noktalarının açığa çıkması hedeflenir (Ercan, 2010,s.17-18).
- **Fantazik Analogi:** Bir çeşit arzu ve temenniler listesi çıkarmaktır. Öğrencilerden insanların yemeden, içmeden yaşayabilmesi, istediği yere istediği anda uçabilmesi, gözleri ile iş yapma gücünü elde etmesi vb. arzuların sıralanması istenir. Amaç imajinasyonu güçlendirmek ve hayal gücünü kullanmaktır.

—**Rol Yapma:** Ön hazırlıksız olarak öğrencinin bir durumu canlandırmasıdır. Öğrenci kendini başka bir şahsın yerine koyarak belirtilen durumda o kişi nasıl davranacaksa o şekilde davranır. Rol yapmada asıl amaç öğrencinin belli durumlara ilişkin duyarlılıklarını öğrenmektir (Özden, 2011,s. 200).

Yukarıda anlatılan yaratıcı düşünme tekniklerinin kaynağı, yaratıcı buluş ve düşünce sahibi olarak tarihe geçen bazı insanları kullandıkları düzeyde düşünme teknikleridir. Böylece yaratıcı bireyler tarafından farkında olmadan, bilinçsizce

kullanılan bu teknikler bilinç ışığına çıkarılmakla, bilinen ve öğretilebilir teknikler olarak eğitim programlarında yer almaktadır Özden, 2011, s. 195).

Yaratıcı düşünme tekniklerinin arasında yer alan sinektikte, yaratıcı çözümler elde etmek için metafor ve analogiler kullanılır. Sinektiğin merkezinde bulunan metafor ve analogiler, bilinmeyen tuhaf problem durumlarını daha tanıdık hale getirerek uygun yaratıcı çözümlerin oluşturulmasını sağlarlar (Ercan, 2010, s.15-16).

2.1.5.2. Yaratıcılık Testlerinden Seçilmiş Örnekler

Bu kısımda doğrudan yaratıcılığı ölçen testlerden bazı örnekler üzerinde kısaca durulacaktır:

2.1.5.2.1. Torrance Yaratıcılık Testi

Torrance yaratıcılık testi bugüne kadar birçok bilimsel çalışmada kullanılmıştır. Testin birçok bilim insanı tarafından doğrudan yaratıcılığı ölçmesi açısından da önemli bulunduğu ifade edilmektedir.

Torrance yaratıcı düşünme testi ilk kez 1966 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanmıştır. Test okulöncesi, lise, üniversiteye kadar tüm yaş gruplarına uygulanabilmektedir (İşleyen ve Küçük, 2013, 202-203). Aslan çalışmasında testle ilgili şu bilgilere yer vermektedir (2001, s.24):

1966 yılında geliştirilen test bataryası “sözel” ve “şekilsel” kısımdan oluşmaktadır. Sözel kısımda yedi alt test, şekilsel kısımda ise, üç alt test olmak üzere toplam 10 adet alt test bulunmaktadır. Sözel kısımda bulunan alt testler sırasıyla: soru sorma, nedenleri tahmin etme, sonuçları tahmin etme, ürün geliştirme, alışılmadık kullanımlar, alışılmadık sorular, farzedin ki adlı faaliyetlerdir. Şekilsel kısımda ise sırasıyla; resim oluşturma, resim tamamlama, paralel çizgiler adlı alt testler bulunmaktadır. Sözel ve şekilsel kısımdaki testler süreye bağlı olarak cevaplandırılmaktadır.

Torrance Yaratıcı Düşünme Testlerinin, Şekil Testi A Formunu kullanan Öncü (2000,s.28) testin 3 etkinlikten oluştuğunu belirterek, testte yer alan bu etkinlikleri şöyle açıklamaktadır:

- a) Resim oluşturma: Belli bir renkte ve şekildeki bir elişi kâğıdı deneğe verilerek bundan bir kompozisyon oluşturması istenir. Denek, bu şekli beyaz bir dosya kâğıdı üzerine istediği yere yapıştıracak ve ilginç bir öykü anlatan orijinal bir resim meydana getirmek üzere bu şekle kalemle istediği biçimde çizgiler ekleyebilecektir.
- b) Resim tamamlama: Bu etkinlik on kareden oluşmakta ve her kare içinde, doğru ve eğrilerden oluşan farklı çizimsel uyaranlar bulunmaktadır. Denekten, bu çizimleri tamamlayarak, yaptığı her çizime bir ad vermesi istenir.
- c) Paralel çizgiler: Deneğe, otuz çift paralel çizgiden oluşan bir seri verilir ve on dakika içinde bunlardan yapabildiği kadarını çizimsel olarak tamamlaması ve yaptığı her çizime bir ad vermesi istenir.

Testin bu etkinlikleri değerlendirilirken, deneklerin akıcılık, esneklik, orijinallik ve elaborasyon olmak üzere dört ayrı boyuttan aldıkları toplam puanlar hesaplanmaktadır (Öncü, 2003, s. 227).

2.1.5.2.2.Bilimsel Yaratıcılık Testi

Fen eğitiminde yaygın olarak kullanılan “Bilimsel yaratıcılık testi”nin özü Huve Adey’in (2002) geliştirdiği yaratıcı süreç, yaratıcı karakter ve yaratıcı ürün olmak üzere üç boyuttan oluşan yaratıcılık modeline dayanmaktadır. Kadayıfçı (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan “Bilimsel Yaratıcılık Testi”, öğrencilerin bilimsel yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla uygulanmıştır. Testin Kadayıfçı tarafından açıklaması şöyledir (Kadayıfçı, 2008, s.66):

Açık uçlu yedi sorudan oluşan test Bilimsel Yaratıcılık Yapı Modeli’nin ana boyutları olan sürecin (hayal etme, düşünme), karakterin (akıcılık, esneklik, orijinallik) ve ürününün (teknik ürün, fen bilgisi, fen olgusu, fen problemi) tüm alt boyutlarını ölçmektedir. Testteki her soru birden çok alt boyutu ölçmektedir. Sorulara verilen cevaplar akıcılık, özgünlük ve orijinallikleri açısından değerlendirilerek puanlanmaktadır. Sorular alışılmadık kullanımlar (soru 1), problemi keşfetme (soru 2), ürün geliştirme (soru 3), bilimsel imgelem (soru 4),

problem çözümü (soru5), fen deneyi (soru 6) ve ürün tasarımı (soru 7) konularıyla ilgilidir.

2.1.5.2.3. Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi

Bir yaratıcılık testi olan Test For Creative Thinking Drawing Production Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirmiş ve “Yaratıcı Düşünme- Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)” olarak Türkçe ’ye uyarlanarak kullanılmıştır. Yaşar (2009, s.83) testle ilgili ayrıntılarda şunları dile getirmektedir:

Bireysel ya da grup olarak beş yaşından büyük (5-95 yaş) tüm bireylere uygulanabilen test; A ve B formu olmak üzere arka arkaya verilen iki formdan oluşmaktadır... Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT), 14 değerlendirme ölçütü ile değerlendirilip, puanlanmaktadır. Iraksak düşünmenin bir alt faktörünü, yani fikirlerin akıcılığını yalnızca nicel olarak ölçen geleneksel yaratıcılık testlerinin tersine, Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi yaratıcı kazanımların nitel özelliklerini de tanımaya ve değerlendirmeye çalışmaktadır.

2.1.5.2.4. Yaratıcı Hayal Gücü Testi (YHGT)

Gündoğan, Arı ve Gönen “Yaratıcı Hayal Gücü Testi’nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını, 9 ile 14 yaşları arasındaki 1000 çocukla yaptıkları araştırmalarında, Yaratıcı Hayal Gücü test ölçümlerinin geçerliği ve güvenilirliği yeterli bulunmuştur. Araştırmacılar, çalışmalarında teste ilişkin şu açıklamalara yer vermişlerdir (2013, s.9):

YHGT, Kujawski tarafından geliştirilen bir araçtır. Testin orijinal dili Polonyacadır. YHGT, 6 yaş ve üzerine uygulanabilen kâğıt-kalem testidir ve grup olarak uygulanabilir. Katılımcılardan verilen şekillerin hepsini ya da bir kısmını kullanarak var olmayan şematik çizimler yapmaları istenmektedir. Testin süresi 30 dakikadır.

YHGT, üç alt ölçekten oluşmaktadır: Akıcılık, Ayrıntılandırma ve Dönüştürülebilirlik, Orijinallik. Akıcılık, testin gerektirdiği şekilde çizilen çizim sayısıdır. 30 dakika içinde testin gerektirdiği şekilde çizilen çizim sayısı kadar puan verilir. Ayrıntılandırma ve Dönüştürülebilirlik, çizimin görselleştirilmesidir. Ayrıntılandırma ve Dönüştürülebilirlik alt ölçeğinin puanlaması, 2 ile

20 puan arasında değişir. Orijinallik alt ölçeğinde, çizilen fikirlerin orijinallliği değerlendirilir (Karwowski, 2008a).

2.1.6. Metafor

Levine’e göre (2005, s. 172) , metafor kelimesi Yunanca “meta” (değişmek) ve pherein (aktarmak) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan “metapherein” kelimsinden türemiştir.

Benzer bir tanım Lakoff ve Johnson’dan gelmiştir (2005, s. 13): “Grekçe metaphoradan gelen “metafor” kelimesi, *meta*: öte ve *pherein*: taşımak, yüklenmek kelimelerinden mürekkeptir, ve “bir yerden başka bir yere götürmek” anlamındadır... Metafor bir gerçeği dile getirmek amacıyla kullanılır, ve pek çok metaforik ifade (biz onların meteforik ifade olduğunu fark etmesek de) dilde kalıcıdır.”

Lakoff ve Johnson’un (1980) ilk kez “Metaphors We Live By” isimli çalışmalarında geliştirdikleri metafor kavramı; bir düşünce malzemesi, insan kavrayışının bir şekli ve sadece bir söz figürü değil aynı zamanda bir düşünce figürüdür (Lakoff ve Johnson, 2005). Diğer tanımlarda ise metafor; bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu, anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006, s.463), bireylerin kendi dünyalarını anlamlarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olduğu görülmektedir (Arslan ve Bayrakçı, 2006, s.103).

Girmen ve Yaşar, metaforun yeri ve etkisi ile ilgili aşağıdaki açıklamaları yapmışlardır (2012, s.14):

Metafor kullanımı, bireyin genel olarak dünyayı algılayışını yapılandıran bir düşünme biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir. Metaforlar, okuyucuda ya da dinleyicide bilişsel bir sürecin başlamasını sağlar. Gelişen bilişsel süreç bireyde duyuşsal etkiler yaratır. Bilişsel ve duyuşsal süreçler karşılıklı olarak birbirini etkiler ve besler. Bu da metaforların birey üzerindeki etkisinin gücüne işaret etmektedir. Metaforlar, söylenmek isteneni daha az sözcükle, daha vurgulu bir biçimde ifade etmeye yararlar. Örneğin, “yatakhane benim için hapishaneydi” tümcesinden yiyeceklerin sınırlı olduğu, ışığın az olduğu, zor günler geçirildiği, ortamın çok temiz olmadığı, kısıtlı yaşam alanlarının bulunduğu anlamları çıkartılabileceği gibi değişik daha birçok anlam

çıkarılabilir. Bu nedenle metaforlar; bireyi yaratıcı düşünmeye, hayal etmeye, kendi yaşantısı içinde anlamlandırmaya yönlendirmektedir.

Bu açıklamalarıyla metaforların, bireylerin sınırlanmasını engelleyen, onları yaratıcılığa yönlendiren ve dilin derinliklerinde kendilerini bulmalarını sağlayan özelliklerine de vurgu yaparlar.

Lakoff ve Johnson (2005)'e göre metaforlar, yüksek düzeyde soyut ve ayrıntılı kavramlar inşa etmemize imkân verirler. Bütünüyle kavrayamadığımız şeyleri, duygularımızı, estetik tecrübelerimizi, ahlak pratiklerimizi ve ruhsal bilincimizi kısmen kavramaya çalışmanın en önemli araçlarından biridir. Motor duyu alanlarında diğer alanlarda çıkarımlarda bulunmak için kullanılacak çıkarımlara imkân sağlar. Metafora göre akıl yürüttüğümüzden, kullandığımız metaforlar yaşantılarımızı nasıl sürdüreceğimizi büyük ölçüde belirler (Akt. Köksal, 2010, s.32). Morgan'a göre ise (1998, s.395), "metaforlar bizi yeni tarzlarda düşünmeye ve davranmaya özendirir. İç görü ile ufkumuzu genişletir ve yeni olasılıkların önünü açar."

Forcenville (2002), herhangi bir şeyin metafor olarak kabul edilebilmesi için şu üç sorunun cevaplanması gerektiğini belirtmiştir. Bu sorular; "1. Metaforun konusu nedir?", "2. Metaforun kaynağı nedir?" ve "3. Metaforun kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özellikleri nelerdir?". Örneğin; "öğretmen bahçıvan gibidir" dendiğinde, metaforun konusu "öğretmen", metaforun kaynağı "bahçıvan" ve metaforun kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özellikleri "bahçıvanın yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenmesi gibi öğretmeninde öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alması" olarak açıklanmaktadır (Akt. Saban ve Diğerleri, 2006, s. 465).

Lakoff ve Johnson ise metaforların özelliklerini aşağıdaki başlıklarla belirtirler (2005, s.304):

- Metaforlar temelde doğası itibariyle kavramsaldır; metaforik dil ikincildir.
- Kavramsal metaforlar gündelik tecrübede temellenir.
- Soyut düşünce bütünüyle olmasa da büyük ölçüde metaforiktir.
- Metaforik düşünce kaçınılmaz, hep mevcut ve çoğunlukla bilinçdışıdır

- Soyut kavramlar lâfzî bir çekirdeğe sahiptir. Fakat bu soyut kavramları çekirdek metaforlar, genellikle birkaç çok boyutlu tutarsız metafor genişletir.
- Soyut kavramlar metaforlarsız eksiktir. Sözün gelişi, büyü, cazibe, delilik, birleşme, büyütme, vb. metaforlar olmaksızın aşk, aşk değildir.
- Kavram sistemimiz bütünüyle tutarlı değildir. Çünkü kavramlar hakkında akıl yürütmek için kullanılan metaforlar tutarsız olabilir.
- Biz hayatlarımızı metafor aracılığıyla sağlanan çıkarımlar temelinde yaşarız.

Metaforlar eğitimin çeşitli alanlarında kullanılabilmektedirler. Eğitim yönetiminde metaforlara müfredat geliştirme ve plânlamada; öğretim alanında da öğrenmeyi teşvik etme ve yaratıcı düşünciyi geliştirmede başvurulmaktadır. Öğretmen eğitiminde ise metaforlar, öğretim uygulamalarını yönlendirmede ve öğretmenlerin modern eğitim anlayışındaki yerlerini belirlemede bir araç konumundadır (Vadeboncoeur ve Torres, 2003, s.88).

2.2. İlgili Araştırmalar

Konu ile ilgili olarak literatür araştırması sonucunda **metafor analizi** ile ilgili yapılan çalışmalarda doğrudan sanat eğitiminde araştırma olmasa da yakın araştırmalar ve eğitim bilimlerinde doğrudan bu alanla ilgili yapılmış bazı araştırmalar tarih sırasına göre özetlenmeye çalışılmıştır.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Sanat Eğitimi Alanında Yapılan Araştırmalar;

Kalyoncu ve Liman'ın birlikte yaptığı (2013) “Öğretmenlerin ‘Görsel Sanatlar Dersi’ ve ‘Görsel Sanatlar Öğretmeni’ Kavramlarına İlişkin Metaforları” isimli çalışmada amaç, “Görsel Sanatlar Dersi” ve “Görsel Sanatlar Öğretmenliği”ne ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmektir. Araştırma 2011-2012 Eğitim-Öğretim bahar yarıyılında Trabzon il merkezinde ilköğretim, ortaöğretim ve liseden oluşan üç farklı okulda görev yapan farklı branşlardaki 115 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre metaforların; ilköğretim, ortaöğretim ve lisede görev yapan öğretmenlerin, “Görsel Sanatlar Öğretmeni” ve “Görsel Sanatlar Dersi”ne ilişkin

kişisel algılarını ortaya çıkartmada, anlamada ve açıklamada güçlü bir araştırma aracı olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Kalyoncu tarafından yapılan bir başka araştırma ise (2012) “Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının ‘Öğretmenlik’ Kavramına İlişkin Metaforlar” adlı çalışmadır. Araştırmanın amacı, Görsel Sanatlar Öğretmeni adaylarının, öğrencilik yılları süresince gerçekleştirdikleri gözlemleri ve farklı yapıdaki öğretmenlerle diyalogları sonucunda edindikleri tecrübelerle bağlı olarak Görsel Sanatlar Öğretmeni kavramına yönelik sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın sonunda katılımcılar “Görsel Sanatlar Öğretmeni” kavramına yönelik 86 farklı metafor üretmişlerdir. Ayrıca, metaforların Görsel Sanatlar Öğretmeni adaylarının öğretmenlik kavramına ilişkin sahip oldukları kişisel algıları ortaya çıkartmada, anlamada ve açıklamada güçlü bir araştırma aracı olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sağlam’ın (2001) “Araştırma ve Uygulama Sürecinde Eğretilen Olarak Sanatsal İmge” isimli tezinde, belirli bir dönem boyunca gerçekleştirilen uygulamaların içinde olduğu düşünsel atmosfer ve geliştirilen plastik çözümlerin araştırma sürecinin verileri ışığında alınması amaçlanmıştır. Araştırma sonunda, eğretilmeli (metaforik) yaklaşımının bu anlamsal hareketliliği (ima, çağırışım, sezdirme, yan anlamları kuvvetlendirme vb yoluyla) yaratmak için, etkili tutum ve uygun bir zemin oluşturduğu gözlenmiştir.

Eğitim Bilimleri Alanında Yapılan Araştırmalar;

Yılmaz, Göçen ve Yılmaz (2013) “Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma” isimli araştırmalarında amaç, öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının, metaforlar aracılığıyla belirlenmesidir. Araştırma sonunda; öğretmen adaylarının öğretmen kavramını anne-baba, aile, bahçıvan, rehber, ışık, çoban gibi, çok geniş bir metaforik algı ile algıladıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar şekillendirici, yol gösterici, bilgi kaynağı, statüsüz, esnek, model ve kutsal bir iş yapan öğretmen kategorileri altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar temel alındığında, öğretmen kavramının birden fazla ve birbirinden farklı metaforla açıklandığı görülmüştür.

Çiftçi ve Tangülü (2012) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Atatürk İlkeleri Hakkındaki Metaforik Algıları” isimli araştırmaları; Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş

felsefesini ve yapısal özelliğini belirten Atatürk İlkelerinin sınıf öğretmeni adayları tarafından metafor boyutunda nasıl algılandığını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören, 1. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının Atatürk İlkeleri hakkında, ilkelerin tanımına uygun metaforlar türetemedikleri ortaya çıkmıştır.

Güneyli ve Akıntuğ (2012) “Kitap Kavramına İlişkin Zihinsel İmgeler (Yakın Doğu Üniversitesi Örneği)” isimli makalesinde; Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, “kitap” kavramına ilişkin kullandıkları mecazları betimlemek ve bu konudaki algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bulgular sonucunda en çok kullanılan mecazları 7 kategoride sunmuştur. Araştırma sonunda, kitaba yüklenen anlamlar incelendiğinde, sadece %2 oranındaki katılımcı, olumsuz görüş belirtmiş ve kitabın baskı yaratan bir öge olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, kitaplardaki bilgilerin daha doğru, geçerli ve güvenilir olduğunun söylenmesi, araştırmanın önemli bulgularından birini oluşturmıştır.

Sadık ve Sarı'nın birlikte araştırdıkları (2012) “Çocuk ve Demokrasi: İlköğretim Öğrencilerinin Demokrasi Algılarının Metaforlar Aracılığıyla İncelenmesi” isimli çalışmada; 6., 7. ve 8. Sınıfa devam eden toplam 332 öğrencinin demokrasi algılarını ortaya çıkarmak için, Demokrasi Metaforları Anketi (DMA) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin demokrasiye yönelik toplam 75 metafor geliştirdikleri ve demokrasiyi çoğunlukla eşitlik, özgürlük ve adalet kavramlarıyla eş anlamlı bir yönetim biçimi olarak algıladıkları görülmüştür.

Yaşar ve Girmen (2012) “İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersi Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları” isimli araştırmalarında ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sözlü ve yazılı anlatımlarında metafor kullanma durumlarını incelenmiştir. Öğrencilerin yazma sürecinde metafor kullanma durumlarını belirlemek amacıyla, Türkçe dersi kapsamında kullanılan “Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı”, “Öğrenci Kompozisyonları” ve “Öğrencilerin Türkçe Defterleri” doküman incelemesi olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilere daha çok konuşma-yazma fırsatı sunulduğunda ve yönlendirildiklerinde kullandıkları metafor sayılarının arttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yıldırım, Ünal ve Çelik (2011) “Öğretmen Kavramına İlişkin Öğretmen, Yönetici Ve Müfettiş Algılarının Analizi” isimli araştırmasında; ilköğretim müfettişi,

ilköğretim okulu yöneticisi ve öğretmenlerinin, öğretmene ilişkin algılarını metaforlar aracılığı ile tespit ederek, öğretmenlerden beklentilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Yapılan analiz sonrasında, ilköğretim müfettişi, yönetici ve öğretmenler öğretmenleri, olumlu (fedakâr, çalışkan, aydınlatıcı, biçimlendirici, lider) davranış gösteren kişiler ve olumsuz (yetkisiz, verimsiz, ucuz işgücü, tekdüze, tutarsız, tembel, saldırgan, ezik) davranış gösteren kişiler olmak üzere iki şekilde algıladıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu iki sonuç birlikte değerlendirilerek, müfettiş, yönetici ve öğretmenlerin, öğretmenleri hem her türlü güçlülere rağmen özveriyle hiçbir karşılık beklemeden çalışan, aydınlatıcı, biçimlendirici liderler olarak görmekte hem de, yetkisiz, verimsiz ve tembel olarak gördükleri belirtilmiştir.

Çapan (2010) “Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları” isimli çalışmasında, üstün yetenekli öğrencilere ilişkin öğretmen adaylarının algıları incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ürettikleri 128 metafor 13 kategori altında toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ortaya çıkan kategorilerin çoğunluğunun öğretmen adaylarının üstün yetenekli çocukları geliştirme konusunda, kendi sorumluluklarını kabul edici görüş bildirdiklerini göstermiştir.

Ercan (2010) “Fen Öğretiminde Yaratıcı Düşünme Tekniklerinden Sinektik Kullanımına Yönelik Bir Eylem Araştırması” isimli yüksek lisans tezinde, fen ve teknoloji öğretiminde, yaratıcı düşünme tekniklerinden sinektik kullanılarak, öğrencilere kazandırılması hedeflenen yaratıcı düşünme becerisinin gelişimine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için sinektik uygulamaları gerçekleştirilmiş. Öğrencilerin sinektik tekniğine alışmaları için araştırmacı tarafından “yaratıcılık tanımına ulaşma” olarak adlandırılan ilk sinektik uygulaması, öğrencilere yaratıcılık kavramının orijinal bir çizimle diğerlerinden farklı bir şekilde açıklamaları istenerek elde edilmiş. Uygulamalar süresince elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda öğrencilerin çalıştıkları kavramlara ait başlangıçta göremedikleri özellikleri görür duruma geldikleri, nesnelere yüzeysel bakmaktan sıyrılıp çalıştıkları nesneleri derinlemesine bir bakış açısıyla inceler hale geldikleri ortaya konulmuştur. Öğrencilerin problem durumlarına getirdikleri alternatif çözüm önerileri sayısında artış gösterdikleri, bunun yanında nicel olan bu artışı beraberinde daha nitelikli çözümler halinde de ortaya konulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köksal (2010) “İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin, Ebeveynlerinin Ve Öğretmenlerinin “Okuma-Yazma” Kavramına Yükladıkları Anlamlar: Metaforik Bir

Analiz” isimli yüksek lisans tez araştırmasında; ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, onların ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin gündelik hayatlarında kullandıkları metaforlar yardımıyla “okuma-yazma” kavramını nasıl algıladıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonunda, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin “okuma yazma” kavramına karşı olumlu algılara sahip olduklarını, katılımcıların, “okuma yazma” kavramına ve okuma yazma bilenlere olumlu metaforlar geliştirdiklerini, okuma yazma bilmeyen insanlara karşı ise, olumsuz metaforlar geliştirdiklerini göstermiştir.

Saban (2009) “Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler” isimli araştırmasında; öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri saptamak amacıyla, katılımcılardan “Öğrenci.....gibidir. Çünkü.....” ibaresinin tamamlanması istenmiştir. Metaforlar, öğretmen adaylarının öğrenci olgusuna ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri anlamada, açığa çıkarmada ve açıklamada güçlü birer araştırma aracı olarak kullanabilir sonucuna ulaşılmıştır.

Aydoğdu (2008) “İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Sahip Oldukları Okul Algıları ile İdeal Okul Algılarının Metaforlar (Mecazlar) Yardımıyla Analizi” isimli yüksek lisans tezinde; ilköğretim öğrenci ve öğretmenlerinin, okul yaşamına ilişkin sahip oldukları algılar ile ideal okul yaşamına ilişkin tasarladıkları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okulun temel işlevlerine yönelik bulgular ortaya konurken, öğretmen ve öğrencilerin de temel rolleri hakkında sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca, öğretmen ve öğrencilerin büyük bir kısmının, okul yöneticilerini kaba, zararlı, aşırı otoriter kişiler olarak algıladıkları, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Saban ve Diğerleri (2006) “Öğretmen Adayları, Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının, Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi” isimli araştırmasında; öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarma amacıyla katılımcılardan, “Öğretmen.....gibidir. Çünkü.....” ibaresinin tamamlanması istenmiştir. Sonuç olarak, metaforlar öğretmen adaylarının öğrenme ve öğretme gibi olgulara ilişkin sahip oldukları kişisel algıları ortaya çıkarmada, anlamada ve açıklamada güçlü bir araştırma aracı olarak kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

Arslan ve Bayrakçı (2006) “Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi” isimli araştırmalarında; metaforları ve onların eğitimsel amaçlı kullanımlarını incelemişlerdir. İlk önce metafor ile ilgili temel

kavramlar açıklanmış ve bu kavramlar somut örneklerle ortaya konmuştur. Daha sonra ise metaforların, eğitim öğretim alanında kullanımına yönelik açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca öğrenme ortamı içinde metaforların öğretim amaçlı kullanımlarında dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Clarken (1997; Akt. Köksal, 2010, s. 72) “Eğitimciler İçin Beş Metafor” isimli araştırmada; metaforlar, düşünceleri açıklama, bilgileri organize etme ve anlamayı gerçekleştirmek için etkili araçlardır. Bu araştırma anlamayı geliştirmede; metaforların kullanımı, eğitimde metaforların rolü, rollerle sorumluluklarla ve öğretmenlerin ilişkileriyle ilgili beş metaforu keşfetmektedir. Bu metaforlar, ebeveyn olarak öğretmenler bahçıvan olarak, peygamber olarak, istiridye incisi olarak ve psikolog olarak öğretmenlerdir. Araştırmacı, metafor ve görsel simgeler kullanarak öğretmenlerin bir eğitimci olarak rollerini ve sorumluluklarını, eğitimin doğasını, öğrenci öğretmen arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamalarını sağlayacağını belirtmektedir. Ayrıca araştırmacı sonuç olarak, metaforlar hakkında şunları da belirtmektedir: Metafor karşılaştırmadır, fakat farklı şeyler farklı sebeplerle farklı açılardan karşılaştırılabilir. İyi bir metafor düşünceleri anlatmaya yardım eder. Düşünceleri daha nesnel yapar anlaşılabilir açık ve görsel hale getirir. Metafor ruhsal ve kolaylıkla kavranamayan kavramlar gibi zor fikirleri tanımlamak için kullanılır. Çok iyi öğretmenlerin hepsi metaforları benzeşimleri, ibret alınacak öyküleri kinayeli hikayeleri öğretirken kullanırlar.

Shaw, Barry ve Mahlios (2008) çalışmalarında öğretmen adaylarını okuryazarlık kavramı ile ilgili düşüncelerini metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda 66 öğretmen ile çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre elde edilen metaforlar eğitici ve rehberli edici/yol gösterici başlıklarını içeren 9 farklı kategoriye ayrılmıştır. Bulunan dört metaforun okuryazarlık kavramı ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen eğitiminde programın kavramsal yapısı ile sınıf öğretmeni metaforları karşılaştırılarak birçok fayda sağlayabileceği sonucuna da ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme veri toplama yöntemi, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli ve Deseni

Bu araştırma, eğitim fakültesinin farklı lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin, farklı kaynaklardan derlenmiş görsel imgelere ilişkin algılama biçimlerinin metafor aracılığıyla ortaya konulması amacıyla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bir çalışmadır ve aşağıda açıklandığı şekliyle “olgubilim” deseni temel alınmıştır.

Olgubilim (fenomenoloji) desen, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Olgubilim, bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 72).

Araştırmada metaforlar yoluyla veriler toplanacak ve katılımcıların görsel imgeler ilişkin algıları belirlenecektir. Metaforun özü bir tür şeyi başka bir tür şeye göre anlamak ve tecrübe etmek olarak ele alınmaktadır (Lakoff ve Johnson, 2005, s.27). Metaforlar veri toplama aracı olarak betimleme ve bir süreci hızlandırma- iyileştirme olmak üzere iki şekilde kullanılır. Bir durum, olay ve olguyu var olduğu haliyle betimlemede ve çalışılan konu, olgu, olay ve durum hakkında sağlam, zengin bir resim sunmada oldukça yararlıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.212).

3.2. Çalışma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinin lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerden

oluşmaktadır. Araştırmada çalışma grubunun tamamına ulaşmanın zaman ve ekonomik olanaklar açısından mümkün olmaması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın nitel bir boyutunun olması nedeniyle nitel araştırma geleneği içinde yer alan ve olasılık temelli olmayan amaçlı örneklem tekniklerinden, kolay ulaşılabilir örneklem ve ölçüt örneklem yöntemleri izlenerek ve katılımcı sayısının birbirine yakın olmasına özen gösterilerek eşit sayıda öğrenciye ulaşılması amaçlanmıştır.

Amaçlı örneklem, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen grupların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 107). Amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ise, araştırmacıya yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumun seçilmesi şeklinde ifade edilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.112-113). Bu doğrultuda örneklem; farklı lisans alanlarında öğrenim gören öğrencilerin görsel imgeleri algılamalarının nasıl olduğunu incelemek amacıyla farklı bölümlerden öğrencilerin araştırmaya dâhil edilmesi ölçütü ve erişilmesi kolay olan Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki on lisans programının 3. Sınıf öğrencilerinin dâhil edilmesiyle oluşturulmuştur. Örneklem olarak 3. sınıf öğrencileri, eğitim gördükleri alanın bilgisini belli bir düzeyde kazanmış oldukları varsayılarak seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda ilgili literatür ve bu konuda yapılan araştırmaların veri toplama araçları incelenmiştir. Kagan'ın Estetik ve Sanat Notları (2008, s.226-227) kitabının “Sanatsal Etkinliğin Yapıcı Çözümlemesi” adlı bölümünde “... öznenin nesneler ya da başka özneler üstüne yönelttiği bilinçli ve amaçlı bir etkileme olduğundan yola çıkışla etkinlik biçimleri” üstüne vardığı sonuçlar çalışmaya ışık tutmuştur. Kagan ilgili bölümde; “pratik ve tasarlanmış imge olarak çözümleme, bir bilgi etkinliği olarak çözümleme, değer-yönlendirici etkinlik ve iletişim etkinliği olarak çözümleme” olmak üzere öznenin sanatsal imgeye yönelik algısını dört başlık altında tanımlamıştır. Kagan'ın önermesinden hareket edilerek ve ilgili uzman görüşü alınarak, pratik ve tasarlanmış imge olarak çözümleme için kavramdan imge oluşturma, bir bilgi etkinliği olarak çözümleme için doğadan seçilmiş görseller, iletişim etkinliği için afişler

ve değer-yönlendirici etkinlik için sanatçı resimleri seçilmiştir. Böylece nitel araştırma yöntemine uygun hale getirilen görseller ve kavramlarla, araştırmanın veri toplama aracı oluşturulmuştur.

Öznenin imgeye yönelik algısının metaforik çözümlemesi için, kendi içinde alt başlıklara ayrılan üç aşamalı bir veri toplama aracı hazırlanmıştır. Hazırlanan formdaki görsellerin ve kavramların anlaşılabilirliği ve uygulama süresini test etmek amacıyla on bölüm arasından seçilen bir bölüm de öğrenim gören 20 öğrenciye ön uygulama yapılmıştır. Öğrencilerin çoğunun bazı görselleri hiç anlamadıkları, yanlış anladıkları ya da boş bıraktıkları belirlenmiştir. Bu sonuç uzman görüşüne başvurularak değerlendirilmiş, formun amaca hizmet etmesi ve formda yer alan görsellerin anlaşılmasında sıkıntılar yaşandığı görülerek, formda yer alan bazı görseller değiştirilip, form yeniden düzenlenmiştir. Yeniden düzenlenen formu test etmek amacıyla, ikinci pilot uygulamaya gereksinim duyulmuş ve 20 öğrenci ile son pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Yapılan son pilot uygulama sonucunda, benzer gerekçeler nedeniyle görsellerden bazıları değiştirilmiş, formda yer alan ifadeler gözden geçirilmiş ve formun yeniden düzenlenmesi sağlanmıştır. Daha sonra ise, ilgili uzman görüşlerine başvurularak form son halini almıştır.

Planlanan veri toplama aracı, kişisel bilgilerin yer aldığı birinci bölüm haricinde, “İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme” ve “Kavramdan Metaforik İmgeye Dönüştürme” olarak iki başlık üzerine kurulmuştur.

İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme başlığı altında, Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümü, Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümü ve Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümü olmak üzere 3 bölüm bulunmaktadır. Katılımcılardan A-Bölümü’nde; doğadan seçilmiş beş ağaç görselinden kavram üretmeleri istenmiştir. B-Bölümü’nde; katılımcılara sanatçı ürünlerinden seçilmiş beş resim verilmiş ve bu resimleri anlamlandırmaları (yorumlamaları) beklenmiştir. C-Bölümü’nde ise, iletişim tasarımının önemli bir parçası olan afişlerden seçilen örneklerin iletisinin okunması istenmiştir.

“Kavramdan İmgeye Dönüştürme” başlığında ise, uzman görüşü ve pilot uygulamalar sonucu uygun görülen, içerik açısından farklılıklar sunan “*yalnızlık, güven, dostluk, öfke, neşe, hüzn, kırmızı, sarı, mavi, siyah, uçmak, kaçmak*” olmak üzere duygu, renk ve eylem içeren 12 kavram katılımcılara verilmiştir. Bu kavramlardan üç tanesini seçerek, görsel bir imgeyle (resim-sembol, simge, işaret... vb.) yorumlamaları istenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada mecazlar yoluyla nitel veri toplanarak, katılımcıların farklı kaynaklardan seçilmiş görsel imgelere ve bazı kavramlara ilişkin algıları belirlenmiştir. Mecaz (benzetme, eğretileme, istiare, metafor), bir kavram, olgu veya olayın başka bir kavram, olgu veya olaya benzetilerek açıklanmasıdır. Mecazlarla düşünme, bir ya da daha fazla karmaşık olayın özelliklerini açıklamada, kavramsal bir araç olarak tanıdık, alışılmış bir nesneyi veya bir olayı kullanmayı gerektirir (Aksan, 2000; Oxford ve ark., 1998; Akt. Güneyli ve Akıntuğ, 2012 s. 1772).

Bu araştırmada hem nitel hem de nitel verilerden elde edilen ve sayısal değerler verilerek, SPSS 17.0 programına aktarılan nicel veriler kullanılmıştır. Nitel veriler; araştırmaya katılan öğrencilerin farklı görsel imgelere yönelik **metaforik yaklaşım-anlatımlarını** belirlemek için üç aşamalı bir form aracılığıyla toplanmıştır. Birinci bölümde, katılımcılardan bazı kişisel bilgiler istenirken, ikinci bölümde üç farklı kaynaktan seçilmiş imgelerin yanında bulunan “*Resimdeki imgeye uygun bulunduğum kavram.....dır,*” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Daha sonra ise, bu üç farklı kaynaktan seçilmiş imgeyi ilişkilendirdikleri metaforu açıklamaları amacıyla “*Çünkü.....*” kelimesi ile başlayan bölümü ayrıntılı olarak doldurmaları istenmiştir. Üçüncü bölümde ise, alınan uzman görüşü ve yapılan pilot uygulamalar sonucunda belirlenen “*yalnızlık, güven, dostluk, öfke, neşe, hüzn, kırmızı, sarı, mavi, siyah, uçmak, kaçmak*” olmak üzere toplam on iki soyut kavram katılımcılara verilmiş, bu kavramlardan üçünü seçerek algıladıkları imgeyi resimlemeleri ve resimledikleri imgeleri açıklamaları istenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek’e göre (2011, s.213), her birey aynı mecaza farklı anlamlar yükleyebilir. Yüklenen bu farklar veya bir mecazı kullanırken hangi amaçla kullanıldığı ancak “niçin” sorusunun yanıtı yoluyla elde edilebilir. Bu nedenle “çünkü” kelimesi kullanılmış ve öğrencilerin yazmış oldukları kavramı açıklamaları istenmiştir.

Veriler toplanmadan önce, bölüm yetkilileriyle görüşülerek uygun zamanlar belirlenmiş, belirlenen takvime göre araştırmacı öğrencilere ulaşarak çalışmanın içeriği hakkında bilgi vermiştir. Dağıtılan veri toplama aracının doldurulması sırasında orada bulunulup süreç gözlenmiş ve yöneltilen sorulara cevaplar verilmiştir.

Araştırmanın verileri, 2013-2014 Eğitim-Öğretim dönemi, Kasım ve Aralık aylarında araştırmacı tarafından toplanmıştır. Yaklaşık kırk kişinin yer aldığı sınıflarda gönüllülük dikkate alınarak form dağıtılmış ve doldurmaları için katılımcılara 40

dakikalık bir süre verilmiştir. Verilen bu sürenin yaklaşık olarak 30 dakikası içinde doldurulan formlar toplanmış ve araştırmanın veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, elde edilen nitel verilerin değerlendirmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Ayrıca nitel verilerden elde edilen bazı bulgular değişkenlere göre incelenebilmesi için nicel analize uygun hale getirilmiştir. Bulgulara sayısal değerler verilerek, SPSS 17.0 programına aktarılmış, istatistik yöntemlerden çapraz tablo grafiği kullanılmıştır. İlk olarak araştırmacı toplam 224 katılımcı tarafından doldurulan veri toplama aracını gözden geçirmiş ve çok sayıda görselin yanıtsız bırakıldığı 24 kâğıdı elemiştir. Geriye kalan 200 kişinin doldurduğu form bölümlere göre ayrılmış, bölümler Okul Öncesi Öğretmenliği (OÖ), İngilizce Öğretmenliği (İÖ), Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Öğretmenliği (BÖTE) ... şeklinde kodlanmış ve katılımcıların doldurduğu formlar 1'den 200'e kadar numaralandırılmıştır. Veri toplama aracında yer alan her bir görsel, bölümüne uygun olarak A1, A2...A5, B1, B2...B5 ve C1, C2...C5 olarak kodlanmıştır. Böylece form numarasına göre katılımcıların görsellere ilişkin kullandıkları metaforlar Microsoft Excel 2010 programında düzenli bir şekilde listelenmesi ve verilerin analiz için hazır hale getirilmesi sağlanmıştır.

1. Nitel Verilerin Analizi:

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.227). Araştırmanın “İmgeden Metaforik Anlatıma-Kavrama Dönüştürme (A-B-C Bölümleri)” bölümünde her bir görsel için katılımcıların kullandığı metaforlar tespit edilmiş ve Microsoft Excel programına girilerek, alfabetik liste haline getirilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, metaforların düşünsel bir etkinlik olduğu ve bilme becerisini gösterdiği düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle metaforların aynı zamanda düşünmenin niteliğini de belirlediğini söyleyebiliriz. İlgili literatürde alanlara göre az da olsa farklılıklar görülmekle birlikte genel olarak düşünmenin ya da bilme becerisinin niteliği, sıradan ve özgün-yaratıcı olarak ayrımlaştırılmaktadır. Bu doğrultuda, Yaratıcı Düşünme özellikleri de dikkate alınarak gösterileni değil göstereni algılayan, düz okumaya işaret eden sıradan metaforların Yakınsak, farklı düşünme seçeneklerini

sunarak yeni anlam alanları oluşturulmasına olanak sağlayan, görsellerin elemanları arasında farklı bağlantılar kurabilen özgün ve yaratıcı metaforların Iraksak Düşünme Kategorisi'nde incelenmesine karar verilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan metaforların kategorilere göre dağılımı ve bu kategoriler altında kullanılan metaforların katılımcılar tarafından ne sıklık ya da oranda vurgulandığını ortaya koyan tablolar bu aşamadan sonra yapılmış ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak ve sonuç çıkarmak için yorumlanmıştır. Bulguları desteklemek amacıyla katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiş ve alıntı yapılan katılımcının form numarası ile öğrenim gördüğü program ve cinsiyet kodu belirtilmiştir (Örneğin; İÖ24,E).

Araştırmanın “Kavramdan Metaforik İmgeye Dönüştürme” bölümünde katılımcıların seçmiş oldukları kavramlar listelenmiş ve bölümlere göre kavramların kullanılma sıklığı belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların seçtikleri kavram doğrultusunda yapmış oldukları çizimler, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği ABD'den dört öğretim üyesi ve bir öğretim görevlisi tarafından Ek 2'de yer alan form aracılığıyla Yakınsak-Iraksak Düşünme şeklinde değerlendirilerek kategorileştirilmiştir.

2. Nitel Verilerin Nicel Veriye Dönüştürülmesi Ve Analizi:

Öğrencilerin birinci bölümdeki kişisel bilgileri; cinsiyet (Kız:1, Erkek:2) yaş ve öğrenim gördükleri program çerçevesinde (OÖ:1, İÖ:2, BÖTE:3, SÖ:4, FBÖ:5, FÖ:6, TÖ:7, SBÖ:8, RÖ:9, PDR:10) kodlanmıştır. Sonra katılımcıların sanat eğitimi alma durumları, Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Alan (1), Kısmen Sanat eğitimi Alan (2), Sanat Eğitimi Almayan (3) ve “İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme” başlıklı ikinci bölümdeki (A,B ve C Bölümleri) görseller için kullandıkları metaforları Yakınsak Düşünme (1), Iraksak Düşünme (2) şeklinde kodlanarak, SPSS 17.0 programına aktarılmıştır.

Katılımcıların görsel imgelerle kullandıkları metaforlarının Yakınsak-Iraksak Düşünme kategorisinde değişip değişmediğine bakmak için bölümlerin sanat eğitimi alma durumları, Ek-3'te yer alan, ders programları ve aşağıda belirtilen ölçütler esas alınarak gruplandırılmıştır.

1. Resim- İş Öğretmenliği bireyin özgün ve yaratıcı uygulamalarına olanak sağlayan bir program olarak öngörülmüş ve bu nedenle Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan program olarak belirlenmiştir.

2. Bireyin ya da katılımcının kendi yaratıcı düşüncelerini ortaya çıkarabilecek olanağı sağlayan sanatsal derslerden Görsel Sanatlar Eğitimi, Sanat Eğitimi, Yaratıcılık ve Geliştirilmesi gibi dersler ölçüt alınmış ve bu bağlamda Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği, Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan programlar olarak belirlenmiştir.
3. Katılımcının kendi yaratıcı düşüncelerini ortaya çıkarabilecek olanağı sağlayan sanat eğitimi derslerine programlarında yer vermeyen İngilizce, Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Fen Bilgisi, Felsefe, Türkçe, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Sanat Eğitimi Dersi Almayan programlar olarak belirlenmiştir.

Yapılan bu gruplamadan sonra katılımcıların yakınsak ve ıraksak düşünmelerinin öğrenim gördükleri programa, sanat eğitimi alma durumlarına ve cinsiyeye göre **değişimleri** incelenmiş, bunun için çapraz tablo yapılmıştır.

“Kavramdan Metaforik İmgeye Dönüştürme” başlıklı üçüncü bölümde ise, katılımcıların seçmiş oldukları kavramlar doğrultusunda yapmış oldukları çizimler, dört öğretim üyesi ve bir öğretim görevlisi tarafından Ek 2’de yer alan form aracılığıyla Yakınsak- Iraksak Düşünme şeklinde değerlendirilmiştir. Daha sonra uzmanların değerlendirme sonuçları, SPSS 17.0 programına aktarılmış ve Yakınsak Düşünme (1), Iraksak Düşünme (2) şeklinde kodlanmıştır. Beş farklı uzmanın bir adayın üç görseline verdiği değer, **“5 uzmandan en az 3’ünün aynı değeri vermesi kaydıyla çıkan sonuç, o katılımcının çizimine ait kategoriye oluşturur.”** şeklinde belirlenen ölçüt doğrultusunda her üç görsel ayrı ayrı hesaplanmıştır. Böylece, katılımcıların üç farklı çizimlerine ait yakınsak ve ıraksak düşünme kategorileri belirlenmiştir. Belirlenen kategoriler doğrultusunda Çizim-1, Çizim-2 ve Çizim-3 için katılımcıların kategorilerdeki frekansları toplanarak yüzdeler hesaplanmıştır.

3. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.

Bilgin (2000), “İçerik analizinde güvenirlilik, kodlayıcıların ve kodlama kategorilerinin güvenirliliği ile ilgilidir. Kodlayıcıların güvenirliliği iki şekilde sağlanabilir. Birincisi farklı kodlayıcıların aynı metni aynı şekilde kodlaması; ikincisi ise aynı kodlayıcının aynı metni farklı zamanlarda aynı şekilde kodlamasıyla sağlanır. Kategorilerin açık-seçik olması kategori güvenirliliği için gereklidir.” (Akt. Ada, 2013,

s.34) der. Bu nedenle öncelikle katılımcıların kullandıkları metaforların hangi kategoride ve hangi ölçütler doğrultusunda yer alacağını saptamak için farklı uzmanların görüşüne başvurulmuştur. Görsellere ilişkin kullanılan metaforlar, niteliği belirleyen ölçütler doğrultusunda listelenmiş hem uzman hem de araştırmacı tarafından kategorilere ayrı ayrı yerleştirilmiştir. Bu aşamada uzman ve araştırmacı sürekli birbiriyle görüş alış verişinde bulunmuşlar, birbirlerinin analiz ettiği verilerle ilgili fikirlerini paylaşmışlar, verilerin hangi kategoride yer alması gerektiği konusunda değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Uzman ve araştırmacı aynı metaforları farklı zamanlarda üç defa kodlamış, ortak ifadeler belirlenmiş, çelişkiye düşünülen ifadeler tartışılarak dağılımın güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2011, s.257) geçerliliği “toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır” şeklinde ifade eder. Bu araştırmada da geçerliğin sağlanması için, araştırmacı toplanan verileri ayrıntılı biçimde raporlamış, katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer vermiştir. Ayrıca metaforların kategorilere göre dağılımını sağlayacak ölçütlerin belirlenmesi aşamasında uzman görüşlerine başvurularak araştırmanın geçerliği sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın temel amacına uygun olarak “*İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme* ve *Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme*” olarak iki temel başlık altında hazırlanan veri toplama aracından elde edilen verilerin, analizi sonucunda ortaya çıkan nitel ve nicel bulgulara yer verilmiştir.

4.1. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümüne İlişkin Bulgular

Veri toplama aracının; “İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme” başlığı altında, “Doğadan, Sanatçı Ürünlerinden ve Afişlerden” olmak üzere toplam üç farklı kaynaktan seçilmiş görsel imgeler bulunmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde, farklı kaynaklardan elde edilen görsellerin metaforik anlatıma dönüşmesine yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Bulgular (A Bölümü)

A1, A2, A3, A4 ve A5 şeklinde kodlanan, doğadan seçilmiş farklı ağaç imgelerine ilişkin katılımcılardan toplanan veriler analiz edilmiş ve ortaya çıkan nitel-nicel bulgular ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde katılımcılardan, beş farklı ağaç imgesine uygun kavram üretmeleri istenmiş ve veriler içerik analizine uygun olarak kodlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Yaratıcı düşünme özellikleri dikkate alınarak, Yakınsak ve Iraksak olarak belirlenen kategorilerin altında bir araya getirilerek, tablolar halinde sunulmuştur.

Şekil 1. Doğadan görsel imgeler (A1)

Şekil 1’de yer alan A1 görseli yaprakları dökülmüş, dalları cılızlaşmış, ince uzun üç ağacı göstermektedir.

A1 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 187 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Katılımcıların A1 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Birliktelik(f:2)	Doğa(f:2)	Ağaç(f:2)	Uzun-luk(f:2)	Hüzün(f:3)
	Ağaç(f:2)	Deniz(f:1)	Aldatmaca(f:1)	Odun(f:2)	Tahribat(f:1)
	Yaşlılık(f:2)	Solgunluk(f:1)	Sırıkla	Topluluk(f:1)	Kuraklık(f:1)
	Cansız(f:1)	Yaşlılık(f:1)	atlama(f:1)	Ağaç(f:1)	"N" Harfi(f:1)
	Doğa(f:1)	Farklılık(f:1)	Farklılık(f:1)	Çorak(f:1)	Aile(f:1)
	Zürafa(f:1)	Beraberlik(f:1)	Yaşlılık(f:1)	Kuraklık(f:1)	Güçsüzlük(f:1)
	Soğuk (f:1)	Doğallık(f:1)	Birliktelik(f:1)	Orman(f:1)	Sonbahar(f:1)
	Mavi(f:1)	Yokoluş(f:1)	Sonbahar(f:1)	Hava(f:1)	Birliktelik(f:1)
	Yükseklik(f:1)	Uzun-luk(f:1)	Çıplaklık(f:1)	Bakımsız (f:1)	Yoksulluk(f:1)
	Sonbahar(f:1)	Kuraklık(f:1)	Uzun-luk(f:1)	Tahribat(f:1)	Karamsarlık(f:1)
	Arkadaşlık(f:1)	Karamsarlık(f:1)	Kuraklık(f:1)	Ferahlık(f:1)	
	Karamsarlık(f:1)	Derinsellik(f:1)	Yorgun(f:1)	Gökyüzü(f:1)	
			Çaresizlik(f:1)		
	Özgürlük(f:2)	Huzur(f:2)	Yalnızlık(f:2)		Yalnızlık(f:1)
Iraksak Düşünme	Yarım(f:1)	Platonik aşk(f:1)	Sonsuzluk(f:2)	Huzur(f:1)	Huzur(f:1)
	Yalnızlık(f:1)	Dayanışma(f:1)	Korunmasız(f:1)		Dostluk(f:1)
	Macera(f:1)	Yalnızlık(f:1)	Açlık(f:1)		Ses(f:1)
		Sonsuzluk(f:1)	Huzur(f:1)		Adaletsizlik(f:1)
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Kuruluk(f:1)	Yıpranmışlık(f:2)	Sonbahar(f:3)	Son Dem(f:1)	Yaşlılık(f:2)
	Ümitsiz(f:1)	Mavi-lik(f:2)	Uzun-luk(f:2)	Ağaç(f:1)	Çaresizlik(f:1)
	Sonbahar(f:1)	Ölüm(f:1)	Kuraklık(f:2)	Çıplaklık(f:1)	Zayıf(f:1)
	Yaşlılık(f:1)	Umutsuzluk(f:1)	Ağaç(f:2)	Büyüklik(f:1)	Eskimişlik,
	Doğanın	Gelişim(f:1)	Yaşlılık(f:1)	Yakınlaşma(f:1)	antika(f:1)
	hakimiyeti(f:1)	Dengesizlik(f:1)	Kendini	Beraberlik(f:1)	
	İnsan(f:1)	Soğukluk(f:2)	yenileme(f:1)	Zayıflık(f:1)	
	Hüzün(f:1)	Bütünlük(f:1)	Gezi parkı(f:1)		
	Birliktelik(f:1)	Hüzün(f:1)	Doğa(f:1)		
Iraksak Düşünme		Tek başlılık(f:1)	Gökyüzü(f:1)		
	Huzur(f:4)	Terkedilmek(f:1)	Huzur(f:2)	Yalnızlık(f:4)	Yalnızlık(f:4)
	Dayanışma(f:2)	Doğruluk(f:1)	Azim(f:1)	Denge(f:2)	Huzur(f:2)
	İssiz(f:1)	Kardeşlik(f:1)	Yalnızlık(f:1)	Utanc(f:1)	Dışlanma(f:2)
	Direnç(f:1)	Düşünsel	Özgürlük(f:1)	Dayanışma(f:1)	Hedefler(f:1)
	Zerafet(f:1)	birleşme(f:1)	Asilik(f:1)	Ömür(f:1)	Başarı(f:1)
	Tüketim(f:1)	İrade(f:1)		İntihar(f:1)	Dayanışma(f:2)
		İmkânsızlık(f:1)		Huzur(f:1)	Güçlü(f:1)
		Yalnızlık(f:1)			Terkedilmek(f:1)
					Sonsuzluk(f:1)

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 1’de görüldüğü gibi, A1 görseli için Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “yaşlılık (f:8)” ve “sonbahar(f:7)” Iraksak Düşünme Kategorisi’nde “yalnızlık (f:15)” ve “huzur (f:14)” katılımcıların en çok kullandığı metaforlardır.

Uzman görüşü ve içerik analizi sonucunda metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorileri’ne dağılımını sağlayan ölçütler, metaforlardan seçilen örnekler

ve katılımcıların bu metaforlara yönelik açıklamaları ilgili kategori altında aşağıda sunulmuştur.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “yaşlılık (f:8)” ve “sonbahar (f:7)” metaforları olmuştur.

Metaforik (benzetmeci) özellikler taşısa da, A1 görselinde yer alan ağaçların fiziksel özellikleriyle betimleyici ilişkiler kurmaları nedeniyle “yaşlılık ve sonbahar” metaforlarının yanı sıra, “uzun-luk, kuraklık (f:6)”, “hüzün, doğa (f:5)”, “zayıflık (f:2)”, “soğuk-luk, cılız, çorak(f:1)” vb. kavramlar, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Veri toplama aracından seçilmiş katılımcılara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram sonbahardır. Çünkü yapraklarını dökmeye başlamış ağaçları hatırlatmaktadır.”(FBÖ93,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram sonbahardır. Çünkü yaprakları dökülmüş.” (SBÖ148,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram uzun-luktur. Çünkü kavak ağacına benzeyen uzun bir ağaçtır.”(BÖTE56,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yaşlılıktır. Çünkü diğer ağaçlar yeşilken, ön plandaki bu ağaçlar yapraksız.”(OÖ10,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram doğadır. Çünkü yeşil ve mavi doğayı hatırlatır.”(İÖ27,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “yalnızlık (f:15)” ve “huzur (f:14)” metaforları olmuştur.

A1 görselinde yer alan ağaçların, anlamını zenginleştirmekle kalmayıp, imgeye insani bir özellik yükleyerek yeni bir anlam oluşmasına olanak sağlayan “yalnızlık (f:15), huzur (f:14), dayanışma (f:6), özgürlük, sonsuzluk (f:3), dışlanma, denge (f:2), azim ve başarı (f:1)” gibi metaforlar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Aşağıda katılımcıların kullandıkları metaforlara ilişkin veri toplama aracından seçilmiş alıntılar yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yalnızlıktır. Çünkü birlikteler aynı zamanda tekler ve karanlıktan sıyrılıyorlar.”(RÖ175,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yalnızlıktır. Çünkü yaprakları yok, neşesi yok; meyveleri yok, umutları yok; beraberler ama yalnızlar.” (İÖ34,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram huzurdur. Çünkü maviye bulanmış düş köşesidir adeta.” (RÖ177,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram dayanışmadır. Çünkü diğer türleri yok olma tehlikesi içinde iken, birlikte hayata tutunma vardır.”(FÖ103,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram özgürlük. Çünkü hür ve rahat bir şekilde uzanıyor.”(SBÖ159,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram dışlanmadır. Çünkü öndeki üç ağaç farklılığından dolayı, diğerleri tarafından kabul görmeyip, dışlanmıştır.”(PDR198,K).

Şekil 2. Doğadan görsel imgeler (A2)

Şekil 2’de yer alan A2 görseli, sık dallarıyla korunaklı ve sağlıklı görünen, geniş yuvarlak bir ağacı göstermektedir.

A2 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 196 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların, Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2

Katılımcıların A2 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Güzellik(f:2)	Yalnızlık(f:3)	Güç(f:2)	Şemsiye(f:4)	Güç(f:3)
	Hayat(f:2)	Hayat(f:2)	Ululuk(f:1)	Güzellik(f:2)	Mükemmellik(f:2)
	Ağaç(f:2)	Mantar(f:1)	Atom	Çiçek(f:1)	Güzellik(f:2)
	Millet(f:1)	Bahar(f:1)	bombası(f:1)	Görkemli(f:1)	Beraberlik(f:1)
	Aile(f:1)	Bütünlük(f:1)	Fark(f:1)	Canlı(f:1)	Şemsiye(f:1)
	Kılcal	Düzen(f:1)	Yüce(f:1)	Biçim(f:1)	İlkbahar(f:1)
	Damar(f:1)	Hayat	Topluluk(f:1)	Yontulmuş(f:1)	Pudra fırçası(f:1)
	Tavus Kuşu(f:1)	Ağacı(f:1)	Beyin(f:1)	Bütünlük(f:1)	Yelpaze(f:1)
	Brezilyalı	Gölgelik(f:1)	Brokoli(f:1)	Canlanma(f:1)	Yalnızlık(f:1)
	futbolcu(f:1)	Bereket (f:1)	Kirpi(f:1)	Ağaç(f:1)	Zengin kültür(f:1)
	Farklılık(f:1)	Şemsiye(f:1)	Çiçek(f:1)		Osmanlı
	Yelpaze(f:1)	Mükemmeliyet (f:1)	İlginç(f:1)		Devleti(f:1)
	Kayık(f:1)		Güzellik(f:1)		Doğa-
	Canlı(f:1)	Çokluk-	Figür(f:1)		Farklılık(f:1)
	Tümseklilik(f:1)	birlik(f:1)			
Iraksak Düşünme	Kibir(f:1)	Barış(f:1)	Güven(f:2)	Çevresi geniş	Anne (f:2)
	İstanbul(f:1)	Asilik(f:1)	Sömürü(f:1)	biri(f:1)	Alt yapı(f:1)
	Dünya(f:1)	Neşe(f:1)	Koruma(f:1)	Babam(f:1)	
	Şefkat(f:1)		Anne(f:1)	Dedem, koca	
			Anaçlık(f:1)	çınar (f:1)	
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Güzellik(f:3)	Düzen(f:4)	Düzen(f:4)	Güç(f:3)	Düzen(f:3)
	Düzen(f:2)	Güç(f:2)	Güzellik(f:2)	Bütünlük(2)	Aile(f:2)
	Huzur(f:2)	Gölgelik(f:1)	Farklılık(f:2)	Yalnızlık(f:1)	Beraberlik(f:2)
	Yalnızlık(f:2)	Birlik(f:1)	Banus saçlı(f:1)	Simetri(f:1)	Estetik(f:1)
	Toplu	Bütünlük(f:1)	Estetik(f:1)	Kusursuzluk(f:1)	Karnıbahar(f:1)
	yaşam(f:1)	Dikkat	Şemsiye(f:1)	Kirpi(f:1)	Güç(f:1)
	Hayat(f:1)	çekici(f:1)	Beyin(f:1)	Estetik(f:1)	Yalnızlık(f:1)
	Üretim-	Aile(f:1)	Canlılık(f:1)	Yaşanmışlık(f:1)	Huzur(f:1)
	çoğalma(f:1)	Ağaç(f:1)	Mantar(f:1)	Afrikanlı(f:1)	
	Estetik(f:1)	Gezi Parkı(f:1)	Yaşamak(f:1)		
	Soy ağacı(f:1)	Yeşil(f:1)	Sıklık(f:1)		
	İyi hissetme(f:1)		Büyüklik(f:1)		
Iraksak Düşünme	Aşmak(f:1)	Özgürlük(f:2)	Hâkimiyet(f:1)	Korumak(f:1)	İşbirliği(f:1)
	Umut(f:1)	Neşe(f:1)	Güven(f:1)	Dayanışma(f:1)	Bağ(f:1)
	Tanrı(f:1)	İlk olmak(f:1)	Hürriyet(f:1)	Ürperti(f:1)	Hâkimiyet(f:1)
	Şefkat(f:1)	Korunak(f:1)		Hâkimiyet(f:1)	Uyku(f:1)
		Samimiyet(f:1)		Sığınak(f:1)	Egemenlik(f:1)
				Bencillik(f:1)	Dostluk(f:1)
				Özgünlük(f:1)	Sivrilme(f:1)
				Ömür(f:1)	Gelinlik(f:1)

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 2’de metaforların kategorilere göre dağılımı incelendiğinde, katılımcılar tarafından en çok kullanılan metaforların, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “düzen (f:14) ve güç (f:11)”, Iraksak Düşünme Kategorisi’nde “anne, hâkimiyet ve güven (f:3)” olduğu görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “düzen (f:14) ve güç (f:11)” metaforu olmaktadır.

A2 görseli için, kültürel belleğimize ağaçla sembolleşerek yerleşen “devlet, millet, bilgi” ve benzeri kavramlara yakın duran, “güç (f:11), yalnızlık (f:8), hayat (f:5), aile (f:4), topluluk, Osmanlı devleti, millet, bereket (f:1)” gibi ilişkilendirmeler ve “düzen (f:14), şemsiye (f:7), mantar (f:3)”, kirpi (f:2), karnıbahar (f:1)” gibi doğrudan ağacın fiziksel özelliklerine dönük benzetmeler, metaforik özellik taşıyıcılar bile Yakınsak Düşünme Kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların kavramları seçme nedenleri ve örnekleri aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düzendir. Çünkü ağacın görüntüsündeki kusursuzluk ancak bir düzenle olabilir.”(TÖ125,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düzendir. Çünkü çok düzenli bir biçimi vardır.”(SBÖ157,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güçtür. Çünkü tek bir gövde tüm dalları ve yaprakları güçlü, dengeli bir şekilde taşımaktadır.”(RÖ165,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yalnızlıktır. Çünkü birçok görsel arasında belirgin bir nesne ve diğerlerinden farklı.”(İÖ27,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram şemsiyedir. Çünkü şemsiye gibi sapı var ve üst kısmı da şemsiyeye benziyor.”(SÖ69,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mantardır. Çünkü ağacın üst kısmı mantara benziyor.”(SBÖ154,E).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “anne, hâkimiyet ve güven (3)” metaforları olmuştur.

Görsel 2’de yer alan A2 görseli için; öne çıkan bu üç metaforun yanı sıra “şefkat (f:2), kibir, bencillik, asîlik, umut, işbirliği, dostluk (f:1)” gibi insana ya da insanın yaşantısına dönük bir olgu, olay ya da duygu durumunu çağrıştıran, “İstanbul, dünya,

tanrı, dedem-koca çınar (f:1)” gibi alışılmışın dışında bağlantılar kuran, görünen imgeyi soyutlaştırarak özgün ve yaratıcı bir boyut kazandıran metaforlar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Bu görsele ilişkin katılımcıların kullandıkları metaforlara örnek olabilecek bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram annedir. Çünkü burada annenin aileyi ayakta tutmaya çalışması ve tüm dallarının da ona tutunarak ayakta kalması söz konusudur.”(FBÖ81,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hâkimiyettir. Çünkü etrafında yükselmesi, egemenliği ve üstünlüğü çağrıştırıyor.”(SBÖ141,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güvendir. Çünkü sık dokularla yetişmiş ve dışardan gelen zarar karşısında sağlam, dik, emin.”(BÖTE49,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram dedem-koca çınardır. Çünkü çınarın büyüklüğü, dallarıyla şapka görüntüsündeki koruyucu yapısı bana dedemi hatırlattı.”(SÖ78,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram şefkattir. Çünkü kollarını açmış, şefkat gösteriyor.”(FÖ112,K).

Şekil 3. Doğadan görsel imgeler (A3)

Şekil 3’te yer alan A3 görseli, figüratif çağrışımlara yol açan kalın bir gövdeden, yana ve yukarı uzayan incecik dallarıyla kuru ve ulu bir ağacı göstermektedir.

A3 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 196 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların, Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3

Katılımcıların A3 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Korku(f:3)	Yaşlılık(f:2)	Korku(f:4)	Heykel(f:2)	Yalnızlık(f:2)
	Örümcek(f:1)	Örümcek(f:1)	Tavşan(f:3)	Estetik(f:2)	İlginç(f:2)
	Kibele(f:1)	Karamsarlık(f:1)	Yaşlılık(f:2)	Simetri(f:1)	Aile (f:1)
	Benzerlik(f:1)	Kompozisyon(f:1)	Hayvan	Kanguru(f:1)	Karmaşa(f:1)
	Put(f:1)	Aile(f:1)	resmi(f:2)	Ağaçtan	Mısırlılar(f:1)
	Fare Kafası(f:1)	Çizgi roman	Osmanlı	ev(f:1)	Şeytan(f:1)
	Kış(f:1)	karakteri(f:1)	devleti(f:1)	Hayvan	Kurt(f:1)
	Canavar(f:1)	Böcek(f:1)	Farklılık(f:1)	resmi(f:1)	Yaşlı(f:1)
	Gladyatör(f:1)	Canavar(f:1)	Karmaşa(f:1)	Buda(f:1)	Kanguru(f:1)
	Sevinen	Maya	Simetri(f:1)	Böcek(f:1)	Baykuş(f:1)
	insan(f:1)	kavimi(f:1)		İnsan(f:1)	Put(f:1)
	Bal yapmayan	Arma(f:1)		Karmaşa(f:1)	Kuraklık(f:1)
	arı(f:1)	Korku (f:1)		Sonbahar(f:1)	Boğa(f:1)
	Firavun	Görkem-		Keçi(f:1)	Mükemmellik(f:1)
	Tahtı(f:1)	boyut(f:1)		Kurumuş(f:1)	
	Yapay(f:1)				
	Yarasa(f:1)				
Iraksak Düşünme	Savaş(f:1)	Terk edilmişlik(f:1)	Birleşmek(f:1)	Tünel(f:1)	Tapınak(f:1)
	Yorgun(f:1)	Ölüm(f:1)	Yönlendirme(f:1)	Saat kulesi(f:1)	Kötülük(f:1)
	Tanrıça(f:1)	Saf güzellik(f:1)	Huzursuzluk(f:1)	Hüzün(f:1)	Duygusuzluk(f:1)
	Zaman(f:1)	Tapınak(f:1)	İnsancıl(f:1)	Terk edilmişlik(f:1)	Neşe(f:1)
		Tanrı(f:1)			
		Asalet(f:1)			
		Gizem(f:1)			
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Korku(f:2)	Korku(f:3)	Korku(f:3)	Karmaşa(f:3)	Karmaşa(f:3)
	Güç(f:2)	Karmaşa(f:2)	Karmaşa(f:2)	Korku(f:2)	Canavar (f:2)
	Sonbahar(f:2)	Fantastik(f:1)	Totem(f:2)	Güç (f:2)	Heybet(f:1)
	İnsan(f:2)	Buda(f:1)	Yaratık(f:1)	Simetri(f:2)	Hayvan
	Put(f:1)	Farklılık(f:1)	Karamsarlık(f:1)	Soğukluk(f:1)	resmi(f:1)
	Soyulmuş(f:1)	Karamsarlık(f:1)	Simetri(f:1)	Estetik(f:1)	Düzen(f:1)
	Heykel(f:1)	Hayvan	Yalnızlık(f:1)	Benzemek(f:1)	Tarihi eser(f:1)
	Buda(f:1)	resmi(f:1)	Büyüklik(f:1)	Sonbahar(f:1)	Güç(f:1)
	Karamsarlık(f:1)	Yalnızlık(f:1)	Hayvan		Karanlık(f:1)
	Tek kök(f:1)	Gösterişli(f:1)	resmi(f:1)		Sonbahar(f:1)
	Yücelik(f:1)	Sonbahar(f:1)	Put(f:1)		Yalnızlık(f:1)
	Yaratıcılık(f:1)	Yaratık(f:1)	Kurt(f:1)		Sembol(f:1)
			Farklılık(f:1)		

(Tablo 3 Devam)

İraksak Düşünme	Ölü monarşi(f:1)	Güven(f:1)	Mücadele(f:1)	Kaos(f:1)	İnat(f:1)
	Savunma	Bıkkınlık(f:1)	Lanetli(f:1)	Gizem(f:1)	Hüzün(f:1)
	mekanizması(f:1)	Samimiyet(f:1)		Özgüven(f:1)	Otoriter(f:1)
	Tanrı (f:1)	Sihirbazlık(f:1)		Paylaşımçı (f:1)	Kötülük(f:1)
	Kaos(f:1)	İnanç(f:1)		Ölüm(f:1)	Zaman(f:1)
		Tanrı(f:1)		Krallık(f:1)	Zafer(f:1)
				Ayna(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 3'te katılımcıların A3 görseline ilişkin kullandıkları metaforlar ve kategorilere göre dağılımı incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde "korku" (f:18) ve "karmaşa" (f:13), İraksak Düşünme Kategorisi'nde, "Tanrı-ça" (f:4) kavramlarının katılımcılar tarafından en çok kullanılan metaforlar olduğu görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan "korku (f:18) ve karmaşa (f:13)", sonra sırasıyla "hayvan resmi, sonbahar (f:6), simetri, yalnızlık, yaşlılık ve güç (f:5)" metaforları olmuştur.

A3 görselinde yer alan ağacın fiziksel özelliklerinin, figüratif çağrışımlara uygunluğu nedeniyle yukarıda kullanılan metaforların yanı sıra kültürel bir imge, şekil ya da sembole, bir hayvana ya da insanın fiziksel özelliklerine işaret eden "canavar, put (f:4), buda, insan, tavşan (f:3), heykel, kanguru, kurt, örümcek, yaratık (f:2)" gibi biçimsel benzetmeler ve sıra dışı görünümüyle belleklerimize yerleşen korkutucu imgeleri anımsatması nedeniyle "korku (f:18), karmaşa (f:13), karamsarlık (f:4), kötülük (f:2), karanlık (f:1)" gibi ilişkilendirmeler, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların kullandıkları öne çıkan metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram korkudur. Çünkü izlediğim filmlerde korku sahneleri böyle kasvetli ortamlarda geçiyor."(SBÖ153,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram korkudur. Çünkü ağacın gövdesi canavar başı gibi ve yanlardaki dallarsa bize doğru uzanmış kanlı eller gibi.”(TÖ130,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güçtür. Çünkü güçlü bir gövde ve ona bağlı olarak gelişmeler göstererek savrulmuş dallar bulunmaktadır.”(RÖ172,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hayvan resmidir. Çünkü ağacın beden kısmı hayvan figürüne benzemektedir.”(BÖTE53,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram puttur. Çünkü eski zamanlarda yaygın olan putlara inanmayı çağrıştırdı ve ağacın görünen yüzü put gibi.”(FÖ101,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram canavardır. Çünkü dallarını, kollarını her bir tarafa salmış, büyük bir alan kaplıyor.”(PDR194,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “Tanrı-ça (f:4)” metaforu olmuştur.

Görsel 3’te yer alan fotoğraftaki görüntüyle doğrudan benzerlik ilişkisi kurmayan, belleklerimize yerleşmiş gösterge, görüntü ya da imgeleri çağrıştırmayan, özgün ve soyutlaştırılmış , tanrı-ça (f:4), zaman, gizem, hüzn, tapınak, terk edilmişlik, kötülük, kaos, ölüm (f:2) gibi metaforlar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların A3 görseli için kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram Tanrı’dır. Çünkü her yerde kolu var. Kollarının gözleri var ve dallar hükmediyor.”(İÖ34,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram zamandır Çünkü kurumuş dallar yaşanmış yılların ve zamanın nasıl geçtiğini ifade etmektedir.”(OÖ16,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram gizemdir. Çünkü ağacın dalları basit bir şekil değildir. Bize, insanlığa bir şeyler anlatmak istermiş gibi. Hayatın anatomisi gibi.”(İÖ40,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kötülüktür. Çünkü geniş, etrafa hükmeder gibi açtığı kollarıyla, sanki içinde hiç iyilik barındırmadığını gösteriyor.”(FBÖ86,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kaostur. Çünkü dallar sanki birbiriyle savaş halinde gibi büyük bir kaos içinde görünüyorlar.”(RÖ163,E).

Şekil 4. Doğadan görsel imgeler (A4)

Şekil 4’te yer alan A4 görseli, gövdesi bükülmüş, dalları ve yaprakları yere doğru uzanan bir ağacı göstermektedir.

A4 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 196 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4

Katılımcıların A4 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Yalnızlık(f:2)	Yaşlılık(f:2)	Tükenmiş(f:2)	Secde(f:3)	Yaşlılık(f:2)
	Eğilmek(f:2)	Yorgunluk(f:2)	Çöküş(f:2)	Eğilmek(f:2)	Boyun
	Anne(f:1)	Yakarış(f:1)	Secde(f:1)	Yaşlı insan(f:1)	eğmek(f:2)
	Yılmak(f:1)	Bükülmek(f:1)	Kırgınlık(f:1)	Tapınma(f:1)	Hüzün(f:2)
	Farklılık(f:1)	Yaşlı insan(f:1)	Boyun	Kötümserlik(f:1)	Af
	Bıkkınlık(f:1)	Secde(f:1)	eğmek(f:1)	Bükülmek(f:1)	dilemek(f:1)
	Rüku(f:1)	Açlık ve	Hayatın	Bozkır(f:1)	Tükenmişlik(f:1)
	Çaresizlik(f:1)	bitkinlik(f:1)	sonu(f:1)	Kadın(f:1)	Üzüntü(f:1)
	Sıkıntı(f:1)	Ölüm(f:1)	Üzgün(f:1)	Kırılğan(f:1)	Saç(f:1)
	İlginçlik(f:1)	İbadet(f:1)	Secde(f:1)		
	Saç(f:1)		Yaşlılık(f:1)		
	Yaşlılık(f:1)		Fırtına(f:1)		
			Yatık ağaç(f:1)		
Iraksak Düşünme	Mücadele(f:1)	Yönelim/Özgürlük(f:1)	Kabullenme(f:2)	Muhafazakârlık(f:1)	Mücadele(f:3)
	Afrodite(f:1)	Çok boyut(f:1)	İtaat(f:1)	Yırtılmış	Hayat
	Acı(f:1)	Zaman(f:1)	Eğitim(f:1)	Kumaş(f:1)	şartları(f:1)
	Köprü(f:1)	Arayış(f:1)	Eşitsizlik(f:1)	Köprü(f:1)	Yardımseverlik
	Dans(f:1)	Bağlılık(f:1)	Akım(f:1)	Yenilmek(f:1)	(f:1)
	Vefalı	Umut(f:1)	Çalışmak/	Geçit(f:1)	Yoksulluk(f:1)
	bir eş(f:1)	Teslimiyet(f:1)	amele(f:1)	Hayvan(f:1)	Etkileşim(f:1)
		Direnış(f:1)			Mucize(f:1)
		Eksiklik(f:1)			Aşk(f:1)
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Yaşlılık(f:2)	Yorgunluk(f:2)	Farklılık(2)	Yaşlılık(f:2)	Çöküş(f:2)
	Farklılık(f:2)	Kadın(f:2)	Kadın(f:1)	Yorgunluk(f:2)	Güçsüzlük(f:2)
	Yılgınlık(f:1)	Kırılğan(f:1)	Doğanın	Çöküş(f:2)	Başarısızlık(f:1)
	Koma hali(f:1)	Hüzün(f:1)	hakimiyeti(f:1)	Çaresizlik(f:1)	Yıpranma(f:1)
	Yaşam(f:1)	Kırgınlık(f:1)	Hayat(f:1)	Üzgün(f:1)	Yılmak(f:1)
	Saygı(f:1)	Çaresizlik(f:1)	Yılmak(f:1)	Yalnızlık(f:1)	Umutsuz(f:1)
	Boyun	Yıkılmışlık(f:1)	Güçsüzlük(f:1)	Kadın(f:1)	İnsan(f:1)
	eğmek(f:1)	Secde(f:1)	Sürünmek(f:1)	Acizlik(f:1)	Özgünlük(f:1)
	Eğilmek(f:1)	Yaşlılık(f:1)	İnsan derisi(f:1)	Mutsuzluk(f:1)	Hayat(f:1)
	Yıkılmadan		Boyun eğme(f:1)		Eğilmek(f:1)
	ayakta(f:1)		Çöl(f:1)		Hastalık(f:1)
	Doğanın		Atasözü(f:1)		Yaşlılık(f:1)
	işleyişi(f:1)		Yalnızlık(f:1)		Çaresizlik(f:1)
			Üzüntü(f:1)		
Iraksak Düşünme	Mücadele(f:2)	Umut(f:2)	Dayanıklılık(f:2)	Direnış(f:2)	Yanlılar(f:1)
	Ağır	İtaat(f:1)	Mücadele(f:1)	Durağanlık(f:1)	Azim(f:1)
	başlılık(f:1)	Faşizm(f:1)	Tanrı(f:1)	Kabullenme(f:1)	Yenilgi(f:1)
	Direnış(f:1)	Üstünlük(f:1)	Umut(f:1)	Güçlü(f:1)	Teslimiyet(f:1)
	Ceza(f:1)	Barınak(f:1)	Zaman(f:1)	Fiziksel engel(f:1)	Romantizm(f:1)
	Kabullenme(f:1)	Sahiplenme(f:1)		İtaat(f:1)	
	Güç(f:1)	Esaret(f:1)		Asır(f:1)	
		Fedakarlık(f:1)			

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 4’te metaforların kategorilere göre dağılımı incelendiğinde, katılımcılar tarafından sıklıkla kullanılan metaforların, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “yaşlılık (f:12) ve secde (f:7)”, Iraksak Düşünme Kategorisi’nde, “mücadele (f:7)” olduğu görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “yaşlılık (f:12) ve secde (f:7)”, sonra sırasıyla “yorgunluk, eğilmek ve çöküş (f:6)” metaforları olmuştur

A4 görselinde yer alan ağacın deforme olmuş gövdesinin, dallarıyla beraber yere doğru bükülerek uzanmasının eğilmek, sürünmek, ölmek, can çekişmek, dua etmek, namaz kılmak gibi düz/doğrudan anlamlandırmalara uygun olması nedeniyle “yaşlılık secde, yorgunluk, eğilmek, çöküş” metaforlarının yanı sıra “boyun eğmek (f:5), çaresizlik (f:4), yılmak, tükenmek (f:3)” gibi kavramlar da Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Aşağıda veri toplama aracından seçilmiş katılımcıların kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılara yer verilmiştir.

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yaşlılıktır. Çünkü insanlarda yaşlandıktan sonra bu ağaç gibi eğilip, bükülürler, yaşadıkları yüzünden”(İÖ23,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram secdedir. Çünkü kök sabit yukarıda olması gereken uç kısmı alnı yerdeki insanın duruşunu gösteriyor.”(BÖTE41,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yorgunluktur. Çünkü kökleri sağlam fakat yan yatmış, güçlü olmasına rağmen yorulmuş gibi.”(TÖ139,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çöküştür. Çünkü ağaç kurumuş ve ayakta duramıyor.”(PDR184,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram boyun eğmektir. Çünkü ağaç toprağa boyun eğmiş, yükselememiş.”(FBÖ82,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram eğilmektir. Çünkü fırtınaya rağmen ayakta duruyor; ama kurumuş ve eğilmiş.(OÖ17,E).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “mücadele (f:7)” metaforu olmuştur.

A4 görseli için, alışılmışın dışında ilişkiler kurarak özgün, yaratıcı ve soyut düşünmeyi ortaya koyan, fotoğraftaki görüntüyle doğrudan benzerlik ilişkisi kurmayan, belleklerimize yerleşmiş gösterge, görüntü ya da imgeleri çağrıştırmayan, özgün ve soyutlaştırılmış metaforlar Iraksak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, “mücadele” metaforunun yanı sıra, “umut, kabullenme, direniş (f:4), itaat (f:3), teslimiyet, zaman (f:2)” gibi metaforlar bu kategoride yer almıştır.

Bu metaforlara örnek olabilecek alıntılar aşağıda yer almaktadır.

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mücadeledir. Çünkü her insan bir yerde başarısızlığa uğrar. Önemli olan o başarısızlıkta bir şeyleri kurtarabilmektir.”(FBÖ83,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram umuttur. Çünkü ağaç birçok zorluklarla karşılaşmasına rağmen hala yaşamak için uğraşıyor ve hayat bulmak için hala bir umudu var.”(İÖ37,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram direniştir. Çünkü bir kadın, boynunu bükmüş, saçları yerde bir felaket yaşamış, doğadan sıyrılamamış, ama kendinin var olması için direnmiş.”(RÖ166,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram zamandır. Çünkü hiçbir zorluğun bükemediği bir canlıyı zamanın dize getirmesidir.”(İÖ27K).

Şekil 5. Doğadan görsel imgeler (A5)

Şekil 5’te yer alan A5 görseli, yeşilden sarıya dönmek üzere olan salkım saçak bir ağacı göstermektedir. İncecik dallarıyla yere kadar uzanan ağacın salınım halinde olan yaprakları, hafif bir rüzgârın esintisini hissettirmektedir.

A5 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 193 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların, Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5

Katılımcıların A5 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Huzur(f:2)	Huzur(f:3)	Saç(f:3)	Ağaç(f:3)	Rüzgâr(f:3)
	Rüzgâr(f:2)	Güzellik(f:3)	Huzur(f:1)	Sonbahar(f:2)	Huzur(f:2)
	Sarışın kız(f:2)	Mutluluk(f:2)	Rüzgâr(f:1)	Yapay(f:2)	Mutluluk(f:2)
	Canlılık(f:2)	Farklılık(f:1)	Mutluluk(f:1)	İlkbahar(f:1)	Doğa(f:1)
	Soğuk(f:1)	Bahar(f:1)	Orta yaşlı	Saçaklı	Sonbahar(f:1)
	Görsellik(f:1)	Dağınıklık(f:1)	insan(f:1)	Estetik(f:1)	Yalnızlık(f:1)
	Doğal(f:1)	Saç(f:1)	Sarışın kız(f:1)	Çiçek(f:1)	Güzellik(f:1)
		Dikkat(f:1)	Güzellik(f:1)	Güzellik(f:1)	Tek olma(f:1)
Iraksak Düşünme			Ferahlık(f:1)	Bozkır(f:1)	
			Yer çekimi(f:1)	Sarılık(f:1)	
	Yağmur(f:2)	Neşe(f:1)	Özgürlük(f:1)	Neşe(f:1)	Umut(f:2)
	Çocukluğum(f:1)	Coşku(f:1)	Neşeli(f:1)	Hafiflik(f:1)	Genç insan(f:1)
	Pis koku(f:1)	Salıvermişlik(f:1)	İtaat(f:1)	Asi(f:1)	Savrulmak(f:1)
	Çılgın(f:1)	Lanet(f:1)	Mütevazı(f:1)	Umut(f:1)	Gelin(f:1)
	Direnç(f:1)	Gösteriş(f:1)	Aşk(f:1)	Korumak(f:1)	Çoşku(f:1)
	Rakı-Balık sofrası(f:1)	Gençlik(f:1)	Kalıplaşmış düşünceler(f:1)		Utangaçlık(f:1)
Yakınsak Düşünme	Ailenin Direği(f:1)		Masumiyet(f:1)		
	Tokat(f:1)		Gösteriş(f:1)		
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Huzur(f:2)	Hüzün(f:2)	Huzur(f:2)	Huzur(f:1)	Mutluluk(f:3)
	Yalnızlık(f:2)	Mutluluk(f:1)	Yaşlılık(f:2)	Mutluluk(f:1)	Huzur(f:2)
	Mutluluk(f:1)	Renklilik(f:1)	Rüzgâr(f:1)	Hareket(f:1)	Dağınıklık(f:2)
	Ferahlık(f:1)	Sonbahar(f:1)	Ahenk(f:1)	Aile(f:1)	Hareket(f:1)
	Hayat(f:1)	Doğa(f:1)	Canlılık(f:1)	Sonbahar(f:1)	Aile(f:1)
	Güzellik(f:1)	Duygusal(f:1)	Düzen(f:1)		Serinlik(f:1)
	Estetik(f:1)	Canlılık(f:1)	İlkbahar(f:1)		Canlılık(f:1)
	Soğuk (f:1)		Sonbahar(f:1)		Piknik(f:1)
Iraksak Düşünme	Mevsimler(f:1)		Piknik(f:1)		Görkem(f:1)
			Farklılık(f:1)		
			Salkım(f:1)		
	Özgürlük(f:1)	Çılgın(f:2)	Zaman(f:1)	Neşe(f:2)	Özgürlük(f:2)
	Neşeli(f:1)	Özgürlük(f:1)	Gençlik(f:1)	Rahatlık(f:2)	Savrulmak(f:1)
	Vefa(f:1)	Umut(f:1)	Cümbüş(f:1)	Özgürlük(f:1)	Süs(f:1)
	Gizlilik(f:1)	Boşvermişlik(f:1)	Sonsuzluk(f:1)	Ayrılık(f:1)	Şirin(f:1)
	Şefkat(f:1)	Alımlılık(f:1)	Zarafet(f:1)	Naif(f:1)	Mezarlık(f:1)
Yakınsak Düşünme	Yönelme(f:1)	Direnç(f:1)	Sessizlik(f:1)	Renkli su	
	Başkaldırı(f:1)	Zaman(f:1)	Yağmur(f:1)	damlası(f:1)	
	Çılgın(f:1)	Koruma(f:1)		Doğuş(f:1)	
	Zorluklara karşı durma(f:1)	Yeniden doğuş(f:1)		Savrulmak(f:1)	
		Zenginlik(f:1)		Çekim gücü(f:1)	
		Dans(f:1)		Romantizm(f:1)	
				Yönelme(f:1)	
				Asalet(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 5’te metaforların kategorilere göre dağılımına bakıldığında, katılımcılar tarafından en çok kullanılan metaforların, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “huzur (f:15) ve mutluluk (f:11)”, Iraksak Düşünme Kategorisi’nde “özgür-lük ve neşe-li (f:6)” olduğu görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “huzur”(f:15) ve “mutluluk” (f:11) metaforları olmuştur.

A5 görselinde yer alan ağacın rengi, biçimi, hareketi gibi fiziksel özelliklerine bağlı kalan “güzellik, rüzgâr (f:7), sonbahar (f:6), canlılık (f:5), saç (f:4), saçaklı ağaç ve sarışın kız (f:3)” gibi düz/doğrudan anlamlandırmalar ve söğüt ağacıyla kültürel kodlarımıza yerleşmiş huzur, mutluluk, serinlik, kız-kadın gibi kavramlar Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Bununla ilgili katılımcıların söylediklerinden alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram huzurdur. Çünkü doğa bana her zaman huzuru hatırlatır.”(SBÖ143,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mutluluktur. Çünkü ağacın yeşilliği, gökyüzünün maviliği mutlu bir ortamı yansıtıyor.”(BÖTE51,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram rüzgârdır. Çünkü savurup giden bir rüzgârı anlatıyor.”(OÖ8,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram sonbahardır. Çünkü sararmış yapraklar ve renkler bana sonbaharı hatırlatıyor”(SÖ68,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “özgür-lük ve neşe-li (f:6)” metaforu olmuştur.

A5 görseli için, özgür-lük ve neşe-li (f:6), çılgın, umut (f:4), yağmur, genç insan- gençlik, savrulmak (f:3), yönelme, zaman, rahatlık, gösteriş, coşku (f:2) ve “mütevazi”, “naif”, “zarafet”, “asi”, “gelin”, “cümbüş”, “alımlılık”, “asalet” (f:1) gibi sezgileri bireyselleştiren, dolaylı anlatımlarla özgün, yaratıcı ve soyut düşünmeyi ortaya koyan metaforlar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların veri toplama aracından seçilmiş A5 görselinde kullandıkları metaforlardan alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram özgürlüktür. Çünkü hür görünüyor.”(FÖ112,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram neşedir. Çünkü renkli bir bahar havasında rüzgâr eşliğinde neşeleniyor gibi. ”(RÖ166,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yağmurdur. Çünkü ağacın yaprakları şiddetli bir yağmur damlasını andırıyor.”(OÖ7,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram umuttur. Çünkü taze yeni yeşermiş umutları andırıyor.”(FBÖ92,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çılgındır. Çünkü her tarafa adeta uçuyor. Kalıbına sığmıyor.”(TÖ121,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram genç insandır. Çünkü genç insan hayatta her zorluğa dayanan ağaç yaprağı gibidir. Her zorluğa rağmen o daldan kopamaz. Genç insan, bir şeyi sorgulayan, araştıran, direnen insandır. Buradaki rüzgâra direnen yapraklar bunu simgeliyor.”(FBÖ81,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram utangaçlıktır. Çünkü ağaç yapraklarıyla gövdesini saklamış, utanmış gibi görünüyor.”(FBÖ96,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram asidir. Çünkü ağacın duruşu rahatlığı, salaş, natürel oluşu, yaprakları salış şekli ve biçimi benziyor”(SÖ70K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram gelindir. Çünkü dalları nazlı ve süslü salınan yapraklarıyla bir gelin edasındadır.”(FBÖ85,K).

4.1.1.2. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nicel Bulgular

Bu bölümde beş farklı ağaç imgesine ilişkin 200 katılımcının kullandığı ve nitel analize göre kategorileştirilen metaforlar, nicel analize uygun hale getirilmiştir. Bunun için, A1, A2, A3, A4, A5 görsellerine ilişkin toplamda 1000 metafor Yakınsak Düşünme (1), Iraksak Düşünme (2) şeklinde kodlanarak, SPSS 17.0 programına aktarılmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri programlara göre yakınsak ve iraksak düşünmelerinin değişip değişmediğine bakmak için çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Katılımcıların Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

	Yakınsak Düşünme		Iraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
Programlar	f	%	f	%	f	%	f	%
Sosyal B. Öğretmenliği	74	74,0	24	24,0	2	2,0	100	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	72	72,0	28	28,0	-	-	100	100,0
Sınıf Öğretmenliği	68	68,0	19	19,0	13	13,0	100	100,0
İngilizce Öğretmenliği	67	67,0	31	31,0	2	2,0	100	100,0
Fen Bilgisi Öğretmenliği	66	66,0	28	28,0	6	6,0	100	100,0
Bilgisayar ve Öğretim Tek. Öğretmenliği	66	66,0	32	32,0	2	2,0	100	100,0
Felsefe Grb. Öğretmenliği	63	63,0	34	34,0	3	3,0	100	100,0
Türkçe Öğretmenliği	60	60,0	40	40,0	-	-	100	100,0
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	59	59,0	40	40,0	1	1,0	100	100,0
Resim-iş Öğretmenliği	49	49,0	48	48,0	3	3,0	100	100,0
TOPLAM	644	64,4	324	32,4	32	3,2	1000	100,0

Tablo 6’da görüldüğü gibi; Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler bölümündeki görsellere ilişkin, katılımcıların kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme (%64,4); bir kısmının ise, Iraksak Düşünme (%32,4) Kategorisi’nde toplandığı görülmüştür. Çok azının (%3,2) ise, bu bölümdeki görselleri yanıtsız bıraktığı görülmüş ve yanıtsızların çoğunun Sınıf Öğretmenliği programında olması da dikkat çekmiştir.

Programlara göre dağılım incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (%74,0) ve Okul Öncesi Öğretmenliği (%72,0) öğrencilerinin kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde; Resim-İş Öğretmenliği (% 48,0), Türkçe Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (%40,0) öğrencilerinin kullandıkları metaforların yarıya yakınının Iraksak Düşünme Kategorisi’nde toplandığı görülmektedir.

Katılımcıların bu bölüm için kullandıkları metaforlar kategorileştirildiğinde, ortaya çıkan sonuçların sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğini görebilmek için, çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Katılımcıların Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan	49	49,0	48	48,0	3	3,0	100	100,0
Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan	140	70,0	47	23,50	13	6,5	200	100,0
Sanat Eğitimi Dersi Almayan	455	65,0	229	32,71	16	2,29	700	100,0

Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan: Resim-İş Öğretmenliği; **Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan:** Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği; **Sanat Eğitimi Dersi Almayan:** İngilizce, Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Fen Bilgisi, Felsefe, Türkçe, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 7 incelendiğinde, yüksek oranda sanat eğitimi dersi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin kullandıkları metaforlarının Yakınsak (%49,0) ve İraksak (48,0) Düşünme Kategorisi'ne eşite yakın biçimde dağıldıkları, kısmen sanat eğitimi dersi alan program öğrencilerinin ise kullandıkları metaforların İraksak Düşünme Kategorisi'nde (%23,50), sanat eğitimi dersi hiç almayan program öğrencilerine (%32,71) göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Katılımcılarının bu bölüm için kullandıkları metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorileri'ne dağılım oranlarında cinsiyete göre bir değişim olup olmadığını anlamak için, çapraz tablo yapılmış ve sonuçlar Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Katılımcıların Doğadan Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

Cinsiyet	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	403	67,16	183	30,50	14	2,34	600	100,0
Erkek	241	60,25	141	35,25	18	4,50	400	100,0
TOPLAM	644	64,40	324	32,40	32	3,20	1000	100,0

Tablo 8’de katılımcıların bu bölümde kullandıkları metaforlarının Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorileri’nde cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların ıraksak düşünme oranının (%35,25) kız katılımcıların ıraksak düşünme oranından (%30,50) az da olsa yüksek olduğu görülmüştür.

4.1.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Bulgular (B Bölümü)

B1, B2, B3, B4 ve B5 şeklinde kodlanan, Picasso’dan seçilen iki, Chagall, Van Gogh ve Amy Cutler’dan seçilen birer ürünün görseline ilişkin katılımcılardan toplanan veriler analiz edilmiş ve ortaya çıkan nitel-nicel bulgular ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1.2.1. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde katılımcılara, sanatçı ürünlerinden seçilmiş, farklı konusu ve içeriği olan beş resim verilmiş ve bu görsellere uygun kavram üretmeleri istenmiştir. Veriler nitel yöntemin içerik analizine uygun olarak kodlanmıştır. Yakınsak ve Iraksak kategorileri altında bir araya getirilen kavramlar, tablolar halinde sunulmuştur.

Şekil 6. Sanatçı ürünlerinden seçilmiş görsel imgeler (B1)

Şekil 6’da yer alan B1 resmi 1937 yılında Picasso tarafından yapılan “Ağlayan Kadın” isimli tablodur. Tablo Kübist bir anlayışla oluşturulmuş ve çok parçalı ve renkli

biçimlendirilmiştir. Bu resimde Picasso'nun yalnızca savaşın değil dünyadaki zulmünde acılarını ifade ettiği düşünülür.

B1 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 195 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların, Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9

Katılımcıların B1 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Karmaşa(f:4)	Hüzün(f:4)	Karmaşa(f:4)	Ağlayan	Ağlayan
	Üzgün(f:2)	Mutsuzluk(f:1)	Ağlayan	Kadın(f:4)	kadın(f:4)
	Ağlayan	Marjinallik(f:1)	kadın(f:3)	Karmaşa(f:2)	Hüzün(f:3)
	Palyaço(f:1)	Palyaço(f:1)	Üzüntü(f:2)	Üzgün	Karmaşa(f:2)
	Modern(f:1)	Ressam(f:1)	Örtük mesaj(f:1)	kadın(f:2)	İkiyüzlülük(f:1)
	İkiyüzlülük(f:1)	Ağlayan	Karmaşıklık(f:1)	Ağlayan	Mutsuzluk(f:1)
	Ağlamak(f:1)	kadın(f:1)	Gözyaşı(f:1)	Palyaço(f:1)	
	Mutsuzluk(f:1)	Kadın(f:1)	Ressam(f:1)	Kübizm(f:1)	
		Sigara(f:1)		Gözyaşı(f:1)	
				Üzgünlük(f:1)	
Iraksak Düşünme	Korku(f:2)	Endişe(f:2)	Endişe(f:2)	Endişe(f:1)	Korku(f:2)
	Endişe(f:1)	Korku(f:1)	Pişmanlık(f:1)	Çelişki(f:1)	Endişe(f:2)
	Çaresizlik(f:1)	Çaresizlik(f:1)	Acılı Kadın(f:1)	Tedirginlik(f:1)	Çaresizlik(f:2)
	Aldanmışlık(f:1)	Kaybolmuş	Kasvet(f:1)	Kaos(f:1)	Umutsuzluk(f:1)
	Yalan(f:1)	insan(f:1)	Telaş(f:1)	Hayat(f:1)	Pişmanlık(f:1)
	Kaos(f:1)	Dehşet(f:1)	Umutsuzluk(f:1)	Korku(f:1)	Acı(f:1)
	Aldatılmış	Acı(f:1)			
	Kadının				
	Dramı(f:1)				
	Pişmanlık(f:1)				
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Karmaşa(f:2)	Hüzün(f:3)	Hüzün(f:2)	Hüzün(f:2)	Hüzün(f:5)
	Ağlayan	İkiyüzlülük(f:2)	Ağlayan	Üzgün(f:2)	Mutsuzluk(f:2)
	kadın(f:1)	Üzgün(f:1)	kadın(f:1)	Ağlayan	Üzgün
	Sıra dışılık(f:1)	Duygusal(f:1)	Aykırı	kadın(f:1)	kadın(f:1)
	Üzüntü(f:1)	Karmaşıklık(f:1)	düşünce(f:1)		Salvador
	Geometri(f:1)	Üzgün	Kübizm(f:1)		Dali(f:1)
	Hüzün(f:1)	kadın(f:1)	Çift karakter(f:1)		Kafa
	Estetik(f:1)	Mutsuzluk(f:1)	İkiyüzlülük(f:1)		karışıklığı(f:1)
	Renk	Puzzle(f:1)	Üzüntü(f:1)		
	cümbüşü(f:1)	Renk	Karmaşıklık(f:1)		
	Farklılık(f:1)	cümbüşü(f:1)	Portre(f:1)		
	Marjinallik(f:1)				

(Tablo 9 Devam)

İraksak Düşünme	Korku(f:3)	Korku(f:5)	Korku(f:2)	Endişe(f:4)	Kaygı(f:3)
	Endişe(f:2)	Ölüm(f:1)	Şaşkın-lık(f:2)	Çaresizlik(f:3)	Endişe(f:3)
	Acı(f:2)	Kaotik(f:1)	Acılı Kadın(f:1)	Zaman(f:2)	Korku(f:2)
	Şaşkın(f:1)	Endişe(f:1)	Çaresizlik(f:1)	Korku(f:1)	Acı(f:1)
	Şiddet(f:1)		Karamsar(f:1)	Telaş(f:1)	
			Özlem(f:1)	Tedirginlik(f:1)	
			Acı(f:1)	Acı(f:1)	
			Telaş(f:1)	Karamsar(f:1)	
				Otopsi(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 9’da metaforların kategorilere göre dağılımına bakıldığında, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “hüzün (f:20), ağlayan kadın (f:15) ve karmaşa (f:14)” , İraksak Düşünme Kategorisi’nde “korku (f:19) ve endişe (f:18)” katılımcıların en sık kullandıkları metaforlar olarak görülmektedir.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan metaforlar “hüzün (f:20), ağlayan kadın (f:15) ve karmaşa (f:14)” olmuştur. Sonra sırasıyla “mutsuzluk (f:6), ikiyüzlülük, üzgün kadın ve üzgün, üzüntü (f:4)” metaforları izlemiştir.

B1 görselinde yer alan resim, hüznü, kedere ve mutsuzluğa yol açan çok derin duyguları anlatır. Kadının gizli isyanı, savaşın felaketleri ve masum insanlar için döktüğü gözyaşı ile bütünleşir. Bu nedenle “ağlamak, ağlayan kadın, hüznü, üzüntü, mutsuzluk” gibi, görünen/bilinen ve anlamı sıradanlaştıran kavramlar ve “karişik, karmaşık, renklilik” gibi resmin fiziksel görünümünü belirten ifadeler Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Aşağıda katılımcıların bu kategoride sıklıkla kullandığı metaforlardan alıntılar yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hüznüdür. Çünkü gözlerdeki anlam ve bakış hüznü çağırıştırıyor.”(SBÖ153,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ağlayan kadındır. Çünkü en çok dikkat çeken ağlamaklı gözlerle bir kadındır.”(FÖ112,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram karmaşadır. Çünkü şekiller birbirine girmiş gibi.”(BÖTE59,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mutsuzluktur. Çünkü bireyin içinde bulunduğu konumdan, ruh halinden mutsuz olduğunu anlıyorum.”(TÖ134,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ikiyüzlülüktür. Çünkü her ne kadar tek bir yüz gibi dursa da ikiyüzlü bir görüntüye sahip.”(TÖ130,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram üzgün kadındır. Çünkü yüzünde mutsuz, üzgün bir ifade olan bir kadını anımsatıyor.”(SÖ68,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “korku (f:19) ve endişe (f:18)” sonra sırasıyla “çaresizlik (f:8), acı (f:7), pişmanlık ve şaşkınlık (f:3)” metaforları olmuştur.

B1 görselinde yer alan resim, yalnızca ağlayan, gözyaşı döken bir kadını betimlemez. Resimde, endişe korku dolu gözlerle bize bakan kadın, tanık olduklarına sessizce isyan etmektedir. Bu nedenle, “kaygı, telaş (f:3), tedirginlik, umutsuzluk, karamsarlık (f:2), aldanmışlık (f:1)” gibi duygunun niteliğini belirleyen ve “kaos (f:2), şiddet, dehşet, yalan, hayat (f:1)” gibi bu duyguya yol açan olay, olgu ya da yaşantıyı ifade eden kavramlar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların kullandığı metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram korkudur. Çünkü insanlar bazen korktukları halde hayatın rengi olan tebessümle bunu kapatmaya çalışır.”(FÖ114,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram endişedir. Çünkü resimde gösterilen kadın ne yapacağını bilmiyormuş gibi endişe içinde olduğu için.”(İÖ37,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çaresizliktir. Çünkü insanın bir güç karşısında elinden bir şey gelmemesi durumunda, elini ağzına götürüp, kaş ortasını kaldırarak ağlaması.”(RÖ173,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram acıdır. Çünkü ağlayan bir kadın ve derdini kimseye anlatamayan hep bir şeyleri gizli tutmaya çalışan bir yürek. Kafasında onca karmaşık, zor, ağır yaşanmışlıkları fakat yine de kimseye bir şey söyleyemeyen acıları var.”(İÖ40,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram pişmanlıktır. Çünkü yüz ifadesi yapılan bir yanlışlığın ardından hatayı kabul edip af dilemeyen, pişman birini andırıyor.”(BÖTE41,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram aldanmışlıktır. Çünkü hayata karşı kaybedilen bir savaşı anlattı bana.”(OÖ02,E).

Şekil 7. Sanatçı ürünlerinden seçilmiş görsel imgeler (B2)

Şekil 7’de yer alan B2 resmi, Marc Chagall’ın 1918 yılında tamamladığı “Over The Town” isimli tablodur. Resimde bir erkek ve erkeğin kolları arasında bir kadın birlikte gökyüzünde uçmaktadır. Aşağıda evlerin bulunduğu küçük bir kasaba yer almaktadır. Bu resim için Chagall’ın kendini ve eşi Bella Rosenfeld Chagall’ı resimlediği ve aşağıdaki yerinde büyüdüğü yer olan Vitebsk kasabası olduğu söylenmektedir (<http://totallyhistory.com/over-the-town/>).

B2 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 197 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10

Katılımcıların B2 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Aşk(f:3)	Aşk(f:8)	Aşk(f:4)	Aşk(f:3)	Özgürlük(f:5)
	Ölüm(f:2)	Özgürlük(f:1)	Özgürlük(f:1)	Özgürlük(f:3)	Süperman(f:2)
	Süperman(f:2)	Uçmak(f:1)	Mutluluk(f:1)	Mutluluk(f:1)	Mutluluk(f:2)
	Özgürlük(f:1)	Savaş(f:1)	Kaçmak(f:1)	Uçan	Aşk(f:1)
	Kaçmak(f:1)	İstenmeyen	Huzur(f:1)	süpürge(f:1)	Sevgi(f:1)
	Aile(f:1)	çift(f:1)	Yardımlaşma(f:1)	Feodalite(f:1)	Ölüm(f:1)
	Berberlik(f:1)		Uçmak(f:1)	Uçmak(f:1)	Huzur(f:1)
	Kaçış(f:1)		At(f:1)	Berberlik(f:1)	Kız kaçırma(f:1)
	Kurtuluş(f:1)		Kahramanlık(f:1)	Engellenen	Uçmak(f:1)
	Kız kaçırma(f:1)		Süperman(f:1)	insan(f:1)	
	Uçmak(f:1)		İlişki(f:1)	Değişik(f:1)	
				Kahramanlık(f:1)	
Iraksak Düşünme	Hayal(f:1)	Rüya(f:2)	Hayal(f:1)	Tutku(f:2)	Rüya(f:1)
	Katarsis(f:1)	Tarot(f:1)	Umut(f:1)	Hayal(f:1)	Hırs(f:1)
	Sadakat(f:1)	Sürgün(f:1)	Setler(f:1)	Sevgi	Soyutlanmak(f:1)
	Haz(f:1)	Yeniden	Tutsaklık(f:1)	patlaması(f:1)	
	Başkaldırış(f:1)	doğuş(f:1)	Güven(f:1)		
		Bütünlük(f:1)	Patrisite(f:1)		
Yakınsak Düşünme	Ölüm(f:2)	Özgürlük(f:4)	Mutluluk(f:3)	Kaçış(f:2)	Aşk(f:5)
	Kaçış(f:2)	Kurtuluş(f:2)	Aşk(f:2)	Kaçmak(f:2)	Yardımlaşma(f:2)
	Huzur(f:1)	Kahramanlık(f:2)	Özgürlük(f:2)	Uçmak(f:2)	Özgürlük(f:1)
	Mutluluk(f:1)	Aşk(f:1)	Kaçmak(f:2)	Aşk(f:1)	Mutluluk(f:1)
	Özgür	Mutluluk(f:1)	Ölüm(f:1)	Özgürlük(f:1)	Destek(f:1)
	düşünce(f:1)	Ölüm(f:1)	Huzur(f:1)	İstemsiz(f:1)	Güçsüz
	Sanat(f:1)	Fitrat(f:1)	Çift(f:1)	Ümitsizlik(f:1)	kadın(f:1)
	Üstünlük(f:1)	Sevişmek(f:1)	Birliktelik(f:1)	Uzaklaşma(f:1)	Sevgi(f:1)
	Sapıklık(f:1)		Kaçış(f:1)		Kaçış(f:1)
	Düşüş(f:1)		Süperman(f:1)		Kaçmak(f:1)
			Sevinç(f:1)		Ortaçağ(f:1)
					Ölüm(f:1)
Iraksak Düşünme	Hayal(f:2)	Arzu(f:1)	Hayal(f:2)	Rüya(f:2)	Hayal(f:1)
	Dışlanmışlık(f:1)	Gönül Bağ(f:1)	Toplumsal	Hayal(f:1)	Gerçeklerden
	Nirvana(f:1)	Sürrealizm(f:1)	Baskı(f:1)	Boşluk(f:1)	Kaçış(f:1)
	Tutku(f:1)	Boşluk(f:1)	Dans(f:1)	Baskı(f:1)	Baskı(f:1)
	Masal(f:1)	Ütopya(f:1)		Tutsaklık(f:1)	Toplumsal
	Sahiplenme(f:1)	İmkânsızlık(f:1)		Kopuş(f:1)	baskı(f:1)
	Romantizm(f:1)	Yaşamak(f:1)		Geçmişe	
	Absürt(f:1)			özlem(f:1)	
				Kırmızı(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 10’da katılımcılar tarafından kullanılan metaforların kategorilere göre dağılımına bakıldığında, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde en çok “aşk (f:28) ve özgürlük (f:19)” , Iraksak Düşünme Kategorisi’nde en çok “hayal (f:9) ve rüya (f:5)” olduğu görülmüştür.

Uzman görüşü ve içerik analizi sonucunda metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorileri’ne dağılımını sağlayan ölçütler, metaforlardan seçilen örnekler ve katılımcıların bu metaforlara yönelik açıklamaları ilgili kategori altında aşağıda sunulmuştur.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan, “aşk (f:28) ve özgürlük (f:19)”, sonra sırasıyla “mutluluk (f:10), ölüm (f:8), kaçış, kaçmak, uçmak (f:7) ve Süpermen (f:6)” metaforları olmuştur.

B2 görselinde yer alan resim, bir kadın ve erkek arasındaki güçlü bir duyguyu anlatır. Bu nedenle yukarıda “kadın, erkek, aşk, özgürlük, mutluluk, kaçmak, kaçış, uçmak” gibi resmin açık göstergelerini aktaran kavramlar Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Veri toplama aracından seçilmiş katılımcılara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram aşktır. Çünkü resimde oldukça kötü bir durumdan kadını kurtarmaya çalışan bir adamı görüyoruz. Bu da bende adamın kadına olan aşkını ve aşk kavramını uyandırdı.”(İÖ37,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram özgürlüktür. Çünkü insanların bir çift olarak özgür olabileceğini düşünüyorum.”(SÖ74,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mutluluktur. Çünkü bir çiftin bulutların üzerinde gezmesi.”(FBÖ94,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kaçıştır. Çünkü adamın kadını tutuş şekli ve kadının elini uzatıp, donuk bir ifadeyle kaçmaya çalıştığını hissettirdi.”(FÖ102,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram Süpermen’dir. Çünkü prensesi canavarın elinden kurtarıp Anadolu’nun köylerinden yükseklerle uçuruyor.”(FBÖ92,E).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “hayal (f:9) ve rüya (f:5)” sonra da sırasıyla “tutku (f:3), tutsaklık, baskı, toplumsal baskı ve boşluk (f:2)” metaforları olmuştur.

B2 görselinde yer alan resimde sanatın aşkın dili, iki insan arasındaki sevgiyi sınır tanımayan bir duyguya dönüştürmüştür. Bu nedenle katılımcıların bu kategori için söyledikleri “hayal, rüya, tutku” ve “ütopya, umut, başkaldırı, sadakat, sevgi patlaması, kırmızı, yeniden doğuş, dışlanmak, sürgün (f:1)” gibi bu duyguyu çoğaltan ve dolayımı sağlayan kavramlar, Iraksak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların açıklamalarından alıntılar aşağıda örneklenmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hayaldir. Çünkü kadın hayalinde ya da rüyasındaki süper adam. Mavili kız hayalinde bu kareyi canlandırıyor.”(SÖ70,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram rüyadır. Çünkü erkek olan bir insanın sevdiği kıza kavuşamayıp, onun ölümü sonrası kavuştuğunu rüyasında görmesidir.”(RÖ180,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram tutkudur. Çünkü birbirinden ayrılamayan tutkulu, şehvetli iki insan bütünleşmiş.”(SÖ79,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram sadakattir. Çünkü kurtuluşu, kaçışı, gidişi birlikte yapan, birlikte hareket eden bir çift var.”(OÖ07,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram yeniden doğuştur. Çünkü ruhlarını ebediyete teslim etmiş iki insanın yeryüzüne son bakışını anımsatıyor.”(İÖ36,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram dışlanmışlıktır. Çünkü dışlanmışlık olarak algıladığım yaşanan bir düzenin dışına savrulma belki de kendini o düzenin dışına itme.”(FÖ21,K).

Şekil 8. Sanatçı ürünlerinden seçilmiş görsel imgeler (B3)

Şekil 8’de yer alan B3; Van Gogh’un “Ekin Tarlası ve Kargalar” isimli tablosudur. Bu tabloda sarı başaklar, mavi bir gökyüzü ve kargalar resimlenmiştir. Uçuşan kargaların çırpınışları, tarlanın ortasından geçen yolun belirsizliğe doğru uzanışı resmin metaforik anlatımını güçlendirmektedir.

B3 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 187 metafor değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11

Katılımcıların B3 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Bereket(f:3)	Sonbahar(f:2)	Karışıklık(f:4)	Kuş-lar(f:3)	Köy(f:3)
	Buğday	Bereket(f:1)	Buğday	Gökyüzü(f:2)	Huzur(f:2)
	tarlası(f:2)	Doğa(f:1)	tarlası(f:1)	Buğday	Altın(f:1)
	Altın(f:2)	Deniz(f:1)	Huzur(f:1)	tarlası(f:2)	Zenginlik(f:1)
	Hazine(f:2)	Mavi(f:1)	Sakinlik(f:1)	Bereket(f:2)	Doğa(f:1)
	Huzur(f:1)	Dünyanın ilk	Güç(f:1)	Göç(f:1)	Farklılık(f:1)
	Bolluk(f:1)	hali(f:1)	Sonbahar(f:1)	Zenginlik(f:1)	Yağmur(f:1)
	Zenginlik(f:1)	Tarla(f:1)	Özgürlük(f:1)	Issız yer(f:1)	Özgürlük(f:1)
	Mevsimler(f:1)	Manzara(f:1)	Köy(f:1)	Dalga(f:1)	Gökyüzü(f:1)
	Başak(f:1)	Mitoloji(f:1)	Çiftçi(f:1)	Manzara(f:1)	Sonbahar(f:1)
		Başak(f:1)	Geçim derdi(f:1)	Resim(f:1)	Sıcak(f:1)
		Hasat(f:1)			Tarla(f:1)
Iraksak Düşünme	Karamsarlık(f:2)	Umut(f:1)	Karmaşa(f:1)	Cinayet(f:1)	Sonsuzluk(f:1)
	Hüküm(f:1)	Karmaşa(f:1)	Boşluk(f:1)	Kaçış(f:1)	Yolculuk(f:1)
	Derin	Yokluk(f:1)	Kasvet(f:1)	Gece(f:1)	Ayrılık(f:1)
	Duygular(f:1)	Olumsuzluk(f:1)	Kıyamet(f:1)	Karşılaşma(f:1)	
	Hüzün(f:1)	Varoluş(f:1)	Uzaklık(f:1)		
		Hasret(f:1)			
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Kuş-lar(f:1)	Altın(f:1)	Buğday	Buğday	Huzur(f:3)
	Bereket(f:1)	Güzellik(f:1)	tarlası(f:3)	tarlası(f:2)	Doğa(f:2)
	Evren(f:1)	Sosyalizm(f:1)	Doğal yaşam(f:3)	Renk	Gökyüzü(f:1)
	Tuhaf(f:1)	Sonbahar(f:1)	Kuş-lar(f:2)	tonları(f:1)	Başak
	Bütünlük(f:1)	Dinginlik(f:1)	Huzur(f:1)	Leke(f:1)	tarlası(f:1)
	Renklilik(f:1)	Göç(f:1)	Altın(f:1)	Özgürlük(f:1)	Altın(f:1)
	Mutluluk(f:1)	Renklilik(f:1)	Doğa(f:1)	Yüzey(f:1)	Canlılık(f:1)
	Üretim(f:1)	Saçmalık(f:1)	Zenginlik(f:1)	Işık(f:1)	Ekosistem(f:1)
	Ekin(f:1)		Rahatlık(f:1)		Köy(f:1)
	Göç(f:1)		Göç(f:1)		Sakinlik(f:1)
			Tatil(f:1)		Karışıklık(f:1)
			Sarı(f:1)		Şekilsiz(f:1)

(Tablo 11 Devam)

İraksak Düşünme	Karamsarlık(f:1)	Ayrılık(f:2)	Karmaşa(f:1)	Korku(f:3)	Hayat(f:1)
	Yaşam(f:1)	İntihar(f:1)	Karamsarlık(f:1)	Haber(f:1)	Yalnızlık(f:1)
	Yakınlaşma(f:1)	Kaçış(f:1)	Derin	Hüzün(f:1)	Sıkıntı(f:1)
	Karmaşa(f:1)	Yolculuk(f:1)	duygular(f:1)	Karamsarlık(f:1)	Kargaşa(f:1)
	Sessizlik(f:1)	Gece(f:1)	Kalabalık(f:1)	Kalabalık(f:1)	Belirsizlik(f:1)
	İntansiyonel(f:1)	Karmaşa(f:1)		Boğulmak(f:1)	Hayal(f:1)
		Kaybetme(f:1)		Açlık(f:1)	
		Hayat(f:1)		Saldırı(f:1)	
		Zıtlık(f:1)		Fırsat(f:1)	
		Derûnîlik(f:1)		Kasvet(f:1)	
		Tehlike(f:1)			

OO: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 11’de metaforların kategorilere göre dağılımı incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde, “buğday tarlası (f:11), huzur (f:8), bereket (f:7), altın ve kuş-lar (f:6)” , İraksak Düşünme Kategorisi’nde “karamsarlık, karmaşa (f:5), ayrılık ve korku (f:3)” katılımcıların en sık kullandıkları metaforlar olarak görülmüştür.

Uzman görüşü ve içerik analizi sonucunda metaforların Yakınsak ve İraksak Düşünme Kategorileri’ne dağılımını sağlayan ölçütler, metaforlardan seçilen örnekler ve katılımcıların bu metaforlara yönelik açıklamaları ilgili kategori altında aşağıda belirtilmiştir.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “buğday tarlası (f:11), huzur (f:8), bereket (f:7), altın, kuş-lar (f:6), doğa, sonbahar ve köy (f:5)” metaforları olmuştur.

B3 görselinde yer alan resimde, koyu mavi bir gökyüzü, sarı başaklar, karga sürüsü ve sonunun nereye ulaştığı belli olmayan patika bir yol görülmektedir. Bu nedenle görsele ilişkin yukarıda belirtilen metaforların yanında, “karışıklık (f:5), renklilik (f:2), leke, ışık (f:1)” gibi resimde yer alan elemanları dile getiren söylemler Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir. Ayrıca “huzur (f:8), bereket (f:7), altın (f:6), göç (f:5), sakinlik, hazine (f:2)” gibi resmin anlamını/konusunu içermeyen ya da benzer her resme uyabilen benzetmeler de bu kategoride yer almıştır.

Bu metaforlara ilişkin alıntılar şöyledir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram buğday tarlasıdır. Çünkü görsel imgeler buğdayların birliği ve kuşların buğday tarlasına dadanmalarını ifade ediyor.”(SBÖ151,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram huzurdur. Çünkü mavi yer bana denizi, sarılar ise buğdayları andırmaktadır. Böyle bir ortamda huzur bulurum.”(OÖ1,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram berekettir. Çünkü bu resimde tarlada yetmişmiş çok gür olan ekinleri ve bereketi görüyorum.”(OÖ4,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram altındır. Çünkü sarı şekillerin şeklinden dolayı altını anımsattı bana.”(OÖ9,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram sonbahardır. Çünkü kuşlar bu mevsimde göç ederler ve çevredeki bitkiler renklerini kaybedip, sararmaya yüz tutmuşlar.”(İÖ22,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram köydür. Çünkü tarla görüntüsü köy hayatını akla getiriyor ve köyde çalışma hayatını çağrıştırıyor.”(BÖTE55,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram göçtür. Çünkü sonbahar yaklaşıyor, kuşlar güneye doğru göç ediyor.”(SÖ61,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram karışıklıktır. Çünkü renklerin bir arada kullanılması karışıklığı belirtiyor.”(BÖTE51,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “karamsarlık, karmaşa (f:5), ayrılık ve korku (f:3)” metaforları olmuştur.

B3 görselinde yer alan resimde, gökyüzünün, kuşların ve ekinlerin betimlenişi, kullanılan renkler, bir doğa görüntüsü ve sıradan bir manzara yerine ürkütücü bir anın habercisi haline gelmiştir (*Van Gogh'da böyle bir tarlada intihar etmiştir*). Bu nedenle, “karamsarlık, karmaşa, ayrılık ve korku” metaforlarının yanı sıra “gece, kasvet, hüzn, hayat, kaçış, kalabalık, yolculuk, derin duygular (f:2), cinayet, intihar, boğulmak(f:1)” gibi kavramlar Iraksak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların öne çıkan metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram karamsarlıktır. Çünkü sonbaharı hatırlatan ve karamsar duyguların ruhu sarma anını hatırlatıyor.”(FÖ103,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram karmaşadır. Çünkü bu resme bakıldığında ne renge karar vereceğiniz belli değil. Ben ressamın karmaşıklığını, kafa karışıklığını ortaya koymak amacıyla yaptığını düşünüyorum.”(İÖ31,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ayrılıktır. Çünkü aynı ortamda da olsak herkes, her şey birbirinden çok ince bir çizgiyle ayrılır.”(TÖ126,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram korkudur. Çünkü resmin yan tarafında beyaz boya kullanılarak oluşturulmuş figür var. Kargaların bulunduğu yer koyu renkle yapılmış. Sarı yerler masumiyet duygusu uyandırıyor. İnsanın bu renklilik içinde geçirgen olarak çizilmesi korku duygusunu uyandırıyor.”(RÖ170;K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hüzündür. Çünkü buğdaylar sararmış, hava kararmış ve yolun sonuna gelinmiş.”(OÖ20,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kasvettir. Çünkü renklerin baskınlığı bir an bunu hatırlattı.”(BÖTE48,K).

Şekil 9. Sanatçı ürünlerinden seçilmiş görsel imgeler (B4)

Şekil 9’da yer alan B4 resmi; Picasso’nun 1938 yılında tamamladığı “Wounded Bird and Cat (Yaralı Kuş ve Kedi)” isimli tablosudur. Sanatçı şişmiş karnı, keskin tırnakları, kocaman açılmış gözleriyle ağzında kuş tutan bir kediye resimlemiştir. Picasso, kullandığı bütün renkleri grileştirmiş, yalnızca öne doğru uçmaya/kaçmaya çalışan kuşun, yırtılmak üzere olan kanadının altındaki kanını öne çıkarmıştır.

B4 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 194 metafor değerlendirilmeye uygun bulunmuştur. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12

Katılımcıların B4 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Güç	Gerçek-lik(f:3)	Hayat(f:3)	Doğa Kanunu(f:3)	Güç (f:2)
	Dengesi(f:3)	Yem(f:1)	Doğa Kanunu(f:2)	Kedi-kuş(f:3)	Vahşet(f:2)
	Vahşi(f:2)	Kaçış(f:1)	Ekosistem(f:2)	Av-avcı(f:2)	Güçlü-güçsüz(f:2)
	Vahşet(f:1)	Geçim(f:1)	Vahşet(f:2)	Doğallık(f:1)	Vahşi Doğa(f:2)
	Güç(f:1)	İhtiyaç(f:1)	Döngü(f:2)	Yardımseverlik(f:1)	Doğruluk(f:1)
	Denge(f:1)	Açlık(f:1)	Av(f:1)	Vahşi kedi(f:1)	Beslenme(f:1)
	Tiksinti(f:1)	Çirkin Kedi(f:1)	Büyüklük(f:1)	Açlık(f:1)	Ecel(f:1)
	Doymak(f:1)	Güçlü-güçsüz(f:1)	Ölüm(f:1)	Güçsüzlük(f:1)	Besin zinciri(f:1)
	Çiğ et(f:1)	Evrin(f:1)	Doğa(f:1)	Yırtıcı(f:1)	Avcı(f:1)
		Tiksinti(f:1)	Üstünlük(f:1)		Farkındalık(f:1)
		Damdaki kemancı(f:1)	Alem(f:1)		Aç kedi(f:1)
		Vahşi yaşam(f:1)			Denge(f:1)
		Düzen(f:1)			
		Zıtlık(f:1)			
Iraksak Düşünme	Mücadele(f:2)	Mücadele(f:2)	Kapitalizm(f:1)	Mücadele(f:3)	Mücadele(f:1)
	İktidar(f:1)	Kapitalizm(f:2)	Cadı(f:1)	Kapitalizm(f:1)	Acı(f:1)
	Sistem(f:1)		Açgözlülük(f:1)	Acımasızlık(f:1)	Bencilik(f:1)
	Canilik(f:1)				Acı ve çaresizlik(f:1)
	Açgözlülük(f:1)				
	Bencilik(f:1)				
Yakınsak Düşünme	Doğal	Doğa kanunu(f:2)	Güç(f:3)	Denge(f:3)	Güç(f:3)
	Yaşam(f:4)	Vahşet(f:2)	Doğal Yaşam(f:2)	Güç(f:1)	Açlık(f:3)
	Besin zinciri(f:3)	Güç(f:2)	Vahşet(f:1)	Vahşet(f:1)	Vahşet(f:2)
	Açlık(f:2)	Ölüm(f:2)	Denge(f:1)	Egemen(f:1)	Doğa kanunu(f:2)
	Vahşet(f:1)	Hiçlik ve yaşam(f:1)	Türeözgüllük(f:1)	İhtiyaç(f:1)	Mecburiyet(f:2)
	Güç(f:1)	İhtiyaç(f:1)	Vahşi Doğa(f:1)	Zayıflık ve güç(f:1)	Döngü(f:1)
	Doğa(f:1)	Doğa(f:1)	Başarı(f:1)	Ölüm(f:1)	Vahşilik(f:1)
	Yüksekte olmak(f:1)	Açlık(f:1)	Yırtıcı(f:1)	Doğa(f:1)	Güçsüzlük(f:1)
	Kanun(f:1)	Son-başlangıç(f:1)	Hayatta kalmak(f:1)	Doğa(f:1)	Annelik(f:1)
	Ölüm(f:1)	Döngü(f:1)	Av(f:1)	Yakalamak(f:1)	Güçlü-güçsüz(f:1)
	Canlı etkileşimi(f:1)	Avlanma(f:1)		Kaçmamak(f:1)	Hayatta kalmak(f:1)
		Akış(f:1)		Başarı(f:1)	
		Güç dengesi(f:1)			
Iraksak Düşünme	Kapitalizm(f:2)	Acıma(f:1)	Acı(f:2)	Çaresizlik(f:1)	Mücadele(f:1)
	Çırpınış(f:1)	Çaresizlik(f:1)	Mücadele(f:1)	Yenilgi(f:1)	Kapitalizm(f:1)
		Yok oluş(f:1)	Kapitalizm(f:1)	Kavga(f:1)	
		Katliam(f:1)	Çaresizlik(f:1)	Acı(f:1)	
				Endişe(f:1)	
				Cinayet(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 12 incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde “güç (f:13) ve vahşet (f:12)” , Iraksak Düşünme Kategorisi'nde “mücadele (f:10) ve kapitalizm (f:8)” katılımcılar tarafından sıklıkla kullanılan metaforlar olarak görülmektedir.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “güç (f:13) ve vahşet (f:12)” sonra sırasıyla “doğanın kanunu (f:9), açlık (f:8), doğal yaşam, denge (f:6), doğa, besin zinciri, döngü, güç dengesi, güçlü-güçsüz, ölüm (f:4)” metaforları olmuştur.

B4 görselinde yer alan Picasso'nun “Wounded Bird and Cat (Yaralı Kuş ve Kedi)” resminde; keskin, sivri tırnakları, dört ayağının üzerindeki emin duruşuyla bir kedi ve tek kanadı kedinin dişlerinin arasında olan bir kuş betimlenmiştir.

Doğal yaşamda avlanmak, beslenmek ve açlığı gidermek için bir zorunluluk ya da doğanın kanunu olarak kabul edilir. Bu nedenle “açlık, doğal yaşam, doğal denge, denge, döngü, doğa kanunu, besin zinciri, av- avcı” gibi benzetmeler ile güçlünün güçsüzü yenmesini, doğa dengesinin bir gereği olarak gören “güç, güç dengesi, güçlü-güçsüz, doğal denge, denge, vahşet” gibi kavramlar Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Bu görsele ilişkin katılımcıların kullandıkları metaforlara örnek olabilecek alıntılar aşağıda belirtilmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güçtür. Çünkü doğanın kanunudur bu, güçlü güçsüzü daima yener.”(SBÖ153,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güçtür. Çünkü güçlü olanın zayıf olanı ezdiği bir ortamda yaşıyoruz.”(SBÖ143,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram vahşettir. Çünkü canlıların birbirini öldürmesi bana vahşeti ifade ediyor.”(RÖ171,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram doğanın kanunudur. Çünkü doğanın düzeninin işlemesi için bir hayvanın başka hayvanı yemesi gerekir.”(SÖ62,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram açlıktır. Çünkü kedi aç olduğu için avlanmış ve açlıktan gözü dönmüştür.”(İÖ26,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram doğadır. Çünkü doğal yaşam bir döngü içinde işliyorsay bu resme göre kedinin o kuşu yemeye çalışması doğayı hatırlattı.”(FÖ102,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “mücadele (f:10) ve kapitalizm (f:8)” metaforu olmuştur.

B4’te sunulan görselde, kuşun kurtulmasıyla yem olması arasındaki ikilem resmin metaforik anlatımını güçlendirmektedir. Katılımcılardan, tek kanadı kedinin ağzında olan kuşun, çırpınarak verdiği kurtuluş çabasını hissetmeleri, ya da bir yargı içeren yorumlarla anlamı zenginleştirmeleri beklenmiştir.

Bu nedenle “mücadele, kapitalizm” metaforlarının yanı sıra “acı (f:5), çaresizlik (f:3), açgözlülük, bencillik (f:2)”ve “çırpınış, acıma, acımasızlık, canilik, cinayet (f:1)” gibi kavramlar “Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Aşağıda katılımcıların kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılara yer verilmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mücadeledir. Çünkü insanlar kastedilerek, bu resimde insanlarda olan hayat mücadelesi anlatılmaktadır. Yaşamak için insanların yapacağı her şey olabilir, kim nedir, nasıldır, ne iyidir kötüdür demeden yaşama odaklanmaktır, anlatılmak istenen.”(İÖ40,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kapitalizmdir. Çünkü kapitalist sistemin özgür insanı sömürmesi ve kapitalizm kedi figürüyle, kuş ise özgür halk olarak ifade edilmiştir.”(İÖ30,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kapitalizmdir. Çünkü pençeleri makinelerle, karnı politikayla yoğrulmuş leş kokan kedi. Ağzında kanını emmiş olduğu masum yaratıklar yani biz.”(İÖ34,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram acı ve çaresizliktir. Çünkü kuş, kedinin ağzında acı çekiyor ve kurtulmak için belki de ümidi yok, çaresiz.”(FBÖ96,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram açgözlülüktür. Çünkü bayağı irice bir hayvan olmasına rağmen doymadığı görülüyor.”(BÖTE44).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram bencilliktir. Çünkü kendi menfaatlerimiz yüzünden başkalarının hayatı ile oynayabiliriz.”(FBÖ83,K).

Şekil 10. Sanatçı ürünlerinden seçilmiş görsel imgeler (B5)

Şekil 10'da Amy Cutler'ın çalışmaları arasından seçilmiş bir görsel yer almaktadır. Resimlerinde, kadınlık hallerini konu alan Cutler, kadınların, sınırlandırılmış yaşantılarını, düşler ve masallarla süsleyerek nasıl sürdürdüklerini anlatır. Suretini düşler âlemine gönderen kız çocuğunun betimlendiği bu resim, farklı okumalara olanak sağlar.

B5 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 197 metafor değerlendirilmeye uygun bulunmuştur. Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13

Katılımcıların B5 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Ölüm(f:3)	Özgürlük(f:4)	Ölüm(f:7)	Ruh(f:3)	Ölüm(f:4)
	Özgürlük(f:2)	Ölüm(f:3)	Özgürlük(f:1)	Ölüm(f:2)	Ayrılık(f:2)
	Korkutucu(f:1)	Ruh ayrılığı(f:2)	Materyalizm(f:1)	Baykuş-ruh(f:2)	Ruh(f:2)
	Çaresizlik(f:1)	Korku(f:1)	Baskı(f:1)	Özgürlük(f:1)	Ruhun bedenden ayrılması(f:1)
	Pozitif	Ruh(f:1)	Terk etme(f:1)	Uçmak(f:1)	Boşvermişlik(f:1)
	Düşünce(f:1)	Anne ve kız(f:1)	Ruhun	Özgür ruh(f:1)	Ruhlar
	Özgür kız(f:1)	Da vinci(f:1)	götürülmesi(f:1)	Ruhun	dünyası(f:1)
	Özgür Ruh(f:1)	Yardımlaşma(f:1)	Kaybetme(f:1)	götürülmesi(f:1)	Engel olmak(f:1)
	Eşcinsellik(f:1)		Öteki dünya(f:1)	Sevgisizlik(f:1)	Yakalamak(f:1)
İraksak Düşünme			Birliktelik(f:1)		Farklılık(f:1)
			Baykuş(f:1)		
	Gelenekler(f:1)	Esaret(f:1)	Hayal (f:1)	Hayal(f:1)	Hayal kurma(f:1)
	Ego İdeal(f:1)	Direnış(f:1)	Sıyrılış(f:1)	İçsellik(f:1)	Bedensiz ruh(f:1)
	Düşünceler(f:1)	Astral(f:1)	Kaçış(f:1)	Umut(f:1)	Kurtuluş(f:1)
	Veda(f:1)	Dayanışma(f:1)	Gençlik(f:1)	Ütopik(f:1)	Mutluluk(f:1)
	Kararsızlık(f:1)	Hayal gücü(f:1)		Derin	Benlik(f:1)
	Sonsuzluk(f:1)	Pişmanlık(f:1)		duygular(f:1)	Hayal gücü(f:1)
	Alıkonulma(f:1)			İyimsizliğe	
Yakınsak Düşünme	Hayal Kurma(f:1)			veda(f:1)	
	Kaçış(f:1)			Vazgeçememezlik(f:1)	
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Ölüm(f:6)	Ölüm(f:4)	Ölüm(f:4)	Ölüm(f:6)	Özgürlük(f:4)
	Ruh Göçü(f:1)	Ruh(f:2)	Özgürlük(f:1)	Özgürlük(f:3)	Ölüm(f:2)
	Çaresizlik(f:1)	Ruhun bedenden	Uçmak(f:1)	Ölümsüzlük(f:1)	Ruhum(f:1)
	Özgürlük(f:1)	ayrılması(f:1)	Ölümsüzlük(f:1)	Kaybediş(f:1)	Ruhsuzlaşma(f:1)
	Ruh(f:1)	Yardımlaşma(f:1)	Vahşet(f:1)	Denge(f:1)	Ölüm
	Özgür ruh(f:1)	Gökyüzü(f:1)	Maneviyat(f:1)		korkusu(f:1)
	Yardımlaşma(f:1)	Metafizik(f:1)	Yaratıcılık(f:1)		Ruh(f:1)
	Uğursuzluk(f:1)	Hürriyet(f:1)	Yardımlaşma(f:1)		
	Uçmak(f:1)	Ölümsüzlük(f:1)	Ayrılık(f:1)		
İraksak Düşünme	Metafizik(f:1)		Ruhun		
			kaçırılması(f:1)		
			Metafizik(f:1)		
	İnanç(f:1)	Hayal(f:3)	Hayal(f:1)	Benlik(f:2)	Bağlılık(f:1)
	Düşünsel	İnanç(f:1)	Rüya(f:1)	Yalnızlaşmak(f:1)	Hiçleştirme(f:1)
	yolculuk(f:1)	Hiçlik(f:1)	İyilik-	Yaşam(f:1)	Kötülüğe
	Hayal gücü(f:1)	Hayal âlemi(f:1)	kötülük(f:1)	Hayalperest(f:1)	veda(f:1)
	Dalmak(f:1)	Hayal gücü(f:1)	Esaret(f:1)	Teslimiyet(f:1)	Rüya(f:1)
		Rüya(f:1)	Düşünsel	Kaçış(f:1)	Arınma(f:1)
Yakınsak Düşünme			yolculuk(f:1)		Tutsaklık(f:1)
			Duygu(f:1)		Hayallerin
					çalınması(f:1)
					Ümit(f:1)
					Seyahat(f:1)
					İyilik-
					kötülük(f:1)

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 13'te katılımcılar tarafından kullanılan metaforların kategorilere göre dağılımına bakıldığında, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde en çok "ölüm (f:41) ve özgürlük (f:17)", Iraksak Düşünme Kategorisi'nde en çok "hayal (f:6), hayal gücü (f:4), rüya, benlik ve kaçış (f:3)" metaforları olduğu görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan "ölüm (f:41) ve özgürlük (f:17)" metaforları olmuştur.

Görsel-10'da yer alan resimde suretini gökyüzüne gönderen kız çocuğu ve o sureti tutan iki baykuş yer almaktadır. Sıradan yaşamını düşlerle süsleyen bir kız çocuğunun, çocukluğuna veda edişi betimlenir.

Uzman görüşüne göre, öldüğümüzde ruhumuzun gökyüzüne yükselerek özgürlüğüne kavuştuğu ezberi üzerinden yapılan "ölüm ve özgürlüğün" yanı sıra "ruh (f:10), ölümsüzlük, özgür ruh" gibi yorumlar ve "baykuş (f:3), ruhun bedenden ayrılması, ruhun götürülmesi, uçmak (f:2)" gibi resimde yer alan imgeleri anlatan ifadeler Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların bu metaforlara ilişkin açıklamaları aşağıda yer almaktadır:

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ölümdür. Çünkü kızın bu dünyadan ayrılışını göstermiş."(OÖ08,K).

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ölümdür. Çünkü baykuş ya da vahşi bir kuş türünün bir kadının ruhunu taşımasında akla gelecek ilk şey."(İÖ36,E).

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ölümdür. Çünkü beyaz şeyin bir ruh olduğunu ve bedenden çıktığını hissettim."(SBÖ154,E).

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram özgürlüktür. Çünkü kuşlar özgürlüğü çağırıştırıyor."(PDR184,K).

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ruhtur. Çünkü adamın ruhunu alıp götürüyorlar sanki. O iki kuşu da Azrail'e benzettim."(İÖ29,K).

"Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ruhtur. Çünkü kuşlar kızın bedenini değil ruhunu alıp gitmektedir."(FBÖ91,E).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “hayal (f:6), hayal gücü (f:4), rüya, benlik, kaçış (f:3)” metaforu olmuştur.

Hayalin, düşün, masalın girdiği bu resmin kurgusu, izleyicilerin kişisel deneyimleriyle yeni anlamlar oluşturmalarına olanak sağlar. Bu nedenle, yukarıdaki metaforların yanı sıra “düşünsel yolculuk, hiçlik-hiçleştirme, esaret (f:2), umut, seyahat, arınma, gelenekler, gençlik, iyimserliğe-kötümserliğe veda f:1)” gibi resmin anlamını çoğaltıp zenginleştiren kavramlar “Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Bu metaforlara ilişkin katılımcıların açıklamalarından alıntılar aşağıda örneklenmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hayaldir. Çünkü kız hayallerinin elinden uçup gidişini izliyor.”(SÖ61,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hayal gücüdür. Çünkü ne kadar, nasıl hayal edersen öylesindir. Hayal ettiğin kadar özgür, hayal ettiğin kadar tutkulu.”(İÖ38,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram benliktir. Çünkü Resimdeki kız benliğinin alınıp götürüldüğünü görüyor ve bırakmak istemiyor.”(FBÖ96,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kaçıştır. Çünkü bu insan dünyanın tuhaf hallerinden ruhunu kurtarmaya çalışıyormuş gibi görünüyor.”(OÖ20,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram hiçleştirmedir. Çünkü ruhun bedeni terk etmesi aslına bakılırsa benliğin toplum tarafından yok sayılmasıdır. Ama insan ruhunun ucundan da olsa tutması, ondan vazgeçememesidir.”(PDR189,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düşünsel yolculuktur. Çünkü insan düşünsel olarak olduğu yerden farklı yerlere gitmek ister. Olan değil olması gereken önemlidir.(FÖ111,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram esarettir. Çünkü kadının ruhunu kuşların tutarak uçurması, özgür olmak isteğini ama şuan ki esaretini anlatıyor.”(SBÖ153,K).

4.1.2.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nicel Bulgular

Bu bölümde sanatçı ürünlerinden seçilmiş, farklı konusu ve içeriği olan beş resme ilişkin 200 katılımcının kullandığı ve nitel analize göre kategorileştirilen metaforlar, nicel analize uygun hale getirilmiştir. Bunun için B1, B2, B3, B4, B5 görsellerine ilişkin toplamda 1000 metafor Yakınsak Düşünme (1), Iraksak Düşünme (2) şeklinde kodlanarak, SPSS 17.0 programına aktarılmıştır. Elde edilen veriler çapraz tablo yapılarak, katılımcıların öğrenim gördükleri programlara göre yakınsak ve iraksak düşüncelerinin değişip değişmediğine bakılmış, bulgular Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14

Katılımcıların Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

	Yakınsak Düşünme		Iraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
Programlar	f	%	f	%	f	%	f	%
Bilgisayar ve Öğretim Tek. Öğretmenliği	73	73,0	25	25,0	2	2,0	100	100,0
Fen Bilgisi Öğretmenliği	71	71,0	25	25,0	4	4,0	100	100,0
Sosyal B. Öğretmenliği	69	69,0	29	29,0	2	2,0	100	100,0
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	68	68,0	31	31,0	1	1,0	100	100,0
Sınıf Öğretmenliği	68	68,0	26	26,0	6	6,0	100	100,0
İngilizce Öğretmenliği	65	65,0	31	31,0	4	4,0	100	100,0
Felsefe Grb. Öğretmenliği	63	63,0	31	31,0	6	6,0	100	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	62	62,0	36	36,0	2	2,0	100	100,0
Türkçe Öğretmenliği	61	61,0	39	39,0	-	-	100	100,0
Resim-iş Öğretmenliği	48	48,0	49	49,0	3	3,0	100	100,0
TOPLAM	648	64,8	322	32,2	30	3,0	1000	100,0

Tablo 14’te görüldüğü gibi; bu bölümdeki görsellere ilişkin, katılımcıların kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme (%64,8); azının Iraksak Düşünme (%32,2) kategorisinde yoğunlaştığı görülmüştür.

Programlara göre dağılım incelendiğinde Resim-iş Öğretmenliği öğrencilerinin kullandıkları metaforların yarıya yakınının (%49,0) Iraksak Düşünme, diğer

programların öğrencilerinin kullandıkları metaforların çoğunun ise, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde toplandığı görülmüştür.

Katılımcıların görsel imgelerle özdeşleştirdikleri metaforlar kategorileştirilmiş ve sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğine bakmak için, çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15

Katılımcıların Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan	48	48,0	49	49,0	3	3,0	100	100,0
Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan	130	65,0	62	31,0	8	4,0	200	100,0
Sanat Eğitimi Dersi Almayan	471	67,28	210	30,0	19	2,72	700	100,0

Yüksek Orandan Sanat Eğitimi Dersi Alan: Resim-İş Öğretmenliği; Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan: Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği; Sanat Eğitimi Dersi Almayan: İngilizce, Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Fen Bilgisi, Felsefe, Türkçe, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 15 incelendiğinde, yüksek oranda sanat eğitimi dersi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin, kullandıkları metaforların Yakınsak (%48,0) ve İraksak (49,0) Düşünme Kategorisi'ne eşite yakın biçimde dağıldığı, kısmen sanat eğitimi dersi alan öğrencilerle (%31,0) hiç almayan öğrencilerin (%30,0), ıraksak düşünmelerinin az ve neredeyse birbirleriyle aynı görülmüştür.

Katılımcıların bu bölüm için kullandıkları metaforlarının Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorileri'ne dağılım oranlarında cinsiyete göre bir değişim olup olmadığını anlamak için, çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo16

Katılımcıların Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgelere Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

	Yakınsak		İraksak		Yanıtsız		TOPLAM	
	Düşünme		Düşünme					
Cinsiyet	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	395	65,83	189	31,50	16	2,67	600	100,0
Erkek	253	63,25	133	33,25	14	3,50	400	100,0
TOPLAM	648	64,80	322	32,20	30	3,0	1000	100,0

Tablo 16’da katılımcıların bu bölümdeki metaforlarının cinsiyete göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorileri’nde dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların ıraksak düşünme oranının (%33,25) kız katılımcıların ıraksak düşünme oranından (%31,50) çok az yüksek olduğu görülmüştür.

4.1.3. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Bulgular (C Bölümü)

C1, C2, C3, C4 ve C5 şeklinde kodlanan ve beş tasarımcıya ait beş farklı afişe ilişkin katılımcılardan toplanan veriler analiz edilmiş ve nitel-nicel bulgular ayrı başlıklar halinde tablolastırılarak sunulmuştur.

4.1.3.1. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde katılımcılardan, farklı konusu/içeriği olan afişlerin iletisini okumaları istenmiş ve veriler içerik analizine uygun olarak kodlanmıştır. Yakınsak ve İraksak kategorileri altında bir araya getirilen bulgular, tablolar halinde sunulmuştur.

Şekil 11. Afişlerden seçilmiş görsel imgeler (C1)

Kaynak: Rene Wanner's Poster Page, 2012

Şekil 11’de yer alan C1, “Seeds of Peace (Barışın Tohumları)” temalı online bir yarışmada sergilenmeye değer posterlerdendir. “Don’t Cut Dialogue (İletişimi Kesmeyin)”, sloganıyla anlamlandırılan görselde, makas imgesi ve makasın ucunda iki insan figürü kullanılmıştır. Makasın işlevsel hale gelmesi, birbirlerine sırtını dönen bu iki figürün bir araya gelmesiyle olanaklıdır.

C1 görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 190 metafor değerlendirilmeye uygun bulunmuştur. Metaforların, Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17

Katılımcıların C1 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Makas(f:3)	Makas(f:4)	Çıkarma(f:2)	Makas(f:5)	Makas(f:3)
	Azaltmak(f:1)	Berber(f:2)	Sadelik(f:1)	Terzi (f:3)	İki insan
	Haksızlık(f:1)	Güç(f:2)	Berber(f:1)	Keskin(f:2)	yüzü(f:3)
	Küt(f:1)	İki insan	Şekillenme(f:1)	Kötülük(f:1)	Berber(f:2)
	Berber(f:1)	yüzü(f:1)	İki insan	İki insan	Kuaför(f:1)
	Terzi(f:1)	Özgünlük(f:1)	yüzü(f:1)	yüzü(f:1)	Ameliyat(f:1)
	Yenilik(f:1)	İki farklı	Huzurun	Suratlar(f:1)	Yarım
	Parçalamak(f:1)	insan(f:1)	sonlanması(f:1)	Şiddet(f:1)	parçalar(f:1)
	Kâğıt(f:1)	Saç kesimi(f:1)	Kesmek(f:1)	Gitar(f:1)	Kesim(f:1)
	Emek(f:1)	Taş-kağıt-makas oyunu(f:1)	Acı(f:1)	Bıçak(f:1)	Yasaklar(f:1)
	Suratlar(f:1)		Makas(f:1)		
			Terzi(f:1)		
İraksak Düşünme	Kavga(f:1)	Zıtlık(f:1)	Katı iki insan(f:2)	Zıtlık(f:1)	Ayrılık(f:2)
	Ayrılık(f:1)	Ayrılık(f:1)	Kişilik(f:1)	Birleştiricilik(f:1)	Zıtlık(f:1)
	Sivri Dillilik(f:1)	Mola(f:1)	Yalnızlık(f:1)	Çatışma(f:1)	Dedikodu(f:1)
	Bitiş(f:1)	Bağlılık(f:1)	Kavga(f:1)		Yalnızlık(f:1)
	Annem-teyzem(f:1)	Dil ayrılığı(f:1)	İnsanların dilleri(f:1)		
	Kopukluk(f:1)	Düşünce	Düşünce		
		çeşitliliği(f:1)	Çelişkileri(f:1)		
			Çare(f:1)		
			Karşıtlık(f:1)		
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Makas(f:3)	Makas(f:2)	Makas(f:5)	Ağıt(f:1)	Berber(f:2)
	Fazlalık(f:1)	Zaman(f:1)	İki insan	İki insan	Yasaklar(f:1)
	Biçmek(f:1)	Güç(f:1)	yüzü(f:2)	yüzü(f:1)	Acı(f:1)
	İnsan beyni(f:1)	Diktatörlük(f:1)	İkiyüzlülük(f:1)		Makas(f:1)
	Canilik(f:1)	Parçalamak(f:1)	İşlevsel(f:1)		Kesmek(f:1)
	İkiyüzlülük(f:1)	Biricik	Şekil verme(f:1)		İki zıt insan(f:1)
	Terzi(f:1)	olmak(f:1)	İşaret(f:1)		Parçalamak(f:1)
		İkiyüzlülük(f:1)	Ceza(f:1)		Kumaş(f:1)
İraksak Düşünme		Acı(f:1)			Ele geçirilme(f:1)
		Saç kesimi(f:1)			
	Birlik(f:2)	Ayrılık(f:3)	Birliktelik(f:1)	Ayrılık(f:4)	Bitirmek(f:3)
	Zorunlu	Birlik(f:2)	Hayat(f:1)	Denge(f:2)	Öfke(f:1)
	birliktelik(f:1)	Farklılık(f:1)	Düşünen	İşlevini	İş birliği(f:1)
	Ayırma(f:1)	Kavga(f:1)	insan(f:1)	kaybetme(f:1)	Zıtlık(f:1)
	Kural koyma(f:1)	Zıt Görüşler(f:1)	İlişki(f:1)	Kuvvet(f:1)	İletimsizlik(f:1)
	Çatışma(f:1)	Kopmak(f:1)	Zıt Görüşler(f:1)	Kendine	Savaş(f:1)
	Ters düşmek(f:1)	Karşıtlık(f:1)	Ayırma(f:1)	yabancılaşma(f:1)	Silah(f:1)
	Paylaşmak(f:1)			Birlik(f:1)	Eşitlik(f:1)
	Ayrılık(f:1)			Bağlılık(f:1)	
	Akıl ve duygu(f:1)			Eşitlik(f:1)	
				Açıklık(f:1)	
				Tamamlanmak(f:1)	
				Yarım(f:1)	
				Giyotin ve dostluk(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 17’de metaforların kategorilere göre dağılımına incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “makas” (f:27), Iraksak Düşünme Kategorisi’nde “ayrılık” (f:12) katılımcıların en çok kullandıkları metaforlar olarak görülmüştür.

Uzman görüşü ve içerik analizi sonucunda metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorileri’ne dağılımını sağlayan ölçütler, metaforlardan seçilen örnekler ve katılımcıların bu metaforlara yönelik açıklamaları ilgili kategori altında aşağıda sunulmuştur.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “makas (f:27)” metaforları olmuştur.

C1 görselinde yer alan imgenin, biçimsel ve işlevsel özelliklerini öne çıkaran “makas” başta olmak üzere “iki insan yüzü (f:9), berber (f:8) ve terzi (f:6), “parçalamak (f:3), kesmek (f:2)” ve iletinin çok uzağında kalan “ikiyüzlülük (f:4), kâğıt, kumaş (f:1)” gibi kavramlar Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram makastır. Çünkü şekli makasa benziyor.”(FBÖ84,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram iki insan yüzüdür. Çünkü makasta iki insan yüzü var gibidir ve istediğinde bunlar birleşir.”(RÖ178,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram berberdir. Çünkü berberlerin kullandığı makaslara benziyor.”(BÖTE43,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram terzidir. Çünkü kullanılan makas imgesi bende terziyi çağrıştırdı.”(OÖ06,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ikiyüzlülüktür. Çünkü insanlar ya da tek insan iki farklı yüz ve ne kadar farklı yüz olsa da aynı noktaya bakıyor.”(FÖ116,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “ayrılık (f:12)” metaforu olmuştur.

C1 görseli için, iletişim kopukluğunu, çelişkiyi, karşıtlıkları, hayata ilişkin dengesizlikleri, ikilemleri, farklılıkları vb. belirten kavramlar “Iraksak” olarak belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak katılımcıların kullandıkları “ayrılık” metaforunun

yanında, “birlik (f:5), zıtlık (f:4) bitirmek, kavga (f:3), çatışma (f:2) ve sivri dillilik (f:1)” gibi metaforlar Iraksak Düşünme Kategorisi'nde yer almıştır.

Katılımcıların, C1 görselinde kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ayrılıktır. Çünkü makasın ucunda iki insan var, ama onu kontrol eden başka bir el var. İki insan yüzü ama birbirine ters yönde küs gibi, yabancı gibi.”(RÖ166,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram birliktir. Çünkü temel yapısı itibarıyla makasın tek kanadı işlevsizken, diğer kanadıyla birleşince asıl işlevini yerine getirecektir.”(TÖ130,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram zıtlıktır. Çünkü bu görselde iki insanı simgeleyen şeyler var. İkisi bir araya geldiğinde fikirler çatışıyor.”(İÖ22,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram bitirmektir. Çünkü bir şeyi kesmek, aradaki birliği, ilişkiyi bitirmektir.”(PDR184,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kavgadır. Çünkü insanların düşünceleri birleşse bile, bir şeyi kesmek ya da kırmak içindir kavgalarda bu yüzdendir.”(OÖ04,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çatışmadır. Çünkü makasın iki ucu birbirine benzemeyen iki insanı ifade ediyor, bunlar ancak fikirlerin çatışıp ortaya çıkması gibi.”(FÖ106,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram sivri dilliliktir. Çünkü sivri dilli olmak ilişkilerin kesilmesine neden olabilir.”(OÖ10,E).

Şekil 12. Afişlerden seçilmiş görsel imgeler (C2)

Kaynak: Rene Wanner's Poster Page, 2013

Şekil 12'de Lubo Lukova'ya ait bir afiş yer almaktadır. Saldırgan beş köpek/kurt ve sandalye üzerinde oturan bir adamı betimleyen afişte, anlatımını kırmızı ve siyah renklerle güçlendiren tasarımcı, izleyicinin dikkatini, yoğun bir korku ortamında bile hayallerini taşımaya devam eden bir adama çekmektedir.

C2 görseli görseline ilişkin veriler incelendiğinde, 193 metafor değerlendirilmeye uygun bulunmuştur. Metaforların, Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18.

Katılımcıların C2 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Korku(f:2)	Tehlike(f:1)	Korku(f:3)	Korku(f:4)	Zorbalık(f:1)
	Atatürk(f:1)	Güç(f:1)	Açlık(f:2)	Kurtlar(f:3)	Acı(f:1)
	Korumak(f:1)	Kıskançlık(f:1)	Kötülük(f:2)	Yapaylık(f:1)	Sakinlik(f:1)
	Kurtlar vadisi(f:1)	Esaret(f:1)	Engellenmek(f:2)	İçgüdü(f:1)	Cesaretsizlik(f:1)
	Öfke(f:1)	Saldırmak(f:1)	Yıldırım(f:1)	Yönetim(f:1)	Vahşilik(f:1)
	Güç(f:1)	Baskı(f:1)	Açgözlülük(f:1)	Hırs(f:1)	Dünya(f:1)
	Adaletsizlik(f:1)	Engel(f:1)	Zorbalık(f:1)	Şeytan(f:1)	Açlık(f:1)
	Saldırganlık(f:1)	İtaat (f:1)	Umutsuzluk(f:1)	Kontrol edilen adam(f:1)	Eğitim(f:1)
	Engellenmek(f:1)	Yunan mitolojisi(f:1)	Dehşet(f:1)	Yemek veren adam(f:1)	Korku(f:1)
	Yarış(f:1)	Fesatlık(f:1)	Karabasan(f:1)	Vahşet(f:1)	Çaresizlik(f:1)
İraksak Düşünme	Cesaret(f:2)	Farklı olma(f:2)	Rüya(f:1)	Cesaret(f:2)	Cesaret(f:4)
	Ulaşılmazlık(f:1)	Hayallere tutunmak(f:2)	İtaatsizlik(f:1)	Hayalcilik(f:1)	Korkusuzluk(f:1)
	Sınır(f:1)	İfade	Kararlılık(f:1)	Kavga(f:1)	Kendine güven(f:1)
	Tahammülsüzlük(f:1)	Özgürlüğü(f:1)	Hayalin gücü(f:1)	Karşıt görüşler(f:1)	Pozitif
	Korkusuzluk(f:1)	Yasak(f:1)			Düşünme(f:1)
	Kor ateş tutma(f:1)	Amerikalı beyazlar(f:1)			Fikir
	Hayal(f:1)	İnanç(f:1)			karmaşası(f:1)
		Yobazlık(f:1)			
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Korku(f:4)	Saldırmak(f:3)	Saldırmak(f:2)	Faşizm(f:3)	Korku(f:3)
	Faşizm(f:1)	Öfke(f:2)	Şiddet(f:1)	Leke(f:1)	Güç(f:2)
	Klasik	Sohbet(f:1)	Bencillik(f:1)	Kapitalizm(f:1)	Düşmanlık(f:2)
	koşullanma(f:1)	Yalnızlık(f:1)	Türklük(f:1)	Kâbus(f:1)	Umutsuzluk(f:1)
	Bencillik(f:1)	Aldatmaca(f:1)	Tehlike(f:1)	Hırs(f:1)	Bencillik(f:1)
	Duygusuzlaşma(f:1)	Açlık(f:1)	Hayallere	Açlık(f:1)	Adaletsizlik(f:1)
	Tedirginlik(f:1)	Vahşet(f:1)	engel(f:1)	Tutsaklık(f:1)	Uysallaştırma(f:1)
	Esir almak(f:1)	Toplum(f:1)	Kızgınlık(f:1)	Meslek(f:1)	Savunma(f:1)
	İtaat etme(f:1)	Ürperti(f:1)	Güç(f:1)	İtaat(f:1)	Aşk-ı
		Akıl(f:1)	Eğitim(f:1)	Haksızlık(f:1)	memnu(f:1)
İraksak Düşünme	Mücadele(f:1)	Zıtlık(f:1)	Mücadele(f:1)	Korkusuzluk(f:2)	Düşünce(f:1)
	Direnç(f:1)	Düş(f:1)	Farklı olma(f:1)	Sınır(f:1)	Cesaret(f:1)
	Bireysellik(f:1)	Kararlılık(f:1)	Kendine güven(f:1)	Güven(f:1)	Güven(f:1)
	İdealist(f:1)	Bilinçaltı(f:1)	Korkusuzluk(f:1)	İtaatsizlik(f:1)	Kendine güven(f:1)
	Amaç(f:1)		Statüler(f:1)	Var olmak(f:1)	Liderlik(f:1)
	Güven(f:1)		Sebat(f:1)	Bilinçaltı(f:1)	
			İsyen(f:1)	Yem(f:1)	
			Asilik(f:1)		

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 18 incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde “korku” (f:17), Iraksak Düşünme Kategorisi'nde “cesaret” (f:9) katılımcılar tarafından sıklıkla kullanılan metaforlar olarak görülmektedir.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “korku (f:17)”, sonra sırasıyla “güç, saldırmak, açlık (f:6), faşizm (f:4), adaletsizlik, öfke, bencillik ve kurtlar (f:3), baskı(f:2)” metaforları olmuştur.

Resim 12’de yer alan afişte bir adamı ve 5 saldırgan köpeği kurgulayan tasarımcı, kurduğu kompozisyonla izleyiciyi korkusuzca oturan adama ve adamın avucunun içine yerleştirilen slogana çekmektedir. Doğrudan oturan adama ve köpeklerle yönelik “saldırmak, saldırı, korkutmak, korku, şiddet, baskı, faşizm, açlık” vb. düz okumalar, alışlagelmiş söylemler Yakınsak Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Aşağıda veri toplama aracından seçilmiş katılımcıların kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılara yer verilmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram korkudur. Çünkü yalnız bir adam üzerine avlanmaya çalışan kurtlara karşı öncelikle korkacak, sonra belki onlara yem olup ölecektir.”(FÖ102,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güçtür. Çünkü burada güç sahibi olanın gücünü sınama vardır.”(İÖ24,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram saldırmaktır. Çünkü bütün köpekler adama saldırıyor.”(SBÖ146,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram açlıktır. Çünkü insan bazen insanlıktan sıyrılıp köpek gibi açlık gösterip sağa sola saldırabilir.”(BÖTE41,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram faşizm. Çünkü düşüncesini ifade etmeye çalışan bir insan ama onu dinlemeden saldırganca davranan diğer insanlar(köpekler insanı temsil ediyor.(FÖ101,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram adaletsizliktir. Çünkü fikrini açıklayan insana sert tepkiler gösteriliyor.”(OÖ18,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “cesaret (f:9)” metaforu olmuştur.

Derin bir baskı ve korku görüntüsünü tersten okumaya davet eden bu görselle ilgili olarak cesaretin yanı sıra “korkusuzluk (f:5), güven, kendine güven, farklı olma (f:3), bilinçaltı ve itaatsizlik, mücadele, kararlılık, hayallere tutunmak (f:2), direnç, isyan, inanç (f:1)” vb. bağlantılar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların bu metaforlara ilişkin alıntıları aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram cesarettir. Çünkü o kadar saldırgan köpeğin arasında hala sakince oturup onlara hayallerini anlatmaya çalışıyor.”(FBÖ85,K).

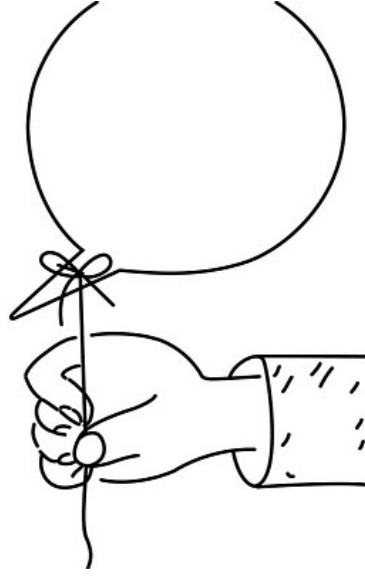
“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram korkusuzluktur. Çünkü azgın köpeklerle rağmen hayallerini sunan ve korkmayan bir adam var.”(RÖ174,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güvendir. Çünkü köpekler iplere bağlı olduğu için köpeklerin o saldırganlık durumların hiç rahatsız değil.”(RÖ165,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güvendir. Çünkü tüm zorluklara rağmen, kendi hayallerini gerçekleştirmek için elinden geleni yapma.”(PDR198,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram itaatsizliktir. Çünkü adam kurtlara bir hayal sunuyor, onlar ise başkaldırıyor, saldırıyor.”(BÖTE48,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram kararlılıktır. Çünkü dışardan gelen tehditlere karşı dik ve ne yapması gerektiğini bilen bir insan görüyorum.”(TÖ132,E).

Şekil 13. Afişlerden seçilmiş görsel imgeler (C3)

Kaynak: Rene Wanner's Poster Page, 2012

Şekil 13, 2012 yılında düzenlenen “Seeds of Peace (Barışın Tohumları)” temalı bir yarışmada kazananlar arasında yer alan, Fabian Carreras’a ait bir afiştir. Bu çalışmada tasarımcı, düşünce balonuyla çocukluğun, özgürlüğün, mutluluğun, barışın, sevincin simgesi olarak kullanılan balon arasında, benzerlik ilişkisi kurmuş ve barışı metaforik anlatıma dönüştürmüştür. İpi biraz sonra bırakacakmış izlenimini yaratan el, bir yandan da engellerimizi anımsatırken, diğer yandan bizleri düşüncelerimizi özgür bıraktığımızda yaşayabileceğimiz güzellikler için yüreklendirir.

C3 görseli için toplamda 195 metafor kullanılmıştır. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi’nde programlara göre dağılımı Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19

Katılımcıların C3 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Düşünce(f:2)	Mutluluk(f:4)	Konuşma(f:1)	Düşünce	Çocukluk(f:2)
	Oyun(f:1)	Balon(f:3)	Çocuklara	balonu(f:4)	Düşünce(f:2)
	Gerilim(f:1)	Sevinç(f:2)	önem(f:1)	Mutluluk(f:3)	Cahillik(f:1)
	Eğlence(f:1)	Boşluk(f:1)	Düşünce(f:1)	Düşünce(f:2)	Destek(f:1)
	Konuşma(f:1)	Yönetim(f:1)	Güven(f:1)	Boşluk(f:1)	Susmak(f:1)
	Bağlılık(f:1)	Dedikodu(f:1)	İstemek(f:1)	Hayal gücü(f:1)	Düşüncesizlik(f:1)
	Suskunluk(f:1)	Çocukluk(f:1)	Masumiyet(f:1)	Balon(f:1)	Değişkenlik(f:1)
	Fikirler(f:1)	Hayal(f:1)	Mutsuzluk(f:1)	Çocuk(f:1)	Sahiplik(f:1)
	Boşalma(f:1)	Palyaçolar(f:1)	Huzur(f:1)	Ayrılma(f:1)	Hayal
			Mutluluk(f:1)	Güç(f:1)	balonu(f:1)
Iraksak Düşünme			Tut(f:1)	El (f:1)	Hayal(f:1)
	Tutsaklık(f:2)	Düşüncelerin	Düşüncelere ket	Tutsaklık(f:1)	Bağımlılık(f:2)
	Yaşamımız(f:1)	tutsaklığı(f:2)	vurma(f:4)	Özgürlük(f:1)	Düşünceleri
	Kandırılmak(f:1)	Düşüncelerin	Konuşmalarının	Elden kaçan	kısıtlamak(f:1)
	Esaret(f:1)	kısıtlanması(f:1)	Esiri(f:1)	fırsatlar(f:1)	Tutsaklık(f:1)
	Özgürlük(f:1)	Düşünce	Engel(f:1)	Düşünce	Esaret(f:1)
	Anlık(f:1)	özgürlüğü(f:1)	Bağımlılık(f:1)	özgürlüğü(f:1)	Özgürlük(f:1)
	Özgür		Hafifleme(f:1)		Umut(f:1)
	kölelik(f:1)		Özgürlük(f:1)		Söz hakkı(f:1)
	Düşüncelerin		Özgür		
Yakınsak Düşünme	engellenmesi(f:1)		düşünce(f:1)		
	Hürriyetsizlik(f:1)				
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Çocukluk(f:3)	Mutluluk(f:6)	Balon (f:1)	Sohbet(f:2)	Mutluluk(f:5)
	Düşünce(f:2)	Düşünce (f:2)	Düşünce(f:1)	Fikirler(f:1)	Çocukluk(f:2)
	Mutluluk(f:2)	Konuşma	Süsleme(f:1)	Hiçlik(f:1)	Fikirler(f:1)
	Yönetim(f:1)	Balonu(f:2)	Bağlılık(f:1)	Çocukluk(f:1)	Çaba(f:1)
	Ruhsuzluk(f:1)	Geçmiş(f:1)	Mutluluk(f:1)	İletişim	Zenci
	Düşünmemek(f:1)	Sahiplik(f:1)	Durgunluk(f:1)	bozukluğu(f:1)	Adam(f:1)
	Boş düşünce(f:1)	Hayal	İstek(f:1)	Sessizlik(f:1)	
	Sevgi(f:1)	kırıklığı(f:1)		Düşünce(f:1)	
		Sonsuzluk(f:1)		Hayal(f:1)	
		Cehalet(f:1)		Korku(f:1)	
Iraksak Düşünme		Masumiyet(f:1)		Mutluluk(f:1)	
		Uzay(f:1)		Bağlılık(f:1)	
	Umut(f:1)	Umut(f:2)	Tutsaklık(f:3)	Umut(f:2)	Düşünce
	Düşünce	Sansür(f:1)	Özgürlük(f:3)	Düşüncenin	özgürlüğü(f:3)
	esareti(f:1)		Kısıtlama(f:2)	kısıtlanması(f:2)	Tutsaklık(f:2)
	Yükselebilmek(f:1)		Özgür	Anti-	Özgürlük(f:2)
	Düşünce		düşünce(f:1)	özgürlük(f:1)	Baskı(f:1)
	özgürlüğü(f:1)		Baskı(f:1)	Kontrol	Başkalaştırılma
	Özgürlük(f:1)		Anti-	etme(f:1)	(f:1)
			demokrasi(f:1)	Çocuğun	Düşüncelerin
Yakınsak Düşünme			Bağımlılık(f:1)	korkusu(f:1)	engellenmesi(f:1)
				Özgürlüksüzlük(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 19’da katılımcılar tarafından kullanılan metaforların kategorilere göre dağılımına bakıldığında, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde en çok “mutluluk (f:23) ve düşünce (f:13)” , Iraksak Düşünme Kategorisi’nde en çok “özgürlük (f:10), tutsaklık (f:9)” olduğu görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “mutluluk (f:23) ve düşünce (f:13)” metaforları olmuştur.

Barışın düşünce özgürlüğüyle yükseleceğini vurgulayan afişin, içeriği yerine, biçimleme özelliklerine ve kullanılan imgelerin görsel belleğimizdeki izlerine bağlı kalan “mutluluk ve düşüncenin” yanı sıra “çocukluk(f:9), balon(f:5), düşünce balonu (f:4), konuşma, konuşma balonu (f:2)” vb. kavramlar Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde” değerlendirilmiştir.

Bu görsele ilişkin katılımcıların kullandıkları metaforlara örnek olabilecek alıntılar aşağıda belirtilmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mutluluktur. Çünkü balon aslında mutluluk, kurtuluş ve sevinci ifade eder.”(SÖ74,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram mutluluktur. Çünkü balon tutan çocuk hep mutlu olur.”(TÖ136,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düşünce balonu. Çünkü içi boş düşünce balonu var resimde.”(SÖ71,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çocukluktur. Çünkü çocukluğumda arkadaşlarla balonu uçurtup, kiminki en uzağa gidecek diye merak ederdik.”(RÖ171,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çocukluktur. Çünkü balon demek çocukluk demek.”(PDR188,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “özgürlük “(f:10) ve “tutsaklık” (f:9) metaforları olmuştur.

Yukarıda afişle ilgili yapılan çözümlemenden de anlaşılacağı üzere tasarımcı, iletisini bir anın gerilimi üzerine kurmuştur. El, ipi sonsuza kadar tutabilir, ya da her an

bırakabilir. Bu nedenle “özgürlük (f:10), düşünce özgürlüğü, umut (f:6), güven (f:2)” gibi olumlu ve “tutsaklık (f:9), bağımlılık (f:4), düşünceye ilişkin engeller, kısıtlamalar (f:3), baskılar (f:2)” gibi olumsuz algılar Iraksak Düşünme Kategorisi’nde yer almıştır.

Veri toplama aracından seçilmiş metaforlar ve katılımcıların açıklamalarından alıntılar aşağıda örneklenmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram özgürlüktür. Çünkü özgürlüğümüz hep birilerin elinde bulunuyor.”(OÖ10,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram tutsaklıktır. Çünkü düşüncelerin söylenmesine izin verilmeyen bir ortamı getiriyor aklıma.”(OÖ14,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düşüncelerin tutsaklığıdır. Çünkü gerçeği söylemeye dilim varmıyor. Hayallerimde suskun, bağlanmış. Hayallerim düşüncelerim bile korkuyor.”(İÖ34,K).

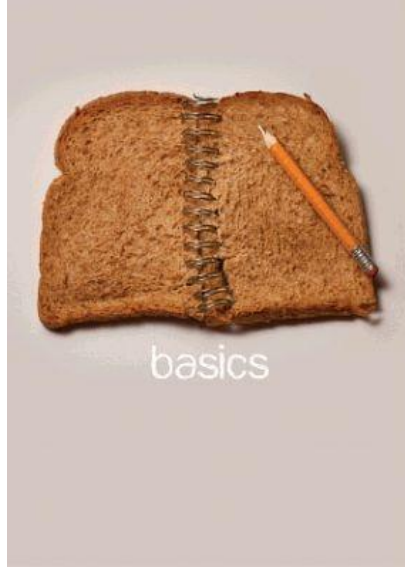
“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düşüncelerin kısıtlanmasıdır. Çünkü burada balon şeklinde verilipte gösterilen şey bir düşünce sembolüdür ve bana hep başkaları tarafından tutulduğumuzu, kontrol edildiğimizi anlatıyor.”(İÖ31,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düşüncelerin özgürlüğüdür. Çünkü herkes balonu, yani düşüncelerini serbestçe gökyüzüne bırakabilir.”(PDR182,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram umuttur. Çünkü insanın umutları da böyledir. Şişkindir, boştur, büyüktür. Ama ipin ucunu bir bıraktığında kopup, gidiverecektir.”(TÖ135,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram düşüncelerin ket vurmadır. Çünkü insanlar söylemek istediklerini, düşündüklerini çoğu zaman gizler, söyleyemez. Toplum baskısından söyleyemez.”(BÖTE50,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram bağımlılıktır. Çünkü konuşmalarımızı topluma göre şekillendirme.”(BÖTE45,E).

Şekil 14. Afişlerden seçilmiş görsel imgeler (C4)

Kaynak: Rene Wanner's Poster Page, 2012

Şekil 14'te İsrailli tasarımcı Abby Junge'ye ait bir afiş yer almaktadır. Tasarımcı, 2011 yılında "The Right to Education (Eğitim Hakkı)" temasıyla düzenlenen bir yarışmada bu afişiyle kazananlar arasında yer almıştır. Yan yana getirilmiş iki dilim ekmek bir deftere dönüştürülmüş, üzerine bir kurşun kalem yerleştirilmiştir. "Basics" sloganıyla anlamlandırılan görselde, temel besin kaynağımız olan ekmek ile temel insan haklarından olan eğitim hakkı arasında bir benzerlik kurulmaktadır.

C4 görseli için toplamda 193 metafor kullanılmıştır. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 20'de gösterilmektedir.

Tablo 20

Katılımcıların C4 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Defter(f:2)	Ekmek	Ekmek(f:3)	Defter(f:5)	Kitap(f:2)
	Emek(f:2)	parası(f:2)	Düşünceler(f:3)	Açlık(f:3)	Defter(f:2)
	Ekmek	Meslek(f:2)	Çalışmak(f:2)	Ekmek(f:2)	Ders(f:2)
	Parası(f:1)	Para(f:1)	Ekmek	Ekmek	Ekmek
	Üniversite(f:1)	Yaratıcılık(f:1)	Parası(f:1)	parası(f:2)	parası(f:2)
	Günah(f:1)	Açlık(f:1)	Dengeli	Emek(f:2)	Hayal gücü(f:2)
	Çalışmak(f:1)	Acayip(f:1)	beslenme(f:1)	Ekmeğe	Ekmek(f:1)
	Vize(f:1)	Defter(f:1)	İşlevsellik(f:1)	yazmak(f:1)	Yazar(f:1)
	Para(f:1)	Geçim	Yalnızlık(f:1)	Yazar(f:1)	Çalışmak(f:1)
	Yaratıcılık(f:1)	kaynağı(f:1)	Obezite(f:1)		Maddiyat(f:1)
	Çalışmak(f:1)	Çalışmak(f:1)			Öğrenci
	Ekmek(f:1)	Yazar(f:1)			hayatı(f:1)
	Meslek(f:1)	Kahvaltı(f:1)			
		Nefis(f:1)			
		Emek(f:1)			
Iraksak Düşünme	Eğitim(f:3)	Eğitim(f:2)	Eğitim(f:2)	Yaşam(f:1)	Bilgi(f:3)
	Gelecek(f:1)	Ruhun	Bilgi(f:2)	Bilgilerin	Eğitim(f:1)
	Önem(f:1)	doyması(f:1)	Hayat(f:1)	sindirilmesi(f:1)	Tamamlanma(f:1)
	İmkânsızlığın olmaması(f:1)	Hayatın değeri(f:1)	Gereksinim(f:1)	İhtiyaç(f:1)	
Tema	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Emek(f:2)	Emek(f:2)	Defter(f:2)	Grafik(f:1)	Ekmek
	Zorluk(f:2)	Gelişim(f:1)	Emek(f:2)	Turuncu(f:1)	Parası(f:3)
	Üretim(f:2)	Duygu(f:1)	Yazının	Garantiye	Çalışmak(f:2)
	Zorunluluk(f:1)	Yeni(f:1)	icadı(f:1)	alma(f:1)	Kavga(f:1)
	Şahitlik(f:1)	Popülarite(f:1)	Çalışmak(f:1)	Yaratıcılık(f:1)	Zorlama(f:1)
	Ekmek(f:1)	Çalışmak(f:1)	Yazar(f:1)	Boşluk(f:1)	Ezber(f:1)
	Çalışma(f:1)	Benlik(f:1)	Omurga(f:1)	Yazmanın	Suskunluk(f:1)
	Defter(f:1)	Algı(f:1)	Ekmek	önemi(f:1)	Geçmiş(f:1)
	Yemek(f:1)	Ekmek	parası(f:1)	İfade	Birliktelik(f:1)
	Şair(f:1)	Parası(f:1)	Üretim(f:1)	özgürlüğü(f:1)	Yazar (f:1)
	Nimet(f:1)	Günlük(f:1)	Açlık(f:1)	Yazmamak(f:1)	Defter(f:1)
		Anılar(f:1)	Böbrek(f:1)	Hissetmek(f:1)	Yazmak(f:1)
		Kardeşlik(f:1)	İşsizlik(f:1)		Çaba(f:1)
		İş(f:1)	Olgunluk(f:1)		Yaratıcılık(f:1)
Iraksak Düşünme	Eğitim(f:2)	Eğitim(f:2)	İlim(f:1)	Eğitim(f:2)	Eğitim(f:1)
	Gelecek	Bilgi (f:1)	Gelecek(f:1)	Hayat(f:2)	
	kaygısı(f:2)	Gelecek(f:1)	İhtiyaç(f:1)	Yaşamak(f:1)	
	Okumanın	İmkân(f:1)		Kazanmak(f:1)	
	düşlemesi(f:1)			Başarı(f:1)	
	Hayatın değeri(f:1)			Gelecek(f:1)	
				Azim(f:1)	

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 20’de metaforların kategorilere göre dağılım incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde “defter (f:14) ve ekmek parası (f:13)” , Iraksak Düşünme Kategorisi’nde “eğitim (f:15) ve bilgi (f:6)” katılımcıların en sık kullandıkları metaforlar olarak görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan metaforlar “defter (f:14), ekmek parası (f:13)”, sonra da sırasıyla “emek (f:11) ve çalışmak (10), ekmek (f:8), açlık, yazar (f:5), yaratıcılık (f:4) ve meslek (f:3)” metaforları olmuştur.

Resim-14’te yer alan afişte, iki dilim ekmek, birbirine ortadan telle tutturularak deftere dönüştürülmüş ve defter algısı kalemle güçlendirilmiştir.

Ekmek parası, ekmeğini taştan çıkarmak, ekmeğiyle oynamak, ekmek aslanın ağzında gibi benzetmelerin hemen hepsinde ekmek bir meslek, bir beceri ya da geçimimizi sağlayacak para olarak kullanılmaktadır. Böylesi benzetmeler, güçlü bir metaforik özelliğe sahip olsalar da günlük dilimize yerleşerek sıradanlaşmıştır. Yaratıcı bir yorum ya da öznel bir yargı olarak değerlendirilemezler. Bu nedenle katılımcıların, “ekmek parası kazanmak için okumak, meslek sahibi olmak, ekmek peşinde koşmak” gibi benzetimleri ile anlamın çok uzağına düşen “boşluk, şahitlik, popülerite, böbrek, omurga” gibi kavramlar Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların kullandıklarından öne çıkan metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram defterdir. Çünkü arasında tel üzerinde kalem var.”(SÖ63,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ekmek parasıdır. Çünkü günümüzde insan ekmek parasını kazanmak için okumak zorundadır.”(BÖTE41,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram emektir. Çünkü emek emek çalıştığımız dersler bir gün kazanç olarak dönecek bize.”(OÖ9,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çalışmaktır. Çünkü yiyeceğimiz ekmeği bile ancak çalışarak kazanabiliriz.”(OÖ4,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram çalışmaktır. Çünkü ekmeğini çalışarak, kendi emeğiyle kazanıyor.”(PDR186,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ekmektir. Çünkü ekmeğe benziyor, kaleme ise bir anlam veremedim.”(FÖ108,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram meslektir. Çünkü insanların bir dilim ekmek yiyebilmek için çok fazla çalışıp, meslekte yıllarını veriyor.”(İÖ26,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “eğitim (f:15) ve bilgi (f:6)” metaforu olmuştur.

Bilginin en temel gereksinim ve hak olduğunu vurgulayan görsele ilişkin Okur-yazar olmanın ya da eğitimin değerine ve gerekliliğine vurgu yapan ve onu yaşamsal kılan “eğitim ve bilgi” metaforlarının yanı sıra “gelecek (f:4), hayat (f:3), “hayatın değeri, gelecek kaygısı, ihtiyaç (f:2), gereksinim, ilim (f:1)” gibi kavramlar Iraksak Düşünme Kategorisi'nde değerlendirilmiştir.

Aşağıda katılımcıların kullandıkları metaforlara ilişkin alıntılara yer verilmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram eğitimidir. Çünkü ekmek temel besinlerden biridir. Öğrenmeye verilen değer gösterilmek amacıyla böyle bir vurgu yapılmıştır.”(PDR184,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram eğitimidir. Çünkü eğitiminde tıpkı yiyecek gibi temel bir ihtiyaç olduğunu anlatır.”(İÖ22,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram bilgidir. Çünkü bilgi ekmek kadar gereklidir.”(BÖTE49,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram gelecektir. Çünkü ekmeği geleceğidir, kalemi yani eğitime bağlıdır.”(SBÖ153,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram ihtiyaçtır. Çünkü ekmek nasıl yaşam için ihtiyaçsa eğitimde bir ihtiyaçtır.”(SÖ66,E).

Şekil 15. Afişlerden seçilmiş görsel imgeler (C5)

Kaynak: Rene Wanner's Poster Page, 2012

Şekil 15'teki afiş, 2012 yılında düzenlenen "Occupy: What's Next? (İşgal, Sonra?)" temalı bir yarışmada kazanan afişler arasında yer almaktadır. Afiş, Ronald Reinicke isimli Alman tasarımcıya aittir.

Görselde biri büyük, diğeri küçük iki kilo simgesi, ince siyah bir çizgi ve kırmızı bir üçgenle oluşturulan terazinin iki ucuna yerleştirilmiştir. Küçük olan ağırlık terazinin dengesini bozmaktadır. "Occupy" kelimesiyle algılarımıza seslenen tasarımcı ezberimizi bozarak, başka bir olasılığın her zaman var olabileceğini anlatmaktadır.

C5 görseli için toplamda 192 metafor kullanılmıştır. Metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'nde programlara göre dağılımı Tablo 21'de gösterilmektedir.

Tablo 21

Katılımcıların C5 Görseline İlişkin Kullandıkları Metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisine ve Programlara Göre Dağılımı

PROGRAMLARA GÖRE METAFORLAR					
KTGR	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ
Yakınsak Düşünme	Adalet(f:2)	Adalet(f:4)	Azınlık	Eşitsizlik(f:4)	Adaletsizlik(f:2)
	Dış görünüş(f:2)	Dengesizlik(f:2)	gücü(f:2)	Dengesizlik(f:2)	Dengesizlik(f:2)
	Mantıksızlık(f:1)	Güç	Adaletsizlik(f:2)	Adalet(f:3)	Adalet(f:1)
	Kısa-zayıf	dengesi(f:1)	Güç(f:2)	Güç(f:2)	Denge(f:1)
	insanlar(f:1)	Büyüklik(f:1)	Terazi(f:1)	Terazi(f:2)	Eziklik(f:1)
	Kapitalizm(f:1)	Halk-devlet(f:1)	Dengesizlik(f:1)	Kapitalizm(f:1)	Baskınlık(f:1)
	Adaletsizlik(f:1)	Güçlü-	Denge(f:1)	Zıtlık(f:1)	Üstünlük(f:1)
	Yakınlık-	güçsüz(f:1)	Bütünlük(f:1)	Bakkal(f:1)	Güç(f:1)
	uzaklık(f:1)	Fizik(f:1)	Gerçek dışı(f:1)	Altın(f:1)	Az-öz olmak(f:1)
		Eşitsizlik(f:1)	Adalet(f:1)	Büyük-	Haksızlık(f:1)
İraksak Düşünme		Denge(f:1)		küçük(f:1)	Pırlanta(f:1)
	Yanılgi(f:2)	Özgünlük(f:1)	Statü(f:2)	Birliktelik(f:1)	Önyargı(f:1)
	Değer(f:1)	Boşluk(f:1)	Medyanın gücü(f:1)		Kişilik(f:1)
	Nitelik(f:1)	İşlev(f:1)	Bilgelik(f:1)		Karakter(f:1)
	Cüsse Hikâye(f:1)	Değer(f:1)	Beyin Gücü(f:1)		İyilik(f:1)
	Yüreklilik(f:1)		Düşüncelerin		Sosyal
	Aldanmak(f:1)		büyüklüğü(f:1)		adalet(f:1)
	Bilgi-ilim(f:1)		Soyutluk(f:1)		
	Önyargı(f:1)		İçi boş insan(f:1)		
	Aldatıcılık(f:1)				
	İçsellik(f:1)				
KTGR	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR
Yakınsak Düşünme	Eşitsizlik(f:5)	Denge(f:3)	Adaletsizlik(f:4)	Zıtlık(f:3)	Adaletsizlik(f:2)
	Güç(f:1)	Adaletsizlik(f:2)	Adalet(f:2)	Denge(f:2)	Adalet(f:1)
	Dengesizlik(f:1)	Eşitsizlik(f:2)	Güç(f:2)	Dengesizlik(f:1)	Nische(f:1)
	Adalet(f:1)	Eşitlik(f:2)	Denge(f:2)	Adaletsizlik(f:1)	İçi boşluk(f:1)
	Kabullenmek(f:1)	Zenginlik(f:1)	Dengesizlik(f:1)	Adalet(f:1)	Üstünlük(f:1)
	Denge(f:1)	Başbakan(f:1)	Azınlık gücü(f:1)	Eşitsizlik(f:1)	Baskı(f:1)
	Kominizim(f:1)	Tutarsızlık(f:1)	Ağırlık(f:1)	Güç(f:1)	Denge(f:1)
	Farklılık(f:1)	Baskınlık(f:1)	Eşitsizlik(f:1)	Tezat(f:1)	Haksızlık(f:1)
	Ağırlık(f:1)		Terazi(f:1)		
	Terazi(f:1)		Eşitlik(f:1)		
İraksak Düşünme			Gerçek dışı(f:1)		
	Bilgi(f:2)	İnanç(f:2)	Bilgi(f:1)	Önyargı(f:1)	Bilgi(f:1)
	Özgüven(f:1)	Zekâ(f:1)	Aldanmak(f:1)	Aykırı(f:1)	Önyargı(f:1)
	İnanmak(f:1)	Akıl-mantık	Baskın	İllüzyon(f:1)	Doğruluk,
	Görüntünün	çatışması(f:1)	düşünce(f:1)	İçerik(f:1)	dürüstlük(f:1)
	hiçliği(f:1)	Kararlılık(f:1)		Zafer(f:1)	Yanılsama(f:1)
	Ego(f:1)	Yanılgi(f:1)		Değer(f:1)	Zekâ(f:1)
		Boş teneke(f:1)		Akıl(f:1)	Benlik(f:1)
				Zihin gücü(f:1)	Bakış açısı(f:1)
				Yanılsama(f:1)	Bilgelik(f:1)
					Akıl(f:1)

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 21’de metaforların kategorilere göre dağılımı incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde en çok “adalet (f:16), adaletsizlik ve eşitsizlik (f:14)” , Iraksak Düşünme Kategorisi’nde en çok “bilgi ve önyargı (f:4)” metaforlarının kullanıldığı görülmüştür.

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “adalet (f:16), adaletsizlik ve eşitsizlik (f:14)” metaforları olmuştur.

Görsel 15’te yer alan afişte biri büyük diğeri küçük iki kiloyla terazi algısı oluşturulmuştur. Adalet, denge ve güç için terazi sıklıkla kullanılan bir metafordur. Bu nedenle C5 görseline ilişkin “adalet (f:16), adaletsizlik, eşitsizlik (f:14), eşitlik (f:3), denge (f:12), dengesizlik (f:10), güç (f:9), terazi (f:5) ve zıtlık (f:4)” vb. kavramlar, ayrıca az olanın çok olanı, küçüğün büyüğü yenmesi gibi açıklamalar “Yakınsak” kabul edilmiştir.

Bu metaforlara ilişkin alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram adaletsizliktir. Çünkü küçük bir şeyin büyükten daha ağır bastığı görülüyor.”(SBÖ154,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram adalettir. Çünkü boyut önemli değil, asıl olan adalet. Bu sayede çok hafif olan bir şey kendinden ağır görünen bir nesneden daha ağır geliyor.”(SÖ65,E)

Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram dengedir. Çünkü tartıda dengesizlik dolayı dengedir.”(SBÖ156,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram dengesizliktir. Çünkü küçük ağırlık, büyükten büyük ise ortada bir dengesizlik vardır.”(BÖTE54,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram eşitsizliktir. Çünkü bir taraftaki ağırlık ağır, küçük diğeri büyük.”(SBÖ148,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram güçtür. Çünkü güçlü olan her zaman güçsüzün yanında büyük kalacaktır.”(FÖ102,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram zıtlıktır. Çünkü resimdeki büyük-küçük, sarı-kırmızı ilişkisi bunu anımsatmaktadır.”(RÖ161,K).

Kategori 2: Iraksak Düşünme

Bu kategoride öne çıkan “bilgi ve önyargı (f:4)” metaforu olmuştur.

Terazinin dengesini bozan ve “bilgi, önyargı” gibi kavramların yanı sıra “yanılgı, değer (f:3), bilgelik, zekâ, statü, inanç (f:2), akıl-mantık, beyin gücü, medyanın gücü (f:1)” vb. dengeyi bozan şeyin niteliğini açıklayan kavramlar da bu kategoride değerlendirilmiştir.

Metaforlara ilişkin katılımcıların açıklamalarından alıntılar aşağıda örneklenmiştir:

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram bilgidir. Çünkü bilgi birikimdir benim için, içi dolu olmakla birdir ya da gelişmişlikle ve donanımlı olmak her zaman görüntüyü aşar. Görüntü değil içerik önemlidir.”(FÖ101,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram önyargıdır. Çünkü insanlar dışarıdan bakarak fikir yürütür.”(OÖ16,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram önyargıdır. Çünkü bazen küçümsediğimiz kişiler, ummadığımız anda kendini gösterebilir. Önemli olan dış görünüş değil, içimizdir.”(FBÖ83,K)

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram değerdir. Çünkü varlığı iktidar kılan büyüklük değil, değerdir.”(RÖ173,E).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram değerdir. Çünkü bazen büyük şeyler mutluluk getirmeyebilir mesela çok pahalı bir hediye, çok küçük bir hediyenin yanında değersiz kalabilir. Görüntüden çok içerik önemlidir. Düşünce ve verilen değer önemlidir.”(İÖ40,K).

“Resimdeki imgeye uygun bulduğum kavram inançtır. Çünkü inanmak büyük zorlukların üstesinden gelmek için yeterli olabilecek tek şeydir.”(TÖ125,E).

4.1.3.2. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümünde Yer Alan Görsellere İlişkin Nicel Bulgular

Bu bölümde, farklı konusu/içeriği olan beş farklı afişe ilişkin 200 katılımcının kullandığı ve nitel analize göre kategorileştirilen metaforlar, nicel analize uygun hale getirilmiştir. Bunun için C1, C2, C3, C4, C5 görsellerine ilişkin toplamda 1000 metafor Yakınsak Düşünme (1), Iraksak Düşünme (2) şeklinde kodlanarak, SPSS 17.0 programına aktarılmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri programlara göre yakınsak

ve iraksak düşünmelerinin değişip değişmediğine bakmak için çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22

Katılımcıların Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak-Iraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

	Yakınsak Düşünme		Iraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
Programlar	f	%	f	%	f	%	f	%
Sınıf Öğretmenliği	81	81,0	16	16,0	3	3,0	100	100,0
Türkçe Öğretmenliği	71	71,0	29	29,0	-	-	100	100,0
İngilizce Öğretmenliği	66	66,0	27	27,0	7	7,0	100	100,0
Fen Bilgisi Öğretmenliği	64	64,0	31	31,0	5	5,0	100	100,0
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	62	62,0	36	36,0	2	2,0	100	100,0
Bilgisayar ve Öğretim Tek. Öğretmenliği	62	62,0	37	37,0	1	1,0	100	100,0
Sosyal B. Öğretmenliği	62	62,0	32	32,0	6	6,0	100	100,0
Felsefe Grb. Öğretmenliği	60	60,0	33	33,0	7	7,0	100	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	57	57,0	41	41,0	2	2,0	100	100,0
Resim-iş Öğretmenliği	46	46,0	50	50,0	4	4,0	100	100,0
TOPLAM	631	63,1	332	33,2	37	3,7	1000	100,0

Tablo 22’de görüldüğü gibi; programlara göre dağılım incelendiğinde, katılımcıların çoğunun Yakınsak Düşünme (%63,1); bir kısmının ise Iraksak Düşünme (%33,2) kategorisinde yoğunlaştığı görülmüştür. Çok azının (%3,7) ise, bu bölümdeki görselleri yanıtsız bırakması araştırma için önemli bulgular arasında görülmüştür.

Resim-iş Öğretmenliği öğrencilerinin yarısının (%50,0), Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerinin yarıya yakınının (%41,0), Bilgisayar ve Öğretim Teknikleri (%37,0), Psikolojik Danışma ve Rehberlik (%36,0), Felsefe Gurubu Öğretmenliği (%33,0), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (%32,0), Fen Bilgisi Öğretmenliği (%31,0), öğrencilerinin azının, Türkçe Öğretmenliği (%29,0), İngilizce Öğretmenliği (%27,0) ve Sınıf Öğretmenliği (%16,0) öğrencilerinin çok azının kullandıkları metaforların Iraksak Düşünme Kategorisi’nde yer aldığı görülmektedir.

Katılımcıların bu bölüm için kullandıkları metaforlar kategorileştirildiğinde, ortaya çıkan sonuçların sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğini görebilmek için, çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23

Katılımcıların Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan	46	46,0	50	50,0	4	4,0	100	100,0
Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan	138	69,0	57	28,5	5	2,5	200	100,0
Sanat Eğitimi Dersi Almayan	447	63,86	225	32,14	28	4,0	700	100,0

Yüksek Orandan Sanat Eğitimi Dersi Alan: Resim-İş Öğretmenliği; **Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan:** Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği; **Sanat Eğitimi Dersi Almayan:** İngilizce, Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Fen Bilgisi, Felsefe, Türkçe, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 23'te görüldüğü gibi, yüksek oranda sanat eğitimi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin Yakınsak (%46,0) ve İraksak Düşünme (50,0) kategorisindeki dağılımları eşite yakın orandadır. Kısmen sanat eğitimi dersi alan program öğrencilerinin ise, ıraksak düşüncelerinin (%28,50), sanat eğitimi dersi hiç almayan program öğrencilerine (%32,14) göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Katılımcılarının bu bölüm için kullandıkları metaforlar Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorileri'ne dağılım oranlarında cinsiyete göre bir değişim olup olmadığını anlamak için, çapraz tablo yapılmış ve sonuçlar Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24

Katılımcıların Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgelere İlişkin Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımı

	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
Cinsiyet	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	382	63,67	197	32,83	21	3,5	600	100,0
Erkek	249	62,25	135	33,75	16	4,0	400	100,0
TOPLAM	631	63,10	332	33,20	37	3,7	1000	100,0

Tablo 24’de katılımcıların Yakınsak-İraksak düşünme kategorilerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların (%33,75) kız katılımcılara (%32,83) göre çok az farkla daha ıraksak düşündükleri anlaşılmaktadır.

4.1.4. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümüne İlişkin Nicel Bulgular

Bu başlık altında incelenen Doğadan (A Bölümü), Sanatçı Ürünlerinden (B Bölümü) ve Afişlerden (C Bölümü) olmak üzere 3 bölümde toplanan verilerin nicel bulguları bir araya getirilmiş ve Programlara göre Yakınsak İraksak düşünmelerinin değişip değişmediğine bakmak için çapraz tablo yapılmıştır. Bulgulara tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25

Katılımcıların İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümünde (A-B-C Bölümleri) Kullandıkları Metaforların Programlara Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Sınıf Öğretmenliği	217	72,33	61	20,34	22	7,33	300	100,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	205	68,33	85	28,34	10	3,33	300	100,0
BÖTE	201	67,0	94	31,33	5	1,67	300	100,0
Fen Bilgisi Öğretmenliği	201	67,0	84	28,0	15	5,0	300	100,0
İngilizce Öğretmenliği	198	66,0	89	29,67	13	4,33	300	100,0
Türkçe Öğretmenliği	192	64,0	108	36,0	-	-	300	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	191	63,67	105	35,0	4	1,33	300	100,0
PDR	189	63,0	107	35,67	4	1,33	300	100,0
Felsefe Öğretmenliği	186	62,0	98	32,67	16	5,33	300	100,0
Resim-iş Öğretmenliği	143	47,67	147	49,0	10	3,33	300	100,0
TOPLAM	1923	64,1	978	32,6	99	3,3	3000	100,0

Tablo 25'te bu başlık altındaki tüm bölümlerdeki (A-B-C) katılımcıların kullandıkları metaforların kategorilere dağılımı incelendiğinde, metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme (%64,1); bir kısmının ise İraksak Düşünme (%32,6) Kategorisi'nde yer aldığı görülmüştür.

Programlara göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisi'nde dağılım incelendiğinde, Resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin kullandıkları metaforların hemen hemen yarısı (%49,0) İraksak Düşünme, diğer program öğrencilerinin kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde toplandığı görülmüştür. İraksak Düşünme Kategorisi açısından bulgular incelendiğinde, Türkçe Öğretmenliği (%36,0), Psikolojik Danışma ve Rehberlik (%35,67), Okul Öncesi (35,0), Felsefe Gurubu (%32,67), Bilgisayar ve Öğretim Teknikleri Öğretmenliği (%31,33) öğrencilerinin azının, İngilizce Öğretmenliği (%29,67) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (%28,34), Fen Bilgisi Öğretmenliği (%28,0) ve Sınıf Öğretmenliği (%20,34) öğrencilerinin çok azının İraksak Düşünme Kategorisi'nde yer aldığı görülmektedir.

Katılımcıların bu bölüm için kullandıkları metaforlar kategorileştirildiğinde, ortaya çıkan sonuçların sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğini görebilmek için, çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 26'da sunulmuştur.

Tablo 26

Katılımcıların İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümünde (A-B-C Bölümleri) Kullandıkları Metaforların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan	143	47,67	147	49,0	10	3,33	300	100,0
Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan	408	68,0	166	27,67	26	4,33	600	100,0
Sanat Eğitimi Dersi Almayan	1372	65,33	665	31,67	63	3,0	2100	100,0

Yüksek Orandan Sanat Eğitimi Dersi Alan: Resim-İş Öğretmenliği; Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan: Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği; Sanat Eğitimi Dersi Almayan: İngilizce, Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Fen Bilgisi, Felsefe, Türkçe, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 26’da görüldüğü gibi, yüksek oranda sanat eğitimi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin Yakınsak (%47,67) ve İraksak Düşünme (%49,0) Kategorisi’ndeki dağılımları eşite yakın orandadır. Kısmen sanat eğitimi dersi alan program öğrencilerinin, İraksak Düşünme Kategorisi’ndeki dağılımlarının (%27,67), sanat eğitimi dersi hiç almayan program öğrencilerinin bu kategorideki dağılımlarına (%31,67) göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Katılımcılarının bu bölüm için kullandıkları metaforların Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorileri’nde cinsiyete göre bir değişim olup olmadığını anlamak için, çapraz tablo yapılmış ve sonuçlar Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27

Katılımcıların İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Bölümünde (A-B-C Bölümleri) Kullandıkları Metaforların Cinsiyete Göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisinde Dağılımı

Cinsiyet	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		Yanıtsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	1180	65,56	569	31,61	51	2,83	1800	100,0
Erkek	743	61,92	409	34,08	48	4,0	1200	100,0
TOPLAM	1923	64,1	978	32,6	99	3,3	3000	100,0

Tablo 27’de katılımcıların Yakınsak-İraksak Düşünmelerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların (%34,08) kız katılımcılara (%31,61) göre çok az farkla daha ıraksak düşündükleri anlaşılmaktadır.

4.2. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde Yer Alan Kavramlara ve Çizilen Resimlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcıların, uzman görüşü ve yapılan pilot uygulamalar sonucunda belirlenen “*yalnızlık, güven, dostluk, öfke, neşe, hüzn, kırmızı, sarı, mavi, siyah, uçmak, kaçmak*” olmak üzere toplam on iki soyut kavramdan üçünü seçerek imgeye dönüştürmeleri beklenmiştir. Bunun için, katılımcılardan veri toplama aracında bulunan üç kutucuğa seçtikleri kavramı betimleyen sembol, simge, resim ya da işaret... gibi çeşitli göstergeler kullanarak bir çizim yapmaları ve buldukları göstergeyi kavramla nasıl ilişkilendirdiklerini açıklamaları istenmiştir.

4.2.1. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde Yer Alan Kavramlara ve Çizilen Resimlere İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde katılımcılara içerik açısından farklılıklar sunan 12 kavram verilerek, bu kavramı görsel bir imgeyle (resim-sembol, simge, işaret... vb.) açıklamaları istenmiştir.

Katılımcıların programlara göre verilen kavramlardan en çok hangilerini tercih ettiklerine ilişkin nitel bulgular Tablo 28’de sunulmuştur:

Tablo 28

Katılımcıların Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde En Çok Çizmeyi Tercih Ettikleri Kavramların Programlara Göre Dağılımı

	OÖ	İÖ	BÖTE	SÖ	FBÖ	FÖ	TÖ	SBÖ	RÖ	PDR	Toplam
Kavramlar	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
Yalnızlık	14	10	8	9	12	10	11	11	11	11	107
Siyah	8	7	1	3	2	4	3	1	4	4	37
Öfke	7	4	5	5	2	3	6	2	5	10	49
Uçmak	7	4	5	6	9	7	4	13	5	3	63
Dostluk	6	4	9	5	8	8	5	7	3	5	60
Hüzün	5	5	5	8	5	7	6	3	2	6	52
Neşe	5	6	7	9	2	5	7	10	3	8	62
Kırmızı	4	4	3	2	1	-	5	6	5	2	32
Kaçmak	3	2	3	1	-	3	-	3	9	1	25
Mavi	3	3	7	2	4	2	10	-	3	3	37
Güven	2	3	6	4	2	6	3	3	6	5	40
Sarı	1	3	1	2	2	1	-	1	1	-	12

OÖ: Okul Öncesi, İÖ: İngilizce, BÖTE: Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, SÖ: Sınıf, FBÖ: Fen Bilgisi, FÖ: Felsefe, TÖ: Türkçe, SBÖ: Sosyal Bilgiler, RÖ: Resim-İş Öğretmenliği, PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 28’de görüldüğü üzere, katılımcıların en çok tercih ettikleri kavram “yalnızlık (f:107), uçmak(f:63), dostluk ve neşe (f:62)” , en az tercih ettikleri kavramlar ise, “sarı (f:12), kaçmak (f:26) ve kırmızı (f:32)” olmuştur.

4.2.2. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümünde Yer Alan Kavramlara ve Çizilen Resimlere İlişkin Nicel Bulgular

Bu bölümde katılımcıların yapmış oldukları çizimler dört öğretim üyesi ve bir öğretim görevlisi olmak üzere toplam beş kişi tarafından Ek 2’de yer alan form aracılığıyla değerlendirilmiştir. Daha sonra uzmanların değerlendirme sonuçları, SPSS 17.0 programına aktarılmış ve Yakınsak Düşünme (1), İraksak Düşünme (2) şeklinde kodlanmıştır. Beş farklı uzmanın bir adayın üç görseline verdiği değer, **“5 uzmandan en az 3’ünün aynı değeri vermesi kaydıyla çıkan sonuç, o katılımcının çizimine ait kategorisini oluşturur.”** şeklinde belirlenen ölçüt doğrultusunda hesaplanmıştır. Böylece, katılımcıların üç farklı çizimlerine ait düşünme kategorileri belirlenmiştir.

Katılımcıların çizimlerindeki yakınsak ve ıraksak düşünmelerinin programlara göre değişip değişmediğine incelemek için çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29

Katılımcıların Okudukları Programlara Göre Çizimlerdeki Yakınsak ve Iraksak Düşüncelerine İlişkin Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		Iraksak Düşünme		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Fen Bilgisi Öğretmenliği	53	98,14	1	1,86	54	100,0
Sınıf Öğretmenliği	56	94,91	3	5,09	59	100,0
Felsefe Öğretmenliği	50	89,28	6	10,72	56	100,0
PDR	52	88,13	6	10,34	58	100,0
İngilizce Öğretmenliği	49	87,50	7	12,50	56	100,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	52	86,67	8	13,33	60	100,0
BÖTE	49	85,96	8	14,04	57	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	51	85,00	9	15,00	60	100,0
Türkçe Öğretmenliği	49	81,66	11	18,34	60	100,0
Resim-iş Öğretmenliği	38	66,67	19	33,33	57	100,0
TOPLAM	499	86,48	78	13,52	577	100,0

Tablo 29’da görüldüğü üzere, katılımcıların bu bölümdeki çizimlerinin kategorilere göre dağılımında pek çoğunun (%86,48) Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde olduğu ortaya çıkmıştır.

Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorileri’nin katılımcıların öğrenim gördükleri programlara göre dağılımına baktığımızda, büyük bir çoğunluğun (%86,48) Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde toplandığı; Fen Bilgisi (%98,14) ve Sınıf Öğretmenliği (%94,91) öğrencilerinin kullandığı metaforların tamamına yakınının Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde yer aldıkları, Resim-iş Öğretmenliği öğrencilerinin ise, diğer öğrencilerden daha fazla iraksak (%33,33) düşünebildikleri görülmüştür.

Katılımcıların çizimlerine ilişkin değerler kategorileştirildiğinde, ortaya çıkan sonuçların katılımcıların sanat eğitimi alma durumlarına göre değişip değişmediğine bakmak için, çapraz tablo yapılmış ve bulgular Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30

Katılımcıların Sanat Eğitimi Alma Durumlarına Göre Çizimlerindeki Yakınsak-İraksak Düşünmelerine İlişkin Çapraz Tablo Grafiği

Programlar	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Yüksek Oranda Sanat Eğitimi Dersi Alan	38	66,67	19	33,33	57	100,0
Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan	107	89,92	12	10,08	119	100,0
Sanat Eğitimi Dersi Almayan	354	88,28	47	11,72	401	100,0

Yüksek Orandan Sanat Eğitimi Dersi Alan: Resim-İş Öğretmenliği; **Kısmen Sanat Eğitimi Dersi Alan:** Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği; **Sanat Eğitimi Dersi Almayan:** İngilizce, Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Fen Bilgisi, Felsefe, Türkçe, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tablo 30 incelendiğinde, yüksek oranda sanat eğitimi dersi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin birazının (%33,33) İraksak Düşünme Kategorisi'nde yer aldığı görülmüştür. Kısmen sanat eğitimi dersi alan öğrencilerle (%10,08) hiç almayan öğrencilerin (%11,78), ıraksak düşünmelerinin az ve neredeyse aynı olduğu görülmüştür.

Katılımcıların cinsiyete göre çizimlerindeki Yakınsak-İraksak Düşünme oranı kategorileştirildiğinde, değişimin olup olmadığını görebilmek için, çapraz tablo yapılmış ve sonuçlar Tablo 31'de sunulmuştur.

Tablo 31

Katılımcıların Cinsiyete Göre Çizimlerindeki Yakınsak ve İraksak Düşünmelerine İlişkin Çapraz Tablo Grafiği

Cinsiyet	Yakınsak Düşünme		İraksak Düşünme		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Kız	315	89,23	38	10,77	353	100,0
Erkek	184	82,14	40	17,86	224	100,0
TOPLAM	499	86,48	78	13,52	577	100,0

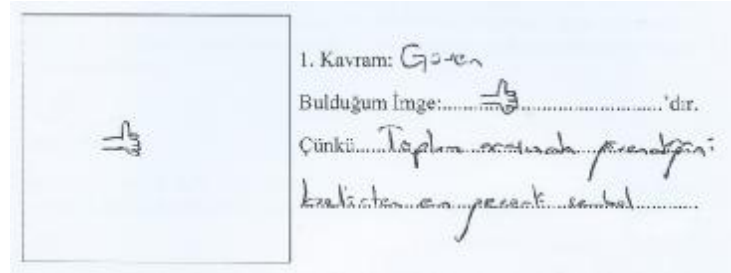
Tablo 31'de katılımcıların cinsiyete göre Yakınsak-İraksak Düşünmelerinin dağılımı incelendiğinde, erkeklerin (%17,86), kızlara (%10,77) göre daha ıraksak düşündükleri görülmektedir.

Katılımcıların bu bölümde seçtikleri kavrama göre yaptıkları çizimler ve çizimlerini kavramla nasıl ilişkilendirdiklerini anlatan açıklamalar aşağıda örneklenmiştir:

Kategori 1: Yakınsak Düşünme

Şekil 16. Yalnızlık (OÖ02,E)

Şekil 17. Güven (FÖ107,E)

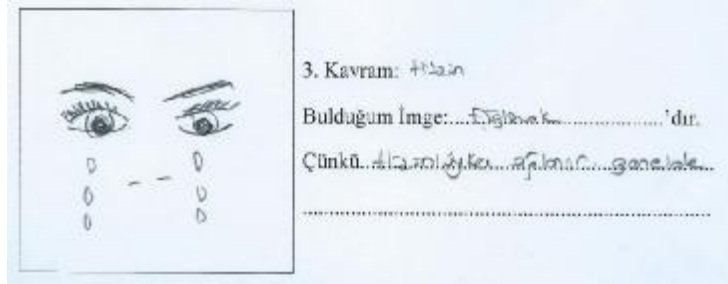
Şekil 18. Dostluk (İÖ40,K)

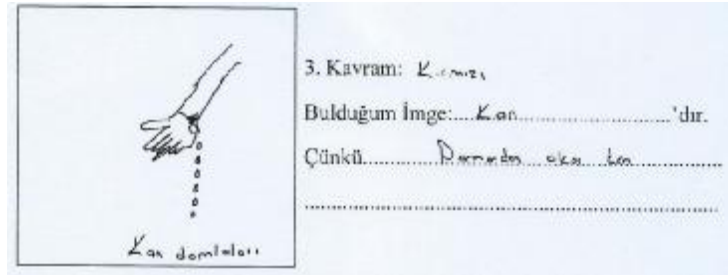
Şekil 19. Öfke (PDR187,K)

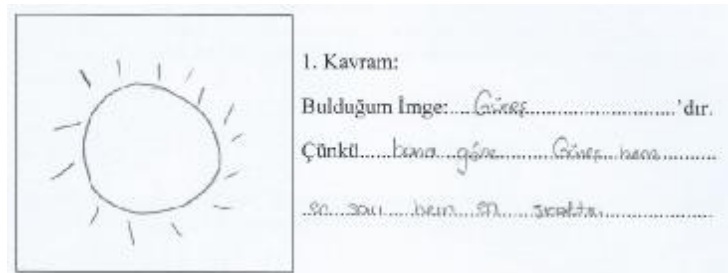
Şekil 20. Neşe (BÖTE49,K)

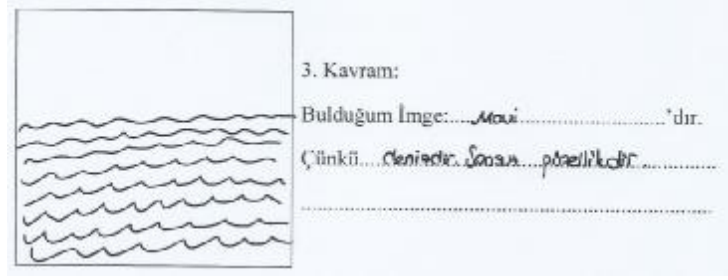
Şekil 21. Hüzün (SÖ68,K)

Şekil 22. Kırmızı (TÖ135,K)

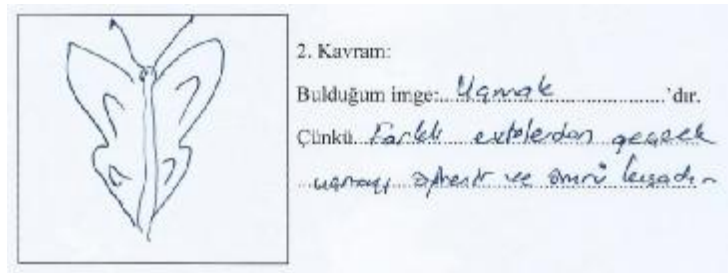
Şekil 23. Sarı (İÖ26,K)

Şekil 24. Mavi (FBÖ97,K)

Şekil 25. Siyah (SÖ68,K)

Şekil 26. Uçmak (SBÖ156,E)

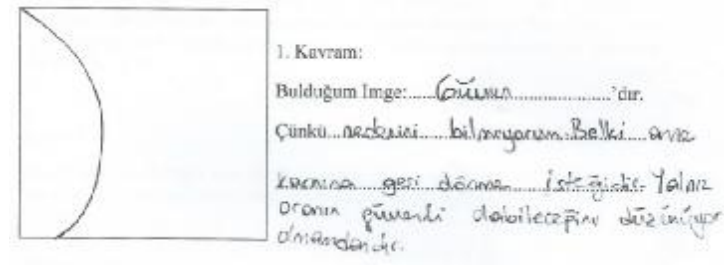

Şekil 27. Kaçmak (OÖ09,K)

Kategori 2: Iraksak Düşünme

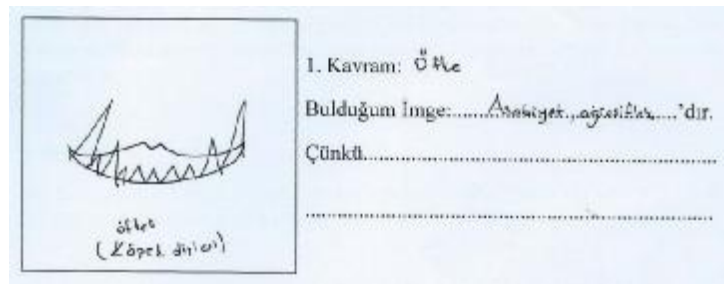
Şekil 28. Yalnızlık (FÖ103,E)

Şekil 29. Güven (RÖ168,K)

Şekil 30. Dostluk (OÖ02,E)

Şekil 31. Öfke (TÖ135,K)

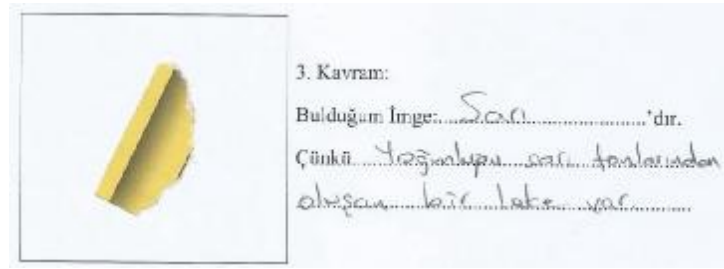
Şekil 32. Neşe (FÖ112,K)

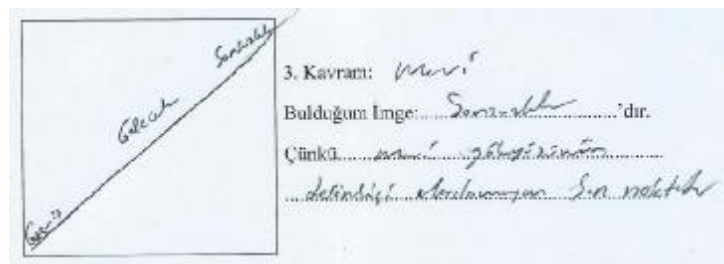
Şekil 33. Hüzün (BÖTE60,E)

Şekil 34. Kırmızı (RÖ168,K)

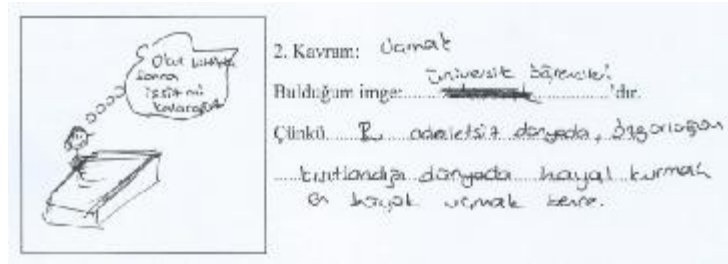
Şekil 35. Sarı (RÖ165,E)

Şekil 36. Mavi (TÖ122,E)

Şekil 37. Siyah (TÖ121,E)

Şekil 38. Uçmak (FÖ113,K)

Şekil 39. Kaçmak (SBÖ151,E)

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde “*İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme ve Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme*” olarak iki temel başlık altında elde edilen nitel ve nicel bulgular, araştırma amaçları çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu bölümde Doğadan (A Bölümü), Sanatçı Ürünlerinden (B Bölümü) ve Afişlerden olmak üzere üç farklı kaynaktan seçilen görselleri katılımcıların nasıl algıladıklarını ve görsel imgelerle ilişkilendirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımını gösteren nitel bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum

Katılımcıların A1, A2, A3, A4 ve A5 olarak kodlanan ve doğadan seçilmiş beş farklı ağaç imgesini nasıl algıladıkları incelenmiştir. Bu bölümde kullanılan görsellere ilişkin katılımcıların buldukları metaforlar kategoriler altında incelendiğinde, çoğunluğunun Yakınsak Düşünme Kategorisi’nde yoğunlaştığı görülmüştür. Yakınsak Kategorisi’nde, katılımcıların doğrudan ağaçların fiziksel özellikleriyle ilgili benzetmeler yaptıkları ya da kültürel belleğimize ağaç imgesiyle yerleşmiş “devlet, millet, bilgi” gibi kavramlara yöneldikleri anlaşılmıştır. Farklı araştırma alanlarının bulgularında olduğu gibi bu çalışmada da katılımcıların doğayla özdeşleştirilen “huzur, güzellik, yalnızlık, özgürlük” gibi genel geçer kavramlara başvurmaları nedeniyle sınırlı ve sıradan bir kişiselleştirme eğiliminde oldukları söylenebilir. Köşker (2013,s.351), doğa algısına ilişkin araştırmasında “doğa kavramı ne çağrıştırıyor” sorusuna, katılımcıların huzur, güzellik, manzara gibi olumlu duygusal çağrışımlarla yanıt verdiğini ve doğanın, huzur veren güzel bir manzara olarak görüldüğünü belirtmiştir. Benzer bir çalışmada Aaron (2009, s.30), öğrencilerinin bazılarının doğayla ilgili huzur, barış ve hayal duygularını bildirdiğini aktarmıştır.

Iraksak Düşünme Kategorisi'nde daha az sayıda katılımcının, ağaçların anlamını zenginleştirmekle kalmayıp, imgeye insani bir özellik yükleyerek yeni bir anlam oluşmasına olanak sağlayan, insana ya da insanın yaşantısına dönük bir olgu, olay ya da duygu durumunu çağrıştıran, alışılmışın dışında bağlantılar kuran, görünen imgeyi soyutlaştırarak özgün ve yaratıcı bir boyut kazandıran metaforlar kullandıkları belirlenmiştir. Mengeş de (2012, s.44) araştırmasında, Türk Mitolojisinde ağacın Tanrı'nın Tekliği, doğum, ölüm, bereket ve dünyanın direği-merkezi gibi özellikleriyle karşımıza çıktığını ve nesillerin kökeni ve neslin sürmesinin garantisi olarak bakıldığını söylemektedir. Arghavanian (2013, s.1) çalışmasında incelediği resimlerde, her dem yeşil kalan ağaçların sonsuz yaşamın simgesi olarak sayılırken, yaprak döken diğer ağaçlar doğumun ve ölümün gözlemlenmesine imkân verdikleri için, hayatın sonsuz döngüsünün anlaşılmasını ve bu yolla da hayatın sorgulanmasını sağladıklarını belirtmektedir. Alıntılardan da anlaşıldığı gibi önemli edebi metinler olarak kabul edilen mitolojik metinler ve sanatsal imgeler nesnel bir doğruluk yakalamak amacı taşımadığı gibi nesneler dünyasının varoluşsal gerçeklikleri yerine onların insani; ruhsal, psikolojik anlamlarına sembolik göndermeler yaparlar. Bu nedenle bütün yaratıcı etkinliklerin sıklıkla bir nesneye yeni anlamlar yüklemek gibi bir yöntemi benimsediklerini söyleyebiliriz.

5.1.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu bölümde katılımcılara verilen B1, B2, B3, B4 ve B5 olarak kodlanan ve sanatçı ürünlerinden seçilmiş beş farklı görseli nasıl algıladıkları incelenmiştir. Katılımcıların bu bölümde yer alan görsellere ilişkin kullandıkları metaforlar kategoriler altında incelendiğinde, Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde yoğunlaştıkları görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu, görünen/bilinen ve anlamı sıradanlaştıran kavramlar ya da resmin fiziksel görünümünü belirten ifadeler kullanmışlardır. Resimde yer alan imgelerin dolayimli anlamı ya da metaforik çağrışımları yerine açık anlamlara, başka bir ifadeyle söylenirse, gösterilene değil de görülene odaklanmışlardır. Burada ülkemizde metropoller dışında özgün sanat ürünleriyle karşılaşma olanağının sağlanamaması, sanat ürünlerinin gündelik hayatın içine girememesi, eğitim kurumlarımızın bu gereksinimi karşılayacak öneriler geliştirememesinin etkisi olduğu düşünülebilir. Günay'ın (2008, s.2) göstergelerin doğru biçimde algılanması ve

yorumlanmasının da eğitimle, deneyimle ya da toplumsal olmakla ilgili olduğu düşüncesi ve Sarı'nın (2009, s.24) “bir resmin algılanmasında ve beğenilmesinde kişinin eğitimi, kültürü, aile görgüsü, yaşamda neleri izlediği ve önemsendiği ile deşifre olur” yargısı bu yorumu desteklemektedir.

Iraksak Düşünme Kategorisi'nde katılımcıların, özel bir duygu ya da özgün bir yargı içeren yorumlarla anlamı zenginleştiren ifadeler kullandıkları görülmüştür.

Yaratıcılık daha önce hiç bir araya gelmemiş, ya da gelmesi düşünülmemiş kavramları, nesneleri ikna edici bir bağlamda bir araya getirerek yeni bir kavram ya da nesne üretebilme becerisidir. Var olan bağlamın ne kadar uzağında kalırsanız yaratıcı yetilerinizi o kadar geliştirirsiniz. Tinsel varlığımız bu nitelikleri taşıyan örneklerle zenginleşir. Öyküler, masallar, şiir ve mitler, resimler ve heykeller gibi sanatsal üretimler yalnızca hayatımızı estetik kılmakla kalmaz, farklı düşünme seçeneklerini sunarak yeni anlam alanları oluşturulmasına da olanak sağlarlar. Bu bağlamda, Iraksak Düşünme Kategorisi'nde kullanılan ifadeler incelendiğinde, sanat ürünlerinin içeriğinin yeni anlamlarla zenginleştirildiği görülmüştür.

5.1.3. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu bölümde katılımcılara verilen C1, C2, C3, C4 ve C5 olarak kodlanan ve farklı içeriği /konusu olan beş afişi nasıl algıladıkları incelenmiştir. Katılımcıların bu bölüm için kullandıkları metaforlar kategoriler altında incelendiğinde, imgenin, biçimsel ve işlevsel özelliklerini öne çıkaran iletinin çok uzağında kalan düz okumalarla, alışlagelmiş söylemlerle, afişin içeriği yerine biçimleme özelliklerine ve kullanılan imgelerin görsel belleğimizdeki izlerine bağlı kalan, günlük dilimize yerleşerek sıradanlaşmış ilişkiler kurdukları görülmüştür. Bu nedenle katılımcıların görselde yer alan her bir nesnenin birbiriyle olan ilişkisini kurmakta zorlandıkları, verilen afişin iletisini anlayamadıkları söylenebilir. Ekici'de (2004, s.106) çalışmasında, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun, afiş elemanlarının birbirleriyle olan ilişkilerini anlamlandırma da sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Popüler kültürün en alt düzeyde anlam alanlarını kullanarak izleyene ulaşma arzusunun da bu sonucun oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

5.2. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Nicel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu bölümde yukarıda belirtilen üç farklı kaynaktan toplanan nitel verilerin kategorileştirilmesi ve kodlanarak SPSS 17.0 programına aktarılması sonucunda elde edilen nicel verilerin, katılımcıların öğrenim gördükleri programa, sanat eğitimi alma durumlarına ve cinsiyete göre nasıl değişim gösterdiklerine ilişkin istatistiksel analize ait nicel bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Bu bölümde A, B ve C bölümlerinde kullanılan görsellere ilişkin, katılımcıların buldukları metaforlar yaratıcı düşünme özellikleri dikkate alınarak kategorileştirildiğinde; çoğunun Yakınsak Düşünme, azının İraksak Düşünme Kategorisi'nde yoğunlaştığı görülmüştür. Programlara göre dağılım incelendiğinde Resim-iş Öğretmenliği öğrencilerinin kullandıkları metaforların yarıya yakınının İraksak Düşünme, diğer program öğrencilerinin kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde toplandığı ortaya çıkmıştır. İraksak Düşünme Kategorisi açısından bulgular incelendiğinde, Türkçe Öğretmenliği (%36,0), Psikolojik Danışma ve Rehberlik (%35,67), Okul Öncesi (35,0), Felsefe Gurubu (%32,67), Bilgisayar ve Öğretim Teknikleri Öğretmenliği (%31,33) öğrencilerinin azının, İngilizce Öğretmenliği (%29,67) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (%28,34), Fen Bilgisi Öğretmenliği (%28,0) ve Sınıf Öğretmenliği (%20,34) öğrencilerinin çok azının İraksak Düşünme Kategorisi'nde yer aldığı görülmektedir.

Türkçe, PDR, Felsefe ve Resim-iş programlarının içeriğinin daha çok insanı/ insanın hislerini-düşüncesini anlamaya, düşünmeye, sorgulamaya ve bunlarla ilgili anlam üretmeye dönük hedefler üzerine kurulmuş olmasının ıraksak düşünmede etkisi olduğu söylenebilir. Özemer (2007, s.81) genelde sanat özelde ise yazınsal ürünlerin öğrenme-öğretme süreçlerinde, insanın söylemsel (diskursive) düşünme etkinliğinin “doğrusal ve mantıksal” sınırlarını aşarak, bütünlüğüne ve derinliğine uyanış yaratabilecek potansiyel taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu durum Türkçe Öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin görece daha ıraksak düşüncelerini açıklar niteliktedir.

Çellek (2010) psikolojinin insan sorunlarını çözmeye yarayan bir bilgi alanı olduğunu ve empati kurmanın, insanı anlamanın, hissetmenin anahtarlarını taşıdığını söyler... Psikoloji alanının doğasında yaratıcılık olduğunu vurgular. Aynı çalışmada Çellek, felsefeyle yaratıcılık arasındaki ilişkiyi de açıklık getirir. Ona göre, yaratıcılıkta

olduğu gibi felsefede salt sorulara yanıt vermez, yaşama dair sorular sorar, merak eder, bilgiye ulaşmak için araştırma yapar, ayrıca başkalarının sorularına yanıt ararken kendi sorularını oluşturur. Bu düşünce ve saptamalar PDR ve Felsefe öğrencilerinin kullandıkları metaforların Iraksak Düşünme Kategorisi'ndeki dağılımı sonucunda çıkarılan yorumu desteklemektedir.

Araştırmada, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programlarında okuyan öğrencilerin çok azının ıraksak düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. İlgili programlar incelendiğinde, farklı disiplin alanlarının bilgisinin sınırlı sürelerde öğretilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu zorunluluğun, bilgi alanlarının gereksinim duyduğu alana özgü bilme becerisinin kazanılmasına yeterince olanak sağlamadığı, öğrencilerin çözümlemeci bir yaklaşım yerine ezbere dönük eğilimlerini güçlendirdiği söylenebilir.

Özemer (2007, s.78), eğitim süreçleri büyük ölçüde bilişsel ağırlıklı şekilde yürütüldüğü için bireylerin zihinsel ve duyuşsal yetileri arasında yaratıcı etkileşim kurulamadığını söylemektedir. Araştırma sonuçları daraltılmış bilginin ıraksak düşünmeyi engellediği yorumunu destekleyen diğer bir çalışmada Morin'in (2003) "Geleceğin Eğitimi İçin Yedi Bilgi" başlıklı eserinde (Akt. Özemer, 2007, s.78), eğitimde gördüğü temel eksikliklerden birini eğitilenlerin bilmenin ne olduğu üzerinde düşündürülmemesi, onlara bilgiler aktarmakla yetinilmesi, diğerinin ise parçalara takılmaktan bütünü görebilme becerisinin kazandırılmaması saptamasıdır. İşleyen ve Küçük (2013, s.206-207) sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerini inceleyen araştırmasında, araştırmaya katılan her iki bölüm öğrencilerinin çok sayıda fikir üretebilme yeteneklerini, olayları farklı yönleriyle ele alabilme bakımından kullanamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Kaya da (2008, s.205) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının lisans eğitimi boyunca almış oldukları derslerin düşünme becerilerinin öğretilmesine ilişkin yeterlilik düzeyleri ile düşünme becerilerinin öğretilmesine yönelik öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin zayıf olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Sanat eğitimi alma durumuna göre dağılım incelendiğinde, yüksek oranda sanat eğitimi dersi alan Resim-İş Öğretmenliği programı öğrencilerinin kullandıkları metaforların Yakınsak ve Iraksak Düşünme Kategorisi'ne eşite yakın biçimde dağıldıkları, kısmen sanat eğitimi dersi alan program öğrencilerinin ise ıraksak düşüncelerinin, sanat eğitimi dersi hiç almayan program öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmüştür. Sanat eğitiminin hedefleri göz önünde bulundurulduğunda, yüksek oranda eğitim alan Resim-İş Öğretmenliği programının her iki kategoride eşit dağılımı,

öğrencilerin programın hedeflediği yaratıcı, soyut, özgün, dolayimli düşünmeyi kazanma boyutunu sorgulatmaktadır. Yasa ve Şahin Resim-İş Öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini de araştırdıkları çalışmalarında (2012,s.72), sanat eğitimi aleyhine benzer bir bulguya rastlanmış, Resim Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin ortalamasının altında yaratıcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmayla doğrudan ilişkili olmasa da, Özben ve Argun (2005, s.21) Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yaratıcılık boyutlarını karşılaştırdığı çalışmasında, güzel sanatlar alanında öğrenim gören öğrencilerin yaratıcılıkla ilgili akıcılık, esneklik ve orijinallik puanlarının daha yüksek olması beklenirken, sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin fen ve sanat alanlarında okuyan öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak, Summak ve Aydın (2011, s.381) 1999-2009 arası on yıllık bir süreçte yaratıcılık ve eğitim alanında yapılan çalışmaları inceledikleri araştırmalarında, rastladıkları ortak bulgulardan birinin 'sanat eğitimi alan bireylerin almayanlara göre daha fazla yaratıcı olduğu' bulgusu olduğunu belirtmişlerdir.

Sanat eğitimi kısmen alan katılımcıların hiç sanat eğitimi almayan katılımcılara göre Yakınsak Düşünmeye daha eğilimli oldukları yönünde çıkan bulgular sonucunda, yaratıcı düşünmenin bir ya da iki dönemlik belli kredilerle sınırlandırılmış derslerle geliştirilemeyeceği gibi bir açıklama yapılabilir. Yaratıcılık eğitimi özü gereği bütüncül bir programı gereksinir. İyi niyetli yaklaşımlarla farklı programlara eklenen sanat eğitimi derslerinin yaratıcı düşünme becerisi geliştirmede yetersiz kaldığı görülmektedir.

Bu yorumu iki araştırma kısmen desteklemektedir. Uysal (2003, s.289) Türkiye genelinde, Sınıf Öğretmenliği'nde sanat eğitimi ders programı uygulanma yeterliliğini değerlendirdiği araştırmasında ortaya çıkan bulgulara dayanarak, programın yeterli düzeyde uygulanmadığının yorumunu yapmıştır. Çetingöz ise, (2002,s.111), Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini araştırdığı çalışmasında, bu bölümün öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının akıcılıktan özgünlüğe doğru düştüğü sonucuna ulaşmış, özgünlük boyutunda yeni ve farklı düşünceler üretme açısından öğrencilerin oldukça yetersiz olduğu yorumunu yapmıştır.

İraksak ve yakınsak düşünmenin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların ıraksak düşünme oranının kız katılımcıların ıraksak düşünme oranından az da olsa yüksek olduğu görülmüştür. Aslında bu sonuç, yaratıcı düşünmede cinsiyete göre bir değişimin olmadığını göstermektedir. İşleyen ve Küçük öğretmen adaylarının

yaratıcı düşünme düzeylerini farklı değişkenler açısından inceledikleri araştırmalarında (2013,s.199), cinsiyete ilişkin anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Summak ve Aydın (2011, s.381) 1999-2009 yılları arasında yaratıcılık ve eğitim alanında yapılan çalışmaları inceledikleri araştırmalarında, cinsiyet değişkeni açısından kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varmışlardır. Aral (1999, s.16) sanat eğitimi ve yaratıcılık etkileşimi çalışmasında 191 ergene uyguladığı Torrance Yaratıcı Düşünme Testi sonucunda elde ettiği yaratıcılık boyutlarının cinsiyete göre farklı olmadığı bulgusu, araştırmamızın bulgularıyla tutarlık göstermektedir.

5.3. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümündeki Çizimlere Ait Nitel ve Nicel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu bölümde içerik açısından farklılıklar sunan *yalnızlık, güven, dostluk, öfke, neşe, hüzn, kırmızı, sarı, mavi, siyah, uçmak, kaçmak* olmak üzere duygu, renk ve eylem içeren 12 kavram katılımcılara verilmiştir. Bu kavramlar arasında , katılımcıların en çok tercih ettikleri kavramların “yalnızlık, uçmak, dostluk ve neşe”, en az tercih ettikleri kavramların ise, “sarı, kaçmak ve kırmızı” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların daha çok soyut kavramları ifade etmekte zorlandıkları görülmüştür.

Katılımcıların seçtikleri kavramlara ilişkin çizimleri kategoriler altında değerlendirilmiş, elde edilen bulgulara göre, katılımcıların pek çoğunun seçilen kavramı imgeye dönüştürürken yakınsak düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların düşüncelerini ve duygularını soyut anlatımlara, sembol ve simgelere dönüştürmekte yetersiz oldukları ya da klişe olarak tanımlanan çok bilindik simge ve sembollere yöneldikleri, kısaca görselleştirme deneyimine sahip olmadıkları anlaşılmıştır.

Kısmen sanat eğitimi alan katılımcılarla hiç almayan katılımcılar arasında iraksak düşünme oranlarında neredeyse hiç fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yüksek oranda sanat eğitimi dersi alan Resim-iş Öğretmenliği programı katılımcılarının ise birazı Iraksak Düşünme Kategorisi’nde yer almıştır.

Duygu ve düşüncelerin bir imge, simge ya da sembolle çizgisel aktarımı yalnızca sanat eğitimiyle kazanılan bir beceri değildir. Bu becerinin kazandırılması farklı bilgi alanlarının olanaklarıyla da sağlanabilir. Ancak örgün eğitim programlarının neredeyse tüm aşamalarında bilgi ve deneyimlerin farklı anlatım biçimleriyle ifade

edilmesine olanak sağlamaması öğrencilerin soyut düşünme, yaratıcı ilişkiler kurma becerilerini geliştirememelerine neden olmaktadır. Ünüvar, Yıldırım, Öksüzoğulları, Durmaz, Koyutürk ve Çetin “Farklı Eğitim Düzeylerinde Görsel İmgenin Anlamlandırması” isimli araştırmasında (2011, s.541) okulöncesi ve ilköğretime devam eden 204 öğrenciyle yaptığı çalışmasında öğrencilere iki paralel ve iki kesişen çizgiden oluşan çalışma yaprakları vermiş, çalışma yaprağı üzerinde yer alan bu imgeleri anlamlandırarak resim yapmaları istenmiştir. Sonuçta çocukların eğitim düzeyleri yükseldikçe görsel imgeleri birbirine benzer şekilde yorumlamaya başladıkları görülmüştür. Ünüvar ve diğerlerinin yaptığı araştırmanın çalışma grubunun yaşları ve eğitim düzeyi, bu çalışmanın katılımcılarıyla benzerlik göstermese de ‘çocukların eğitim düzeyleri yükseldikçe görsel imgeleri birbirine benzemesi bulgusu’ eğitim süreci arttıkça yaratıcılığın azalacağı olasılığını içinde barındırmaktadır.

Doğal olarak temel amacı yaratıcı ve özgün düşünmeye olanak yaratmak olan sanat eğitimi dersleri bu durumdan etkilenmektedir. Sanat eğitimi derslerinin gerek içerden gerekse dışarıdan yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik bir dersmiş gibi algılanması ve çoğu öğrencinin kendisini bu konuda yeteneksiz ya da yetersiz bulması korkunun ve isteksizliğin nedeni olarak kabul edilebilir.

Araştırmanın, yüksek oranda sanat eğitimi aldığı düşünülen Resim-İş Öğretmenliği programı katılımcılarının bile düşüncelerini imgeleştirme ve bunu çizime aktarmada yetersiz kaldığını göstermesi bu yetersizlikte önemli sayılmalıdır. Kırıçoğlu kitabında (2002, s.4), sanat eğitimiyle ilgili sorunlardan bahsederken, kuram ile uygulamanın birbirini tutmadığını belirtmektedir. Yazılan ve söylenenlerle okullarda uygulanan hep farklı olmuştur.” diyerek içerikle verilen eğitimin tezatlığına vurgu yapmaktadır. Resim-İş Öğretmenliği programları incelendiğinde, zorunlu ve seçmeli dersler ve saatlerinin amaçlanan nitelikte sanat eğitimcisi yetiştirmek için yeterli olmadığı söylenebilir. Tek tipleştirilmiş programlarla ders içeriği ve süresi sınırlandırılan sanat eğitiminden yaratıcı bireyler yetiştirilmesinin beklenilmesi zor görünmektedir.

Ayrıca sanatsal becerilerin üst düzeyde yetenek gerektirdiği algısı bu programların öğrencilerinin üretimini engelleyen önemli bir sorun olarak görülebilir. Araştırmaya katılan Resim- İş Öğretmenliği öğrencilerinin gerek sözlü gerekse bedensel bildirimleri de önemli ölçüde bir özgüven duygusu yaşadıkları izlenimini vermiştir. Bunun sonucu olarak; seçtikleri kavramın anlatımı olarak kullandıkları çizimlerin yaratıcı ve sanatsal özellik taşıyıp taşımadığı kaygısının olumsuz etkileri olduğu

izlenimi edinilmiştir.

Katılımcıların çizimlerinin cinsiyete göre yakınsak-ıraksak düşünme açısından dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların kız katılımcılara göre daha ıraksak düşündükleri görülmüştür. Erkek katılımcıların kavramdan metaforik imgeye dönüştürmede daha yaratıcı düşündükleri söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, araştırmanın alt amaçlarına paralel olarak sunulmuş, sonra ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda hem uygulamaya hem de benzer konularda ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

6.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar, üç başlık altında sunulmuştur. Birinci kısımda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin “İmgeden Kavrama Dönüştürme” başlığı altında farklı kaynaklardan toplanmış görselleri nasıl algıladıklarına ilişkin nitel verilerden elde edilmiş sonuçlara yer verilmiştir. İkinci kısımda aynı başlık altından nitel verilerin kategorileştirilmesi sonucunda elde edilen nicel verilerle, bu verilerin katılımcıların öğrenim gördükleri programa, sanat eğitimi alma durumlarına ve cinsiyete göre nasıl değişim gösterdikleri doğrultusunda ulaşılan sonuçlar sunulmuştur. Üçüncü kısımda ise Kavramdan İmgeye Dönüştürme başlığı altında katılımcıların çizmiş oldukları resimlere ilişkin nitel ve nicel sonuçlar yer almıştır.

6.1.1. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Bulgulara İlişkin Nitel Sonuçlar

Bu kısımda öncelikle katılımcıların Doğadan (A bölümü), Sanatçı Ürünlerinden (B Bölümü) ve Afişlerden olmak üzere üç farklı kaynaktan seçilmiş görsel imgeleri nasıl algıladıklarına ilişkin nitel verilerden elde edilmiş sonuçlara yer verilmiştir.

6.1.1.1. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler A-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan Eğitim Fakültesi öğrencilerinin çoğunun doğadan seçilen beş farklı ağaç imgesine ilişkin kullandıkları metaforların, doğrudan ağacın fiziksel özelliklerine dönük “sonbahar, yaşlılık, uzunluk, kuraklık, zayıflık, şemsiye, mantar” gibi benzetmeler ya da “devlet, millet, bilgi, huzur, özgürlük” gibi kültürel belleğimizde

ağaçla sembolleşerek yerleşen ilişkilendirmeler olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların bu bölüm için söyledikleri metaforlar kategoriler altında incelendiğinde, çoğunluğun Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde yoğunlaştığı görülmüştür. Iraksak Düşünme Kategorisi'nin ise, daha az sayıda olduğu belirlenmiştir.

6.1.1.2. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler B-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Katılımcıların bu bölümde resimlere ilişkin algılarının genelde “ağlayan kadın, gözyaşı, bir kadın bir erkek, aşk, huzur, buğday tarlası, kedi, vahşet, ölüm, özgürlük” gibi resimlerde görünen/bilinen ve anlamı sıradanlaştıran kavramlar ya da resmin fiziksel görünümünü belirten ifadeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların söyledikleri metaforlar kategorileştirildiğinde, çoğunun yakınsak bir kısmının iraksak düşündüğü ortaya çıkmıştır.

6.1.1.3. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler C-Bölümündeki Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan katılımcıların farklı içeriği/konusu olan afişlere ilişkin kullandıkları metaforlarla ilgili sonuçlar incelendiğinde, imgenin, biçimsel ve işlevsel özelliklerini öne çıkaran iletinin çok uzağında kalan düz okumalar üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Afişin, içeriği yerine, “makas, ustura, berber, köpek, saldırı, korku, mutluluk, düşünce, balon, defter, ekmek parası, terazi, adalet/adaletsizlik” gibi biçimleme özelliklerine ve kullanılan imgelerin görsel belleğimizdeki izlerine bağlı kalan günlük dilimize yerleşerek sıradanlaşan metaforik söylemlere yer verdikleri ulaşılan sonuçlar arasındadır. Elde edilen metaforlar kategorileştirildiğinde katılımcıların çoğunluğunun Yakınsak; bir kısmının da Iraksak Düşünme Kategorisi'nde olduğu ortaya çıkmıştır.

6.1.2. İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme Başlığındaki A-B-C Bölümündeki Bulgulara İlişkin Nicel Sonuçlar

Bu bölümde yukarıda belirtilen üç farklı kaynaktan toplanan nitel verilerin kategorileştirilmesi sonucunda elde edilen nicel verilerin, katılımcıların öğrenim gördükleri programa, sanat eğitimi alma durumlarına ve cinsiyete göre nasıl değişim gösterdiklerine ilişkin sonuçlar sunulmuştur.

Buna göre tüm bölümlerde (A-B-C) katılımcıların kullandıkları metaforların kategorilere dağılımı incelendiğinde, çoğunun Yakınsak Düşünme; bir kısmının ise İraksak Düşünme Kategorisi'nde yoğunlaştığı görülmüştür. Katılımcıların kullandıkları metaforların çoğunun, görselde yer alan bilinen, görünen nesnelere dönük ya da imgelerin görsel belleğimizdeki izlerine bağlı kalan, günlük dilimize yerleşerek sıradanlaşan anlamları üzerine olduğu görülmüştür.

Programlara göre Yakınsak-İraksak Düşünme Kategorisi'nde dağılım incelendiğinde, Resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin kullandıkları metaforların yarıya yakınının İraksak Düşünme, diğer programların öğrencilerinin kullandıkları metaforların çoğunun Yakınsak Düşünme Kategorisi'nde toplandığı ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. İraksak Düşünme Kategorisi açısından diğer programlar arasında bulgular incelendiğinde, Türkçe Öğretmenliği, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Felsefe Gurubu Öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin azının, Sınıf, Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin çok azının ıraksak düşündükleri görülmüştür. Ulaşılan bu sonuç insanı ve insanın yaşamını anlamaya, düşünmeye, sorgulamaya, anlam üretme becerisi kazandırmaya dönük hedefler üzerine kurulan programların, birden fazla alan bilgisinin kısıtlı sürelerde öğretilmeye çalışıldığı programlara göre ıraksak düşünmenin gelişimine daha fazla olanak sağladığını göstermektedir.

Sanat eğitimi alma durumlarına göre sonuçlar incelendiğinde, yüksek oranda sanat eğitimi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin Yakınsak ve İraksak Düşünme Kategorisi'ndeki dağılımları eşite yakın orandadır. Kısmen sanat eğitimi dersi alan program öğrencilerinin ise, ıraksak düşünmelerinin, sanat eğitimi dersi hiç almayan program öğrencilerine göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin sanat eğitimi programlarının hedeflediği yaratıcı, soyut, özgün ve dolayimli düşünmeyi kazanma düzeylerinin sorgulanması gerektiğini göstermektedir.

Katılımcıların cinsiyetine göre Yakınsak-İraksak düşünmelerinin dağılımı incelendiğinde, erkek katılımcıların kız katılımcılara göre çok az farkla daha ıraksak düşündükleri anlaşılmıştır. Aslında cinsiyet farklılığının yaratıcı düşünmede çokta etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.3. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme Bölümündeki Çizimlere Ait Nitel ve Nicel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde içerik açısından farklılıklar sunan 12 kavramdan katılımcıların en çok tercih ettikleri kavramın “yalnızlık, uçmak, dostluk ve neşe”, en az tercih ettikleri kavramların ise, “sarı, kaçmak ve kırmızı” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların daha çok soyut kavramları ifade etmekte zorlandıkları görülmüştür.

Bu bölümde katılımcıların çizimleri kategoriler altında değerlendirilmiş, elde edilen bulgulara göre, seçilen kavramı imgeye dönüştürürken pek çoğunun yakınsak düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların düşüncelerini ve duygularını soyut anlatımlara, sembol ve simgelere dönüştürmekte yetersiz olmaları yanında görselleştirme deneyimine de sahip olmadıkları anlaşılmıştır.

Yüksek oranda sanat eğitimi dersi alan Resim-iş öğretmenliği programı öğrencilerinin birazı İraksak Düşünme Kategorisi’nde yer almıştır. Kısmen sanat eğitimi alan ile hiç almayan arasında ıraksak düşünme anlamında neredeyse hiç fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, yüksek oranda sanat eğitimi aldığı düşünülen programda bile alınan derslerin öğrencinin yaratıcı düşünme ve bunu çizime aktarmada sıkıntılar yaşadığını göstermiştir.

Katılımcıların cinsiyetine göre yakınsak-ıraksak düşüncelerinin dağılımı incelendiğinde, Erkek katılımcıların bu bölümde kız katılımcılara göre daha ıraksak düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiş, bu doğrultuda uygulamaya ve benzer konularda ileride yapılacak araştırmalara yönelik olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Eğitim kurumları, öğrencilerin soyut, metaforik ve yaratıcı düşünme yeterliliklerini nasıl geliştirilebileceğini düşünmelidir.
2. Eğitim kurumları, görsel algı ve sanat dersleriyle programlarını desteklemelidirler.
3. Yaratıcılık eğitimi, her tür bilgiyi değiştirip dönüştürerek ilk kez karşılaşılan bir soruna ilişkin özgün çözümler üretebilme becerisini kazandırmayı

amaçlar. Öğretim programları kendi bilgi alanlarının özelliklerine uygun olarak bu amaçları öncelemelidir.

4. Öğretim programları öğrencilerin bilgi ve deneyimlerini farklı anlatım biçimleriyle ifade etmelerine olanak sağlamalı, soyut düşünme, yaratıcı ilişkiler kurma becerilerini geliştirmelidir.

6.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu uygulama sadece eğitim fakültelerinde sınırlı kalmayıp Fen, Sosyal ve Sağlık Bilimleri alanlarında yapılarak, bilgi alanlarına özgü farklılıklar belirlenebilir.
2. Edebiyat, müzik, tiyatro ve plastik sanatlar eğitimi veren farklı programların öğrencilerinin metafor yoluyla görsel imgeyi algılama biçimleri incelenerek, karşılaştırılabilir.
3. Metaforik çözümlemeler bir puanlama aracı geliştirilerek uygulanırsa, araştırmacılar nicel bulgulara daha kolay ulaşabilir.
4. Farklı amaçlara uygun olarak görsellerin kategorisi, niteliği, türü, sayısı değiştirilerek yeni sonuçlara ulaşılabilir.
5. Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracının kapsamının geniş olması araştırmanın yapılmasını zorlaştırmıştır. İleride yapılacak araştırmaların bu durumu dikkate alması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. (2013). *Öğrencilerin matematik dersine ve matematik öğretmenine yönelik algılarının metaforlar yardımıyla belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aktamış, H., & Ergin, Ö. (2007). Bilimsel süreç becerileri ile bilimsel yaratıcılık arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 11-23.
- Alpan, B., G. (2008). Görsel okuryazarlık ve öğretim teknolojisi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(2), 74-102.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 11-17.
- Aral, N., & Erturan, N. (2009). Frostig görsel algılama testi ve eğitim programına dayalı olarak dört-sekiz yaş arası serebral palsili çocuklarda görsel algılama davranışının incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 2,58-63.
- Arghavanian, A. (2013). *Resimde “ağaç”*. Yüksek lisans sanat çalışması raporu. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arnehim, R. (2012). *Görsel düşünme*. (3. Bs.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Arslan, M., M., & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim- öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35 (171),100–108.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (7. Bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E. (2001). Torrance Yaratıcı Düşünce Testi’nin Türkçe Versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Aybaytogan, K. (2006). *Günümüzde imge ve farkındalık*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, S. (2009). *Fatma Tülin resmi: Algı, form ve pornografi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Berger, J. (2012). *Görme biçimleri*. (18.Bs.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Buzan, T. (2011). *Zihin haritaları: Yaratıcılığınızı ortaya çıkarır, hafızanızı güçlendirir, hayatınızı değiştirir*.(G. Tercanlı, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Cevizci, A (2010). *Eğitim sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.

- Çapan, E., B. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3 (12), 140-154.
- Çağlayan, S., Korkmaz, M. & Öktem, G. (2014). Sanatta görsel algının literatür açısından değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 3(1), 16, 160-173.
- Çellek, T. (2010, Ocak). *Barışın yaratıcılığında kaliteli eğitimin yaşamı*. Yazılar bölümü. <http://tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=1852> adresinden 02 Ocak 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çiftçi, B. ve Tangülü, Z. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının atatürk ilkeleri hakkındaki metaforik algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 5 (8), 381-395.
- Ekici, N. (2004). *Grafik eğitiminde öğrencilerin görsel algı ve algılama farklılıklarının afiş tasarımları yoluyla saptanması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eraslan, Ş. & Tepecik, A. (2011). Görsel sanatlar eğitimcisi yetiştirme programlarına ilişkin kalite standartları ve fakültelerin standartlara uygunluğunun değerlendirilmesi. *II. Ulusal Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu* içinde (s.197-209). Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Ercan, S. (2010). *Fen öğretiminde yaratıcı düşünme tekniklerinden sinektik kullanımına yönelik bir eylem araştırması*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ersoy, E. & Başer, N. (2009). İlköğretim ve sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (9), 128-137.
- Gökçe, E. & Demirhan, C. (2005). Öğretmen eğitiminde yenilikçi bir yaklaşım mı yoksa geleneksel bir anlayış mı?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 187-195.
- Günay, D. (2008). Görsel okuryazarlık ve imgenin anlamlandırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlara Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(1), 1-29. <http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/gsfds/article/viewFile/3211/2762> adresinden 03 Ocak 2015 tarihinde edinilmiştir.

- Güneyli, A. & Akıntuğ, Y. (2012). Kitap kavramına ilişkin zihinsel imgeler (Yakın Doğu Üniversitesi Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1769-1790.
- Gündoğan, A., Arı, M. & Gönen, M. (2013). Yaratıcı hayal gücü testi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 7-20.
- Güven, H., N. (1996). *Resimde görsel algılama*. Sanatta yeterlik tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Hançerlioğlu, O. (1989). Felsefe sözlüğü. (7. Bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hansen, D., T. (2004). A poetics of teaching, educational theory. *Educational Theory*, 54 (2), 119-142.
- Hu, W. & Adey, P. (2002). A scientific creativity test for secondary school students. *International Journal of Science Education*, 24 (4), 389-403.
- Işıldak, S. (2008). Yaratmada ilk adım: imge ve imgelem. *Necatibey Eğitim Fakültesi elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 64-69.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum algı iletişimi*. (6. Bs.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- İskenderoğlu, L. (2009). Jean-Paul Sartre'ın "İmgelem"i, sanatta imge ve imge kökleri üzerine. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 157-166.
- İşleyen, T. & Küçük, B. (2013). Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (21), 199-208.
- Kadayıfçı, H. (2008). *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğretim modelinin öğrencilerin maddelerin ayrılması ile ilgili kavramları anlamalarına ve bilimsel yaratıcılıklarına etkisi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kagan, M., S. (2008). *Estetik ve sanat notları*. (A. Çalışlar, Çev.). İzmir: Karakalem Kitabevi. (Orijinal baskı, 1974).
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının "öğretmenlik" kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 471-484.
- Kalyoncu, R. ve Liman, S. (2013). Öğretmenlerin "görsel sanatlar dersi" ve "görsel sanatlar öğretmeni" kavramlarına ilişkin metaforları. *E-Journal of New World Sciences Academy, NWSA- Fine Arts*, 8 (1), 115-130.

- Kaplan, Ö., A. & Ercan, S. (2011). Yaratıcı düşünme tekniklerinden sinektik uygulamasına örnek bir araştırma: Çocuğun gözünde yaratıcılık. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8 (2), 766-793.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (19. Bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, B. (2008). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin öğretimine yönelik öz-yeterliklerinin değerlendirilmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Keser, N. (2009). *Sanat sözlüğü*. (2.Bs.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kırıçoğlu, T., O. (2002). *Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. (2.Bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Korkutal, P. (2010). *Resim-iş eğitimi anabilim dallarında görsel belleğin gelişimine yönelik öğretim etkinlikleri ile görsel algı ilişkileri*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Köksal, Ç. (2010). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin “okuma-yazma” kavramına yükledikleri anlamlar: Metaforik bir analiz*. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Kurt, A. (2009). *Sanat ve psikoloji etkileşiminde ifade kavramının sanat eğitime etkileri*. Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2005). *Metaforlar hayat, anlam ve dil* (G., Y., Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Leppert, R. (2009). *Sanatta anlamın görüntüsü, imgelerin toplumsal işlevi*. (2.Bs.). (İ. Türkmen, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Levine, P., M. (2005). Metaphors and images of classroom. *Kappa Delta Pi Record*, 41 (4), 172-175.
- Mengeş, G. (2012). *Ağaç sembolünün tarihsel gelişim içerisinde Türk resim sanatına yansımaları ve Cumhuriyet Dönemi Türk resminin ağaç sembolü üzerinden irdelenişi*. Yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. (G. Bulut, Çev.). İstanbul: Mess Yayın.
- Morgan, Clifford, T. (2011). Psikolojiye giriş. (S. Karakaş & R. Eski, Ed.). (19. Bs.), Konya: Eğitim Kitabevi.

- Öncü, T. (2000). Anasınıfı (6 yaş) düzeyindeki çocukların şekilsel yaratıcılıklarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 40(1.2), 25-34.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1009/12245.pdf>. adresinden 03 Eylül 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Öncü, T. (2003). Torrance yaratıcı düşünme testleri-şekil testi aracılığıyla 12-14 yaşları arasındaki çocukların yaratıcılık düzeylerinin yaş ve cinsiyete göre karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43 (1). 221-237. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1009/12245.pdf> adresinden 03 Eylül 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Özben, Ş. & Argun, Y. (2005). Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin yaratıcılık boyutları puanlarının karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 16-23.
- Özcan, Z. , Bayraktar, N., Göker, N. & Teker, A. (2003). Kente dair analitik bir çözümleme: sokaklar ilk yıl şehir planlama atölyesi deneyimi. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Dergisi, 18 (2), 17-30.
<http://www.mmfdergi.gazi.edu.tr/index.php/MMF/article/view/866/831>adresinden 02 Ocak 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Özden, Y. (2011). *Öğrenme ve öğretme*. (11.Bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özemir, O. (2007). Eğitimde alternatif bir perspektif: Sanat yoluyla eğitim. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 5(20), 74-83.
<http://www.egitimbilimtoplum.com.tr/index.php/ebt/article/view/350/pdf>. adresinden 03 Ocak 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Özsezgin, K. (10 Nisan 2008). Görsel düşünmenin boyutları. *Cumhuriyet Kitap Eki*. Sayı: 947.
- Rene Wanner's Poster Page (2012).
http://www.posterpage.ch/winners/socd_12/socd_12.htm. 05 Haziran 2013 tarihinde edinilmiştir.
- Rene Wanner's Poster Page (2013).
<http://www.posterpage.ch/div/news13/n130519.htm>. Erişim tarihi: 05 Haziran 2013.
- Rene Wanner's Poster Page (2012).
http://www.posterpage.ch/winners/p4to_11/p4to_11.htm.Erişim tarihi: 05 Haziran 2013.

Rene Wanner's Poster Page (2012).

http://www.posterpage.ch/winners/occu_12/occu_12.htm. Erişim tarihi: 05 Haziran 2013.

Rowe, A., J. (2007). *Yaratıcı zekâ*. (Ş. Gülmen, Çev.). İstanbul: Prestij Yayınları.

Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522.

Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 281-326.

Sadık, F.& Sarı, M. (2012). Çocuk ve demokrasi: İlköğretim öğrencilerinin demokrasi algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi*. 1(1). 48-62.

Sağlam, E. (2001). *Araştırma ve uygulama sürecinde eğretilme olarak sanatsal imge*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Sağocak, A., M. & Çellek, T. (2012). Sanat ve tasarım eğitiminde yaratıcılık: Sanat ve yaşam. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongre E-kitap* içinde (s.1212-1221). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim (4. Bs.)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

San, İ. (1977). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*. Ankara: Kırallı Ofset.

Sarı, M. (2009). *Gelişen teknoloji ile birlikte değişen sanatçı-alıcı buluşması*. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Shaw, D. M., Barry, A., & Mahlios, M. (2008). preservice teachers' metaphors of teaching in relation to literacy beliefs. *teachers and teaching: Theory and Practice*, 14(1), 35-50.

Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2011). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*.(11.Bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Summak, G., E., A. & Aydın, Z. (2011). Yaratıcılık ve ulusal eğitim programlarında yaratıcılığa ilişkin araştırmalar. *E- Journal of New World Sciences Academy*, 6 (1), 362-385.

Şahin, M. (2006). *Avrupa birliği ülkelerinde ve Türkiye'de öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırması*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Tunalı, İ. (1996). *Estetik*. (4. Bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Türk Dil Kurumu (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. (11. Bs.). Ankara: TDK.

- Uysal, S. (2003). *Sınıf öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki sanat eğitimi ders programı uygulanma yeterliliğinin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ünivar, P., Yıldırım, G., Öksüzoğulları, H., Durmaz, N. S., Koyutürk, N. & Çetin, H. (2011). Farklı eğitim düzeylerinde görsel imgelerin anlamlandırılması, 20. *Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri E- Kitap* içinde (s.541). Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
- Üstündağ, T. (2005). *Yaratıcılığa yolculuk*. (3. Bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Vadebocoeur, J. A. & Torres, M. N. (2003). Constructing and reconstructing teaching roles: a focus on generative metaphors and dichotomies. *Discourse: Studies In The Cultural Politics of Education*, Carfax Publishing, 24 (1), 87-103. <http://www.tandfonline.com/loi/cdis20>. adresinden 03 Temmuz 2013 tarihinde edinilmiştir.
- Yasa, S. & Şahin, M. (2012). Resim iş eğitimi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik algıları ve yaratıcılık düzeyleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11, 67-76.
- Yaşar, C., M. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yaşar, Ş. ve Girmen, P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 13-23.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Ünal, A. & Çelik, M. (2011). Öğretmen kavramına ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş algılarının analizi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8 (2), 92-109.
- Yıldırım, R. (1998). *Yaratıcılık ve yenilik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yıldız, Ö., E. & Deneçli, C. (2011). Görsel iletişim sürecinde algı-yaratıcılık ilişkisinin eğitimle aktarılması. *I. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu* içinde (s.481-484). Ankara: Başkent Üniversitesi.
- Yılmaz, F., Göçen, S. & Yılmaz, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: Bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 151-164.

Ziss, A. (2011). *Gerçekliği sanatsal özümsenin bilimi estetik*.(Y. Şahan, Çev.), İstanbul: Hayalbaz Kitap.

EKLER

Ek- 1 Araştırmada Kullanılacak Veri Toplama Aracı

Tarih..../...../....

Amac: “Öğretmen Adaylarının Görsel İmgeleri Algılama Farklılıklarının Metafor Yoluyla Açığa Çıkarılması” adlı tezin temel amacı; Çukurova Üniversitesi 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında Eğitim Fakültesi lisans düzeyinde okuyan öğretmen adaylarının görsel imgeleri nasıl algıladıklarını ortaya koymak ve bu algıların sanat eğitimi alma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu çalışmada görsel algı, “görsel imge anlamlandırması” olarak tanımlanmaya çalışılacaktır.

Yönerge: Bu formda farklı kaynaklardan elde edilmiş görsel imgeler ve bazı kavramlar yer almaktadır. Her bölümde ne yapılması gerektiği örneklerle açıklanmıştır. Buna göre; bu form Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans düzeyinde okuyan öğretmen adayları tarafından cevaplandırılacaktır.

I. BÖLÜM

Bu bölümde sizinle ilgili bazı bilgiler sorulmaktadır. Lütfen Boşluklara çarpı (X) işareti koyarak ya da boşluklara gerekli bilgileri yazarak soruları cevaplandırınız.

Okumakta Olduğunuz

Lisans Programınızın Adı:.....

Cinsiyetiniz: (K)..... (E).....

Yaşınız:

II. BÖLÜM: İmgeden Metaforik Anlatıma-Yaklaşım Dönüştürme

A. Doğadan Seçilmiş Görsel İmgeler

Aşağıda yer alan doğadan seçilmiş görsel imgelerin yanında bulunan boşluklara, **duygu** ve **düşüncenizi ifade eden bir kavram** yazınız ve bulduğunuz **kavramı nasıl ilişkilendirdiğinizi açıklayınız?**

	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....
	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....

Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram.....
dir.
 Çünkü.....

Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram.....
dir.
 Çünkü.....

Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram.....
dir.
 Çünkü.....

B. Sanatçı Ürünlerinden Seçilmiş Görsel İmgeler

Aşağıda yer alan sanatçı ürünlerinden seçilmiş imgeler bulunmaktadır. Resimlerin yanında bulunan boşluklara, duygu ve düşüncenizden yola çıkarak **resimleri anlamlandırmanız (yorumlamanız)** ve **bir kavramla ifade etmeniz** beklenmektedir. Bulduğunuz **anlamı nasıl ilişkilendirdiğinizi açıklayınız?**

	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....
	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....
	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....

Resimdeki imge'ye uygun bulduğum

kavram.....

.....dir.

Çünkü.....

.....

.....

.....

Resimdeki imge'ye uygun bulduğum

kavram.....

.....dir.

Çünkü.....

.....

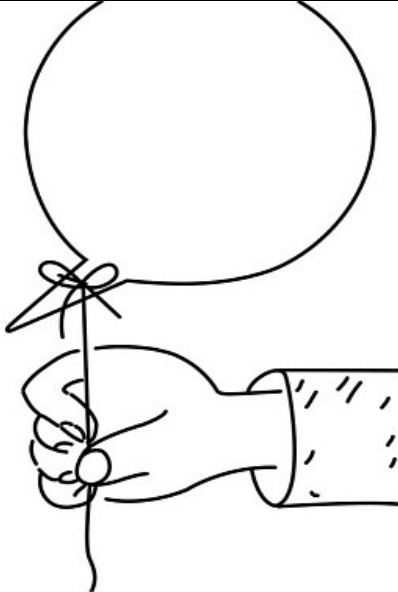
.....

.....

C. Afişlerden Seçilmiş Görsel İmgeler

Aşağıda yer alan afişlerden seçilen örneklerin iletisinin okunması istenmektedir. Resimlerin yanında bulunan boşluklara, **duygu ve düşüncenizi ifade eden bir kavram** yazınız ve bulduğunuz **kavramı nasıl ilişkilendirdiğinizi açıklayınız.**

	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....
	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....

	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....
	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....
	Resimdeki imge'ye uygun bulduğum kavram..... dir. Çünkü.....

III. BÖLÜM

A. Kavramdan Metaforik Bir İmgeye Dönüştürme

Aşağıda yer alan soyut kavramlardan birini seçerek, karşısında bulunan kutucuklara, duygu ve düşüncenizin yanı sıra kavramı okuduğunuzda zihninizde beliren görselden de yola çıkarak **sembol, simge, resim ya da işaret...** gibi çeşitli göstergeler kullanarak ifade etmeniz ve bulduğunuz *göstergeyi nasıl ilişkilendirdiğinizi açıklamanız istenmektedir.*

Kavramlar: “Yalnızlık, Güven, Dostluk, Öfke, Neşe, Hüzün, Kırmızı, Sarı, Mavi, Siyah, Uçmak, Kaçmak”

1. Kavram:

Bulduğum İmge:.....'dır.
Çünkü.....
.....

2. Kavram:

Bulduğum İmge:.....'dır.
Çünkü.....
.....

3. Kavram:

Bulduğum İmge:.....'dır.
Çünkü.....
.....

Ek 2. Kavramdan İmgeye Dönüştürme Bölümü Değerlendirme Formu

KÂĞIT NO	1.GÖRSEL		2.GÖRSEL		3.GÖRSEL	
	Yakınsak	Iraksak	Yakınsak	Iraksak	Yakınsak	Iraksak
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						
39						
40						
41						
42						
43						
44						
45						
46						
47						
48						
49						
50						
51						

Ek 3. Programlar

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI NORMAL ÖĞRETİM (2013-2014)

I.YARIYIL						II.YARIYIL					
DERSİN ADI		A	T	U	K	DERSİN ADI		A	T	U	K
YDI 101	Bağlamsal Dilbilgisi I	4	3	0	3	YDI 102	Bağlamsal Dilbilgisi II	4	3	0	3
YDI 105	Dinleme ve Sesletim I	5	3	0	3	YDI 106	Dinleme ve Sesletim II	5	3	0	3
YDI 107	Sözlü İletişim Becerileri I	5	3	0	3	YDI 108	Sözlü İletişim Becerileri II	5	3	0	3
ALS 113	Etkili İletişim Becerileri	3	3	0	3	ALS 110	Sözlü K. Bilgisi I	3	3	0	3
YDI 111	İleri Okuma ve Yazma I	5	3	0	3	YDI 112	İleri Okuma ve Yazma II	5	3	0	3
MB 101	Eğitim Bilimine Giriş	2	3	0	3	MB 102	Eğitim Psikolojisi	3	3	0	3
TD 105	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	2	0	2	TD 103	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	2	0	2
ADS-ENF-121	Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı	3	2	2	3	ADS	Seçmeli II	3	2	0	2
TOPLAM		30	22	2	23	TOPLAM		30	22	0	22

III.YARIYIL					
DERSİN ADI		A	T	U	K
YDI 215	İngiliz Edebiyatı I	5	3	0	3
YDI 203	Dilbilimi I	5	3	0	3
YDI 205	İngilizce Öğretiminde Yaklaşımlar I	5	3	0	3
YDI 207	İngilizce-Türkçe Çeviri	4	3	0	3
YDI 220	Anlatım Becerileri	4	3	0	3
YDI 213	Türkçe Dilbilim	4	2	0	2
MS 201	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	3	0	3
TOPLAM		30	20	0	20

IV.YARIYIL					
	DERSİN ADI	A	T	U	K
YDI 216	İngiliz edebiyatı II	5	3	0	3
YDI 204	Dilbilimi II	5	3	0	3
YDI 208	Dil Edimi	4	3	0	3
YDI 206	İngilizce Öğretiminde Yaklaşımlar II	5	3	0	3
MB 210	Özel Öğretim Yöntemleri I	4	2	2	2
MB 202	Öğretim Teknikleri ve Materyal Tasarımı	4	2	2	2
GK 214	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	3	2	0	2
TOPLAM		30	18	2	20

V.YARIYIL					
	DERSİN ADI	A	T	U	K
YDI301	Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi	5	2	2	3
YDI 303	Özel Öğretim Yöntemleri II	4	2	2	3
YDI 305	Dil Becerilerinin Öğretimi I	5	2	2	3
YDI307	Edebiyat ve Dil Öğretimi I	5	3	0	3
YDI313	Çağdaş Türk Edebiyatı	4	2	2	3
ME 303	Sınıf Yönetimi	4	2	0	2
YDI 302	İkinci Yabancı Dil: Fransızca I	2	2	0	2
TOPLAM		30	25	6	21

VI.YARIYIL					
	DERSİN ADI	A	T	U	K
YDI 302	Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi II	5	2	2	3
YDI 304	Türkçe-İngilizce Çeviri	5	3	0	3
YDI 306	Dil Becerilerinin Öğretimi II	5	2	2	3
YDI 308	Edebiyat ve Dil Öğrt. I	5	3	0	3
ME 302	Ölçme ve Değerlendirme	4	3	0	3
YDI 314	Topluma Hizmet Uygulamaları	4	1	2	2
YDI 304	İkinci Yabancı Dil: Fransızca II	2	2	0	2
TOPLAM		30	15	6	19

VII.YARIYIL					
	DERSİN ADI	A	T	U	K
YDI 401	Yab. Dil Öğr. Materyal. İnc. ve Geliştirme	4	3	0	2
YDI 403	Ruhbilim	3	2	0	2
YDI 411	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I	4	2	0	2
MB 401	Okul Deneyimi	10	1	4	3
MB 402	Rahberlik	4	3	0	3
YDI 413	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	2	0	2
YDA 410	İkinci Yabancı Dil: Almanca	3	2	0	2
TOPLAM		30	15	4	17

VIII.YARIYIL					
	DERSİN ADI	A	T	U	K
YDI 402	Yab. Dil Öğr. Ölç. Ve Değ.	4	3	0	3
YDI 404	Tartışma Becerileri	3	2	0	2
YDI 406	Öğretmenlik Uygulaması	11	2	6	5
YDI 408	Öğretmenlik Uygulaması: Değerlendirilmesi	3	2	0	2
YDI 412	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I	4	2	0	2
MB 402	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	3	2	0	2
GK 414	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	2	0	2
TOPLAM		30	15	6	18

ALS: Alan içi seçmeli ADS: Alan dışı seçmeli

Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı
2013 – 2014 Öğretim Yılı Normal ve İkinci Öğretim Lisans Programı

I. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-101	Okul Öncesi Eğitime Giriş	3	0	6
O-103	İnsan Anlatımı ve Fizyolojisi	3	0	6
O-105	Peknoloji	2	0	4
TD-105	Türkçe I Yazın Anlatımı	2	0	2
L-108	Yabancı Dil I	3	0	2
AL-101	Adabın İhtisas ve İhtisatı	2	0	2
MB-101	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	6
ADS-	Seçmeli I (Alan dışı)	3	0	3
ADS-	Seçmeli II (Alan dışı)	3	0	3
TOPLAM		24	0	36

III. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-201	Anne Çocuk Başlangıcı	2	0	3
O-203	Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I	3	0	4
O-205	Yaratıcılık ve Gelişim İhtisası	2	2	5
O-207	Çocukla Oynar Gelişim	2	0	3
MB-201	Öğretim İhtisas ve Yöntemleri	3	0	3
O-209	ÖÖ. Materyalleri Eğitimi	3	0	5
	Seçmeli II (Alan dışı)	3	0	4
OSÇ-215	Öğretmen Adaylarında Yaratıcılığın Geliştirilmesi			
OSÇ-211	Dili Gelişim ve Etkinlikleri			
ADS-	Seçmeli V (Alan dışı)	3	0	3
TOPLAM		21	2	30

V. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-303	Musik Eğitimi I	1	2	2
O-307	Görsel Sanatlar Eğitimi	2	2	3
OGK-305	Etik ve İhtisas	3	0	3
OGK-	İstisna	3	0	3
MB-303	Sınıf Yönetimi	3	0	3
MB-305	Düzeltilen Öğretim Yöntemleri	2	2	4
MB-	Öğretmenlik Mesleği	3	0	3
	Seçmeli IV (Alan dışı)	3	0	4
	Seçmeli V (Alan dışı)	3	0	4
OSÇ-303	Okul Öncesi Drama			
OSÇ-	Oyun ve Çocuk Kültürü			
OSÇ-	Proje Yürütme ve Uygulama			
OSÇ-	Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Gözetimi			
TOPLAM		21	6	30

V. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-403	Araştırma Projesi I	1	2	5
OGK-409	Toplumsal Hizmet Uygulamaları	1	2	4
MB-406	Rehberlik	3	0	3
MB-407	Öğretmenlik Uygulamaları I	2	0	2
OSÇ-	Seçmeli VI (Alan dışı)	3	0	5
OSÇ-	Seçmeli VII (Alan dışı)	3	0	5
OSÇ-403	Zihinsel Engelli Çocuklar ve Eğitimi I			
OSÇ-	Okul Öncesi Eğitim Programları			
OSÇ-	Ev Markalı Erken Çocukluk Eğitimi			
OSÇ-	Okul Öncesi ve Okuma Yazma Hazırlık			
TOPLAM		13	10	30

II. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-102	Anne Çocuk Sağlığı ve Bakımı	2	0	3
TD-106	Türkçe II. Sınıf Anlatımı	2	0	2
L-104	Yabancı Dil II	3	0	2
AL-102	Ahlak İhtisası ve İhtisatı II	2	0	2
MB-102	Eğitim Psikolojisi	3	0	4
MB-104	Okul Değerleri	1	4	5
	Seçmeli I (Alan dışı)	3	0	4
OSÇ-	Eğitim Felsefesi			
OSÇ-	Eğitim Sosyolojisi			
OSÇ-	Türk Eğitim Tarihi			
ADS-	Seçmeli III (Alan dışı)	3	0	3
ADS-	Seçmeli IV (Alan dışı)	3	0	3
TOPLAM		23	4	30

IV. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-212	Erken Çocukluk Döneminde Gelişim II	3	0	4
O-214	Çocuk Edebiyatı	2	0	3
O-208	Çocuk Film ve Fotoğraf	3	0	4
O-216	ÖÖ. Drama	2	2	5
MB-202	Öğretim Teknikleri ve Materyallerin Tasarımı	2	2	4
O-202	Seçmeli III (Alan dışı)	2	2	3
	Seçmeli III (Alan dışı)	3	0	4
OSÇ-	Seçmeli Bütün Eğitimi			
OSÇ-	Kavram Gelişimi ve Eğitimi			
ADS-	Seçmeli VI (Alan dışı)	3	0	3
TOPLAM		20	6	30

VI. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-302	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	4
O-304	Musik Eğitimi II	2	2	5
O-306	Materyaller Geliştirme	2	2	4
O-308	Fen Eğitimi	2	2	4
O-310	Anne-Babası Eğitimi	2	0	4
OGK-306	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	3	0	5
E-214	Özel Eğitim	2	0	4
TOPLAM		19	8	30

VIII. Yarıyıl

Kodu	Dersin Adı	T	U	AKTS
O-402	İhtisas Hazırlık ve İhtisat Programı	2	0	3
O-404	Araştırma Projesi II	1	2	5
MB-402	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
MB-404	Öğretmenlik Uygulamaları II	2	0	3
	Seçmeli VII (Alan dışı)	3	0	4
	Seçmeli IX (Alan dışı)	3	0	4
	Seçmeli X (Alan dışı)	3	0	4
OSÇ-	Özel Öğretim			
OSÇ-	Çocuk ve Toplum			
OSÇ-	Okul Öncesi Eğitim Yönetimi			
OSÇ-	Kurum Yönetimi			
OSÇ-	Tasarımlık Oyun			
OSÇ-	Çocuk Halkları			
TOPLAM		16	8	30

O: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek dersleri, OGK: Genel kültür dersleri, OSÇ: Alan seçmeli dersler ADS: Alan dışı seçmeli ders

GENEL TOPLAM	TEORİK	UYGULAMA	KREDİ	SAATİ	AKTS
	157	44	179	201	240

TÜRKÇÜK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI
2013-2014

I.YARIYIL						II.YARIYIL							
	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		
TEB-113	Türk Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi	3	0	2	4	TEB-102	Türk Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi	3	0	2	4		
TEB-103	Yazı Yazma Teknikleri	1	2	2	3	TEB-104	Edebiyat Bilgi ve Kuramları II	2	0	2	3		
TEB-105	Edebiyat Bilgi ve Kuramları I	2	0	2	3	TEB-106	Yazın Anlatımı II	2	0	2	3		
TEB-107	Yazın Anlatımı I	2	0	2	3	TEB-108	Sözlü Anlatım II	2	0	2	3		
TEB-109	Sözlü Anlatım I	2	0	2	3	TEB-110	Osmanlı Türkçesi II	2	0	2	3		
TEB-111	Osmanlı Türkçesi I	2	0	2	3	AI-102	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2		
AI-101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	2	I-102	Yabancı Dil II	2	0	2	2		
I-101	Yabancı Dil I	2	0	2	2	MB-102	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	4		
MB-101	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	4		Alan Dışı Seçmeli I	3	0	2	3		
	Alan Dışı Seçmeli I	2	0	2	3		Alan Dışı Seçmeli II	2	0	2	3		
TOPLAM		21	2	22	30	TOPLAM		22	0	22	30		
III.YARIYIL						IV.YARIYIL							
	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		
TEB-201	Türk Dil Bilgisi III: Kelime Bilgisi	3	0	3	5	TEB-202	Türk Dil Bilgisi IV: Cümle Bilgisi	2	0	3	5		
TEB-203	Türk Halk Edebiyatı I	3	0	2	3	TEB-204	Türk Halk Edebiyatı II	2	0	2	3		
TEB-205	Eski Türk Edebiyatı I	2	0	2	3	TEB-206	Eski Türk Edebiyatı II	3	0	2	3		
TEB-207	Yeni Türk Edebiyatı I	2	0	2	3	TEB-208	Yeni Türk Edebiyatı II	2	0	2	3		
TES-201	Seçmeli I: Türk Dili Tacizi	2	0	3	4	TEB-210	Gazel Dili	3	0	3	4		
TEB-209	Dilbilim Araştırma Yöntemleri	2	0	2	4	Seçmeli II	TES-202	Seçmeli II: Tarihî Türk Lezzetleri	3	0	3	4	
ENP-224	Türk Dil Bilgisi Teknolojileri Kurulumu	2	2	3	4	TEB-204	Seçmeli II: Tiyatro	3	0	3	4		
MB-201	Okuma İlkeleri ve Yöntemleri	3	0	3	4	TEB-214	Ekran Eleştirisi	3	0	3	4		
						MB-202	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	4		
TOPLAM		19	1	20	30	TOPLAM		20	2	21	30		
V.YARIYIL						VI.YARIYIL							
	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		
TEB-301	Türk Dil Bilgisi V: Mafun Bilgisi	3	0	3	4	TEB-302	Anlatım Teknikleri I: Konuşma Eğitimi	2	2	3	4		
TEB-303	Anlatım Teknikleri I: Okuma Eğitimi	2	2	3	4	TEB-304	Anlatım Teknikleri II: Yazma Eğitimi	2	2	3	4		
TEB-305	Anlatım Teknikleri II: Dinleme Eğitimi	2	2	3	4	TEB-306	Yabancı Dil: İngilizce Öğretimi*	2	0	2	3		
TEB-307	Çocuk Edebiyatı	2	0	2	2	TEB-308	Türk Eğitim Tarihi*	2	0	2	3		
TEB-309	Diğer Edebiyat	3	0	3	3	TEB-310	Uygur Türk Tarihi*	2	0	2	3		
TEB-311	Toplamsal Hizmet Uygulamaları***	1	2	2	3	Seçmeli IV	TES-303	Seçmeli IV: Diksiyon	3	0	3	4	
Seçmeli III	TES-303	Seçmeli III: Çağdaş Türk Yazı Dilleri	3	0	3	3	Seçmeli IV	TES-304	Seçmeli IV: Cıvılamaz Dilbilim	3	0	3	4
MB-301	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	5	MB-304	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	5		
MB-303	Sınıf Yönetimi	2	0	2	2	MB-304	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	4		
TOPLAM		20	5	24	30	TOPLAM		18	6	21	30		
VII.YARIYIL						VIII.YARIYIL							
	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		DERSİN ADI	T	U	K	AKTS		
TEB-401	Tiyatro ve Drama Uygulamaları	2	2	3	5	TEB-402	Ed ve Kültür	2	0	2	3		
TEB-403	Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri	2	0	2	2	TES-402	Seçmeli VI: Anlatımlar	2	0	2	4		
TEB-401	Seçmeli V: Türkçenin Yazın Sorunları	2	0	2	4	Seçmeli VI	TES-423	Seçmeli VI: Felsefe ve Edebiyat	2	0	2	3	
Seçmeli VI	TES-421	Seçmeli VI: Genel Kültür I: El Yazısı ve Kaligrafi Uygulamaları	2	0	2	3	Seçmeli VI	TES-424	Seçmeli VI: Genel Kültür II: Sanat Materyalleri İnceleme	2	0	2	3
Seçmeli VI	TES-423	Seçmeli VI: Genel Kültür I: Dil Felsefesi	2	0	2	3	MB-403	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	2	
Seçmeli VI	TES-425	Seçmeli VI: Genel Kültür I: Yaratıcı Yazma	2	0	2	3	TEB-404	Öğretmenlik Uygulamaları	2	6	3	17	
MB-401	Okul Deneyimi	1	4	3	8								
MB-403	Rahberlik	3	0	3	5								
MB-405	Özel Eğitim	2	0	2	3								
TOPLAM		14	6	17	30	TOPLAM		10	6	13	30		
GENEL TOPLAM		Teorik		Uygulama	Kredi	Saat	AKTS						
		144		32	160	176	240						

Ç.Ü. Eğitim Fakültesi
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı
2013-2014 Öğretim Yılı Dersler ve AKTS'leri

I. YIL

1. Yarıyıl			2. Yarıyıl		
	T-U-K	AKTS		T-U-K	AKTS
FGE-101 Sosyolojiye Giriş-I	3-0-3	4	FGE-102 Sosyolojiye Giriş-II	3-0-3	5
FGE-107 Psikolojiye Giriş-I	3-0-3	4	FGE-108 Psikolojiye Giriş-II	3-0-3	5
FGE-109 Felsefeye Giriş-I	3-0-3	4	FGE-110 Felsefeye Giriş-II	3-0-3	5
FGE-111 Klasik Mantık	4-0-4	6	FGE-116 Modern Mantık	4-0-4	6
ENF-101 Temel Bilgi Tek. Kul.	2-2-3	6	FGE-118 Düşünme Eğitimi	3-0-3	3
İN-AL-FR-101 Yabancı Dil	2-0-2	2	İN-AL-FR-102 Yabancı Dil	2-0-2	2
TD-101 Türk Dili	2-0-2	2	TD-102 Türk Dili	2-0-2	2
AL-101 Atatürk İlk. ve İlk. T.	2-0-2	2	AL-102 Atatürk İlk. ve İlk. T.	2-0-2	2
Toplam: 22	Toplam: 30		Toplam: 22	Toplam: 30	

II. YIL

3. Yarıyıl			4. Yarıyıl		
	T-U-K	AKTS		T-U-K	AKTS
FGE-203 İlk -Ortaçağ ve Rön. Fel.	3-0-3	4	FGE-202 İstatistik	3-0-3	4
FGE-205 Bilgi Felsefesi	2-0-2	3	FGE-204 17. ve 18. YY. Felsefesi	3-0-3	5
FGE-207 Kuramlar Sosyolojisi	3-0-3	4	FGE-206 Varlık Felsefesi	2-0-2	4
FGE-209 Sosyal Psikoloji	4-0-4	5	FGE-208 Küy-Kent Sosyolojisi	2-0-2	3
B-231 Eğitim Bilimine Giriş	3-0-3	4	FGE-212 Eğitim Sosyolojisi	2-0-2	4
**Alandışı Seçmeli	3-0-3	5	*Alandışı Seçmeli	3-0-3	5
**Alandışı Seçmeli	3-0-3	5	*Alandışı Seçmeli	3-0-3	5
Toplam: 21	Toplam: 30		Toplam: 18	Toplam: 30	

III. YIL

5. Yarıyıl			6. Yarıyıl		
	T-U-K	AKTS		T-U-K	AKTS
FGE-305 Sosyoloji Kuramları-I	3-0-3	4	FGE-306 Sosyoloji Kuramları-II	3-0-3	4
FGE-309 Bilim Felsefesi	3-0-3	4	FGE-308 Kişilik Kuramları	4-0-4	5
FGE-331 Yöntembilim ve Arş. Tek.-I	3-0-3	4	FGE-310 Sosyal Tabakalaşma	3-0-3	4
FGE-333 19.-20.YY (Çağdaş) Fel.	3-0-3	4	FGE-330 Yöntembilim ve Arş. Tek.-II	3-0-3	4
E-331 Gelişim Psikolojisi	4-0-4	4	FGE-332 Siyaset Felsefesi	2-0-2	3
**Alandışı Seçmeli	3-0-3	5	**Alandışı Seçmeli	3-0-3	5
*Alandışı Seçmeli	3-0-3	5	*Alandışı Seçmeli	3-0-3	5
Toplam: 22	Toplam: 30		Toplam: 21	Toplam: 30	

IV. YIL

7. Yarıyıl			8. Yarıyıl		
	T-U-K	AKTS		T-U-K	AKTS
FGE-401 Sosyal Değişme	3-0-3	4	E-408 Özel Öğretim Yöntemleri-I	2-2-3	6
FGE-403 Güncel Sosyoloji Konuları	3-0-3	3	E-410 Okul Deneyimi-I	1-4-3	6
FGE-407 İnsan ve Kültür Felsefesi	2-0-2	3	E-430 Bilim Tarihi (Genel Kültür)	2-0-2	3
E-431 Program Geliştirme ve Öğretim	3-0-3	5	E-432 Ölçme ve Değerlendirme	3-0-3	5
E-433 Rehberlik	3-0-3	5	E-434 Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaş.	3-0-3	5
*Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5	*Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5
*Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5			
Toplam:20	Toplam:30		Toplam:17	Toplam:30	

V. YIL

9. Yarıyıl			10. Yarıyıl		
	T-U-K	AKTS		T-U-K	AKTS
FGE-531 Ahlak Felsefesi	2-0-2	4	FGE-530 Eğitim Felsefesi	3-0-3	4
B-533 Sınıf Yönetimi	2-0-2	4	E-506 Öğretmenlik Uygulaması	2-6-5	9
E-505 Özel Öğretim Yöntemleri-II	2-2-3	6	E-530 Alan Eğitiminde Araştırma Projesi	2-2-3	4
F-531 Öğretim Tekni. ve Mater. Tasarımı	2-2-3	6	E-532 Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönl.	2-0-2	3
*Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5	**Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5
*Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5	*Alanıçı Seçmeli	3-0-3	5
Toplam: 16	Toplam:30		Toplam:19	Toplam:30	
			Toplam: 198 Kredi	Toplam: 300 AKTS	

Güz Dönemi Alanıçı Seçmeli			Bahar Dönemi Alanıçı Seçmeli		
	T-U-K	AKTS		T-U-K	AKTS
FGS-301 Sanat Felsefesi	3-0-3	5	FGS-202 Aydınlanma ve Modernite	3-0-3	5
FGS-303 İletişim Sosyolojisi	3-0-3	5	FGS-204 İktisat Sosyolojisi	3-0-3	5
FGS-307 Sosyal Psikolojide Özel Konular	3-0-3	5	FGS-206 İletişim Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-309 Felsefe Açısından İnsan İlaqları	3-0-3	5	FGS-208 Grup Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-331 Sanat ve Edebiyat Sosyolojisi	3-0-3	5	FGS-302 Türkiye'de Felsefe Çahşmaları	3-0-3	5
FGS-401 Dil Felsefesi	3-0-3	5	FGS-304 Siyaset Sosyolojisi	3-0-3	5
FGS-403 Çevre Felsefesi ve Etiği	3-0-3	5	FGS-308 Endüstri Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-407 Sınıf ve Etik İlişkiler	3-0-3	5	FGS-310 Sosyal Hareketler Sos.	3-0-3	5
FGS-409 Suç ve Sosyal Kontrol	3-0-3	5	FGS-312 Ergen Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-411 Kültürel Psikoloji	3-0-3	5	FGS-314 Yetişkin Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-431 Din Sosyolojisi	3-0-3	5	FGS-316 Din Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-501 Felsefe Semineri-I	3-0-3	5	FGS-430 Türkiye'de Sosyoloji	3-0-3	5
FGS-503 Sosyoloji Semineri-I	3-0-3	5	FGS-432 Psikolojik Yardım Hizmetleri	3-0-3	5
FGS-505 Psikoloji Semineri-I	3-0-3	5	FGS-434 Suç ve Suçlu Psikolojisi	3-0-3	5
FGS-531 Felsefe ve Güncel Konular	3-0-3	5	FGS-436 Yaşam Felsefesi	3-0-3	5
FGS-533 Tarih ve Devlet Felsefesi	3-0-3	5	FGS-438 Felsefe ve Edebiyat	3-0-3	5
FGS-535 Bilgi ve İdeoloji	3-0-3	5	FGS-502 Felsefe Semineri-II	3-0-3	5
FGS-537 Afet Psikolojisi	3-0-3	5	FGS-504 Sosyoloji Semineri-II	3-0-3	5
			FGS-506 Psikoloji Semineri-II	3-0-3	5
			FGS-534 Çatışma Psikolojisi	3-0-3	5
			FGS-536 Din Felsefesi	2-0-3	5
			FGS-538 Modernite-Postmodernite Tar.	3-0-3	5

*Her öğrenci mezun olana kadar en az 10 alanıçı seçmeli almak zorundadır.

**Her öğrenci mezun olana kadar en az 5 alanıçı seçmeli almak zorundadır.

2013-2014 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ LİSANS PROGRAMI

1. Yarıyıl				2. Yarıyıl			
Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS	Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS
SOS 101	Sosyal Bilgilerin Temelleri	2 0 2	3	SOS102	Genel Fiziki Coğrafya	4 0 4	6
SOS 105	Sosyal Psikoloji	2 0 2	3	SOS 104	Eskiçağ Tarih ve Uygarlığı	2 0 2	3
SOS 106	Arkeoloji	2 0 2	3	SOS 106	Felsefe	2 0 2	3
SOS 107	Sosyoloji	2 0 2	3	SOS 108	Ekonomi	2 0 2	3
ESOS 101	Eğitim Bilimine Giriş	3 0 3	3	TD 106	Türkçe Sözlü Anlatım	2 0 2	2
TI 103	Yabancı Dil I	3 0 3	2	TI 104	Yabancı Dil II	3 0 3	2
AI 101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2 0 3	2	AI 102	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2 0 2	2
TD 105	Türkçe Yazılı Anlatım	2 0 2	2	AS 100	Tarih Metodolojisi	2 0 2	3
ENF 121	Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı	2 2 3	3	AS 104	Coğrafya Uygulamaları	2 0 2	3
AS 101	Tarih Dersine Giriş	2 0 3	3	ES 102	Sosyal Bilgiler Ders Kitapları	2 0 2	3
AS 103	Coğrafya'ya Giriş	2 0 2	3	ES 104	Eğitim Felsefesi	2 0 2	3
AS 105	Sosyal Bilimlere Giriş	2 0 2	3		Alan Dışı Seçmeli Ders		3
ES 101	Öğretmen Kimliği	2 0 2	3	Toplam 30 AKTS			
ES 105	Okul Kültürü	2 0 2	3	Seçmeli ders: Öğrenci AS ve ES gruplarından ve Alan Dışı Ders grubundan birer ders seçecektir.			
Toplam 30 AKTS				Zorunlu 7 ders + Seçmeli 3 ders = 10 ders			
Seçmeli ders: Öğrenci AS ve ES gruplarından birer ders seçecektir. Zorunlu 9 ders + Seçmeli 2 ders = 11 ders							

3. Yarıyıl				4. Yarıyıl			
Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS	Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS
SB 201	Türkiye Fiziki Coğrafyası	2 0 2	4	SB 202	Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya	4 0 4	5
SB 203	İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü	2 0 2	3	SB 204	Antropoloji	2 0 2	3
SB 205	Siyaset Bilimine Giriş	2 0 2	3	SB 206	Ortaçağ Tarihi	4 0 4	4
SB 207	Temel Hukuk	2 0 2	3	SB 208	Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme	2 0 2	3
SB 209	Sanat ve Estetik	2 0 2	2	SB 210	Vatandaşlık Bilgisi	2 0 2	3
SBG 201	Bilimsel Araştırmada Yöntemleri	2 0 2	4	SB 212	Öğretim İlkeleri ve Yöntemleri	3 0 3	4
SBG 203	Program Geliştirme	2 0 2	3	SBG 202	Türk Eğitim Tarihi	2 0 2	2
SB 211	Eğitim Psikolojisi	3 0 3	3	SBS 202	Siyasal Düğüneler Tarihi	2 0 2	3
SBS 201	Uygulamalı Harita Bilgisi	2 0 2	3	SBS 210	Evrenin Oluşumu ve Evrimi	2 0 2	3
SBS 205	Türkiye Ekonomisi	2 0 2	3	SBS 212	Türkiye Turizmi	2 0 2	3
SBS 209	Geleneksel Kültürümüzde Çocuk	2 0 2	3	ESÇ 204	Kültür ve Eğitim	2 0 2	3
SGS 201	Gençlik Sorunları	2 0 2	3	ESÇ 202	Öğrenme Psikolojisi	2 0 2	2
SGS 205	Çocuk Edebiyatı	2 0 2	3	Toplam 30 AKTS			
SGS 207	Türk Halk Dansları I	2 0 2	3	Seçmeli ders: Öğrenci, SBS ve ESÇ gruplarından birer ders seçecektir.			
Toplam 30 AKTS				Zorunlu 7 ders + Seçmeli 2 ders = 9 ders			
Seçmeli ders: Öğrenci, SBS ve SGS gruplarından birer ders seçecektir. Zorunlu 8 ders + Seçmeli 2 ders = 10 ders							

5. Yarıyıl				6. Yarıyıl			
Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS	Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS
SB 301	Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı-I	2 0 2	3	SB 302	Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı-II	2 0 2	3
SB 303	Türkiye Başarı ve Ekonomik Coğrafya	2 0 2	3	SB 304	Sosyal Bilgilerde Edebiyat İnceleme	2 0 2	4
SB 305	Yeni ve Yakınçağlar Tarihi	2 0 2	3	SB 306	İnsan İlişkileri ve İletişim	2 0 2	3
SB 307	İnsan Hakları ve Demokrasi	2 0 2	3	SB 308	Çağdaş Dünya Tarihi	2 0 2	3
SB 309	Ülkeler Coğrafyası	2 0 2	3	SB 310	Siyasi Coğrafya	2 0 2	3
SBG 301	Toplumsal Hizmet Uygulamaları	1 2 2	5	MB 304	Ölçme ve Değerlendirme	3 0 3	4
MB 309	Sınıf Yönetimi	2 0 2	2	MB 310	Özel Öğretim Yöntemleri I (Alan Öğretimi)	2 2 2	5
MB 311	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2 2 2	5	MB 314	Türk Eğ. Sistemi ve Okul Yönetimi	2 0 2	2
SGS 301	Kentleşme ve Çevre Sorunları	2 0 2	3	SGS 305	Müzik ve Toplum	2 0 2	3
SGS 303	Türkiye'de Turizm ve Sorunları	2 0 2	3	SGS 308	Türkiye'de Çağdaşlaşma	2 0 2	3
SGS 305	Göçmencilik, Göçmenlik ve Sanat ve Sorunları	2 0 2	3	SGS 312	Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri	2 0 2	3
SGS 307	Türk Halk Dansları II	2 0 2	3	SGS 314	Halk Kültürü	2 0 2	3
Toplam: 30 AKTS				Toplam: 30 AKTS			
Seçmeli ders: Öğrenci, SGS grubundan bir ders seçebilir. Zorunlu 8 ders + Seçmeli 1 ders = 9 ders				Seçmeli ders: Öğrenci SGS grubundan bir ders seçebilir. Zorunlu 8 ders + Seçmeli 1 ders = 9 ders			

7. Yarıyıl				8. Yarıyıl			
Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS	Ders Kodu	Dersin Adı	T U K	AKTS
SB 401	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I	2 0 2	4	SB 402	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-II	2 0 2	3
SB 403	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İnceleme	2 2 2	4	SB 404	Sosyal Proje Geliştirme	1 2 2	6
SB 405	Güncel Dünya Sorunları	2 0 2	3	SB 406	Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Drama	2 2 2	6
MB 401	Okul Deneyimi	1 4 2	8	MB 404	Rahberlik	3 0 3	4
MB 409	Özel Öğretim Yöntemleri II	2 2 2	6	SB 408	Öğretmenlik Uygulamaları	2 6 2	8
MB 405	Özel Eğitim	2 0 2	3	ESÇ 442	Türkiye'de Nüfus ve Sağlık Sorunları	2 0 2	3
Toplam: 33 AKTS				ESÇ 446	İnsan Hakları Eğitimi Seminerleri	2 0 2	3
Zorunlu 6 ders, seçmeli ders yok.				ESÇ 448	Halk Kültürü Seminerleri	2 0 2	3
				Toplam: 30 AKTS			
				Seçmeli ders: Öğrenci ESÇ grubundan bir ders seçebilir. Zorunlu 6 ders + Seçmeli 1 ders = 6 ders			

Sınıf Öğretmenliği A.B.D.
2013-2014 Yılı Lisans Programı

I. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 101	A	Temel Matematik I	2	0	2	4
S 103	A	Uygulık Tarih	2	0	2	3
S 105	A	Türkçe II	2	0	2	3
A 101	GK	Avr. Birlikleri ve Avrupa Tarih I	2	0	2	2
I 101	GK	Yabancı Dil I	3	0	3	2
TD 101	GK	Türkçe I	2	0	2	2
MB 101	MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	5
AİS 1	Alan Çi Seçmel	Genel Bilgi	2	0	2	3
		Astronomi				
		Sanatsal Bilgiler ve Tasarım				
		Türk Tarih ve Coğrafya Uygulama				
AİS 2	Alan Çi Seçmel	Fotoğraf Sanatı ve Çekim Teknikleri	2	0	2	3
		Teknik Bilgi				
		Coğrafya Eğitimi				
ADS 1	Alan Dışı Seçmel		2	0	2	3
			22	0	22	30

II. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 102	A	Temel Matematik II	2	0	2	4
S 104	A	Tarih Tarih ve Kültürü	2	0	2	3
S 106	A	Genel Coğrafya	2	0	2	3
A 102	GK	Avr. Birlikleri ve Avrupa Tarih II	2	0	2	2
I 102	GK	Yabancı Dil II	3	0	3	2
TD 102	GK	Türkçe II	2	0	2	2
MB 102	MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	4
AİS 3	Alan Çi Seçmel	Felsefe	2	0	2	2
		Bilim Eğitimi ve Öğretimi				
		Sportif Oyunlar				
AİS 4	Alan Çi Seçmel	Diğer Coğrafya	2	0	2	4
		Genel Coğrafya				
		Yerinde Fikih				
ADS 2	Alan Dışı Seçmel		2	0	2	3
			22	0	22	30

III. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 201	A	Türk Dil ve Edebiyatı Bilgisi	2	0	2	3
S 203	A	Genel Felsefe	2	0	2	3
S 205	A	Minik	1	2	2	3
S 207	A	Beden Eğitimi ve Spor Kültürü	1	2	2	3
S 209	A	Fen ve Tek. Bil. Uyg. I	0	2	1	3
S 211	A	Türkçe Coğ. ve Jeop.	3	0	3	2
S 213	A	Sanat Eğitimi	1	2	2	3
MB 201	MB	Öğretim İlmi ve Yöntemleri	3	0	3	5
GK 301	GK	Felsefe	2	0	2	3
			15	8	19	30

IV. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 202	A	Türk Dil ve Edebiyatı Bilgisi	2	0	2	3
S 204	A	Genel Felsefe	2	0	2	3
S 206	A	Öğretim İlmi	2	0	2	3
S 208	A	Görsel Sanatlar Öğrt.	1	2	2	3
S 210	A	Fen ve Tek. Bil. Uyg. II	0	2	1	3
S 212	A	Minik Öğrt.	1	2	2	4
S 214	A	Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi	1	2	2	2
S 216	A	Görsel Sanatlar Öğrt.	1	2	2	2
MB 202	MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tas.	2	2	3	5
			12	12	18	30

V. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 301	A	Fen ve Tekn. Öğrt. I	3	0	3	4
S 303	A	İnkılap ve Yaza Öğrt.	3	0	3	4
S 305	A	Hayat Bilgisi Öğretimi	3	0	3	4
S 307	A	Matematik Öğretimi I	3	0	3	4
S 309	A	Druma	2	2	3	5
MB 301	MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	5
MB 303	MB	Sanat Öğretimi	2	0	2	4
			19	2	20	30

VI. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 302	A	Fen ve Tekn. Öğrt. II	3	0	3	4
S 304	A	Türkçe Öğretimi	3	0	3	4
S 306	A	Scayal Bilgiler Öğretimi	3	0	3	4
S 308	A	Matematik Öğretimi II	3	0	3	4
S 310	A	Erken Çocukluk Öğrt.	2	0	2	3
MB 302	MB	Okul Değerlendirme	1	4	3	5
GK 304	GK	Eğitimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
GK 302	GK	Toplamsal Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
			18	6	21	30

VII. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 401	A	Din Kült. Ve Ahlak Bilgisi	2	0	2	3
S 403	A	Trafik ve Tiyatro	2	0	2	3
S 405	A	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı	2	0	2	3
SGK 401	GK	Fikih İhtisası	3	0	3	4
SGK 403	GK	Yahudi ve Hristiyanlık Bilgisi	2	0	2	3
MB 407	MB	Çiğirtenlik Uygulaması I	2	6	5	7
MB 409	MB	Rehberlik	3	0	3	4
MB 417	MB	Özel Eğitim	2	0	2	3

16 6 19 30

VIII. YARIYIL

		Dersin Adı	T	U	K	AKTS
S 402	A	Birleştirilmiş Sınıflarda Öğret.	2	0	2	3
SSÇ 404	SC	Seçmeli	2	0	2	3
SSÇ 402	SC	Seçmeli	2	0	2	3
S 402	GK	Türk Edebiyatı Tarihi	2	0	2	3
S 404	GK	İlköğretimde Kurumculuk	2	0	2	3
MB 409	MB	Çiğirtenlik Uygulaması II	2	6	5	12
MB 402	MB	Türk Edebiyatı, Sözl. Ve Görsel Yönt.	2	0	2	3

14 6 17 30

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ PROGRAMI LİSANS PROGRAMI
2013-2014 ÖĞRETİM YILI
1.ÖĞRETİM

I. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FB 101	Genel Fizik I	4	2	5	8
FB 103	Genel Kimya I	4	2	5	8
FB 105	Genel Matematik I	4	0	4	4
AT 101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	2
TD 105	Türkçe I	2	0	2	2
MA 101	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	3
ADS	Seçmeli (Aline Ders Seçmeli)	2	0	2	3
		21	4	23	30

II. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FB 102	Genel Fizik II	4	2	5	8
FB 104	Genel Kimya II	4	2	5	8
FB 106	Genel Matematik II	4	0	4	4
AT 102	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2
TD 106	Türkçe II	2	0	2	2
MA 102	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	3
ADS	Seçmeli (Aline Ders Seçmeli)	2	0	2	3
		21	4	23	30

III. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FÖ 201	Genel Biyoloji I	4	0	4	5
FÖ 203	Genel Biyoloji Lab. I	0	2	1	3
FÖ 205	Genel Fizik III	2	0	2	4
FÖ 207	Genel Fizik III Lab.	0	2	1	3
FÖ 209	Genel Kimya III	2	2	3	4
ENF 221	Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı	2	2	3	4
İ 201	Yabancı Dil I	3	0	3	3
MB 201	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	4
		16	8	20	30

IV. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FÖ 202	Genel Biyoloji II	4	0	4	5
FÖ 204	Genel Biyoloji Lab. II	0	2	1	3
FÖ 206	Genel Fizik IV	2	0	2	4
FÖ 208	Genel Kimya IV	2	0	2	5
İ 202	Yabancı Dil II	3	0	3	5
E 216	Fen-Teknoloji Programı ve Planlama	3	0	3	4
GKS 212	Bulasıcı Hastalıklar ve Önlenmesi	2	0	2	4
		15	2	17	30

V. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FÖ 301	İnsan Anatomisi ve Fizyolojisi	2	0	2	3
FÖ 303	Fizikte Özel Konular	2	0	2	4
FÖ 305	Kimyada Özel Konular	2	0	2	4
FÖ 307	İstatistik	2	0	2	4
FÖ 309	Öğretim Teknolojileri ve Materyel Tas.	2	2	3	4
FÖ 311	Fen Öğretimi Laboratuvar Uyg. I	2	2	3	4
FÖ 313	Biyolojide Özel Konular	2	0	2	4
FGK 309	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
		16	4	18	30

VI. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FÖ 302	Genetik ve Bioteknoloji	2	0	2	3
FÖ 304	Bilimin Doğası ve Bilim Tarihi	3	0	3	3
FÖ 306	Çevre Bilim	3	0	3	3
FÖ 308	Yer Bilimi	2	0	2	3
FÖ 312	Fen Öğretimi Laboratuvar Uyg. II	2	2	3	4
MB 304	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	4
MB 310	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	4
FEK 314	Topluma Hizmet Uygulaması	1	2	2	3
		18	6	21	30

VII. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FÖ 403	Evrim	2	0	2	3
FGK 407	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	4
MB 401	Okul Deneyimi	1	4	3	9
MB 403	Rahberlik	3	0	3	4
MB 409	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	4
MB 411	Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
MB 417	Özel Eğitim	2	0	2	3
		14	6	17	30

VIII. YARIYIL

	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
FÖ 402	Astronomi	2	0	2	3
FÖ 404	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	15
MB 402	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
ASÇ 406	Moleküler Biyoloji	2	0	2	3
ASÇ 416	Korozyon	2	0	2	3
GKS 426	Fen Laboratuvarında Farklı Yaklaşımlar	2	0	2	3
		12	6	15	30

Ç.Ü. EĞİTİM FAKÜLTESİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
2013-2014 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL

I. Yarıyıl						II. Yarıyıl					
Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS	Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS
RS 113	Desen I (1-2-3)	2	2	3	4	RS 126	Desen II (1-2-3)	2	2	3	4
RS 123	Tamam Tasarım I (1-2-3)	4	4	6	9	RS 124	Tamam Tasarım II (1-2-3)	4	4	6	9
RS 117	Perspektif (1-2-3)	2	0	2	3	RS 128	Sanat Tarihine Giriş	2	0	2	2
1163	Yabancı Dil I (İngilizce)	2	0	3	2	RS 132	Yazı (1-2-3)	2	0	2	3
TD 105	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	2	1104	Yabancı Dil II (İngilizce)	2	0	3	2
AI 101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	2	TD 106	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2	2
*RS 127	Sanata Giriş	2	0	2	2	AI 102	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2
*RS 129	Felsefeye Giriş	2	0	2	2	MR 102	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	3
MB 101	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	3	**	Alan Dışı Seçmeli	3	0	3	3
**	Alan Dışı Seçmeli	3	0	3	3						
Toplam:		22	6	26	30	Toplam:		22	6	26	30

*** 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı Lisans Programının (I ve II.) Yarıyıllarında Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) kredisi uygulanmasına geçilmiştir.

*** 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren "RS 129 Felsefeye Giriş" dersi II. Yarıyıl Lisans Programından çıkarılarak I. Yarıyıl lisans programına "**RS 127 Sanata Giriş" dersi ile birlikte alan içi seçmeli ders olarak alınmıştır.

İKİNCİ YIL

III. Yarıyıl						IV. Yarıyıl					
Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS	Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS
RS 213	Resim ASA I (1-2)	4	4	6	9	RS 214	Resim ASA II (1-2)	4	4	6	9
GR 213	Grafik ASA I (1-2)	4	4	6	9	GR 214	Grafik ASA II (1-2)	4	4	6	9
HY 213	Heykel ASA I (1-2)	4	4	6	9	HY 214	Heykel ASA II (1-2)	4	4	6	9
RS 203	Resim Seçmeli Atölye I (1-2-3)	2	2	3	4	RS 234	Resim Seçmeli Atölye II (1-2-3)	2	2	3	4
GR 203	Grafik Seçmeli Atölye I (1-2-3)	2	2	3	4	GR 234	Grafik Seçmeli Atölye II (1-2-3)	2	2	3	4
HY 203	Heykel Seçmeli Atölye I (1-2-3)	2	2	3	4	HY 204	Heykel Seçmeli Atölye II (1-2-3)	2	2	3	4
ÖB 203	Orjinal Resim Seçmeli Atölye I (1-2-3)	2	2	3	4	ÖB 234	Orjinal Resim Seçmeli Atölye II (1-2-3)	2	2	3	4
RS 221	Uygurluk Tarihi	2	0	2	4	RS 232	Çocukun Sanatsal Gelişimi	2	0	2	3
RS 223	Batı. Sanatı Tarihi I	3	0	3	4	RS 226	Batı. Sanatı Tarihi II	3	0	3	4
*RS 201	Sanat Eğitimi Tarihi	2	0	2	4	RS 228	Sanat Felsefesi	2	0	2	3
*RS 227	Güzel Okun-Yazarlık	2	0	2	4	*RS 231	Fotograf	2	0	2	3
MB 201	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	5	*RS 233	Karikatür	2	0	2	3
						MB 203	Öğretim Teknolojileri ve Akademiye Tanıtım	2	2	3	4
Toplam:		16	6	19	30	Toplam:		17	8	21	30

Ç.Ü. EĞİTİM FAKÜLTESİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
2013-2014 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
LİSANS PROGRAMI

ÜÇÜNCÜ YIL

V. Yarıyıl					
Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS
RS 313	Resim ASA III (1-2)	4	4	6	9
GR 313	Grafik ASA III (1-2)	4	4	6	9
HY 313	Heykel ASA III (1-2)	4	4	6	9
RS 303	Resim Seçmeli Atölye III (1-2-3)	2	2	3	4
GR 303	Grafik Seçmeli Atölye III (1-2-3)	2	2	3	4
HY 303	Heykel Seçmeli Atölye III (1-2-3)	2	2	3	4
ÖB 303	Öğretmen Seçmeli Atölye III (1-2-3)	2	2	3	4
RS 325	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
Ş 323	Türk Sanatı Tarihi	3	0	3	3
315	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	4
RS 319	Estetik	2	0	2	3
*RS 321	Deneyisel Sanat Çalışmaları I	3	0	3	3
*RS 317	Yaratıcı Drama I	3	0	3	3
*RS 323	Dijital Sanat Çalışmaları I	3	0	3	3
MB 309	Staj Yönetimi	2	0	2	2
Toplam:		20	8	24	30

VI. Yarıyıl					
Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS
RS 328	Resim ASA IV (1-2)	4	4	6	9
GR 328	Grafik ASA IV (1-2)	4	4	6	9
HY 328	Heykel ASA IV (1-2)	4	4	6	9
RS 304	Resim Seçmeli Atölye IV (1-2-3)	2	2	3	4
GR 304	Grafik Seçmeli Atölye IV (1-2-3)	2	2	3	4
HY 304	Heykel Seçmeli Atölye IV (1-2-3)	2	2	3	4
ÖB 304	Öğretmen Seçmeli Atölye IV (1-2-3)	2	2	3	4
RS 326	Sanat Eleştirisi	2	0	2	2
RS 324	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	2
E 316	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	4
RS 320	Çağdaş Sanat	3	0	3	3
*RS 322	Deneyisel Sanat Çalışmaları II	3	0	3	3
*RS 314	Yaratıcı Drama II	3	0	3	3
*RS 324	Dijital Sanat Çalışmaları II	3	0	3	3
MB 304	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	3
Toplam:		21	8	25	30

DÖRDÜNCÜ YIL

VII. Yarıyıl					
Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS
RS 423	Resim ASA V (1-2)	4	4	6	9
GR 423	Grafik ASA V (1-2)	4	4	6	9
HY 423	Heykel ASA V (1-2)	4	4	6	9
RS 403	Resim Seçmeli Atölye V (1-2-3)	2	2	3	4
GR 403	Grafik Seçmeli Atölye V (1-2-3)	2	2	3	4
HY 403	Heykel Seçmeli Atölye V (1-2-3)	2	2	3	4
*B 405	Öğretmen Seçmeli Atölye V (1-2-3)	2	2	3	4
Ş 419	Sanat Metinleri İnceleme I	3	0	2	2
RS 409	Müze Eğitimi ve Uygulamaları	2	2	3	4
MB 403	Rehberlik	3	0	3	3
RS 417	Okul Değerlendirme (6 Grup)	1	4	3	5
MB 417	Özel Eğitim	2	0	2	3
Toplam:		16	12	22	30

VIII. Yarıyıl					
Kodu:	Dersin Adı:	T:	U:	K:	AKTS
RS 414	Resim ASA VI (1-2)	4	4	6	9
GR 414	Grafik ASA VI (1-2)	4	4	6	9
HY 414	Heykel ASA VI (1-2)	4	4	6	9
RS 404	Resim Seçmeli Atölye VI (1-2-3)	2	2	3	4
GR 404	Grafik Seçmeli Atölye VI (1-2-3)	2	2	3	4
HY 404	Heykel Seçmeli Atölye VI (1-2-3)	2	2	3	4
ÖB 404	Öğretmen Seçmeli Atölye VI (1-2-3)	2	2	3	4
RS 420	Sanat Metinleri İnceleme II	2	0	2	2
RS 410	Toplumsal Hizmet Uygulamaları	1	2	2	5
E 404	Öğretmenlik Uygulamaları (6 Grup)	2	6	5	8
MB 402	İhtisap Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	2
Toplam:		13	14	20	30

Genel Toplam:	Teorik:	Uygulama:	Saat:	Kredit:	AKTS:
	147	68	215	183	Toplam: 240

* AKTS: Alan İçi Seçmeli:

** AKTS: Alan Dışı Seçmeli:

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
2013-2014 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI GÜZ YARIYILI

GÜZ YARIYILI LİSANS PROGRAMI						AÇIKLAMA
I. SINIF 1. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-103	Eğitimde Bilişim Teknolojileri-I	3	2	5	6	
BTE-107	Matematik-I	2	2	4	4	
TD-105	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	2	
I-103	İngilizce	3	0	3	3	
AI-101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	2	
MB-101	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	4	
I. SINIF 1. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						I. Sınıf 1. yarıyılıda 2(iki) adet ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-101	Bilgisayar Destekli Öğretim Yaklaşımları	3	0	3	3	
BTS-103	Medya Okuryazarlığı	3	0	3	3	
BTS-105	Etkili Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri	3	0	3	3	
BTS-107	Bilişim ve Bilgi Güvenliği	3	0	3	3	
I. SINIF 1. YARIYIL ALAN DIŞI SEÇMELİ DERSLER						I. Sınıf 1. yarıyılıda 1(bir) adet ALAN DIŞI SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
	ALAN DIŞI SEÇMELİ	3	0	3	3	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli + Alan Dışı Seçmeli)					30	
II. SINIF 3. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-211	Fizik-I	3	0	3	4	
BTE-213	Eğitimde Materyal Tasarımı ve Kullanımı	2	2	4	6	
BTE-215	Bilgisayar Donanımı	2	2	4	5	
BTE-223	Programlama Dilleri-I	3	2	5	6	
MB-201	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	5	
II. SINIF 3. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						II. Sınıf 3. yarıyılıda 1(bir) adet ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-203	Çağdaş Öğrenme Kuramı (Seçmeli)	3	0	3	4	
BTS-205	Proje Tabanlı Öğrenmeye Giriş	3	0	3	4	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli)					30	
III. SINIF 5. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-301	İşletim Sistemleri ve Uygulamaları	2	2	4	5	
BTE-303	Uzaktan Eğitimin Temelleri	2	2	4	5	
BTE-315	İnternet Tabanlı Programlama	3	2	5	8	
GK-301	Bilim Tarihi	2	0	2	3	
MB-305	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	4	5	
MB-307	Özel Eğitim	2	0	2	3	
MB-309	Sınıf Yönetimi	2	0	2	3	
TOPLAM (Zorunlu)					30	
IV. SINIF 7. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-407	Proje Geliştirme ve Yönetimi I	2	2	4	8	
MB-401	Okul Değerlendirmesi	1	4	5	6	
BTE-411	Web Tasarımı	2	2	4	6	
GK-411	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	4	
IV. SINIF 7. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						IV. Sınıf 7. yarıyılıda 1(bir) adet BTS kodlu ve 1(bir) adet GKS kodlu ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-401	Eğitimde İstatistik (Seçmeli)	3	0	3	4	
BTS-403	Etkili Öğrenme Stratejileri (Seçmeli)	3	0	3	4	
BTS-405	Motivasyon (Seçmeli)	3	0	3	4	
BTS-411	Öğretimde Profesyonel Sas Kullanımı (Seçmeli)	3	0	3	4	
GKS-401	Bilim Felsefesi (Seçmeli)	2	0	2	4	
GKS-403	Akademik İngilizce (Seçmeli)	2	0	2	4	
GKS-405	Eğitim Tarihi (Seçmeli)	2	0	2	4	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli)					30	

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
2013-2014 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI BAHAR YARIYILI

BAHAR YARIYILI LİSANS PROGRAMI						AÇIKLAMA
I. SINIF 2. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-104	Eğitimde Bilişim Teknolojileri II	3	2	5	6	
BTE-108	Matematik-II	2	2	4	4	
TD-106	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2	2	
I-104	İngilizce-II	3	0	3	3	
AI-102	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	2	0	2	2	
ME-102	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	4	
I. SINIF 2. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						I. Sınıf 2. yarıyılıda 2(bir) adet ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-102	Teknoloji ve Etik	3	0	3	3	
BTS-104	Eğitimde Bireysel Farklılıklar	3	0	3	3	
BTS-106	Bilişim ve Ergonomi	3	0	3	3	I. Sınıf 2. yarıyılıda 1(bir) adet ALAN DIŞI SEÇMELİ ders alınacaktır.
I. SINIF 2. YARIYIL ALAN DIŞI SEÇMELİ DERSLER						
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
	ALAN DIŞI SEÇMELİ	3	0	3	3	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli + Alan Dışı Seçmeli)					30	
II. SINIF 4. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-212	Fizik-II	3	0	3	4	
BTE-204	Programlama Dilleri-II	3	2	5	6	
BTE-214	Öğretim Tasarımı	2	2	4	5	
BTE-216	Eğitimde Grafik ve Canlandırma	2	2	4	6	
MB-204	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	5	II. Sınıf 4. yarıyılıda 1(bir) adet ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
II. SINIF 4. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-206	Eğitimde İnternet Uygulamaları (Seçmeli)	3	0	3	4	
BTS-208	Bilgisayar Destekli Grafik Tasarımı (Seçmeli)	3	0	3	4	
BTS-210	Bilgisayar Destekli Eğitim (Seçmeli)	3	0	3	4	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli)					30	
III. SINIF 6. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-318	Bilgisayar Ağları ve İletişimi	2	2	4	5	
BTE-312	Çoklu Ortam Tasarımı ve Üretimi	2	2	4	5	
BTE-314	Veri Tabanı Yönetim Sistemleri	2	2	4	5	
BTE-316	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	4	4	
GK-314	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	3	3	
MB-314	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	2	
III. SINIF 6. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						III. Sınıf 6. yarıyılıda 1(bir) adet ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-320	Mesleki İngilizce (Seçmeli)	2	2	4	6	
BTS-322	Betik Programlama Dili (Seçmeli)	2	2	4	6	
BTS-324	PC Ortamında Yazarlık Dilleri (Seçmeli)	2	2	4	6	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli)					30	
IV. SINIF 8. YARIYIL ZORUNLU DERSLER						ZORUNLU DERSLER
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTE-408	Proje Geliştirme ve Yönetimi II	2	2	4	6	
BTE-404	Rehberlik	3	0	3	6	
BTE-406	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	8	10	
IV. SINIF 8. YARIYIL ALAN SEÇMELİ DERSLER						IV. Sınıf 8. yarıyılıda 1(bir) adet BTS kodlu ve 1(bir) adet GKS kodlu ALAN SEÇMELİ ders alınacaktır.
Ders Kodu	Dersin Adı	Teori	Uyg.	Saati	AKTS	
BTS-402	E-Öğrenme (Seçmeli)	2	2	4	4	
BTS-404	Eğitimde İletişim (Seçmeli)	2	2	4	4	
GKS-402	Akademik Yazım (Seçmeli)	2	0	2	4	
TOPLAM (Zorunlu+Alan Seçmeli)					30	

Ç.Ü.Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı
2013-2014 eğitim öğretim yılı GÜZ YARIYILI Lisans Programı
NORMAL ÖĞRETİM

I.YIL		
Birinci Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
RPD103 Sosyolojiye Giriş	3-0-3	4
RPD 105 Psikolojiye Giriş I	3-0-3	5
RPD 111 Felsefeye Giriş	3-0-3	4
RPD 113 Eğitim Bilimine Giriş	3-0-3	4
RPD 119 İstatistik I*	3-0-3	4
İN101 İngilizce	2-0-2	2
TD103 Türk Dili	2-0-2	2
AT101 Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2-0-2	2
Alan Dışı Seçmeli	3-0-3	3
GÜZ TOPLAM	24-0-24	30

*RPD 119 İstatistik I 2 grup olarak açılmaktadır.

II.YIL		
Çüncü Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
RPD203 Sosyal Psikoloji I	3-0-3	4
RPD223 Kişilik Kuramları I	3-0-3	4
RPD225 Gelişim Psikolojisi I	3-0-3	4
RPD231 Öğrenme Psikolojisi	3-0-3	4
RPD233 Program Geliştirme	3-0-3	3
RPD235 Özel Eğitim I	3-0-3	4
RPD237 Bilişsel Araştırma Yöntemleri	3-0-3	4
Alan Dışı Seçmeli	3-0-3	3
GÜZ TOPLAM	24-0-24	30

III.YIL		
Beşinci Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
RPD301 Psikolojide Ölçme Araçları I	3-0-3	6
RPD309 Bireysel Psikolojik Danışma İke ve Tek.	3-0-3	5
RPD317 Psikolojik Danışma Kuramları I	3-0-3	4
RPD319 Mesleki Rehberlik I	3-0-3	4
EPH321 İlköğretim Kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik	3-0-3	5
RPD323 Test Dışı Teknikler	3-0-3	6
GÜZ TOPLAM	18-0-18	30

VI.YIL		
Yedinci Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
EPH415 Psikiyatriye Giriş I	3-2-4	4
EPH419 Uygulama I *	3-2-4	10
EPH423 Aile Danışması	3-0-3	4
EPH427 Bireysel Psikolojik Danışma Uyg. *	3-2-4	8
EPH429 Psikolojik Danışma Kuram. Seminer I	3-0-3	4
GÜZ TOPLAM	15-6-18	30

*EPH 422 Uygulama I ve EPH427 Bireysel Psikolojik Danışma Uyg. 4 grup olarak açılmaktadır.

Ç.Ü.Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı
2013-2014 eğitim öğretim yılı BAHAR YARIYILI Lisans Programı
NORMAL ÖĞRETİM

I.YIL		
İkinci Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
RPD 165 Psikolojiye Giriş II	3-0-3	5
RPD 168 Rehberlik ve Psikolojik Danışma	3-0-3	5
RPD 122 İnsan Biyolojisi	3-0-3	4
RPD 119 İstatistik II (AİS)*	3-0-3	4
IND1 İngilizce	2-0-2	2
IND104 Türk Dili	2-0-2	2
AL102 Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2-0-2	2
Alan Dışı Seçmeli	3-0-3	5
Alan Dışı Seçmeli	3-0-3	5
BAHAR TOPLAM	27-0-27	30

*RPD 119 İstatistik II 2 grup olarak açılmaktadır.

II.YIL		
Dördüncü Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
EPH224 Kişilik Kuramları I	3-0-3	4
EPH 242 Sınıf Yönetimi (AİS)	3-0-3	5
EPH 232 Gelişim Psikolojisi II (AİS)	3-0-3	5
EPH 240 İletişim Psikolojisi	3-0-3	5
EPH238 Öze Eğitim II (AİS)	3-0-3	4
EPH272 Sosyal Psikoloji II (AİS)	3-0-3	4
Alan Dışı Seçmeli	3-0-3	3
BAHAR TOPLAM	21-0-21	30

III.YIL		
Altıncı Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
EPH302 Psikolojide Ölçme Araçları II (AİS)	3-0-3	6
EPH322 Grup Reh. Etkinlikleri (AİS)*	3-0-3	4
EPH 324 Orta Kuram, Psik. Dan. ve Reh.	3-0-3	4
EPH318 Psico. Dan. Kur. II (AİS)	3-0-3	4
EPH320 Meslek Rehberlik II (AİS)	3-0-3	4
EPH308 Grup. Dan. İlke ve Tek.	3-0-3	5
Alan Dışı Seçmeli	3-0-3	3
BAHAR TOPLAM	21-0-21	30

*EPH322 Grup Reh. Etkinlikleri 2 grup olarak açılmaktadır.

VI.YIL		
Sekizinci Yarıyıl	T-U-K	A-K-T-S
EPH 422 Uygulama II*	3-2-4	11
EPH 424 Grup. Psi. Dan. Uyg.*	3-2-4	8
EPH 426 Psi. Dan. Kuram Semineri II	3-0-3	4
EPH 415 Psicosopateoloji II	3-2-4	5
EPH428 Etik ve Yasal Düzenlemeler (AİS)	2-0-2	2
BAHAR TOPLAM	14-6-17	30

*EPH 422 Uygulama II ve EPH 424 Grup. Psi. Dan. Uyg. 4 grup olarak açılmaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Handan NARİN
Doğum Yeri : Kayseri
Doğum Tarihi : 16.06.1989
Yabancı Dil : İngilizce
E-mail : hnarin@cu.edu.tr

ÖĞRENİM DURUMU

2012-2015 :Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Adana.
2007-2011 :Lisans, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş
Öğretmenliği Bölümü, Tokat.
2003-2007 :Lise, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Kayseri

ÇALIŞMA DURUMU

2011- Araştırma Görevlisi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel
Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı,
Adana.